

Žabí oko

Markovi se tam nechtělo.

„Podívej, jak je tady všude krásně. Ty jedle a za nimi hory a... takovou modř na obloze jinde nevidíš. A to slunce. Já nechápu, proč bych měl lézt někam do díry.“

„Ale to přece není žádná díra. Jsou tam podzemní sály, úplné katedrály, jenomže vytvořené přírodou. Každý sloup září jako drahokam...“

„To čteš z toho prospektu?“

„Tady píšou, že je to světová rarita. Lidi sem jezdí až z Ameriky...“

„To říkají vždycky. Prostě reklama.“

Eva na něho pohlédla, pak se zas zadívala do prospektu.

„Jeli jsme sem kvůli tomu a teď najednou...“

„Já jsem chtěl do hor, ne někam pod zem. Víš kolik bylo závalů v takových jeskyních?“

„Ty se tam bojíš?“

„Prosím tě!“

Ve skutečnosti cítil mírnou úzkost. Když byl na vojně – měl tu smůlu, že jeho ročník byl poslední, který ji měl povinnou – poslali je jednou pomáhat při závalu v dole. Bylo to nezákonné a velitel, který za to asi dostal dobře zapláceno, si to prý potom odskákal. Nic velkého se tehdy nestalo, ale Marek si dodnes pamatoval na ten pocit tisíců tun země nad sebou, které se mohly každou chvíli zřítit na něho. Od té doby měl odpor k jeskyním, sklepům, prostě všem prostorám pod zemí.

„Tak já vím, jak to uděláme,“ řekla Eva po chvíli mlčení. „Ty si zatím sedneš tam do toho bufetu a já do těch jeskyní půjdu sama.“

„Neblázni, takhle se ještě ztratíme.“

„Ale já bych to ráda viděla.“

Díval se na ni chvíli a viděl, že nepovolí, jako vždy, když něco chce.

„Kde prodávají vstupenky?“

Paní v kase jim řekla, že musí s ostatními počkat na průvodce.

„Stejně vás ještě není dost.“

Marek pohlédl směrem ke vchodu a uviděl tam chlápka, který mu něčím připomínal důstojníka a zřejmě důvěrně se bavil s dvěma dívkami ve věku střední školy. Nejspíš dcery. Pak tam byla celkem hezká žena s obrýleným malým chlapcem, který pořád něco vykládal, a

dva starší manželé – muž měl skoro holou hlavu, kterou si kapesníkem často utíral, a rozhlížel se přitom, zřejmě kam by si mohl sednout.

„To musíme chodit ve štrůdlu?“ zeptal se Marek popuzeně.

„Stalo se, že se někdo ztratil, některé chodby ještě nejsou hotové,“ řekla ta žena klidně. „A taky je tam kousek cesty na loďce.“

Mezitím se přišourali dva starouškové, kteří se trochu směšně vedli za ruce. Bylo těžké rozeznat jejich pohlaví a vztah – byli si podobní, ale spíš těmi znaky značného stáří: podobu vlastně žádnou neměli, alespoň Marek žádnou neviděl – jen samé vrásky, záhyby, skvrny. Marek se odvrátil a viděl s úlevou, že průvodce se mezitím dostavil. Čekal by někoho staršího, tohle byl tak nejspíš student, ale hlavně, že se půjde. Marek špatně snášel čekání.

„Tak prosím, pojďte za mnou,“ řekl ten mladík, když je spočítal. „Začátek není nic moc, ale brzy to už stojí zato.“

Když vcházeli do podzemí, Marek pocítil známou tíseň. Měl bych s tím něco dělat, napadlo ho. Ale nějakého psychologa otravovat se mu přičilo – byla to jen taková malá potíž, trošku se potil a hůř se mu dýchalo, ale to se dalo překonat.

„Podívej mamí, žába,“ ozval se před ním jasný hlásek.

„Kde? Aha, skutečně. To už je doba, co jsem žábu viděla, už skoro žádné nejsou.“

„Vidíš ty oči? Takové bych chtěl mít.“

„No to bys vypadal.“

„O to nejde. Žabí oko vidí jenom to, co potřebuje, ale zato přesně. Odhadne vzdálenost a pohyb. Teďka podle nich budou dělat radary pro letiště.“

„Podle žabích očí? Prosím tě...“

Lidi, kteří šli první, se zastavili. V přítmí se ukázalo, že cesta ústí do úzkého mola, u něhož je uvázaná pramice, právě dost velká, aby je všechny pojala.

„Dávejte pozor, radši klidně sed'te,“ říkal jim průvodce. „Ta pramice se sice nepřevrhne, ale voda je tu ledová, bůhví odkud teče. Do té když spadnete, tak to je malér.“

„Už se to stalo?“

„Za mne ne, ale já tu bývám jenom v létě, na brigádě.“ Průvodce odvázal pramici, odstrčil ji nohou a skočil do ní. Pak odněkud vytáhl pádlo a začal plavně veslovat. „Vloni prý do ní spadl jeden starší pán a zastavilo se mu srdce.“

Marek pohlédl na vodu. Vypadala, jako by stála, měla úplně nepohnutou hladinu. Strčil do ní dlaň a hned ji zase vytáhl – byla jak led. A taky nenápadně proudila, to cítil. Možná ten proud byl silnější, než vypadal. Co když je náhle strhne a ponese je někam do hlubin? Ten

mladík s jedním pádlem tomu nezabrání a plavat se v tom nedá... Na okamžik se o něho pokoušela panika, ale pak se ovládl.

„To nemáte žádný motor?“ zeptal se hlasem o něco vyšším, než mu bylo milé.

„Kdepak motor, tady,“ zasmál se průvodce. „Stejně nepoplujeme daleko. Ale teď se připravte, tohle asi hned tak někde neuvidíte.“

Až dosud pluli celkem úzkou štolou, ale teď najednou se před nimi rozevřelo cosi jako velká kruhová laguna, nad níž se klenula téměř pravidelná přirozená klenba, ozářená silným světlem skrytých zářivek. Stěny toho přírodního dómu byly z hladkého kamene, jemně nažloutlého s barevnými žilkami. Snad to byl mramor, který v tom jasném světle jiskřil jaksi slavnostně a zrcadlil se v namodralé vodě, průzračné až kamsi do hloubky.

„To je krása,“ vydechla Eva vedle Marka.

Všichni v loďce ztichli a rozhlíželi se jako by s jistým ostychem – jen ten brýlatý kluk pořád své matce něco o žabím vidění vykládal, dokud ho nepožádala, aby alespoň chvíli mlčel. Je to zvláštní, napadlo Marka, ten kluk ví toho asi víc než jeho matka, ale některé jednoduché věci zřejmě ještě nechápe. Co to bylo, nebylo snadné říct – snad tajemná krása toho místa, jeho vznešenost, kterou by člověk nedovedl vysvětlit, ale přitom ji intenzivně cítil.

Mezitím dopluli k jinému molu a podle pokynu průvodce vystoupili na břeh. Cesta je vedla do další štoly, která byla jenom spoře osvětlena, zřejmě proto, aby lépe vynikly občasné kóje s různě tvarovanými krápníky. Na Marka ta chodba působila tísnivě, měl pocit, že se její stěny na ně jaksi tlačí.

„Tohle tedy sedmý div světa není,“ zavrčel hlasitěji, než chtěl.

„To víte, to je jako v životě,“ uchichl se starý muž, který se šoural za nimi. „Když zažijete něco pěkného, musíte za to vždycky platit. A ta cena není úměrná.“

„Co ty si stěžuješ,“ namítla jeho družka. „Copak jsi neměl pěkný život?“

„To je věc pohledu.“

„Najednou! Kolikrát jsi říkal, jak jsi šťastný.“

Stařec chtěl rychle něco říct, ale místo toho se rozkašlal. A jako odpověď na to se jim pod nohama půda zachvěla. Byl to jen jemný, sotva znatelný pohyb, ale Marek jej pocítil a srdce se mu rozbušilo. Potlačil touhu rozběhnout se chodbou – konečně, nevěděl, kam vlastně vede. Za okamžik se záchvěv opakoval, tentokrát silněji. Dvě dívky, které šly s otcem vpředu, legračně vypískly.

„Toho se nebojte,“ zavolal mladík, který jim dělal průvodce. „To jsou jen Poslíčci.“

„Cože?“ vyprskla Eva. „Myslíte první stahy, které ohlašují, že je porod na cestě? Tak se jim říká u nás v porodnici.“

„No, tady se tak říká těmhle jemným otřesům,“ odpověděl mladík vesele. „Přinášejí nám zprávy o tom, co se děje tam hluboko dole. Ale žádný porod se tu nechystá,“ zasmál se.

„Jste si tím tak jistý?“ zeptal se Marek stísněně. „Něco se zřejmě děje.“

Jako na potvrzení jeho slov, země se znovu zachvěla. Ačkoliv to byly slabé otřesy, měl člověk dojem, jako by mu probíhaly celým tělem.

„To je jenom tektonika,“ řekl mladík sebejistě, ale jeho výraz se poněkud změnil. „Epicentrum je víc než kilometr hluboko. Tady nahoře se nemůže nic stát...No ale pro jistotu to snad vezmeme tou kratší cestou.“

Vy kročil spoře osvětlenou chodbou a všichni se vydali za ním.

„Doufám, že na té kratší cestě nevynechá Galerii,“ zabručel vzadu stařec nespokojeně.

„Ty s tou Galerií,“ zasmála se jeho družka. „Měl bys teď už myslet na vážnější věci.“

„To je tady taky něco legračního?“ uvítal Marek příležitost nějak se rozptýlit.

„Ale,“ mávla rukou stařena. „Ony tam krápníky tvoří takové divné tvary. Víte, některé doopravdy vypadají jako dvojice,“ zasmála se rozpačitě, „v takových různých pozicích. Prý jako Kamasútra říkal někdo, když jsme tady byli poprvé. No a náš děda si tam u nich rád představuje...“

„Co ty můžeš vědět o mých představách?“

„Za těch šedesát let,“

„Myslíš, že mě máš přečteného?“

„Kdepak, já tě už umím nazpaměť.“

V té chvíli přišel další otřes, silnější než předešlé, a vzápětí zhaslo světlo. Tma na ně padla jako něco hmotného, alespoň Marek to tak cítil. Dívky vepředu zase vypískly a bylo slyšet, jak je otec okřikl.

„To bude zas ten jistič,“ ozval se do toho průvodce. „Nějak nás zlobí. Já mám naštěstí s sebou baterku, skočím se tam podívat. Prosím vás, nikam nechoďte, já se za chvíli vrátím.“

„Kam bychom chodili,“ ozval se muž, který dosud hlasitě nepromluvil, jenom si něco šeptal se ženou. „Vždyť není vidět na krok. Kdyby tak aspoň bylo kde si sednout.“

„On nevydrží dlouho stát,“ ozvala se vedle jeho žena. Znělo to omluvně a zároveň znepokojeně.

Mezitím zatančil tmou kužel světla, pak se napřímil do jednoho směru a rychle se vzdaloval. Skupinka návštěvníků osaměla ve tmě, ve zvláštním napětí, ve kterém nikdo dlouhou chvíli nepromluvil. Potom se země zase zachvěla. Takhle ve tmě to bylo nějak děsivější. Chvělo se všechno, země, stěny, prostor, tma. Jedna z dívek vpředu začala tiše kvílet a muž, patrně otec, jí domlouval.

„To tady bývá běžně?“ obrátil se Marek ke starým lidem za sebou – alespoň si myslel, že se táže správným směrem, protože v té tmě člověk rychle ztrácel orientaci.

„To my nevíme,“ řekla stařena odkudsi ze tmy. „My jsme tu už pěkných pár let nebyli. Až letos nás to napadlo. Řekli jsme si, ještě jednou se sem podíváme, dokud ještě můžeme, protože člověk neví...“

Marek přikývl, ale hned ho napadlo, že ve tmě jeho gesto není vidět. Bylo to zvláštní, jak tma všemu jako by dávala poněkud jiný význam. Nebo to nebyla jen tma, ale ta tíseň, kterou cítil už od prvních kroků v podzemí a kterou tahle situace samozřejmě umocnila. Teď už to nebyla jenom hra nervů z jakési nerozumné představy, ale možná reálné ohrožení.

A přesně v té chvíli se celý prostor znovu otřásl, snad ještě silněji a skoro současně se ozval jakýsi přerušovaný zvuk, jako když něco padá, a někdo – patrně ten chlapec – vysokým hlasem vykřikl.

„Copak je, Vítku?“ ozvala se žena, patrně jeho matka. „Stalo se něco?“

„Něco mě praštilo. Au, to bolí! A cítím mokro v botě, asi mi teče krev.“

„Ježíši, ukaž. Ale bože, vždyť nic není vidět. Je tu taková tma. Kdyby tak bylo aspoň trochu světla.“

„Já mám zapalovač,“ vyhrkl Marek. „Moc to nepomůže, ale přec jen...“

„Ty zase kouříš, Marku?“ zasyčela Eva a chytila ho za loket, „Vždyť jsi mi slíbil...“

„To přece teď nehraje roli,“ odsekl a vytrhl se jí.

Zapalovač samozřejmě napřed nechtěl chytit. Když po řadě škrtání a třepání konečně vyskočil plamínek, připadalo mu to jako směšný pokus: světélko jako by požírala okolní tma. A navíc zapalovač ho za chvíli začal pálit do prstů, musel ho zhasit. Byla to blamáž. Ale tak rychle se přece nemohl vzdát. Klekl si na zem, tím směrem, z něhož předtím slyšel chlapcův hlas, a znovu zažehl plamínek. Když napnul zrak, uviděl dětskou botu, která stála ve velké louži. Je možné, že by chlapec tolik krvácel? Byla to krev, co viděl lesknout se všude okolo a co mu, jak teď cítil, pronikalo látkou kalhot, jak tam klečel?

„Já mám taky mokro v botě,“ ozvala se stará žena za ním. „A studí to. To bude voda, začala tu nějak téct.“

„Taky to cítím,“ řekla ve tmě Vítkova matka. „Jako bych stála v potoce.“

„Doufám, že nás to neutopí jako myši v díře,“ přidal se stařec za nimi. Znělo to stísněně.

Marek měl chvíli pocit, že nemůže nadechnout. Pak se přece jen ovládnul. Skoro nic se přece nedělo – tak dobře, byla tma, země se občas otřásla a teď ještě tou jejich chodbou začala téct voda. To ještě není důvod, aby ztrácel hlavu. Ale měl už toho dost, trčet tu pořád ve tmě a čekat, až se světla rozsvítí. Jak dlouho už tu čekali? Vůbec to nedokázal odhadnout, mohly to

být už celé hodiny, i když to se mu jistě jenom zdálo. Měl sice hodinky se svítícími ručičkami, takže s určitým úsilím mohl odhadnout čas, ale nevšiml si, kdy sem přišli.

V té chvíli se celý prostor znovu otřásl a kdesi ve tmě za nimi se k tomu ozval rachot, jak se tam sesulo nějaké kamení.

„Musíme odsud pryč,“ vykřikl Marek.

„Ale jak a kam?“ řekl zvláště vysokým hlasem muž, který se až dosud staral jenom o to, kam si lze sednout. „Vždyť není vidět na krok,“

„Není vidět vůbec nic,“ ozval se zepředu velitelský hlas. „A proto nemá smysl o něco se pokoušet. Průvodce řekl, abychom tu počkali, tak tady zůstaneme.“

V Markovi se zdvihla vlna odporu. Tohle byl přesně tón, o němž doufal, že jej už nikdy neuslyší – a když, tak že jej nebude muset strpět.

„Vy tady zůstat můžete,“ řekl s přemáháním. „Ale nám nemáte co říkat, co máme dělat.“

Tma kolem nich jako by nepatrně změnila odstín. Bylo to asi napětím, které kolem nich zavibrovalo.

„Někdo musí mít rozum,“ zaznělo zepředu shovívavě. „Vždyť je to nesmysl. Jak byste šli v té tmě? Leda byste se přerazili jeden o druhého.“

„Můžeme se jeden druhého chytit. A tápat rukou po stěně.“

Ucítil zas Evinu ruku na paži. Chtěla ho asi uklidnit, ale jenom ho tím podráždila. Trochu se od ní odtáhl, ale hned mu to připadalo hloupé. Vždyť přece chce, aby šla s ním. Zašeptal jí, aby se ho pevně chytla a snažila se dělat stejné pohyby jako on.

„My s mojí přítelkyní půjdeme,“ řekl pak hlasitě. „Budeme postupovat podél stěny nalevo, tak pokud tady chcete čekat, tak prosím vás trochu odstupte. Nechci nikomu šlápnout na nohu.“

Ze tmy před nimi se ozvalo cosi mezi smíchem a zavrčením. Rozhodně to byl zvuk, který nevyjadřoval přátelské city.

„Člověče neblázněte, zůstaňte tam, kde jste. Ještě tu někam spadnete a strhnete další s sebou,“ ozval se ze tmy velitelský hlas.

„Co si to dovoluujete nám něco přikazovat?“ rozkřikl se Marek.

„Když je krize, musí někdo vzít na sebe velení, jinak nastane zmatek a panika.“

„A vy si myslíte, že jste ten pravý, komu to velení patří. Vy asi jste nějaký lampasák, tak asi kapitán nebo snad major, ne?“

„Otec je ředitelem gymnázia,“ ozval se dívčí hlas.

„To asi vyjde nastejno...“

Ani to nedořekl, když přišel další otřes, snad ještě silnější než předešlé. Marek jej pocítil až v žaludku. Strach, který mu proběhl útroby, se vzápětí proměnil ve vztek. A ten mu velel okamžitě jednat.

„Pokud jste někdo blízko levé stěny, tak prosím vás odstupte,“ řekl hlasitě. „Nechci někoho porazit. Tak pojd', Evo!“

Chytil ji ve tmě za paži, ale vysmekla se mu.

„Co blázníš, kam chceš jít? Ještě někam ve tmě spadneme.“

„Něco dělat je lepší, než tu tupě stát,“ odsekl. „Nebudu čekat, až mě to zavalí nebo odplaví jako krysu.“

„Ale třeba už brzo to osvětlení spraví.“

„Třeba. A třeba ten průvodce někde leží pod balvanem a nikdo ani neví, že tu jsme.“

„Ale prosím tě, ty ze všeho děláš hned tragédii.“

Ted' v něm vzplanul ještě jiný vztek, který už taky dobře znal.

„Tak si tu zůstaň,“ zasyčel. „Ale já jdu. Prosím vás uhněte,“ vykřikl do tmy.

Sáhl vlevo do tmy, ale byl tam jenom prázdný prostor. Je možné, že se při tom povídání otočil a ztratil správný směr? Ne, věděl přece, že má dobrou orientaci, už od dětství – otec mu říkal, že má asi v bříšku kompas. Ta stěna tam musela být, to cítil. Udělal tápavý krok tím směrem a náhle prsty stěnu nahmatl. Začal po ní rukou tápat a zároveň se posouvat – nejprve opatrně, pak stále sebevědoměji. Zbystřenými smysly leccos cítil: pach potu, jako by tam někdo ve tmě krájel cibuli – to byl jistě ten člověk s pleší, který prý nemohl stát; pak naopak příjemný závan vůně, nejspíš šampon na vlasy – to byla asi Vítkova matka. Všechno šlo dobře, lépe než čekal. Udělal podél stěny větší krok – a v té chvíli do něčeho narazil.

Trvalo jenom okamžik, než si uvědomil, že to nebyl kámen, třeba nějaký výstupek nebo třeba krápník, ale že to bylo pružné, živé tělo, které tam nejen zabíralo prostor, ale zřejmě se mu bránilo.

„Copak jste mě neslyšel?“ řekl Marek ostře. „Uhněte mi z cesty.“

„To nepůjde,“ ozval se ten protivně samolibý hlas. „Tady jsem já a nikoho tudy nepustím.“

„Človče, co blázníte?“ vyrazil Marek rozčileně. „Na co si tady hraje?“

„To není žádná hra, ale odpovědnost. To vy zřejmě neznáte. Když vidím, že se lidi chovají nerozumně, snažím se jim v tom zabránit.“

„Co je na tom nerozumného, když chci projít chodbou pokud možná k východu? Třese se tu země, padají tu kameny, chlapce to zranilo, A ještě tudy začíná téct voda, nikdo neví, kam až vystoupí. Není tu bezpečno, to by snad mohl pochopit i takový středoškolský kantor.“

„Nejsem kantor, ale ředitel školy. A vím, co je rozumné. Tam ve tmě před námi může být nějaké větší nebezpečí. Nejlepší je zůstat tam, kde jsme.“

„Tak si tu zůstaňte, ale mne pusťte. Člověče, co to sakra děláte?“

Ucítil, jak mu paži stiskla cizí ruka a v mžiku se do sebe zaklesli. Bylo to směšné a zároveň to působilo zuřivost, jakou Marek už dávno nezažil. Pokusil se druhého odstrčit, ale nějak oba zavravorali a vzápětí bezmocně padli. Nechtěný pád je v dospělosti skoro vždycky trochu děsivý, ale pád ve tmě může být hrozný. Marka téměř obestřely mrákoty. Ten druhý ležel na něm a Marek taky proto hned neviděl světla, která se rozsvítila napřed trochu váhavě, nakonec ale naplno.

„Proboha, co tu vyvádíte? Vypadá to, jako byste se prali,“ ozvalo se nad nimi.

Marek odstrčil druhého muže, který jako by překvapením zcepeněl, a pomalu vstal. Bylo mu náhle trapně, jako nezralému mladíkovi, který se veřejně znemožnil. Rozpačitě si oprašoval kalhoty, jen aby nemusel pohlédnout na zvědavé tváře před sebou, hlavně tu Evinu, která se rýsovala v šeru jako živá výčitka.

„Byl to ten jistič,“ řekl trochu příliš nahlas průvodce, který byl zřejmě taky v rozpacích. „Nezlobte se, že to tak trvalo, já jsem ho v té tmě nějak nemohl najít. Tak prosím půjdeme. Máme co dohánět, hned tady za rohem je Galerie.“

Marek nechal přejít dvě dívky, které se na něho dívaly jako na nějakého bezdomovce, pak chlapce s matkou a oba manžele, kteří od něho odvrátili zrak. Přidal se k Evě, která se na něho také nepodívala.

„Tys mě tam nechal,“ řekla koutkem úst. „Jsi pěkný podrazák.“

„To tys mě zradila! Mělas jít se mnou.“

„Tam do té tmy? Stačilo počkat, až zas rozsvítí.“

„A kdo mohl vědět, že se to skutečně stane? Že se místo toho chodba nezhroutí?“

„Prosím tě!“

Chvíli šli mlčky, podobně jako ostatní, jenom ti staří za nimi si něco nezřetelně mezi sebou něco šeptali.

„Žabí oči!“ ozval se vpředu Vítkův jasný hlas. „Ty bychom potřebovali. To bychom pak viděli i ve tmě vid’?“

„Dej už s těmi žábami pokoj. Lepší je být lidmi... aspoň tolik, kolik umíme.“

„Copak to někdo neumí?“

„No, každý se jako člověk narodí, to jistě. Ale aby byl...jak to říct?“

„Řádný člověk,“ napověděl zpředu mužský hlas.

„No, možná. Někdo by třeba řekl úplný... To se vlastně celý život učí.“

„A než se něco naučí, zas zhloupne,“ zasmál se vzadu starý pán a jeho smích rychle přešel do kašle.

Mezitím skoro nepozorovaně došli do velkého sálu, který skutečně připomínal uměleckou galerii, protože byl plný roztočivých objektů, které se v záři světél vlhce třpytily. Byly to zřejmě taky krápníky, ale na rozdíl od těch, které viděli už dřív a které tvořily prostě sloupy nebo tak nejvýš cosi jako malé varhany, tady se nějak vytvořily různé tvary, z nichž některé skutečně mohly připomínat postavy. Bylo to, jako by tu nějaký ještě trochu nezkušený demiurg zkoušel v měřítku kosmického času, jak by mohly vypadat figury, které by se hodily do tohoto – nebo snad jiného, alternativního – světa.

Marek s Evou, kteří šli spolu i když oba mlčeli, se zastavili před jedním takovým objektem. Z jedné strany to byl prostě zářící kámen, takový zajímavě tvarovaný stalagmit. Ale z jenom málo změněného úhlu to byla lidská dvojice nebo výmluvný znak jejího tvaru, když se ta těla pevně obejmou a přilnou k sobě. Marka napadlo, že snad všechny tvary, které by mohly lidi napadnout, jsou už zárodečně někde v přírodě, potřebují jenom trochu dotáhnout, aby dostaly lidský smysl. A často možná ani to, možná ten smysl prostě mají. Marek pocítil skoro závrať – byl technik, nebyl zvyklý na takové úvahy.

„Tak jste to taky našli,“ ozval se za nimi starcův hlas. „Paráda, co? Tady Eliška se nade mnou pohoršuje, když se tu na to dívám.“

„Když ty si představuješ bůhvíco,“ zasmála se jeho družka.

„No a co? Vždyť je to nejlepší a nejpřirozenější věc na světě.“

Marek přikývl v souhlasu, potom položil Evě ruku kolem ramen a přitáhl ji k sobě. Tušil, že tak semknutí jako ti dva, které viděl v tom kameni, oni dva nikdy nebudou: vždycky se budou od sebe vzdalovat a zas se k sobě vracet. Ale to prostě musel přijmout, nejsou přece románové postavy, ale skuteční lidé – nikterak ideální, aspoň v jeho případě. Ale snad se dokáže trochu zlepšit. Jak na to myslel, cítil, že se Eva jeho ruce poddala a přitiskla se k němu. Cítil to její teplo a byl jí vděčný, že už zase není sám.

Dopis

Všimli si té budky na samém počátku pandemie. Michala napadlo, že to snad je nějaké opatření k lepší informaci obyvatelstva, ale pak uznal, že je to absurdní – budka se objevila v parku, kam přece každý nechodí, a hlavně každý má přece dnes mobil, dokonce i on, který si každou techniku ošklivil.

Byla to ale přece telefonní budka, ten tvar velmi dobře znal z dob, kdy v některé z nich trávil nekonečné chvíle marným přemlouváním Marty, aby se k nim vrátila. Nevolał tehdy z bytu, ale právě z budky v bláhové naději, že StB nepozná, kdo a komu volá. To ovšem bylo dávno, málem už půl století – mezitím díky lidským všekazům telefonní automaty přestaly fungovat a víceméně vymizely. A teď tu náhle byla v parku před ním telefonní budka, jako absurdní pomník zašlých dob. Cítil neodolatelnou potřebu jít se podívat, k čemu ten objekt slouží.

„Renato, pojď,“ zkusil to ještě jednou. „Jenom se podíváme a hned se zase vrátíme.“

„Mám home-office. Nemůžu courat, jak mě napadne.“

Renata nebyla zdaleka stará a panna jistě taky nebyla. Ale něco staropanenského z ní teď občas cítil. Není asi příliš zdravé, žít s otcem tolik let. Proč si někoho nenašla, když jí Karel zemřel? Vždyť vypadala celkem k světu, když se jen trochu snažila. To ovšem bylo tabu, o tom se mluvit nesmělo.

„Můžeš si přece práci rozvrhnout, jak se ti hodí. Sama jsi to říkala.“

„Kromě toho je karanténa, chodit ven se má jen v nutných případech. A nemáme roušky, ty jsou povinné.“

Ano, byla celá řada příkazů a zákazů. Pandemie byla pro všechny něco nového, čeho ani nevěděli, zda se mají doopravdy bát – někteří nemoci prošli téměř bez povšimnutí, jiní v nemocnici zápasili o život nebo dokonce umírali. Když Michal na to myslel a hleděl přitom oknem do parku, měl zvláštní pocit, jako by všechno vypadalo trochu jinak – jako by hrozba nemoci byla nějak subtilně viditelná.

Michal nebyl žádný hrdina, to o sobě věděl. Renáta bývala vždycky svobodnější, když šlo o to, překročit nějaký zákaz – měla v sobě prostě drzost mládí, kterou Michal dávno poztrácel. Jenomže dobrou protilátkou proti úzkosti je hněv – a Michal se teď stále v hloubi duše hněval, protože ho podle jeho soudu předčasně vypudili do důchodu. I když to údajně bylo vysloveně kvůli věku a nebylo to osobní, Michal za tímhle aktem tušil zlovůli současného ředitele ústavu, který býval kdysi jeho žákem. Žádný z nich na tu dobu nevzpomínal rád.

„Pokud vím, do přírody smíme – a park je snad příroda,“ zavolał na Renátu. „A když jde o to, zakrýt si pusou a nos, použiju třeba šátek nebo šálu. Stejně je tam sychravo.“

Renáta neodpověděla, ale když se na předsíni obouval, přidala se k němu. Když spolu vyrazili z domu, s šátky uvázanými přes nos a ústa, měl trochu pocit jako v dětství, když si hráli na četníky a lupiče: tehdy ti, kteří měli šátek přes obličej, byli lupiči – ti druzí byli četníci. Hodně se přitom střílelo (na to byl mlčky dohodnutý zvuk), ale nikdo nechtěl být mrtvý – být mrtvý byla otrava.

Když vešli do parku, rozhlížel se, jestli někde neuvidí policajta. Ti ale i v normálních dobách byli vidět do té míry zřídka, že by snad bylo docela oprávněné, žádat od nich autogram, když se konečně objeví. Služebnu měli nedaleko a Michal občas spřádal divoké fantazie o tom, co tam asi dělají – ale nejspíš to bylo něco daleko méně zábavného než si představoval, třeba vyplňování výkazů o tom, co by správně měli dělat, kdyby na to pro samé papírování měli čas.

Něco nás nutí, abychom se všichni stali úředníky, napadlo ho. Bylo by zajímavé vědět, zda taky lupiči a nájemní vrazi vyplňují výkazy pro svoje nadřízené. Muselo by to být nějak šifrované, aby to nemohlo sloužit jako důkaz. Michal se té myšlence zašklebil.

Park byl jak vymetený, nikde ani noha.

„Co asi dělají všichni ti majitelé psů,“ podivil se. „Je jich v parku přece vždycky plno.“

„Nejspíš přijdou, až je k tomu jejich miláckové donutí.“

„Pokud neprovedou potřebné už u domu. Tedy ti psi, ne majitelé, aspoň doufám.“

Renáta jenom nakřčila nos. Nebyla velká přítelkyně psů, tím méně jejich přirozených projevů, které nějaký majitel opomněl uklidit.

Budka byla o něco dál, než se z okna zdálo, ale nakonec k ní dorazili. Zblízka uviděli, že tu někdo měl podobný dobrý nápad, jaký viděli už na některých dovolených – udělat z té budky „knihobudku“, tedy místo, kam lidé nosí knihy, které už nechtějí, a jiní si je půjčují nebo prostě berou, podle libosti či povahy. Michal málem zavýskl, protože ten nápad mu dokazoval, že knihy stále žijí přes všechny chmurné prognózy: jsou lidé, kteří si je chtějí vyměňovat a tedy zřejmě taky číst. Vrhel se k několika poličkám, na nichž viděl pestré hřbety knih.

„Ty knížky mohou být infikované,“ řekla skepticky za ním Renáta.

„Ale prosím tě,“ odbyl ji. „Ty knížky vypadají čistě. Dali je sem vzdělaní lidé.“

„Ty si myslíš, že se ten virus bojí titulů? Docent je napůl chráněn, profesor imunní?“

„Renáto neblbni. Jde jen o hygienu. Dá se snad čekat, že při vyšším vzdělání...“

„To bys měl jenom čuchnout k našim systémákům,“ přerušila ho. „Vzdálenost pod metr se vůbec nedá vydržet.“

„Já mluvím o vzdělaných lidech,“ odsekl. „Mimozemšťany do toho nepočítám.“

Nakonec se dohodli, tak jako vždy: pokud tam něco najdou, knihy se přejedou desinfekcí a nechají se doma zrát pár dní, než virus přirozeně umře. Jenomže žeň knih, které doma neměli a o které by stáli, moc velká nebyla: nějaký Nietzsche, zrovna ten, potom povídky Oatesové, nic tak skvělého. Ale vrátili se přesto spokojení a hlavně osvěžení čerstvým vzduchem.

Od té doby tam chodil denně, někdy s Renátou, většinou sám. Ačkoliv park se zdál většinou prázdný až na pár pejskařů a jejich miláčků, někdo do budky knížky nosil a někdo jiné odnášel, takže se výběr obměňoval. Michal na těch výpravách pociťoval mírné vzrušení, tak trochu jako v dětství, kdy v jiném parku s kamarády pořádal dobrodružné výpravy. A když se k budce blížil, připomínalo mu to ten zoufalý zápas o Martu.

* * *

Ano, bylo to dávno a čas by snad měl aspoň otupit to ostří vzpomínek, ale cosi v téhle době, snad ten všeobecný pocit ohrožení, je najednou vyhrotilo. Vybavil si onen divný pocit, který kolem cesty Marty měl. Ne tušení – na nic takového nevěřil. Spíš pocit nepřiměřenosti, možná podvodu. Šlo o nějaký nákup licence, na který téměř jistě nebylo dost valut, takže šlo jen o záminku pro cestu do Západního Německa, aby si Martin šéf nakoupil vánoční dárky. Marta tam fungovala jenom jako tlumočnice, bylo to její povolání, takže ta byla z obliga. Přesto když ten osudný večer zazvonil telefon, vrhl se k němu s nedobrým pocitem. Co ale uslyšel od Martina vedoucího, bylo něco, co by ani ve snu nečekal. Martu postihla apendicitida, kterou ale bůhvíproč nepoznali včas, takže došlo k nějakým komplikacím, o nichž šéf nic nevěděl. Vyrazil z toho omezeně aspoň telefonní číslo lékaře, od něhož se dozvěděl, že je Martin život v nebezpečí, že ale udělají, co se dá.

Následoval patrně nejčernější týden v Michalově životě, kdy se střídavě marně domáhal obnovení neplatného pasu a doložky, která by mu dovolila výjezd do Německa, a mezitím bombardoval doktory v Mnichově dotazy o Martině stavu. Několik dní visel její život na vlásku, pak se začala lepšit, nakonec ji přestěhovali na normální pokoj a pak konečně přišel den, kdy mohl telefonem mluvit přímo s ní. Ptal se jí, kdy se vypraví zpátky do Prahy a doslova uslyšel to zaváhání.

„Víš, Michale, ono to nebude tak hned... Já prostě ještě nejsem dost silná.“

„Já bych pro tebe přijel, ale oni mě nepustí. Žádost tam leží už tři týdny. Ty si opravdu myslíš, že bys nevydržela ten vlak? Z Mnichova je to...“

„Michale, já jsem málem umřela.“

„Ale vždyť já vím, myslíš si, že jsme to tu neprožívali? Renáta se dokonce modlila.“

„Copak ona začala věřit?“

„Ale ne. Jenom slyšela od někoho ve školce, že prý to pomáhá. Když jsem na ni volal, že už jsi mimo nebezpečí, říkala, že si tu modlitbu bude muset zapamatovat, kdyby se zase hodila.“

Marta se zasmála, bylo to osvěžující slyšet ten zvuk po všem tom napětí.

„Ale teď už se uzdravuješ, ne?“

„Snad. Ale potrvá to.“

Tehdy se hovor přerušil a jeho napadlo, že možná nebyli na lince sami. Člověk v té době jistě nevěděl, co je rozumný odhad a co paranoia.

* * *

„Tak nevím,“ ozvala se Renáta vedle něho. „Koukáš na ty knihy už pěkně dlouho, ale já mám dojem, že je ani nevidíš. Budeme tady ještě stát?“

„Promiň děvče, já jsem se nějak zamyslel.“

„A vymyslel jsi něco moudrého?“

„To ne. Spíš jsem se nějak ztratil v minulosti.“

Tentokrát nic zajímavého nenašli a tak se aspoň bez zátěže prošli po parku. Nezdál se velký, ale když člověk přešel přes ulici, vedla ho napřed silnice a potom cesta do rozsáhlých zalesněných prostor nad řekou, kde se dalo chodit třeba hodiny, pokud člověku nevadilo, že se musel občas vrátit vzhůru prudkým stoupáním. Dost dlouho mlčeli, než se Michal odhodlal.

„Vzpomínal jsem dneska na mámu, jak...“

„O té mi ani nemluv,“ skočila mu Renáta do řeči.

„To už pro nás bude vždycky tabu? Vždyť je to tvoje matka.“

„No ano, porodila mě. Ale která opravdová matka opustí pětileté dítě jenom proto, aby si vyzkoušela, jaké to je...“

„Renáto, zadrž. Nebud' nespravedlivá. Vždyť ona skoro umřela, daleko od domova.“

„Já o tom nechci mluvit.“

A na tom zůstalo. Jenomže když se vrátili domů a Renáta si sedla k počítači, aby splnila své penzum denních úkolů, vzpomněl si Michal nad knihou na onu chvíli, kdy Marta poprvé řekla, že se domů asi nevrátí. Od té doby jí volal z telefonních automatů, ale mohl si to klidně ušetřit. Žádná politika v tom nebyla, příběh byl jeden z nejstarších, které lidstvo provázejí.

„Je tady někdo jiný, Michale,“ řekla tehdy sotva slyšitelně. „Jmenuje se Indra, příjmení radši říkat nebudu.“

„Co, Jindra, nějaký emigrant?“

„Ale ne, Indra, je to Ind. On tu pracuje jako lékař v nemocnici a byl to on, kdo mi zachránil život. A byl u mne, když jsem blouznila v horečce a staral se o mne i pak, když jsem byla tak strašně sama a v depresi.“

Byl by rád řekl, jak se zoufale snažil, aby ho za ní pustili, ale měl hrdlo stažené trpkostí. K čemu by vykládal, že tenhle režim prostě nezajímá nic než vlastní moc, rozhodně ne taková drobnost, jako že nemůže opustit pětileté dítě, byť jenom na týden. Snad by jeho byli i pustili, kdyby se snížil k prosbám někde na StB a třeba se jim tam zavázal k nějaké spolupráci, ale Renáta by musela zůstat v Praze jako živá zástava.

„Já jsem se snažil přijet, to mi věř,“ řekl jen unaveně.

Došly mu drobné v automatu, hovor se přerušil. Tím začaly dva nebo tři týdny, kdy o ni telefonem bojoval. Brzy mu bylo jasné, že vděčnost za záchranu života a za následnou péči není to jediné a postupně ani to hlavní, co Martu připoutalo k Indrovi. Zřejmě se zamilovala, to se přece může stát skoro v každém věku, rozhodně ve dvaatřiceti. Ale zrovna do Inda, i kdyby byl takový anděl-zachránce, jak Marta líčila? Michal si představoval malého kulatého Buddhu s věčným úsměvem, který neznamena nic než zdvořilost. Jak spolu asi mluví, německy? Nu, pokud Martě vysvětluje Kámasútru, tak na to moc slov nepotřebuje. Při té myšlence jím projel osten žárlivosti, ale hned jej potlačil. Marta nejspíš nebyla ještě ve stavu, kdy by se oddávala tělesným radovánkám. Kromě toho její vztah se zdál být spíše citový.

Čím déle v tom Mnichově zůstávala, tím těžší byla možnost návratu, ze všech možných hledisek. Renátě musel říci pravdu, že se už asi máma nevrátí, i když ji zachránili a tak žije, v tom rozhodně nechtěl své dcerce lhát. Renátě se po ní stýskalo, ale nakonec se zatvrdila a nechtěla už o ní vědět. Přimkla se víc k babičce, která tehdy ještě žila a nastěhovala se k nim, aby se o Renátu mohla starat. Neřekla proti Martě ani slovo, ale Michal cítil její zadostiučinění: matka antisemitismus sice otevřeně nesdílela, ale Židy ráda neměla.

* * *

„Tak co, budeme někdy večeřet?“ překvapila ho Renáta.

„To záleží na tom, jestli jsi skončila svůj home-office. To víš, já už jsem důchodce, můžu večeřet, kdy se mi zlíbí.“

„Ani mi to nepřipomínej... Pustíme si zprávy?“

Michal měl na jazyku, že to není dobré na zažívání, ale pak prostě šel a zapnul televizor. Jak se dalo čekat, nemocných přibývalo exponenciálně, byli už první mrtví, kterým prý virus uspišil skon.

„Co je to za řeči,“ zlobila se Renáta. „Proč prostě neřeknou, že ten virus zabíjí?“

„Protože je to u každého jiné. Někdo si ani nevšimne, že tu nemoc má.“

„To je možné?“

„Když jde o živé bytosti, je zřejmě možné všechno.“

Renáta zaraženě sklidila se stolu a odešla do svého pokoje. Michal se bezděky vrátil v myšlenkách k Martě, ke dni, kdy ji zas uviděl. Když téměř jenom křikem davu nebo dokonce zvoněním klíčů padl režim, který byl až do té doby jako z betonu, navraceli se mnozí a mezi nimi také Marta. Ubytovala se v hotelu a zavolala odtud telefonem. To se zdálo moudré, protože Renáta ji vidět nechtěla – odmítala setkání se zuřivým odporem, jehož jsou asi schopni jenom třináctiletí. Michal šel tedy do hotelu sám.

Když se ptal na recepci po paní Horákové, setkal se jenom s údivem. Ale potom se rozhlédl a viděl v hale elegantní dámu, v které s úžasem poznal Martu, a vedle ní štíhlého vysokého krasavce, jehož uhlově černé vlasy a pěstěné vousy jenom trochu prokvétaly stříbrem.

Nebylo pochyb, byl to Ind, ale jeden z těch typů, které v sobě nesly téměř nezměněné geny Evropy. Michal si vedle něho připadal jaksi nevábně a opotřebovaně. Váhavě podal každému z nich ruku a šel potom za nimi jako pejsek do hotelové kavárny, kde mu nad směšně malým hrnkem kávy ten Indra dokonalou angličtinou vysvětlil, že Marta potřebuje rozvod, aby se mohli vzít a odjet spolu do Ameriky, kde mu nabídli skvělé místo. Michal nekladl žádný odpor, jen poznamenal, že to předpokládá svěřit mu Renátu do plné péče, což už se dávno stalo fakticky, ale ne právně.

V té chvíli jako by najednou popraskala poleva elegance na Martině tváři: do očí jí vstoupily slzy, rty se roztráslly. Vyskočila a omluvila se, že se hned vrátí. To se naštěstí taky stalo, čímž se ukončily trapné pokusy o konverzaci mezi muži, kteří milovali stejnou ženu, ale jinak si neměli co říct.

Jak to s pamětí někdy bývá, tyto scény si Michal pamatoval do nejmenších detailů, zatímco následující šedivé tahanice s úřady, které vlastně kladly odpor jen svou malou pružností, se mu teleskopicky smrskly do pár výjevů. Nakonec se na všem domluvili, rozvedli se a Marta s Indrou odjeli zpět do Mnichova a odtud v krátké době do San Diega. Pro Michala a pro Renátu by se tím měla uzavřít jedna kapitola života – ale on věděl, že se jim to nikdy nepodaří, i když o tom nemluví.

Další den šel Michal na obvyklou procházku sám, protože Renáta tentokrát měla v zaměstnání schůzku, kterou vedení firmy pořádalo čas od času, aby kolegové vzájemně na sebe nezapomněli. Michalovi většina sociálních programů, importovaných ze zámoří, připadala jako šaškárna, ale raději je nekomentoval. Nebyl však rád, že musí na procházku sám – v poslední době ho už nenapadala odvážná zobecnění dějin, ale spíš různé mrzutosti nebo úzkosti. Vědomí konečnosti života se mu teď vnucovalo víc než dřív, ačkoliv mu zdraví celkem sloužilo, když nepočítal drobné neduhy, kterými v jeho věku trpí víceméně každý.

Neměl prostě dobrou náladu a lidé se zakrytou tváří, které v parku občas potkával, mu připadali jako přízraky z nějakého hororového filmu. S úlevou se vrhnul k budce s knihami – a skutečně byl nečekaně odměněn, protože na prostřední polici, přímo proti jeho očím, zářil jasně červenou barvou hřbet knihy, kterou neměl, i když by ji vlastně nutně potřeboval: „Masa a moc“ od Eliase Canettiho. Tu knížku samozřejmě znal, četl ji v originále, ale byl by ji rád měl doma; když vyšla česky, nějak mu unikla. Nu, teď ji tedy měl, poněkud pozdě sice, ale přece jen. Těšil se, jak se do ní začte. Zdaleka se všim nesouhlasil, jak si vzpomínal, ale Canetti sám byl jeho člověk: typ vzdělaného intelektuála, který se nebál předkládat své vlastní myšlenky, aniž by se přitom schovával za autoritu jiných nebo za nekonečné hradby bezvýznamných fakt, jak to bylo bohužel zvykem v evropské historiografii. Ovšem v očích kolegů byl beznadějně diskvalifikován tím, že napsal proslulý román – sice jediný a ve svém žánru vynikající, ale copak seriosní vědec píše romány?

Když přišel domů, Renáta tam už byla.

„To jste vzali to kolektivní očmouchání nějak zkrátka,“ rýpnul si.

„Prosím tě, půlka oddělení už je v karanténě a tři jsou v nemocnici. Vypadá to bledě.“

„To zase ustoupí, uvidíš. Podívej se, co jsem našel v budce.“

„No prosím tě, to jsi tak vehementně sháněl, vid? Kdopak to tam asi dal? A nechal ti tam, zdá se, dopis.“

Skutečně, teprve teď si všiml, že mezi listy knihy vykukuje roh obálky. Šel s knihou do svého pokoje, ale nechal dveře otevřené, aby byla možnost domluvy.

„Prosím tě, vzpomínáš si ještě, kdy známka na dopis stála tři koruny?“ zavolal na ni.

„To muselo být hodně dávno. Stálo to deset, když jsem to přestala sledovat. Ale patrně to pořád zdražují, i když nikdo už přece rukou nepíše. Komu to vlastně psali?“

Michal se podíval a strnul. Náhle si připadal jako ve snu nebo nějaké horečnaté vizi: jakkoliv se to zdálo neuvěřitelné, ten dopis byl adresován jemu. Ale to přece sotva bylo možné, vždyť on tu Canettiho knihu ještě dneska ráno neměl. Dopis měl přes známku poštovní razítka, zřejmě byl tedy doručen, ale už chvíli viděl, že obálku nikdo neotevřel. Má to být nějaký nejapný vtip? Michal se skoro s nikým nestýkal a pokud měl nějaké známé, bydleli ve vzdálených částech Prahy.

„Copak, že jsi tu tak potichu?“ ozvalo se nad ním. „Poslyš, ty jsi nějaký bledý, nechtyl jsi nakonec tu infekci?“

Mlčky zavrtěl hlavou a podal jí obálku.

„Jé, to je legrační náhodička. Ale jak vidím, adresát to zřejmě nedostal.“

„Ale ten adresát jsem já,“ řekl podrážděně. „Podívej se, Michal Horák, Kaplická...“

„Číslo nesouhlasí. Nebydlíš přece v čísle 126, to je až bůhvíkdě.“

„No tak se někdo spletl, možná proto ten dopis nedošel.“

„Ale táto, Horáků jsou přece mraky. Michalů jistě míň, ale...“

„A těch co ještě k tomu bydlí na Kaplické?“

Renáta zavřela oči a pevně sevřela rty. Pak oči zas otevřela a uvolněně se usmála.

„Už jsem si vzpomněla. Byl tady jeden, i když je to k nevíře. Přišel k nám dopis pro něho, to ještě Karel žil a podepsal ho za tebe, protože byl doporučeně. Vracela jsem ho listonošce, ona ho tehdy nechtěla, byla to nepříjemná scéna.“

„To sis teď vymyslela.“

„Ale ne, můžeš mi věřit. Konečně v každém telefonním seznamu...“

„To je nápad! Kdepak ho máme?“

Nedočkal se odpovědi a když se ohlédl, zjistil, že Renáta mezitím přešla někam jinam v bytě. Tak tedy vstal a šel ji hledat. Našel ji v kuchyni a znovu se zeptal, kde je ten seznam.

„Bohužel, H už nemáme,“ řekla s odvráceným zrakem.

„Prosím tě, co tím myslíš? Copak se dá zrušit písmeno?“

„Ale ne. Když čistím zeleninu a potřebuju podklad, tak vždycky utrhnu stránku. Teď jsem delší dobu na K, těch je hodně.“

Michal se doslova chytil za hlavu.

„Takže ty ničíš kvůli mrkvi telefonní seznam?“

„Ale vždyť už neplatí! Každý má mobil a skoro nikdo pevnou linku.“

„Balila bys odpadky do stránek nějakého kancionálu, protože už podle něho nikdo nezpívá? Víš, co všechno bych dokázal vyčíst z telefonních seznamů?“

Pohlédla na něho prosebně, skoro na pokraji slz.

„Ale tati, vždyť ty jsi v penzi!“

Pokýval hlavou.

„To je fakt.“ A otráveně odešel do svého pokoje.

Jenže fakt jeho důchodu nezměnil nic na existenci toho dopisu. Dráždila ho absurdita téhle situace. No dobře, dejme tomu, že on není adresát, že opravdu je nějaký jiný Michal Horák, který bydlí nebo bydlel na téže ulici. Bylo to krajně nepravděpodobné, ale právě on, historik moderní doby, musel uznat, že se dějí i nejneuvěřitelnější náhody a že právě ty často určují běh dějin. Konečně, život prý vznikl taky takovou náhodou a jak to bylo se vznikem samého vesmíru, to nikdo neví. Dobře, dopis byl určen jinému, ale proč ho ten jiný neotevřel? Nebylo to, jako by spíš dopis měl dostat on, s apartním zpožděním, které je jako ušité pro historika?

Obracel obálku v rukou a zvolna podléhal méně profesionálnímu názoru, který mu spíš podsouval primitivní rozum, totiž že žádná náhoda neexistuje a všechno má svou příčinu, která

je v tomhle případě skryta v té obálce. Potlačil chuť prostě ji roztrhnout a chvíli hledal nůž na papír, který už dávno nepotřeboval, a pak čistě rozřízl obálku. Byl v ní jediný list papíru, přeložený v půli a popsaný zřejmě ženskou rukou.

*„Milý Michale,
Jistě si myslíš, že jsem Tě zradila...“*

Michal měl pocit, jako by jím projel elektrický proud. Takhle to mohla kdysi napsat Marta a jakkoliv si myslel, že už má tu její ... no ano, *zradu*, jak to jinak pojmenovat, už dávno za sebou, ale ve skutečnosti se s ní nikdy nevyrovnal. Ale donutil se číst dál:

„ale tak to není. Udělala jsem pro Churavý čas, co jsem jen mohla.“

Michal na chvíli zdvihl oči. *Churavý čas*, to byl přesně ten název, který pořád hledal pro svou sbírku esejů o dějinách 20. století. Jenže to nestihl a eseje dneska už nikdo nevydá, rozhodně ne nějakému penzistovi, který za sebou nemá autoritu fakulty či ústavu.

„Ty víš, že se Host už román chystal vydat, ale potom se finančně položil. Karas v Pergamonu tvrdil, že je to nejlepší román, jaký měl na stole posledních pět let, ale redakční rada mu to nepustila, že prý je to moc chmurné. Potom přišel ten Tvůj kamarád s myšlenkou, že to jistě prosadí Uher při tom svém postavení v Pen klubu. Musím Ti prozradit, že Uher byl natolik zaujat tím pitomým seriálem v televizi, že se na Tvůj román nejenom vykašlal, on ho dokonce ztratil. Naštěstí jsem s takovou možností počítala a udělala kopii. Mimochodem, Uher se při tom natáčení uštvál a umřel, což mu nepřeju. Ale Karas přišel s návrhem, že by román protlačil, kdybys pozměnil závěr. Nelíbí se jim, že hrdina umře. Bestsellery pořádají úplné masakry, ale to je prý něco jiného. Hrdina musí vždycky přežít. Tak se nad tím zamysli a dej mi vědět. Tvá M.“

Ta *M* by klidně mohla být Marta, ale zřejmě nebyla. Michal taky žádný román nenapsal, i když o tom párkrát uvažoval. Renáta tedy zřejmě měla pravdu, byl nebo býval tu navzdory vši pravděpodobnosti poměrně nedaleko ještě jiný Michal Horák, který byl ale spisovatel nebo se jím snažil být. Michal ho neznal, ale to moc neznamenalo – neměl na beletrii donedávna čas a pokud si ho udělal, snažil se číst v cizích jazycích, aby si je v hlavě trochu uchoval.

Když přišla Renáta, aby se zeptala, kdy chce večeret, podal jí dopis.

„Budeme muset to číslo 126 najít,“ řekl pokorně. *„A omluvit se, že jsme dopis četli.“*

„Jak to chceš provést? Vždyť je ta karanténa. Smí se k doktorovi, do lékárny, pro jídlo. No já vím, že se to nehlídá a tedy nedodrhuje. Ale co když nás chytanou?“

„Tak půjdeme za tmy, budeme se plížit podél zdi.“

„Copak vůbec neposloucháš zprávy? Je zákaz vycházení od osmi večer.“

Michal nedůvěřivě zdvihl hlavu.

„To je jako za války.“

„Však nám to náš premiér říkal, že jsme ve válce. Nejsem si jistá, koho myslel, ale snad ten virus, Proč je jeho nebezpečí větší za tmy, to jsem nějak nepochopila.“

„Bývali jsme přece mladí,“ povzdechl si Michal. *„Já ovšem o hodně dřív. Ale i já si ještě pamatuji, že tma svádí k činnostem, při kterých jsou si lidé hodně blízko. Ergo se mohou nakazit.“*

„V každém případě budeme ten výzkum muset odložit. Ale asi není žádné nebezpečí z prodlení. Díval ses na poštovní razítko?“

Michal pokýval hlavou.

„No, ta dáma dopis odeslala přibližně před šesti lety.“

„Takže to rozhodně nespěchá, ne?“

„Jenomže jak to člověk může vědět? Třeba ten Karas v Pergamonu půjde brzo do penze a nikdo jiný se už Churavého času nezastane.“

„Nebo už v té penzi je, tak jako ty.“

„Musíš to pořád připomínat?“

Renáta se jen mlčky otočila a šla do svého pokoje. *Churavý čas* šel tak říkajíc k ledu. Mezitím se rozšířila zpráva, že jsme jako země premianty ve zvládnutí infekce. Národ se nadechl a roztáhl křídla, aby je vzápětí zas složil a zavěsil se hlavou dolů po způsobu netopyřů: téměř přes noc jsme náhle byli zemí s největší relativní úmrtností na světě. Někdo musel být vinen a byla to samozřejmě vláda, která předtím za úspěchy nemohla, ale teď se sama odhalila ve své neschopnosti. A průměrný občan nadále obcházel karanténní opatření ve víře, že se mu zlý virus vyhne – neboť kdopak mohl vědět, zda vůbec nějaký virus je a není to celé jen bouda na občana, vždyť to přece i některé známé osobnosti říkaly.

* * *

Čas utíká tím rychleji, čím je ho méně – to platí ve velkém i malém. Tak téměř nepozorovaně uběhla dost dlouhá řádka měsíců, než se s Renátou vypravili do Kaplické 126, což byla větší vila pro dvě tři rodiny. Tam napřed byli ujistěni, že tam žádní Horákové (ani jednotlivý Horák) nikdy nebydleli, což starší generace obyvatel napřed zpochybnila a nakonec popřela. Horákové tam bydleli, ale odstěhovali se. Pro důvody, proč už tam nebydlí, měl zřejmě každý z obyvatel domu jiné vysvětlení, ale nakonec energická paní domu (tak se aspoň jevila) našla někde adresu, kde by hledání měli bydlet teď. Bylo to zase jiné jméno, nějaký Prouzovi, ale to prý bylo proto, že Horáková dcera se provdala a přijala ovšem jméno manžela. A otec Horák? No, ten patrně bydlí s nimi, ale je snad nějak nemocný či ochrnutý, prostě něco s ním je.

Nezbývalo, než poděkovat a vrátit se domů. Michal měl tedy v minulosti přece jenom jmenovce na téže ulici, takže ho možná občas potkával. Znovu si uvědomil, jak velkou roli měla v dějinách náhoda, konečně ve většině životů. Kdyby Marta nedostala zánět slepého střeva v Mnichově, nejspíš by teď byli spolu a řešili by, co s tím dopisem. To, že je na to téměř sám, ho utvrzuje v nutnosti ten dopis doručit: naděje na vydání toho *Churavého času* se tím nejspíš nezvyšuje, ale aspoň ten jmenovec se přesvědčí, že ho ta jeho M. nezahlavila – na rozdíl od Marty, pokud by její pozdní lásku považoval za zradu. Nevěděl ani, jestli žije, protože její rozpačité dopisy přestaly docházet už před lety. S internetem se zřejmě nespřátelila a možná je to dobře, alespoň on nemá příležitost rozdírat své staré rány, které se zřejmě nikdy docela nezahojí.

Jenomže jezdit po městě, to nebylo jen tak. Pandemie opět přitvrdila, když už se zdálo, že se situace lepší. Bylo to, jako by si s nimi někdo krutě pohrával – jenže, jak Michal věděl, byly mnohem drastičtější zvraty v lidských dějinách, o starší historii Země nemluvě. A byly také nesrovnatelně horší epidemie všech možných typů od moru přes tyfus, cholera až po španělskou chřipku, jak se tomu říkalo. Jediný velký rozdíl byl, že tohle byla doopravdy pandemie, která postihla celý svět. Skeptici, kteří varovali před globalizací, mohli být spokojeni. Místo toho se pěstoval mírný optimismus: kdekdo v médiích ohlašoval, že „už vidí světlo na konci tunelu“ – cynici dodávali, že to nejspíš jsou „světla příjíždějícího vlaku“. Jenomže nic spektakulárního se nedělo – lidé už tolik neumírali, ale ani se neuzdravovali. Restrikce povolených činností se příliš nezmírnily, prostě všechno bylo víceméně pořád stejné, což Michalovi až tak nevadilo: chodil buď sám nebo s Renátou na své procházky, trochu pracoval na svých esejích, o kterých věděl, že je nikdo nevydá, ale které možná jednou v budoucnosti někdo objeví, jak se to stávalo už v minulosti. Neodeslaný dopis jeho jmenovci přitom ležel na jeho stole jako vykřičník. Nevěděl, co si s ním počít.

S řešením přišla kupodivu Renáta, ačkoliv ji podezíral, že tu věc spíš sabotuje. Našla totiž na internetu sice neúplný, ale zřejmě aktuální telefonní seznam a v něm sice nikoliv Michalova jmenovce, ale aspoň paní Prouzovou, na adrese, kterou jim dali lidé v oné vile, kde původně hledali. Michal telefon téměř nenáviděl, ale tady se jim naskýtala možnost celou záležitost trochu posunout. Nakonec po dlouhých přípravách zavolal.

„Prouzová, prosím,“ ozvalo se téměř okamžitě.

„Tady je Michal Horák,“ řekl automaticky.

V telefonu bylo chvíli ticho.

„To má být nějaký vtíp?“ ozvalo se pak nejistě. „Nebo je něco s otcem?“

„Ne, já se náhodou taky tak jmenuju. Dokonce bydlím v Kaplické, je to prostě shoda náhod. Taky jsem tomu nechtěl věřit, ale nakonec jsem musel.“

„No dobře, ale kvůli tomu asi nevoláte. Víte, já mám docela napilno.“

Chvatně jí vysvětloval nález dopisu, proč si dovolil jej otevřít a co v něm zhruba bylo. Trošku se přitom přeríkával a asi dvakrát se zadrhnul, jak hledal správná slova. Jeho rozpaky zvyšoval pocit, že paní Prouzová nechápe, proč je tolik povyku kvůli dopisu, starému alespoň šest let. Když vysvětloval, že jde o možnost vydání Horákova románu, jenom se krátce zasmála. Její otec prý je v pečovatelském domě, není už léta soběstačný po mozkové příhodě a ona se o něho starat nemohla – mívá dlouhé služby v nemocnici.

„To je docela luxusní domov, kde teď otec je,“ řekla skoro útočně, jako by ji Michal obviňoval. „My jsme prodali, tedy vyměnili vilu za docela skromný byt, abychom na to měli peníze. Provozují to nějakí křesťané, ale poplatky jsou nekřesťanské.“

„Ano, to jsem bohužel slyšel. Dá se tam nějak dojít nebo dojet?“

„No, je to v Průhonicích, ale teď vás k němu nepustí, i kdyby...“

„Tak možná bych mu mohl zatelefonovat?“

„On nemá telefon. Prý ten vynález nenávidí a doufá, že se Graham Bell smaží v ohni pekelném. Víte, on je tak trochu zvláštní.“

„Já ho úplně chápu. Asi máme společné nejenom to jméno.“

„No já už doopravdy musím běžet. S tím románem si nedělejte starosti. Takovou knížku dneska nikdo nevydá. Syn ji dal na internet, na Horákovu stránku. Otec s tím souhlasil, ačkoliv já si nejsem jistá, že ví, co internet je.“

Rozloučil se a až dodatečně ho napadlo, že to vlastně neví ani on, i když ho celkem často používá. Nevěděl ani, jak funguje obdélníček telefonu v jeho ruce, stejně tak rádio a televize, na niž každý večer koukal a přitom nadával. Tak to bylo vlastně skoro s celou současnou civilizací, člověk její vymoženosti samozřejmě používal, aniž by věděl nebo se alespoň zamýšlel, jak fungují. Když to tak člověk vezme, je vlastně na každém kroku obklopený tajemstvím. Ale bůhvíproč ta tajemství už nejsou příliš přitažlivá – lidé si místo toho vymýšlejí čaroděje, jasnovidece, mágy – prostě pohádky, jako by toužili být zase dětmi.

„Tak co ta paní Prouzová,“ ptala se ho Renáta, když se vrátila z nákupu, „padli jste si do noty? Nebo to je někdo jiný?“

„Ne, trefila ses do černého. Ale můj jmenovec je na tom nějak zle.“

Pověděl jí všechno, co se od jeho dcery v telefonu dozvěděl.

„No, do Průhonic za ním nemůžeme, všechny tyhle domovy jsou pro veřejnost zavřené. Ale internet našťestí nikdo asi nezavře, aspoň ne u nás. Už ses tam díval?“

Musel se přiznat, že ho to prozatím nenapadlo. Ale večer k svému starému počítači zasedl. Stránku Michala Horáka našel poměrně snadno, až se divil, že na ni dříve nenarazil. Byla tam toho spousta, ale nepřehlédnutelný mezi tím tam byl *Churavý čas*. Kliknul na to heslo a otevřel se mu text, který měl 247 stránek. Proboha, kdo bude asi číst tolik stránek na

obrazovce? Nebo bude zaujat natolik, že si text vytiskne? No dobrá, Michal měl přece dost času, tak si řekl, že se aspoň podívá.

Michal nebyl rychlý čtenář, byl ze své profese historika zvyklý číst pomalu a důkladně, takže za hodinu měl těch stránek přečteno ani ne třicet. Ale text ho zaujal a další letný průzkum dosvědčil, že v osudech hlavního protagonisty se věrně odráží vývoj Evropy tak zhruba půlky dvacátého století – tedy doba, o které Michal psal své eseje, jejichž naděje na vydání byly asi tak stejně mizivé. Román a eseje, to zřejmě měly být vrcholy tvorby obou Horáků – a oba byli v tomto směru stejně neúspěšní.

O to s větším zájmem četl Michal román v příštích dnech. Byl skoro jako ilustrace jeho vlastních líčení Evropy první poloviny 20. století – ta shoda byla skutečně pozoruhodná, i když v některých obecnějších výkladech se lišili. Tak ten románový hrdina, který byl zřejmě jazykový fenomén a všechno viděl prostřednictvím svého talentu, zřejmě vážně věřil, že konflikty mezi národy vznikají tím, že si lidé vzájemně nerozumí díky neznalosti cizích jazyků, zejména nechápáním skrytých významů, které mohou být až nepřeložitelné. Michalovi ten názor připadal zajímavý, ale trochu naivní. Podle toho, co měl možnost poznat ve své historické práci, byla nejsilnějším motivem vážných konfliktů žízeň po moci, kterou určití lidé uměli nejlépe uspokojit ve válce, a potom samozřejmě chtivost, závist, někdy dokonce národnostní předsudky a z nich pramenící strach. To a mnohé jiné mohlo existovat ještě dřív, než se začaly rozrůžňovat jazyky. Naivita protagonistovy víry byla v zvláštním kontrastu s jinak pronikavým viděním světa, které ten román předkládal.

Nakonec to nevydržel a zavolal té paní Prouzové. Ta se zas lekla, když se ohlásil svým jménem, ale hned si vzpomněla, oč jde.

„Víte, já jsem si ten román na tom internetu našel.“ řekl Michal. „A mám ho skoro přečtený. Je to pozoruhodné dílo.“

„Pozoruhodné,“ řekla váhavě. „Tím chcete říct...“

„Prostě skvělý román, pokud můžu soudit. Ústřední postava tak plastická, jenom mě zarazila ta jeho naivní víra, že by byl mír na světě, kdyby lidi uměli cizí jazyky.“

„Ale on si to opravdu myslel. Byl prostě takový.“

„Říkáte to, jako by byl skutečný.“

„Taky že byl, přece můj dědeček. Já jsem ho nezažila, ale otec o něm často vyprávěl, o jeho životě, který mu připadal mnohem zajímavější než jeho vlastní. Tak jsem se jednou zeptala, proč z toho všeho neudělá román. On se tak zvláště podíval a potom řekl, že to asi napíše, ale že to bude pomník. On otce miloval.“

Michal zaváhal. Věděl, že pomník nemusí být bůhvíjak vážný, ale některé scény, které nedávno přečetl, se mu nezdály zrovna vhodné k vystavení.

„Vy jste ten román nebo pomník četla?“

„Už je to doba. Ale asi vím, co myslíte. No ti, kdo dědečka znali, ti už nežijí. A lidi, co by to dnes četli, by nevěděli, o koho tam jde. Já nevím, mně se na tom líbilo, že je takový živý, žádný ideální hrdina.“

„To je fakt. Nešťastný bonviván a přitom v něčem romantik... Tak co, už se k vašemu tatínkovi může?“

„No snad. Ale měl byste si tam radši zavolat.“

Nadiktovala mu číslo, pak dodala, že ale neví, jak teď jezdí autobusy. Řekl, že ho snad dcera doveze, a dal si vysvětlit cestu. Potom se rozloučil.

* * *

Auto by neměli, kdyby si je Renáta nevyvzdorovala. Michal na ně jakožto historik s platem řadového vědce napřed neměl, později by snad na ně nějak uškodil, ale nevěděl, proč by to dělal. Nijak nutně ho nepotřeboval – někdy by se hodilo, ale musel by se o ně starat. Míval o to už s Martou spory. Když Renáta dospěla a začala vydělávat, prohlásila, že musí mít auto – každý ho přece má. Tedy nějaké ojeté a malé tehdy koupili. Michal se držel opodál, i když si i on na dceřino naléhání řidičský průkaz udělal, nikoliv bez ztráty tváře – zkušební jízdu musel opakovat a i podruhé komisař zjevně přivřel oko nad jeho výkonem.

Když příští sobotu uháněli po dálnici v jejich malém *suzuki*, napadlo ho, že to je ten případ, kdy se auto hodí – nemusí se dusit rouškou v autobuse, tlačit se v návalu, celé to nepohodlí... V tu chvíli dcera tiše zaklela a Michal vzhlédl. Před nimi stála zjevně nekonečná řada červených světél.

„Není to k vzteku? Nemáme to ani celý kilometr ke sjezdu na Průhonice a my tu stojíme jako blbci v koloně.“

„Dalo by se stát inteligentně?“

„Já nevím, tati. Mě jenom štve, že vůbec nevím, proč tu musím stát. Ale už se to hýbe, teď jenom musím počkat, až to dojde tomu idiotovi přede mnou.“

Michal chtěl podotknout, že je docela zajímavé, jak IQ – podle vzájemného hodnocení – lidem klesne, jakmile sednou za volant, ale raději mlčel. Musel Renátu hodně přemlouvát k téhle cestě, tak bylo asi moudřejší ji nedráždit. Kromě toho brzy sjeli s dálnice a museli soustředit pozornost na hledání toho Vlídneho domova, o němž tu každý věděl, ale poradit jim správnou cestu neuměl. Nakonec dorazili k celkem pěkné budově, která měla dokonce jakousi recepci. Tam je přivítala vlídná žena středního věku, u které se museli zapsat, koupit si předraženou roušku na obličej (tu svou samozřejmě zapomněli doma) a pak ji následovat do pokoje, kde pan Horák bydlel. Byl na vozíku, to jim jaksi všichni opomněli říct, a i jeho pravá ruka ho moc neposlouchala. Taky zrovna zřetelně nemluvil, což ještě zhoršovala rouška, kterou taky měl.

„Tak pane Horák, vy mi nebudete věřit,“ řekla ta místní paní bodře, „ale tohle je taky pan Michal Horák a něco vám přinesl. Já vás tu teď nechám, ale jenom na chvíli, aby se nám náš pacient nezhoršil. Tak si pěkně povídejte.“

Je to skoro jako v jeslích, pomyslel si Michal, ale vzápětí se z vozíku ozval podivný zvuk, ve kterém s obtížemi, rozpoznal slova.

„Michal Horák?“ huhlal stařec. „Ty jsi já a já jsem ty?“

„To jistě ne,“ řekl Michal s podivným mrazením. „Jenom se stejně jmenujeme. A divnou náhodou jsme bydleli oba zrovna na té Kaplické. Proto mi přišel tenhle dopis. Vlastně ne, co to povídám, on mi vlastně nepřišel...“

Zarazily ho divné, ataktické pohyby, které začal ten druhý dělat – až za chvíli pochopil, že si asi chce sejmout roušku. Asi, se mu špatně dýchá, myslel si, ale pak viděl, že ten člověk pořád neobratně gestikuluje – a tak mu došlo, že má sám totéž udělat. Tedy sňal roušku a chvíli hleděli jeden na druhého.

„Ne, nemyslím si, že bychom si byli podobní,“ řekl pak Michal s jistým ulehčením. „Horáků jsou jistě spousty. Ale tenhle dopis zcela jistě patří vám.“

Počkal, až si druhý zas nasadí roušku, což mu dalo hodně práce – a pak mu podal obálku s dopisem. Muž na vozíku jenom němě ukázal na svoje oči, zřejmě dobře neviděl. Tak tedy Michal vyňal dobře už známý list a ten dopis nahlas přečetl.

„Kdo to napsal?“ zeptal se stařec podrážděně.

„Já nevím, místo podpisu je jenom M.“

„To bude Marie, ta mrcha. Prostě mě zase zradila.“

„Ale vždyť píše, že nezradila, že se snaží pomoci. Že by ten román mohl vyjít, jenom byste musel trochu změnit konec. Lidi nemají špatné konce rádi.“

„Lidi! Ta kniha je celá o mém otci, chápete. Nic jsem si o něm nevymyslel, jen občas něco domyslel. A otec tenkrát takhle nesmyslně umřel, to je prostě historický fakt.“

V Michalovi cosi uvnitř lehce poskočilo: historický fakt, to byl pro něho v minulosti pojem přímo klíčový – ale také zdroj nesčetných pochyb. Jak často se tak tvářila nějaká legenda, na kterou mnozí téměř přísahali jako přímí svědkové! Ani na vlastní paměť se člověk nesměl jen tak spolehnout, i ta se ráda přizpůsobila například přání nebo předsudku.

„Ale je to román, ne? Ten se přece měnit dá.“

„Je to pomník!“ vyrazil stařec a silně se rozkašlal.

Vypadalo to, že se dusí. Michal udělal krok ke dveřím, ale ty se samy otevřely a vběhla paní z recepce s nějakým inhalátorem, který muži přiložila k tváři. Pak si zřejmě uvědomila, že přes roušku to nebude fungovat, tak mu ji sundala a zároveň jim výrazným gestem dala najevo, aby co nejrychleji odešli.

To samozřejmě udělali a teprve venku na ulici si Michal ulehčeně oddechnul. Měl pocit, že se vymanil z nějaké snové nebo virtuální reality. Dohadovali se tam o možnostech, které dávno skončily, vždyť Pergamon už neexistoval nebo se jistě musel přejmenovat, ten redaktor Karas na Horáka nejspíš zapomněl a hlavně tím, že jeho vnuk vystavil celý román na webu, jakoukoliv možnost knižního vydání vyloučil.

„Tak co teď, tati?“ ozvala se Renáta.

„No co, pojedeme domů. A budeme se snažit zapomenout na starého pana Horáka.“

„S tím souhlasím. Jenom s tím věkem, ty ses asi nedíval na jeho údaje. On je jenom o dva roky starší než ty.“

„Kdo by to řekl,“ povzdechl Michal. „O to spíš na něho nechci vzpomínat.“

* * *

Jenomže tak snadno se na jmenovce a hlavně jeho otce zapomenout nedalo. Byl to patrně jediný případ, alespoň pokud Michal věděl, kdy někdo napsal životopisnou knihu o muži, kterého by asi většina považovala za celkem bezvýznamného. Svým způsobem to byl pozoruhodný čin, ať už by člověk literární kvality té knihy hodnotil jakkoliv.

Michal o té věci přemýšlel z různých hledisek, když chodil na procházky teď už sám, protože Renáta už zas chodila do práce. Navštěvoval přitom pravidelně „knihobudku“ s nadějí, že tam najde něco zajímavého, i když bohužel to už bylo stále méně pravděpodobné: jako většina ušlechtilých myšlenek, i tahle záhy přilákala různé škůdce, kteří ty odložené knihy ničili nebo častěji odnášeli do antikvariátu nebo rovnou do sběru, aby si pak za cenu papíru nejspíš koupili láhev levného piva. Michal se pro to zlobil, ale budku stejně navštěvoval v naději, že třeba ty bezdomovce předběhne a zachrání před nimi nějakou cennou knihu. To se sice moc často nedělo, ale budka někdy posloužila také jako úkryt, když Michal – jako právě toho dne – zas ignoroval předpověď a samozřejmě, že ho bez deštníku uprostřed parku překvapil déšť. Tentokrát to byla pravá průtrž mračen, déšť se z oblohy valil v souvislých vodních clonách a vítr dojem ještě zhoršoval. Naštěstí budka byla nedaleko, doběhl k ní a když se vděčně schoulil v jejím malém prostoru, slyšel najednou zvonit telefon. V první chvíli si myslel, že je to halucinace pod dojmem pořád ještě trochu bolestné vzpomínky, ale pak si uvědomil, že to zvoní jeho mobil v kapse. Skoro nikdo mu nevolal, nejspíš to bude nějaká hloupá reklama. Neochotně se ohlásil.

„Michale, jsi to ty?“ ozval se ženský hlas.

Michalovi se málem podlomila kolena: i přes to zkreslení to byl hlas, který kdysi velmi dobře znal.

„Proboha, Marto, snad nevoláš z Ameriky.“

„Tam už léta nežiju. Vrátila jsem se do Mnichova, copak jsem to nepsala?“

„Poslední dopis přišel tak před deseti lety nebo dřív.“

„Skutečně? No, já jsem snad...“

„To ses do Německa vrátila s mužem?“

„Ty myslíš Indru? Ten už nežije. Ale my jsme se rozešli už dlouho předtím. Víš, on působil neodolatelně na mnohem mladší krásky tam na Západním pobřeží a hodně si to užíval. Tak jsem mu brzy dala svobodu a vrátila se zpátky. Ještě, že jsem si ten byt v Mnichově nechala přepsat na sebe.“

Poslední věty Michal spíše uhadoval, protože signál slábnul a kromě toho v parku před ním se rozpoutalo úplné peklo: vítr docílil snad síly orkánu a vyl jak pes, když téměř vodorovně nesl vodu promíšenou s ledovou krupicí.

„Prosím tě Michale, jsi tam ještě? Nějak se mi ztrácíš.“

Ty ses mi ztratila už před třiceti lety, pomyslel si,

„Ano, jsem tady, ale je tu bouřka,“ řekl místo toho.

„Víš, já jsem na skok v Praze. Mohli bychom se vidět, ale nevím kde, když je všechno zavřené. Co říkáš? Haló... slyšíš mě vůbec?“

„Ano, slyším. Ale ty mě asi ne.“

„Haló!“

Michal hovor přerušil, nemělo to cenu. Musí se počkat, až ta bouřka přejde. Pokud jí na tom doopravdy záleží, jistě ještě znovu zavolá.

Nezavolala. Michal napjatě čekal na to zazvonění do večera. Když si byl jist, že zřejmě čeká zbytečně, ptal se sám sebe, zda je to, co cítí, spíše zklamání nebo naopak úleva. Přesto, že se to nezdá možné, bylo to zřejmě obojí.

- - -

Hvězda

Noční vlak z Beogradu do Zagrebu neměl spací vozy – asi nebyly na těch pár hodin nikým žádány. Jídelní vůz tam byl, ale když se do něho Richard s Luděkem dobývali, zjistili, že je beznadějně zavřený. Inu, Titova Jugoslávie měla sice pro soudobého Čecha lehkou vůni Západu, ale znaků socialismu v ní bylo také pozhnaně.

To byl asi důvod, proč byla Jugoslávie sice váhavě, ale přece jen zařazena do programu vědecké spolupráce, která se ale realizovala jen výměnnými zájezdy. O ty zas měli zájem jenom Čechové a Slováci, na něž se zatím nedostala větší porce Západu – občané Jugoslávie, jimž nikdo nebránil vyjet, kam se jim zlíbí, o ně zjevně nestáli. Nic se společně s Jugoslávci vědecky neřešilo, nebyla ani zřejmá oblast společného zájmu. Celá ta kolektivní výprava, pro niž byli kromě Luděka a Richarda vybráni ještě Milan Klusák a manželé Krobovi, měla tak příchut' absurdity, ale Luděk je všechny přesvědčil, že se na trapnost mohou vykašlat a prostě si ten výlet mají užít.

„Nejsme přece nijak pozadu,“ vykládal Luděk, když se uvelebili v kupé. „Spíš naopak, jak Richard tomu jejich profesorovi tak pěkně vytmavil. Čekal jsem, Říšo, kdy ti začne aportovat, tak ti visel na rtech.“

„Skutečně, i já jsem se poučil,“ přidal se Krob. „Obdivuji, kde jsi získal tolik znalostí.“ Richard potlačil spokojený úsměv.

„Člověk všelicos slyší,“ řekl nedbale.

Ta role mladé hvězdy, od níž všichni čekají málem zázraky, pro něho byla pořád ještě nová a byla ovšem příjemná, i když ho z ní občas i trochu mrazilo. Nebýval na škole moc dobrý student, přednášky ho nudily a zkoušky dělal často napodruhé, protože se těžko vůbec přiměl k studiu. Byl vlastně skoro zázrak, že se vůbec dostal na Ústav, kam se původně přihlásil jen proto, že se mu nechtělo z Prahy. Když tam však přišel, úplně ho elektrizovala všeobecná nálada, která tam panovala: tón tam určovali mladí vědci jako Luděk Pavlát, kteří se ve všem všudy jevíli jako pravý opak úzkoprsých pedagogů na škole, a stvrzovaly desítky půvabných dívek, které si svého místa laborantky zřejmě vážily a zřetelně se zajímaly o toho, kdo získal pověst nadějného adepta.

Věda najednou nebyla už únavným chorovodem suchých pouček a vzorců, které si člověk musel nacpat do hlavy, ale vzrušujícím dobrodružstvím, při němž se dal získat i lesk hrdiny. Richard rychle pochytil, co bylo obestřeno atraktivním hávem tajemství, a vrhnul se do oblasti sice ne zcela nových, ale dosud plaše pomíjených v jejich oboru. Richard se do nich pustil s opovážlivostí amatéra a když narazil na první potíže, které se před ním vršily s rostoucí hrozností, nechal si to pro sebe – takže pro kolegy a hlavně kolegyně byl stále hrdinou, který s udivující lehkostí kráčí tajemnými kraji, kam se jiní bojí vstoupit. Tak si to aspoň představoval, i když ve chvílích pravdy připouštěl, že všichni mu asi tak nefandí a někteří dokonce tiše čekají, kdy si natluče hubu. Ale to byly chvíle slabosti, které zas přešly. Byl něco jako nová hvězda, která nečekaně vyšla na obloze, alespoň pro sebe a snad i pro široký okruh jiných. Ne, že by na to pořád myslel – byl to prostě pocit, který ho provázel.

Zatím co ostatní pospávali, Richard hleděl oknem ven do ubíhající krajiny. Moc toho neviděl – občas se kmitla světla nějaké menší železniční stanice, pak se zas vlak vnořil do stínu lesíku nebo jakýchsi nepořádných houštin, které nešlo dobře rozeznat. Když se z nich pohled osvobodil, zjevily se mu na obzoru nějaké hory nebo spíše kopce, rýsující se proti slabé záři oblohy. Chvilí líně přemýšlel, odkud ta záře asi pochází, pak unaveně zavřel oči. Věděl, že neusne, chtěl jen dát očím trochu odpočinku.

Když jím pak Luděk lomcoval s důrazným sdělením, že už jsou v Zagrebu, musel si přiznat, že přece jen usnul. Donutil zdřevnělé nohy k pohybu a vystoupil na nástupiště a pak za Luděkem nádražní halou ven na ulici. Přijeli brzo ráno, město bylo ještě ztichlé, ale v blízkém hotelu jim byli ochotni podat snídani. Na takový přepych jim vystačily jejich dinárové diety, ale ne na to, aby se v hotelu i ubytovali. Na to měli už předem dohodnutý privát. Tam také šli, aby tam uložili kufry – Luděk s Richardem na jednu adresu, Krobovi na druhou nedaleko a Milan Klusák zas ještě jinam za rohem.

Uvítala je mladá žena s bujnými tvary a velkýma hnědýma očima. Zvala je dál jakousi směsí jazyků, ve tváři dychtivý a přitom trochu rozpačitý výraz. Ukázala jim na věšák na předsíni, kde si mohou odložit. Visel tam už nějaký mužský kabát a klobouk s širokou střechou. Pak vstoupili do místnosti, kde měli příští noc spát. Byla to zřetelně manželská ložnice i s toaletním stolem s velkým zrcadlem. Luděk se omluvil, že si musí odskočit, a za chvíli se vrátil s ironickým úsměvem.

„Kde bude asi manžel spát,“ řekl Richard, „když nás ubytovala v ložnici?“

„Ten spí v Mnichově nebo v Hamburku, prostě někde v Západním Německu.“

„Jak tohle víš, ty jsi s ní mluvil?“

„I kdyby se s ní dalo mluvit, ona by mi to neřekla.“

„Tak jak...“

„Jak prosté, milý Watsone! Na záchodě je přívod vody vyspravený papírem a provázkem, to by žádný mužský nestrpěl. Já vím, na předsíni je hubertus a klobouk, ale teď je ještě teplo, nikdo tady kabát nenosí. A ten klobouk je dost zaprášený. Je to starý trik, který přesvědčí jen samu tu ženskou.“

Richard na něho hleděl překvapeně.

„Myslíš, že nemá muže?“ zeptal se.

„Prosím tě, taková pěkná ženská jistě chlapa má. Jenže ten odjel vydělávat. Je to ironie, že právě Německo je dost bohaté, aby si mohlo platit otroky.“

„To myslíš doslova?“

„Skoro. Co nechce žádný Němec dělat, na to si najmou Jugoslávce nebo Řeka. Anebo Turka, ten přijde levněji, ale je skoro jistě muslim – a u těch nikdy nevíš, co je napadne.“

Richard na to nic neřekl. Měl zkušenost jen s NDR, tam se žilo tak zhruba stejně jako doma. O bohatství Západního Německa už slyšel, ale nebral to moc vážně. Jak by se mohli tak rychle dostat z té všeobecné destrukce a bídy, kterou si sami zavinili válkou?

„Tak pojď,“ pobídl ho Luděk. „Musíme najít toho Tadiče nebo jak se jmenuje, abychom měli bod, že jsme tu byli.“

Jenže, když dorazili v plné sestavě, tedy i s Milanem a Krobovými, do areálu Akademie věd (který byl podstatně modernější a větší, než jeho obdoba v hlavním městě), dozvěděli se,

že profesor Tadič se svou skupinou odjel někam mimo Zagreb a vrátí se až pozdě odpoledne. Nikdo jiný se jim nemůže věnovat: ti, co jsou přítomni, jsou plně zaměstnáni přebíráním vzácného japonského přístroje. Kdyby se chtěli zatím zabavit, tak nad Zagrebem je krásná vyhlídka na hoře Medvědnica, tu je rozhodně dobré vidět.

Co měli dělat? Vedla tam lanovka, naštěstí levná, tak se tam vypravili. Cesta tam byla trochu zneklidňující, lanovka nepůsobila moc solidně, ale výhled na zalesněné vrchy tenhle pocit zaplašil. Když ale dorazili do cíle a vyšli z budky na prostranství pod věží, udělalo se Richardovi trochu zle: věž byla vytvořena z ocelových mříží, a to i včetně schodiště, které ji obtáčelo a mizelo kdesi nahoře v modrém prostoru.

Richard měl od dětství, kdy jednou spadl ve stodole s patra a vyrazil si dech, neurotický strach z výšek. To, že byl neurotický a ne rozumný, soudil z toho, že se bál i samé představy toho, že je někde vysoko na komíně nebo na rameni jeřábu a podobně – situace, které čerpal z četby nebo z filmu, případně z vlastní fantazie. Stačil jen zákmit v tomto směru před usnutím a převaloval se pak beze spánku celé hodiny, pronásledovaný tou představou. A teď měl před sebou něco stejně hrozného, jenom ve skutečnosti.

„Jak je to asi vysoké,“ zeptal se Ludka. Ten pokrčil rameny.

„Nevím, říkají dvě stě metrů, ale to snad musí být i s tímhle kopcem. Já bych tak řekl sto, ale to už je dost, aby se trošku zatočila hlava.“

„Tak kdopak s námi půjde nahodu?“ zeptal se svým přihlouplým hlasem Krob.

„Já nemůžu, mám v háji koleno,“ řekl Luděk.

Skutečně, trochu kulhal. Richarda nikdy nenapadlo zeptat se, z čeho to má.

„A já mám zase špatné srdce,“ řekl Milan. „Se schody musím opatrně.“

„Tak to zbylo na tebe, Richarde,“ řekl Luděk. „Řekneš nám potom, kam jsi dohlédl.“

Je možné, že měl přítom v očích zelené světýlko? Vždyť přece nemohl vědět, že se Richard bojí výšek. Ten nepatrně zaváhal a pak s pocitou odsouzenec vykročil k věži.

„Nikdo tu nevybírání, ale píšou tu, že vstup je jen na vlastní nebezpečí,“ hlásil Krob.

Richard přikývl a začal s manželi stoupat po schodech. Ale brzo ho dráždilo jejich pomalé tempo – když půjdou takhle, nevystoupí do večera nahoru. Krob si všiml jeho podráždění.

„To víš, my máme přece jenom léta,“ řekl s udýchaným úsměvem. „Na nás se nevaž, my se stejně až nahoru nechystáme.“

Richard přikývl a se zaťatými zuby přidal do kroku. To hlavní bylo, nedívat se dolů – noha další stupeň snadno nahmátla, bylo jen důležité udržet si rytmus. Šel se semknutými čelistmi, oči upřené do prostoru nad sebou. Třeba se mu podaří tímhle výstupem se toho strachu z výšek zbavit. Tím by odhodil zátěž, která ho vlastně skoro stále hrozila zesměšnit. On přece nebyl žádný zbabělec, prokázal už různé druhy odvahy – ale co se týče hloubky prostoru pod sebou, v tom byl až dosud prostě srab. Ale už nebude, on prostě až na vrchol vyleze a bude se smát těm, co zůstali dole.

Tohle si říkal stále důrazněji, jak se blížil vrcholu. Ale současně jako by se jeho mysl rozdělila do dvou vrstev, kde ta horní, stále mlčí, mechanicky opakovala tuhle mantru proti strachu, zatímco spodní, sílící, se chvěla pocitem něčeho neodčinitelného. A když konečně vystoupil na plošinu na vrcholu, tenhle pocit ho zcela zaplavil místo nějakého triumfu a on

pochopil, že ten pocit je prostě ekvivalent hrůzy. To, co ji bezprostředně vyvolalo, byl vítr, který při vzestupu nenápadně sílil a teď, když byl Richard na vrcholu věže, začal dorážet v silných poryvech – a ty způsobily, že se věž začala kývat, napřed jenom trochu, ale brzy s výklonem metru nebo víc. Brzy bylo už těžké udržet se na nohou a nebylo nejmenších pochyb, že je nutné rychle s věže slézt. Jenomže když se obrátil, aby s tím začal, viděl něco, co vlastně do té míry netušil: před ním byl prázdný prostor a pod ním hlubina. Zdálo se mu, že nedokáže ani krok, že se nemůže ani pohnout. Ale věděl, že tam přece zůstat nemůže a že mu nikdo nepomůže s jeho sestupem. S vypětím vůle přivlekl své nohy, které jako by mu nepatřily, ke kraji plošiny, kde se mohl chytnout zábradlí. I když se zdálo, že neudělá ani krok po mřížovaných stupních, začal velice zvolna sestupovat. Stále se mu zdálo, že musí vypadnout do toho prázdna před sebou a jakmile to připustil, znovu ztuhl strachem. Brzy se vnitřně rozdělil na toho, kdo se strašně bál a přitom musel ovládat své změkklé nohy, a toho, kdo sám na sebe tiše řval, nadával si, posílal se do nechutných míst. Byl současně nějak v těch dvou částech, které ale nesla tatáž hlava, která zatím téměř nesestoupila, aspoň se to tak zdálo.

Někde mezi dvěma odpočívadly nastala kritická situace: proti němu se vzhůru hnal nějaký pořizek, podle všech znaků Němec, který byl zřejmě opilý a snad se vsadil s druhým mladíkem nebo co, prostě se slepě hnal nahoru a pomáhal si přitom přitahováním se k zábradlí. Asi by mu měl Richard uhnout, bylo tu nebezpečí, že ho ten blb shodí do hloubky, ale nedokázal se pustit zábradlí. Nakonec se mu ten chlapík vyhnul a jak Richarda míjel, něco na něho vyštěknul, co ale vítr okamžitě odnesl, jako by to bylo něco hmotného. Richard při tom střetu málem ztratil rovnováhu, takže se musel chvíli uklidňovat, než zase začal se svým opatrným sestupem.

Jak dlouho mu to trvalo, slézt až na pevnou zem, to nevěděl – nějak se na hodinky nedíval. Když ho to nyní napadlo, měl absurdně rozporný pocit současně, že to byly celé hodiny, a přitom, že to byl vlastně jediný okamžik nestvůrně zbytnělého času. V každém případě ho ten sestup vyčerpával. Strachu z výšek se nezavil, jenom si připravil vydatnou noční můru, možná na celá léta. Nasucho vzlykl, ale věděl, že v tom pláč nic nespraví.

Když se alespoň trochu uklidnil, začal se rozhlížet po ostatních, ale nikoho neviděl, Zřejmě prostě už nechtěli čekat, musel být na té věži zřejmě dlouho. Trochu ho to zarazilo, že se prostě na něho vykašlali, ale pak šel na stanici lanovky – a dobře udělal: vůz se zrovna chystal vyjet a byl to možná odjezd ten den poslední. Z cesty dolů podél zalesněného svahu toho moc nevnímal, byl pořád jaksi zahlcený tou hrůzou, která se teď vracela a byla nějak zřetelnější – paradoxně právě tím, že už to byla jenom vzpomínka, i když čerstvá. Postupně, jak se blížil k Zagrebu, tu hrůzu zaměňoval pocit ponížení z toho strachu, který byl vlastně nesmyslný, vždyť se mu tam nemohlo nic stát. A ponížení přineslo zas pocit urážky, i když nevěděl, komu by ji měl přičíst – ale byl ponížen a uražen až do hloubky své osobnosti, jenom nevěděl, jak to napravit. Nejrady by se s někým popral, i když to vlastně neuměl a nejspíš by jen musel strpět nové ponížení.

Zagreb byl tehdy spíše malé město, takže Richard ty ostatní celkem rychle našel v kavárně jednoho ze tří hotelů, jimiž se honosilo centrum.

„Prosím tě, kde jsi byl?“ halasil mu Luděk vstříc. „My jsme už mysleli, že ses nám nějak ztratil. To ses nemohl odtrhnout od toho výhledu?“

„Výhled je tam kardinální,“ řekl Richard s přemáháním.

„A kam až člověk odtud dohlédne?“ zeptal se Krob.

„Já nevím, snad to byly Alpy. Byl na nich sníh.“

„Je to možné? Člověk by spíš řekl Karpaty, ale ty asi ještě nejsou zasněžené.“

Richard pokrčil rameny. Neměl chuť se právě Krobem nechat vyslýchat. Byl to jistě dobrosrdečný člověk, ale právě to člověka svedlo k tomu, že před ním řekl něco, čeho potom litoval. Uviděl číšníka a zamával na něho. Když přišel, objednal si velké brandy. Dostal je rychleji, než očekával. Bez váhání je vypil a soustředěně sledoval teplou vlnu, která mu putovala tělem. Tohle potřeboval už delší chvíli.

„No, vážení kolegové,“ protáhl se Luděk. „Budeme muset zkusit ještě jednou toho Tadiče. Pokud tam ještě nebude, tak ať jde k šípku.“

Tadič tam ale nejen byl, ale srdečně je přijal. Hned svolal svoji skupinu a rozdal úkoly – jeden asistent byl vyslán do příručního sklípku pro velký džbán dingače, krále mezi červenými víny, a jiná aspirantka pověřena vařením voňavé kávy. Zatímco se plnily tyto úkoly, Tadič už s nimi rozprávěl. Mluvil plyně anglicky s americkým přízvukem, což se vzápětí vysvětlilo, když sdělil, že opakovaně pobývá na univerzitě v Ann Arbor v americkém Michiganu. Protože Luděk tam také byl poměrně nedávno na stáži, začali si dvojhlasně notovat, jaké je to krásné místo a jaká dobrá je tam univerzita.

Richardovi nezbylo než poslouchat. Těkal přitom očima po Tadičových lidech a náhle sebou mimovolně trhl, jak ho zasáhla krása jedné mladé dívky, zřejmě studentky. Nevypadala, jako by pocházela odsud: ženy v Srbsku i Chorvatsku, aspoň dle jeho krátké zkušenosti, nebyly zrovna jeho typ – měly dost často srostlé obočí a pod výrazným nosem černé chmýří, k tomu dost hřmotnou postavu, prostě měly tak trochu mužské rysy. Tahle dívka mu ale nejspíš připomínala Botticelliho Venuši podobně něžnou a bezbrannou krásou. Pohled na ni jako by byl tišivý obklad na jeho duši, jejíž rány jako by se plně probudily k bolesti. Se vzrušením viděl, že dívka si všimla jeho pohledu, zatékala očima od něho a zase zpět, nejprve jenom zvědavě, pak ale po jistém váhání opětovala jeho pohled. Tělem mu probíhaly vlny zimy a horka, za chvíli se mu zdálo, že se něco musí stát. Vstane, vezme ji do náruče, odvede odsud... Věděl, že je to pitomost, ale zároveň to vědět nechtěl: chtěl pokračovat ve svém snu.

To malé drama jejich pohledů Tadičovi neušlo. Dost nápadně se k dívce obrátil a požádal ji dvorně, ale přitom důrazně, aby mu přinesla z jeho pracovny jistý separát, však ona bude vědět – nebo něco takového, mluvil s ní ovšem chorvatsky. Dívka se ochotně zvedla a jak se přerušil kontakt jejich pohledů, uvědomil si Richard, že ani nezná jméno dívky a že by se s ní asi těžko domlouval, protože neumí srbochorvatsky a přes zdánlivou podobnost té řeči s češtinou, člověk z ní málem nerozuměl ani slovo.

Dívka se ale brzy vrátila, zřejmě s žádaným separátem. Ten podala Tadičovi, ale současně vyhledala k jeho radosti očima Richarda. Tadič si toho zřejmě všimnul, ale neztratil nic ze své zdvořilosti. Podal Luděkovi separát, doprovodil jej několika slovy a potom řekl, zase anglicky, ale s očima upřenými na Richarda:

„No, už se připozdívá a my musíme brát ohled tady na Maricu,“ přitáhl si krásnou dívku k sobě. „Ona se má za pár dní vdávat, to je v Chorvatsku velmi vážná věc.“

Richard viděl, jak se dívka zarděla a sklopila oči. Sám se poněkud zastyděl za svou nápadnou koketerii, která ovšem nemohla mít žádnou budoucnost. Ty myšlenky se rozmělnily při všeobecném podávání rukou a jejich trochu rozpačitém odchodu.

„Tak ti Tadič zatrl tu romanci,“ řekl Luděk venku na ulici. „To víš, oni si tu ženské přísně hlídají, to není jako u nás.“

„Jak je můžou hlídat, když odjedou na práci?“

„No jo, to už jsou ženské pod čepcem. Ale než tam vklouznou, tak je hlídají. No nic, stejně už nebylo co povídat. Jen toho dingače je škoda, bylo ho tam v tom džbánu ještě dost.“

Už mlčky došli k domu, kde měli nocleh, tam se rozloučili s Krobovými a Milanem a zazvonili na svou bytnou. Ta jim otevřela s tím svým nejistým a dychtivým úsměvem v rozměrné tváři. Richard ji bezděčně srovnal s dívkou, kterou nedávno obdivoval, a pomyslel si, že kdyby tamto byla Afrodita, tak tohle by mohla být Héra, jenom ta bohyně by ovšem byla krásnější.

V ložnici, kde měli spát, se Luďka zeptal, jestli chce jít první do koupelny. Ten se přednosti blahovolně vzdal, jenom ať Richard klidně jde, on zatím vyřídí s paní domu zaplacení noclehu, aby kolem toho nebyla ráno nervozita. To bylo v pořádku, Luděk byl k tomu v Praze penězi vybaven. Když se Richard z koupelny vrátil, byl ještě Luděk pryč – kde je, dalo se snadno uhadnout, za stěnou bylo slyšet hlasy a několikrát ženský smích.

Richard nějakou dobu čekal, ale pak se cítil unavený, a tak si lehl na postel. Představa, že ji bude sdílet s Luďkem, byla divná – ale na štěstí Luděk jistě neměl žádné pochyby o svých sexuálních preferencích, byl ženatý, a kromě toho téměř sukničkář (to „téměř“ Richard ve své mysli přidal, protože se mu nezdálo vhodné, aby vážného vědce někdo sukničkářem nazýval). Richard zavřel unavené oči a proti svému očekávání skoro v tom okamžiku spal. Jenomže to byl divný spánek, protože se na něho vrhly hrůzné představy, jak je na oné zatracené věži, s které se marně snaží sestoupit, protože jakmile udělá jenom krok, začne hned padat do prostoru. Nebylo jasné, zda se mu to ve snu zdá nebo je vzhůru a jen si vymýšlí – bylo to asi něco mezi. Chvilími se vypětím vůle probudil a zakázal si na věž myslet, načež se začal svíjet trapností, jakého pitomce ze sebe dělal u Tadiče. No ano, holka byla hezká, dokonce asi krásná, v tom se jistě nemýlil. Ale dalo se přece čekat, že taková dívka bude zadaná. Proč se jen musel ještě chovat jako pitomec, když o sobě nedlouho předtím znovu zjistil, jaký je srab?

A jak se stále probouzel a zase upadal do trhaného spánku, jako by koutkem mysli registroval, že Luděk stále není vedle něho v posteli. Až když už okna zšedla prvním svítáním, objevil se téměř neslyšně a jako myška vklouznul do lůžka.

Když se pak probudili asi za dvě hodiny, Luděk samozřejmě nezadržitelně zíval.

„Prosím tě, kde jsi byl skoro celou noc?“ zeptal se Richard, ačkoliv to věděl.

„To víš, musel jsem trochu upevnit přátelství mezi národy,“ odvětil Luděk s úsměvem.

„Ten, komu patří ten hubertus na předsíni, by to za přátelské gesto asi nepovažoval.“

„Ale měl by. Taková zdravá ženská má přece své potřeby, mohla by z toho onemocnět, když ji dlouho necháš samotnou.“

Rychle se sbalili a Luděk vyrazil z bytu.

„Neměli bychom se rozloučit?“ řekl Richard.

„To už jsem za nás oba udělal. Pojď honem, autobus jede za půl hodiny.“

„Autobus? Já myslel, že další zastávka je Rijeka.“

„Ta přijde hned potom. Ale my jsme si včera s Krobovými vzpomněli, že jsou tu celkem nedaleko Plitvická jezera. To prostě musíš vidět. Jestli je někde místo, kde bys mohl začít věřit v hodného Stvořitele, tak je to tam.“

Luděk měl zřejmě dobrou náladu. No jak by ne? Místo, aby jako blbec okukoval nedostupnou dívčinu, všimnul si, kde se něco samo nabízí, a měl se k dílu. Richard pocítil náznak nenávisti k sobě, ale ten pocit se rychle rozpustil do pouhé rozmrzelosti. Ostatně byl po napůl probdělé noci tak unavený, že tak říkajíc neměl sílu na nějaké silné pocity. Doufal, že se snad ještě trochu dospí během cesty, konečně Luděk bude jistě taky spát. Jenže to bylo samozřejmě jinak: Krob a jeho žena, kteří tady už v minulosti byli, Richarda upozorňovali na různé zajímavosti, které musel alespoň předstíraně obdivovat, kromě toho silnice byly ještě horší, než u nich doma a autobus neměl zrovna moc měkká péra – takže si člověk musel dávat pozor, aby se na výmolech nekousl do jazyku. Prostě byla to nepříjemná cesta a co je na Plitvicích uvítalo, taky nebylo zrovna výstavní: pár stánků s nápoji a jiným občerstvením, vesměs zavřených, potom úschovna zavazadel a taky zavřená pokladna.

„No, konec září, to je pro ně asi po sezóně,“ řekl Luděk. „Půjdu se po někom podívat.“

„Třeba se po sezóně neplatí,“ nadhodil Richard.

„Tady? Tady jsou na placení jako draci. Když tě chytí bez vstupenky, jsou za to velké pokuty, Člověk se jim nemůže divit, oni tu z toho žijí.“

Poslední slova skoro zanikla, jak Luděk zašel do jednoho z domků. Za chvíli se vrátil s malebným staříkem, který se pyšnil mohutným knírem a něco bezzubými ústy rychle vykládal. Nikdo mu nerozuměl, ale to celkem nevadilo, protože udělal, co potřebovali: otevřel napřed úschovnu zavazadel a potom pokladnu. Za cenu, která se mu zdála předražená, získal Richard tak jako jiní odznáček, který – připnutý viditelně na klopě – ho opravňoval vstupovat po celý týden na území národního parku Plitvická jezera.

„K čemu týden,“ protestoval, „když odpoledne musím odjet?“

„To je takový jejich trik, aby mohli vybírat víc,“ řekl Luděk. „Tak pojedte, ať si to těch pár hodin trošku užijeme.“

Richard šel otráveně za ním, nebyl rád voděn za nos. Ale pak náhle na svůj odpor zapomněl. Když totiž přešli přes nějaký vršek a otevřel se jim pohled do údolí s prvním z jezer, uviděli něco přímo čarovného: voda v jezeře byla křišťálově čistá, takže v ní bylo vidět až na samé dno, ale při pohledu z trochu větší dálky měla průzračně tyrkysovou barvu, která tvořila krásnou barevnou kombinaci se zlatými a nachově červenými keři šípku všude kolem na březích a černě kropenatými bílými skalisky nějakého pěkného kamene, prý travertinu. Když Richard tento neuvěřitelný výjev uviděl, pocítil napřed cosi jako leknutí (ne nepodobné tomu včera, když u Tadiče uviděl tu krásnou dívčinu) a potom se mu v duši rozprostřel mír. To zní jako ořepaná fráze, ale vezměme v úvahu, že Richard byl ve sporu se světem i se sebou a byl už z toho značně unaven, takže potřeboval smíření. A tady se mu předváděl malý okrsek světa, který si imaginární Stvořitel asi udělal pro radost – možná při tom myslel i na lidi, to bylo těžko říct, když člověk s žádným Stvořitelem nekomunikoval.

Ta krása, která je doslova zasáhla, ale při další chůzi nejen že se neztrácela, ale rozvíjela se do svěžích variací: větší a menší tůňky v různých odstínech modři od téměř zelené až po

levandulovou, jiskřící malé vodopády mezi různými úrovněmi jezer, všude ten čistý vzduch nad průzračnou vodou. Bylo tam prostě nádherně a stálo to za to vstupné. Ale vyměřený čas brzo vypršel, museli zpátky, vyzvednout si zavazadla, chytit jediný odpolední autobus, který je zavezl na nejbližší větší nádraží. Sem za nezvykle krátkou dobu dorazil rychlík, směřující do Rijeky, kam taky za pár hodin dojel. Tady měli rezervovaný levný hotel, protože privát se tu pro ně zajistit nedalo. To umožnilo Richardovi odpojit se od skupiny a hnát se do přístavu, aby viděl moře. Nikdy je dosud neviděl, jen o něm četl a slyšel o něm vyprávět. Ty dojmy různých lidí byly natolik různé – od horování, jak je moře úžasné, až po skeptické zavrčení, že je to prostě hodně vody; to jen podnítilo jeho zvědavost.

Když konečně doběhl do přístavu, slunce už zapadalo. U mola kotvilo několik velkých lodí, které by ho jindy určitě vzrušily, ale teď mu stínily pohled na moře, takže jen přidal do kroku. Konečně doběhl na malou pláž, která byla naštěstí obrácena na západ, takže mohl ještě zahlédnout rudě žhnoucí vrchlík slunce, jak se zdánlivě rozpouští v nesmírné spoustě krvavě zbarvených vod. Byl to pohled až nepravděpodobný a také rychle mizel, jak slunce zapadalo téměř viditelným pohybem. Brzy už slunce zmizelo a zanechalo za sebou jen ornamenty fialových mraků na jablkově zelenavé obloze. I ta se rychle sytila indigem a Richard viděl, že se tím zbývajícím jasem prodrala zatím jedna osamělá hvězda. On samozřejmě věděl, že to ve skutečnosti hvězda není, ale je to planeta, které kdysi dávno dali lidé jméno Venuše.

Postavil kufr na písek a popošel kousek k mírnému příboji, který s hravým dorážením rozmýval bílou pěnu po břehu. Pach moře, sůl v povětří, mumlání vln, to všechno dohromady bylo nové, ale současně blízké, jako by v něm byl skrytý někdo, kdo to v minulosti znal. Ale na to v té chvíli nemyslel. Napadla ho jistá podobnost, která ho spojovala s Venuší. On přece taky na ústavu vystupoval jako hvězda a leckoho v tomto směru přesvědčil, ale ve skutečnosti to bylo všechno přání spíš než opravdová schopnost. A pokud tam některým ženám nebo dívkám připadal atraktivní, tak nevěděly, co je doopravdy zač: že ho stačí zdvihnout pár metrů nad zemi, aby se ukázalo, že je srab. Tohle v něm zůstávalo živé jako otevřená rána, ale už tam na Plitvicích začal tušit, že si bude muset odpustit, aby to sám se sebou vůbec vydržel. Věděl, že bude sám tak jako každý s vědomím svých chyb. Ale to mu nesmí bránit v tom, aby alespoň zkusil některé z nich napravit.

Mezitím nedohledné vody před ním postupně rozpustila tma. Na nebi opatrně vycházely další hvězdy, ale jen jedna prozatím zářila jasně a jak se zdálo vítězně: byla to krásná ale zrádná Venuše.

Kočka

Pro Lenu to byl šok, když viděla v tom pravém bočním okně prostou skleněnou tabuli. Dříve tam byl takový důmyslný kruhový průlez, kterým se kočka vždycky protáhla, když Lena na ni zavolala. Neznala její jméno, taky je nepotřebovala – volala vždycky „Kočičko“ a kočka přiběhla, pokud v hloubi bytu nespala nebo se někde netoulala. Mezi ní a Lenou byl zvláštní vztah, který měl v sobě něco tělesného, hlubšího, než co postihují jména. Konečně, kočka Lenino jméno taky neznala.

„Myslíš, že to znamená...“ zeptala se Lena úzkostlivě.

Pavel cítil, jak mu tiskne ruku a jak se přitom celá napjala. Jak dlouho vlastně žijí kočky? Říká se, že mají devět nebo bůhvíkolik životů, ale tím se jistě nemyslí, že by byly nesmrtelné. Každý tvor někdy umře, to patří k zákonům života. Jenomže tahle kočka vypadala zcela zdravě, když ji naposled viděli.

„Já bych řekl, že jim tam byla prostě zima. Takovým průlezem přece táhne. A když je vítr, třeba k tomu mráz...“

„Ale letos žádné mrazy nebyly. Ty zimy předtím byly horší. A my tu přece chodíme už léta a vždycky tu ten průlez byl.“

To byla pravda, ale svět se v této době neustále měnil, na nic se už nedalo spolehnout. Ostatně sám ten dům, ve kterém kočka aspoň donedávna bydlela, kdy se ten vlastně objevil? Nebo spíš, kdy ho oni objevili? Nemohli se na tom dohodnout. Pavel chodil s hlavou svěšenou, částečně pro nemoc své krční páteře, Lena zas obhlížela koruny stromů a pátrala po veverkách: někde slyšela, že prý ty černé vytlačují rezavé či naopak; jenomže v tomhle parku tihle milí tvorečkové buďto vůbec nebyli, nebo se dovedně skrývali. Buď jak buď, jednoho dne spatřili náhle tenhle dům a nebyli si jisti, zda tam pořád byl.

„Přece jsme si ho nemohli vymyslet,“ mínila Lena.

„A kdyby, tak bychom mu trochu rozuměli.“

Dům to byl totiž dosti tajemný. Vypadal částečně jako nějaká observatoř a částečně jako luxusní třípatrová rezidence, ve které ale nikdo zřejmě nebydlel – snad kromě přízemí, kde se přece jen něco dělo. A také podzemí, kam často zajížděla luxusní auta, což ještě zvyšovalo dojem tajemnosti.

„V přízemí zřejmě bydlí normální lidé,“ zkoušel to Pavel. „Patrně personál.“

„A v patrech, co jsou ty veliké lodžie? Nikdy jsem tam nikoho neviděla.“

„Tam asi bydlí duchové.“

„A ti se vozí v mercedesech?“

Pavel pokrčil rameny. V ezoterice se nevyznal. Ale přízemím, tím si byl jist – zvláště ten den, kdy se tam objevila kočka. Seděla prostě za oknem, taková obyčejná, ale přitom krásná trojbarevná česká kočka – a když na ni Lena zavolala „Kočičko“, krátce mňoukla, jako by ji poznala, protáhla se tím průlezem a několika skoky byla u nich, na nízké zídce, která spíš pro

okrasu ohrazovala trávnick kolem domu. Ta rozkoš, vnořit prsty do hebkého kožíšku a cítit pod ním teplé, pružné tělo! Musí být cosi jako v hloubi uložená paměť na doby, kdy jsme my všichni měli hustou srst a vzájemně se obšťastňovali jejím pročesáváním a hlazením. Lena alespoň zřejmě byla dokonale šťastná, jak jindy tak docela nebyla.

Jenomže kočka zřejmě měla mazlení brzy dost.

„Radši ji pusť,“ varoval Pavel. „Už mává ocasem, to je u koček špatné znamení.“

Lena ho neposlechla, ale kočka se jí s vzteklým mňouknutím vysmekla, plavným obloukem seskočila na trávnick a dalšími několika skoky se vrátila tam, odkud přišla. Pavel pohlédl na Lenu, která tam stála bez hlesu, s rukama vztaženými před sebe, jako by čekala, že se kočka do nich zas vrátí. Ve tváři, zvláště v očích měla výraz, který tak dobře znal. Viděl ho poprvé před mnoha lety a tehdy ještě nevěděl, že právě on – nebo spíš účinek, který na něho měl, úplně změnil jeho život. Teprve časem pochopil, že je to výraz člověka, který je na světě úplně sám a který ztratil všechnu naději, že se to někdy změní.

Když uviděl ten výraz poprvé, měl dejme tomu jisté oprávnění. Pracovali tehdy v atelieru, na nějakém figurálním námětu. Vlastně to byla příprava na diplomku, svého druhu její první část. Bylo jasné, že Lena (nebo taky Rusajda, jak jí říkali skoro všichni za jejími zády), kterou na školu nečekaně přijali, moc kreslit neumí a olejové barvy snad viděla jen z dálky. Jak se dostala rovnou do druhého ročníku, to nikdo nevěděl – nikdo se o tom taky nedohadoval, byla to přece Ruska: příslušnice národa, který byl ještě před dvaceti lety milován, protože přinesl svobodu, a teď už téměř všemi nenáviděn, protože ji zas rychle odebral. Tak se to aspoň lidem jevilo – málokoho napadne rozlišit režim od národa, zvláště když jeho příslušníci mají všechny možné výhody.

V té chvíli, na kterou si náhle vzpomněl, došlo k něčemu, co mohlo být jen nehodou nebo taky aktem škodolibosti: Robin cestou z toalety zakopl o Lenin stojan a způsobil, že její skoro dokončené plátno padlo mokrou plochou na podlahu. Protože tam nikdo dávno neuklízal, nalepil se na malbu prach. Vypadalo to dost hrozně, když Lena stojan zase postavila. Robin se s pitomým úsměvem omlouval, skoro to vypadalo, že to udělal schválně – a zpoza jiných stojanů se ozývaly zvuky smíchu. Lena se rychle otočila a běžela k oknu, kde potom dlouho stála bez hnutí a beze slova. Pavel to tehdy nevydržel a šel k ní, vzal ji kolem ramenou a lehce k sobě přitiskl. Nic tím vlastně nemyslel, jen trochu soucit a hlavně solidaritu. Chvíli jako by ho nevnímala, jenom hleděla před sebe s tím strašně ztraceným výrazem, tak jako teď. Pak se mu vytrhla – netrpěla sebemenší erotické náznaky, což si hoši v atelieru pohotově vysvětlili její pýchou. To byl další důvod její neoblíbenosti.

„Proč utekla?“ chtěla teď vědět s úplně stejným výrazem, jako by mezi těmi chvílemi nezela taková propast času.

„Třeba se nerada mazlí.“

„Tak proč tedy přiběhla, když jsem ji zavolala?“

„Jak to mám vědět? Je to kočka.“

„Vždycky všechno přece vysvětlíš.“

Ano, to byla jeho role: vysvětlovat to, co bylo nejasné, spravit, co se rozbilo, občas zaskočit za Lenu v jejich úkolech, pokud to ovšem šlo. Ale to bylo všechno později – tenkrát jí ukázal, jak se dá malba očistit terpentýnem, domalovat detaily, osvěžit povrch čpavkovým lihem, prostě triky, které člověk snadno pochytil, když se s lidmi o takových věcech baví a taky se trochu rozhlíží. Ale než si u ní získal tolik důvěry, aby s ním šla večer do hospody, to ještě dost dlouho trvalo. Proč vlastně chtěl, aby s ním večer šla?

„Líbí se ti?“ vyzvídala Robin, který s ním tehdy bydlel na koleji.

„A tobě ne?“

„No, je to kus. Ale dostat ji do postele, to zkoušel už Karel a ten má na to techniku. Vojel už polovinu koleje, aspoň se to říká.“

„Kterou půlku?“

„Neblbni, víš co myslím. Tahle Rusajda drží nosánek pěkně nahoru. Nebo se bojí, třeba je tu jejich lidi nenápadně hlídají. Být tebou, tak se kouknu jinam. Praha je plná krásných ženských.“

To by byl asi udělal, kdyby mu šlo o tu postel. Jenže to, co ho nějak magicky k Leně přitahovalo, bylo jakési osudové tajemství, které z ní cítil.

„Jsi prostě romantik,“ mávl nad ním Robin rukou. „Měl ses narodit o století dřív.“

„Ba ne, ta holka musela prožít něco hrozného, i když o tom nikdy nemluví. To není žádná romantika, z toho jde spíš strach.“

„Tak jdi od toho. Člověče, nebuď blázen.“

Jenže on už ji jenom tak nechat prostě nemohl, i když mezi nimi zatím nebylo nic víc než jakési opatrné přátelství. Hodlal s ní chodit, pokud mu to vůbec dovolí? Když na tu možnost pomyslel, měl na chvíli pocit jako člověk, který se chystá skočit z velké výšky a neví, jak tam dole dopadne. Ten pocit měl ještě vícekrát a mnohem silnější.

„Pojď, půjdeme domů, když se na nás ta kočka vykašlala.“

Znělo to zoufale a jemu se chtělo zakřičet – co já, já nejsem nic? Copak se celý život o tebe nestarám, nesnáším tvoje podivnosti, nespravuji tvoje průšvihy, nezaskakuji všude, kde potřebuješ podržet? Ale jako vždy neřekl nic, vzal Lenu za ruku tak jako vždy a vykročil s ní k domovu, tou cestou, po níž šli už nesčetněkrát.

Už se naučili spolu i mlčet, i když jim – nebo spíše jemu – to skoro půlstoletí trvalo, protože mlčet spolu na procházce, to v jeho dětství vždycky znamenalo napětí nebo nějaké ohrožení. Obojího bylo dost, ale dnes už to bylo tak dávno, že se mu skoro zdálo, jako by to byly cizí vzpomínky, které bůhvíproč uchovává. Ale to, jak vzal Lenu poprvé ke Kalichu, to si pamatoval jasně. Možná to bylo kvůli tomu požáru.

Vlastně to opravdový požár nebyl, jen možná v jejich představách. Seděli tehdy proti sobě a mlčeli. Pavel byl zvyklý, že obvykle povídala holka, s kterou zrovna byl, a on většinou poslouchal. Jenomže s Lenou to tak nebylo – seděla proti němu nějak stísněně a jen se rozhlížela po okolí. Zřejmě v hospodě ještě nikdy nebyla, možná tam u nich ani žádné nejsou. Byl z toho mlčení nezvykle nervózní, tak si hrál se sirkami v popelníku, až nějak vzplála celá krabička.

„Ježíši, uhas to,“ vykřikla tehdy Lena. „Víš, co by se mohlo stát?“

„Vždyť jsou to jenom sirky.“

„To je jedno,“ zaúpěla a zakryla si oči dlaněmi. „Já to nemůžu vidět.“

Později, po druhém pivu, když už byla mírně opilá, mu to vysvětlila – nebo spíš řekla spoustu nesouvislých vět, z kterých si ten neuvěřitelný obraz poskládal: čtyři či pět dětí, to Lena nevěděla, stojí uprostřed noci za nějakým plotem a dívá se, jak na protějším břehu za potokem hoří jejich dům. Lena je zcela malá, nerozumí, proč se ty hrozné věci dějí, jen nějak cítí, že už nic nebude jako dřív. Otce jí odvezli nějakí muži už před delším časem – Lena slyšela, že to byli Rusové, tehdy nevěděla, co to znamená. Pak přišli Němci, lidé je vítali, ale nadšení je brzy přešlo – zacházeli s místními lidmi jako s dobyt看kem. Potom začali v noci chodit divní lidé, kteří od matky něco chtěli, Lena nevěděla co. Tu noc přišli znovu. Možná to byli stejní, nebylo je vidět, byla tma. Lena zase nic nechápala, jen věděla, že ve vzduchu je téměř hmotné zlo. Někdo ji oblékl, nejspíš matka, vystrčil ji na pěšinu směrem k potoku a vykřikl „Běž!“ V jakém jazyce? To nevěděla.

„Jak to, v jakém. Snad rusky, ne? Pro každého jsi tady Ruska.“

„Já vím, ale to já nejsem.“

„Říkal jsem si, že ty ruský přízvuk nemáš.“

„Neprozradíš mě? Nevím, co by se mnou udělali, kdyby to věděli.“

„Věděli co?“

„Že žádná Ruska nejsem. Já toho o sobě moc nevím, ale od pěstounky vím, že jsme žili někde blízko Vilnius, to je Litva, ne? Někdo mi ale říkal, že tam tenkrát žili Poláci a Bělorusové a taky Židi, takže si můžeš vybrat.“

„Copak ty nemáš žádné dokumenty?“

„Mám, vymyšlené. Až na jméno, to snad je správně.“

„Ty jsi opilá.“

„To jsem, neměl jsi mě tak nalévat. Ale s těmi dokumenty je to pravda. Všechno tam totiž shořelo. Nemyslím jen náš dům, ten zřejmě zapálili banditi, co si říkali partyzáni. Ale tam tím krajem dvakrát přešla fronta. Prý všechno zničily buď tanky nebo letadla. Žádný úřad, žádná matrika, nic nezůstalo – ani kousek nějakého záznamu. Kdo jsem, kdy jsem se narodila, prostě všechno vím jen od své pěstounky. Klidně si mě mohla vymyslet.“

„A ta je kde?“

„Už nežije. A já bych teď šla ráda spát.“

Byla jak dítě: když byla ospalá, tak prostě usnula. V koleji ve vrátnici byl naštěstí pan Baxa, s kterým byl v nejlepších vztazích – podíval se prostě jinam, když Lenu nesl do patra. Kolej ostatně byla skoro prázdná, většina lidí odjela na jarní prázdniny.

Když Lenu ukládal do postele, něco ještě říkala.

„Z domu se ozvaly rány jako když se střílí“ mumlala. „A někdo řekl nade mnou, že mi právě zabili matku.“

„Kdo to byl, jak to proboha věděl?“

Odpověděl mu jen hluboký dech, ten dobře známý zvuk, který pak slýchal celý život.

Mezi onou první podnapilou zpovědí a dnem, kdy se poprvé seznámili s kočkou, se klenul celý oblouk života, který se pro něj a možná i pro ni povážlivě nacyloval. Kočka ale vůbec nevypadala staře, spíš dospěle a jaksi důstojně. Vlastně to byla zcela obyčejná čtyřbarevná kočka, jaké člověk vídá na českém venkově, ale současně byla – jak se oba shodli – dokonale krásná a nejspíš o tom taky věděla, protože v jejích vláčných pohybech bylo něco důstojného i když v nich bylo i trochu koketerie.

Chodili teď po cestě u toho domu každý den a vyhlíželi kočku. Ta často doma nebyla nebo v hloubi bytu vyspávala noční dobrodružství. Ale někdy – vždycky nečekaně – přišel den, pro ně vždy sváteční, kdy kočka seděla za oknem a když uviděla Lenu, tak ještě dřív, než uslyšela její zavolání, protáhla se tím svým průlezem a několika skoky přistála na zídce hned vedle Leny. Bylo snad mezi nimi nějaké tajemné pouto? Lena kočku rozhodně milovala citem, který by jí každý člověk musel závidět – nebo přinejmenším projev toho citu.

Jenže ta idyla nikdy moc dlouho nevydržela. Kočka na mazlení zřejmě moc nebyla, brzo se Leně vysmekla a šla pak po té zídce vedle ní, zdálo se, že snad lichocení Leny naslouchá a občas do toho i krátce mňoukne. Pavel si říkal, že kdyby věřil na stěhování duší, pak by v té kočce tušil nějakou elegantní dámu, která načas přijala její podobu.

Ale to jenom s kočkou Lena švitořila – jinak na hovor moc nebyla, alespoň v prvních týdnech, jak si vzpomínal.

„Řekni mi, jak to bylo dál,“ naléhal na ni. „Shořel vám dům, přišla jsi o matku, nikdo dospělý z vaší rodiny už nežil. Zůstaly jste jenom vy děti. Jak jste to vlastně přežily?“

„Já o tom nechci mluvit.“

„To docela chápu. Ale někdy je dobře se s někým o vzpomínky podělit, není to pak taková tíha. A třeba bych ti mohl pomoci trochu se v tom vyznat.“

Pohlédla na něho nedůvěřivě. Seděli zase v hospodě po celodenní práci v atelieru, která teď pro Pavla znamenala práci vlastně na dvou obrazech – tom svém a stejně na tom, který Leně pomáhal opravit a nenápadně přitom vylepšit. Lena původně do hospody nechtěla, ale nakonec souhlasila pod podmínkou, že tentokrát zaplatí.

„Ty a vyznat se v tom? Vždyť ani já sama nevím, co si vzpomínám a co mi řekli. Vím, že pro nás přijel strýc, který se o tom ohni nějak dozvěděl. Strýc byl kněz a protože k němu lidé vzhlíželi, nechali ho Rusové a potom taky Němci na pokoji. Dokonce mu nechali takovou starou kobytku, sotva už stála na nohou, ale dvoukolák ještě utáhla. Do toho nás strýček naložil a přikryl senem, aby nás nikdo neviděl. Tak nám zachránil život, i když já jsem unikla jen o fous.“

„Jak to?“

„Víš, tam to tehdy bylo tak, že v lesích vládli banditi a snad i trochu partyzáni, větší cesty a železnici ovládali Němci, kteří tam měli všude hlídky. No a když jeden z nich koukal na strýce s dvoukolákem, měl legrační nápad vzít mu vidle a zapíchnout je do sena. Já byla asi navrchu, tak jsem to schytala. Podívej,“ vyhrnula tričko a ukázala holý bok s hrozivou jizvou. „Kdyby byl mířil jenom kousek dál, tak bych už tady dávno nebyla.“

Hleděl na ni, neschopen slova. Co byly všechny bolístky a stesky jeho dětství proti tomu, co tu poslouchal? Připadalo mu, že je to víc, než jeden člověk může snést, ale pro Lenu kalvárie teprve začala.

„Ležela jsem pak, pevně převázaná plátnem, na dvoře statku u strýce.“

„Copak on nebyl kněz?“

„Byl, ale měl rodinu, která musela jíst. Tak byl napůl sedlák. Mě tehdy zavázali jako mimino a položili na dvůr, to si pamatuju. Kolem běhaly slepice a prasata, těch jsem se hrozně bála. Trvalo to týdny. Pak jednou přišel strýc, že prý musíme pryč.“

„Proč? Vždyť jste tam měli statek.“

„Já nevím, blížila se fronta. Asi se báli Rudých víc než Němců. Pro Stalina byl zrádce každý, kdo s Němci aktivně nebojoval. Taky jsme byli na jejich poměry bohatí. Byli by nás tehdy asi pobili, ale to jsem si tak domyslela po letech – tenkrát jsem byla malá, se mnou se nikdo nebavil.“

Neříkala to příliš ochotně, musel to z ní spíš páčit: pořád se bála soucitu, ten odmítala jako něco odpudivého. Asi se záhy zocelila, aby vůbec přežila, ale o tom se s ní ovšem bavit nemohl. A také s nikým jiným, protože každý měl své důvody, aby se od té hrůzy odtáhl.

„Takže oni to táhli s Němci,“ ušklíbl se Robin, když mu to na koleji vyprávěl.

„Šlo jim o krk, cožpak jsi mě neposlouchal?“

„Byla válka. O krk šlo každému.“

Robin byl jeho nejlepší přítel. Vždycky si myslel, že není nic, co by mu nemohl říct. Až na jedinou věc, totiž že je vlastně z poloviny Němec. Robin nenáviděl Němce, kteří mu zcela nesmyslně zastřelili otce. Vybrali si ho zcela náhodně jako rukojmí za Heydrichiády. Robin byl tehdy malý, nic nechápal. Jen celou dětskou duší nenáviděl všechny Němce a tuhle nenávist si až do dospělosti podržel. Pavel věděl, že je zbytečné něco mu o Leně ještě vykládat, ale z jakési urputnosti se nechtěl vzdát.

„I když šli s nimi dobrovolně, zacházeli s nimi Němci jako s dobyt看kem. Museli na ně pracovat, jako by byli vězni. A přitom dostávali jídlo, pokud se to tak dá nazvat, jenom ti, kdo mohli pracovat. Děti musely po vesnicích žebrať o nějaké sousto.“

Robin při tom ležel toporně natažený na posteli, oči upřené do stropu. Nedal nijak najevo, zda jeho slova vnímal. A taky už ten večer neřekl nic smířlivého.

Bylo zvláštní vzpomínat právě na Robina, který před tolika lety náhle zmizel a ztratil se někde ve světě. Přišla jen jedna pohlednice odkudsi z Tahiti, bez zpáteční adresy. Chtěl snad být druhým Gauginem? Na to byl příliš velký realista – ne sice stylem, ale postojem.

Ucítil bolest ve své artritické dlani, jak mu Lena stiskla ruku.

„Vidíš to, co já?“ téměř zašeptala.

Ano, viděl: na cestě před nimi byla kočka a to ne ledajaká, ale Kočka s velkým K, Lenina přítelkyně nebo aspoň známá. Bylo to v době, kdy byl v okně ještě průlez, takže kočka mohla dle libosti uniknout a zas se vrátit, ale přesto ji už aspoň týden neviděli. Už si o ni dělali starosti tak jako o kosa s nezvyklým bílým flíčkem na hlavičce, o rezavou veverku, která bydlela poblíž

toho podivného domu, prostě o všechny živé tvory, kteří pro ně měli v nějakém smyslu individualitu.

Kočka se po nich ohlédla a potom se k nim rozběhla. Lena na vteřinu ztuhla, potom se Pavlovi vytrhla a běžela jí vstříc. Setkání bylo dojemné, Lena jako by zapomněla na všechny bolesti kloubů, málem si s kočkou na asfaltu cesty lehla a se zvuky jazyka, který nebyl nikdy zaznamenan, ale každý mu rozumí, hladila hebký kožíšek. Jenže to netrvalo dlouho, kočka měla té něhy brzy dost a když tomu Lena nechtěla rozumět, bolestivě ukázala drápy a vzápětí několika skoky zmizela v křoví u cesty. Lena se za ní dívala tím prázdným pohledem, který Pavel dobře znal.

„Proč je taková?“

Měl na jazyku, že v každém vztahu vždycky jeden miluje a tedy trpí víc, ale pak to neřekl. Kočka není pes, který je oddaný do roztrhání těla. Kočka je prostě svá – mazlí se, když má chuť, a sekne drápkem, když už ji to nebaví. Někteří lidé se chovají stejně: častěji muži, ale poznal to i mezi ženami, jenom to bylo trochu jiné, méně nápadné.

Ostatně Lena taky měla svoje nálady, to poznal už v té době, kdy dodělávali své diplomové práce – vlastně se nad obrazy plahočil jen on, ona čím dál tím více jenom přihlížela. Někdy už měl toho dost.

„Nemyslíš, že bys měla taky něco dělat? Má to být tvoje práce.“

„Ty přece víš, že malířka ze mě nebude nikdy.“

„Tak proč ses na to dala? Proč jsi nešla studovat – já nevím, třeba chemii?“

„Tam, co jsme měli dětský domov, žádná jiná vyšší škola nebyla. A hlavně jsem tam měla protekci, tu potřebuješ v Rusku všude.“

Pavel jen přikývl, tady to konečně nebylo jiné. Ačkoliv rodiče mu tvrdili, že sem tyhle zvyky přišly z východu – byli zvyklí se vyjadřovat oklikou i doma, doba je naučila, že i stěny mají uši... Pavel pokrčil rameny a pak, protože Lena podle svého zvyku mlčela a v atelieru už byli delší dobu sami, se jí zeptal, jak se vlastně k tomu Černému moři dostala, když Němci přece ustupovali opačným směrem. Řekla, že je to dlouhá historie, z které neví skoro nic.

„Tak se trochu namáhej. Já tu pracuju za tebe, tak ty bys mohla aspoň mluvit.“

„Když já vím jenom, že jsme pořád někam šli. Držela jsem se za nějaký rukáv nebo sukni, protože kdybych se ztratila nebo jen zůstala pozadu, nikdo by mě nehledal. Já nevím, snad jsme tak přešli půl zeměkoule, jestli je to možné. Já jsem asi myslela jenom na to, jak mě bolí nohy v botách, které se už rozpadaly – a když jsme zrovna nikam nešli, myslela jsem na to, jaký mám hlad.“

„To já mám taky. Pojd', třeba nám dá Kaňka na dluh.“

„Proč na dluh? Já mám peníze.“

Tak pro jednu platila ona. Při jednom špekáčku a samozřejmě pivu, které se pod jeho vlivem už naučila pít, se dozvěděl, že tehdy prošli za divizí Němců celým Slezskem až k menšímu městu, které se snad jmenovalo Šumperk, jak si Lena vzpomínala. Tam si Němci v místní ocelárně chtěli nechat opravit své zbraně, a tak se – v okolních vesnicích – různě usadili

i utečenci, kteří za práci v továrně měli přislíbené jídlo. Děti se potloukaly po polích a po zahradách ve snaze najít něco jedlého. Tak Lena jednou potkala v zahradě kočku a spřátelila se s ní. Díky ní se pak setkala s paní Jandovou, které ta kočka patřila, a to bylo setkání osudové.

„Dala mi najíst, po dlouhé době něco teplého.“

„To snad ještě není osud.“

„Ale byl. Já jsem pak u ní často bývala. Ona měla stranou u silnice takový malý domek, k tomu chlívek s kozou a zrovna v té době s malými králíčky. S těmi jsem si směla hrát. Někdy jsem se tam zdržela až do tmy a tak jsem tam i přespala, v chlévě nebo v síni.“

„To tě nikdo nesháněl?“

„Každý byl rád, když se alespoň načas zbavil dětí, které pořád škemraly o jídlo nebo dováděly, dokud nepadly a neusnuly někde na slámě. Já jsem byla nejmenší, tak se vždycky měl někdo o mne starat. To ale nikdo nechtěl, takže jsem byla většinou sama.“

A tak Lena zřejmě vplynula do českého prostředí, kde nakonec uvízla: napřed promokla v dešti, když paní Jandová někam odešla a pozamykala své chudičké království; pak, když Lena těžce onemocněla, ji ta hodná paní uložila do své vlastní postele a snažila se kombinací mokrých obkladů a úpěnlivých modliteb odrazit smrt, která s ní o to dítě zápasila. Když se Pán smiloval a už to vypadalo, že Lena přece jen bude žít, přišel najednou její strýc a směsí několika jazyků, z nichž každý z nich znal jen pár slov, paní Jandové sdělil, že Němci v noci tiše zmizeli, tedy se zřejmě hnula fronta a to pro ně taky znamená, že musí dál, co nejrychleji k americkým nebo britským vojskům. Nemohou otálet a Lenu bohužel s sebou vzít nemohou, protože by tu cestu nevydržela. Aniž by se o tom dlouho dohadoval, napsal jí tužkou na kus papíru těch několik údajů o jménech rodičů a datu narození Leny, které si snad pamatoval, dítě na dálku pokřížoval a zmizel ve tmě.

„To se s tebou ani nerozloučili?“

Lena jen pokrčila rameny.

„Byla válka, každý hlavně koukal přežít.“

Myslel na to, když prohlížel Leně podrápanou ruku – naštěstí jenom povrchová zranění, která měla spíš citový než tělesný význam. Jenomže osmdesátiletá kůže se už tak snadno nehojí – bude jí to muset ošetřit nějakou masťou, aby se to nezanítlo. Ano, osmdesát let. Na chvíli pocítil mírnou závrať z toho oblouku času, po kterém spolu přešli. Někdy ho napadalo, že to snad musí být chyba, nejspíš se nějak přepočítal, tak o deset, dvacet let. Cítil se přece o dost mladší! Jenomže jaksi současně naopak dobře věděl, jak to je. Docela často musel vyvinout veškerou vůli, aby vůbec vstal a pomohl Leně s nákupem nebo s ní vyšel na tu jejich každodenní procházku. Tužku, natož pak štětec v pravé ruce pevně neudržel – a stejně by nevěděl, co malovat.

Námět, to vždycky byla potíž, už tenkrát s diplomovou prací. Komise byla nesmiřitelná, nic abstraktního by jim nepřipustila. Lena si s tím hlavu nelámala, malovala kluky, jak v koruně stromu trhají jablka. Moc jí to nešlo, musel jí opravovat linie, předělávat světla. Lena se zájmem

přihlížela, jako by s tím neměla nic společného. Ale už se s ní o to nepřel. Oba věděli, že z ní žádná malířka nebude, že jenom potřebuje diplom. Musí dodělat školu, pak se uvidí.

„Tak jak to bylo dál,“ zavolal na ni od stolanu. „Prostě tě tam nechali, už se pro tebe nevrátili?“

„Za dva dny přišla Rudá armáda. Paní Jandová mě schovala v síni pod peřinu a přikázala, abych mlčela a nevyběžala, dokud vojáci neodejdou.“

„Až tak? Copak je nikdo nevítal? Podle obrázků měl mít každý plnou náruč šeríku.“

„To nevím. Já jsem jenom slyšela střelbu a paní Jandová pak s pláčem vykládala, že postříleli ruské zajatce.“

„Cože, Rusy? To jsi jí asi nerozuměla.“

„Kdepak, já vím, o koho šlo. Oni nějak utekli Němcům a schovávali se tam po stodolách. Když přišla Rudá armáda, chtěli se k ní přidat, ale nějaký major na ně řval, že jsou zrádci, když se nepřidali k partyzánům. A potom je dal postřílet.“

„Bože, co jste to za národ?“

„My?“

„Copak ty nejsi Ruska?“

„Vždyť jsem ti říkala, já nevím – a když budu upřímná, je mi to jedno. Byla doba, kdy jsem milovala Stalina a chtěla jsem být kvůli němu Ruska. Potom mi někdo vysvětlil, že není Rus, ale snad Gruzínek. Tak jsem chtěla být taky Gruzínka. Když najednou zemřel, bylo to, jako by mi umřel Bůh. Pak jsem se dozvěděla, že byl Stalin vrah a že měl na svědomí miliony životů. Říkal to o něm Chruščov. Viděl jsi ho? Jak můžu obdivovat takového člověka!“

„Alespoň říká pravdu.“

„Víš, pravda u Rusů...“

Mockrát si od té doby na ten její povzdech vzpomněl. Ale nebyli to jen Rusové, kdo byli s pravdou na štíru – lhal tak či onak skoro každý. Třeba když předkládali závěrečnou práci: to nestačil jen obraz, musela k němu být stránka frází, aby bylo jisté, že je obraz ideově v pořádku. Leně to samozřejmě opravoval Pavel, ale zjistil že dovede docela dobře česky, uměla latinku a v pravopise skoro nedělala chyby. Jak k tomu vlastně přišla?

„Chodila jsem tady do školy.“

„Ta paní tě adoptovala?“

„Kdepak. Každému vykládala, jaká jsem chudinka, že jsem tu zůstala úplně sama, ale opravdu mě přijmout se jí nějak nechtělo. Jako by se toho bála. Nikdy nedala žádnou lásku najevo. Ani mne nepohladila, snad se ani neusmála. Jenom se chichotala, když jsem dělala chyby v češtině. Ale starala se o mne, krmila mě, leccos mi i koupila, i když sama byla úplně chudá a v obchodech skoro nic nebylo.“

Pavel, který měl šťastné dětství, to nedovedl pochopit. Divil se tomu ještě po těch letech, když si na to vzpomněl, ale vyrušil ho výkřik Leny.

„Podívej se, ona se nám vrátila!“

Bylo to ještě v době, kdy měla v tom okně průlez, ale už ji neviděli snad dva týdny, takže se už o ni začínali bát. Nebyla sice blízko žádná silnice, kde by se mohla dostat pod auto, a chodili tudy jenom zdvořilí psi, kteří by si s ní tak leda chtěli hrát, ale ne jí ublížit – konečně veškeré lovecké instinkty se u nich ukájely aportováním míčku nebo jiné hračky, vhodné k házení. Ať tak či onak, kočka kamsi zmizela a oni si už málem zvykali, že ji nikdy neuvidí. No a prosím, najednou tu byla za oknem! A na Lenino zavolání jenom krátce mňoukla, mrštně se protáhla průlezem a potom třemi ladnými skoky dolů, po trávě a zase vzhůru na zídku; ten pohyb byla rozkoš pozorovat, ale už byla u nich, stará známá, i když vlastně neznámá.

„Kdepak jsi byla,“ mluvila na ni Lena něžným hlasem. „My jsme na tebe mysleli a trochu se o tebe báli, když ses tu vůbec neukázala.“

Přitom ji hladila a dokonce i přiblížila k její hlavě tvář, jako by naslouchala, co jí zvíře říká. Ale kočka mlčela, napřed se trpně poddávala laskání, ale brzy zas začala jevit neklid, nejprve svým výmluvným ocasem, pak celým tělem. Lena se ji marně snažila zadržet. Skončilo to tak, jak muselo: kočka ukázala drápy, pak se Leně vysmekla, skočila na trávník a jako by ve vzduchu plavala, vyhoupla se lehce na protější římsu a zmizela v domě.

„Však ona se zas vrátí,“ řekl Pavel schválně vesele, aby Lenu potěšil.

„Tím si nikdy nemůžeš být jistý,“ řekla na to a on v její tváři viděl výraz, o kterém doufal, že jej navždy zažehnal. Bylo to ovšem naivní: zkušenost dětství nikdo nesmaže, byť by se snažil sebevíc. Tenkrát, když před těmi nesčetnými lety čekali na ortel diplomové komise a on obdivoval, jak je klidná – pokud se dal nazvat klidem ten zvláště prázdný výraz v její tváři – odpověděla, že se jí stalo všechno, co se mohlo stát, snad kromě znetvoření nebo smrti.

„Otce jsem nikdy neviděla, odvedli ho dřív, než jsem se narodila. Matku si nepamatuju, jen se mi někdy v noci zdá o jejích krásných zlatých vlasech, spletených do copu. Spálili mi domov a v něm všechno, co jsme měli. Měla jsem sourozence, sestru a bratry, myslím dva. Paní Jandová požádala pana faráře, ten po nich – nebo spíš po mém strýci – pátral přes Červený kříž. Dopátral se, že se po roce, stráveném v nějakém táboře, rozhodli emigrovat do Austrálie, která tehdy ráda brala utečence. Parník, na kterém pluli, najel prý nedaleko od Hamburku na minu, která tam zbyla z války, a potopil se. Nikdo to nepřežil.“

Hned nato si je zavolali s ostatními do té malé posluchárny, kde se předtím radili, a rozdali jim vysvědčení. Lena moc dobře nedopadla, ale prospěla. Pavel dopadl trochu lépe, ale taky žádná sláva. Na tom konečně nezáleželo, stejně jako na frázích, které děkan odříkával. Ty stejně museli druhý den znovu vyslechnout na slavnostní ceremonii, kde jim rozdávali diplomy a kde oni museli aspoň naznačit slovo „slibuji“, i když většina z nich nevěděla, čeho se slib týká. Jako většinu slibů, které dali v dosavadním životě, ani tehle nikdo nebral vážně – konečně slova „socialistická vlast“, k nimž se ten slib měl vázat, pro ně žádný skutečný obsah neměla. Mnohem vážnější byl slib, pronesený na půl úst, že se večer sejdou v hospodě, aby konec školy oslavili. Jenomže do hospody, kam se vypravili Pavel s Lenou, nedorazil žádný z jejich ročníku. Měli je jít hledat? Třeba v tom byl záměr – Pavel rozhodl, že zůstanou.

Dali si pro tentokrát lepší večeři a potom nad sklenicí piva uvažovali, co dál. Lena jenom pokrčila rameny: prostě pojede zase zpátky.

„Už v tom mám přece praxi. Teď to alespoň není najednou.“

„Jak to?“

Když skončila válka a přišlo září, uměla už Lena česky jako děti ve vesnici. Odvedli ji do školy, tam se poměrně snadno naučila číst a psát. Vůbec se snadno učila, takže ve třetím roce měla samé jedničky. Byla to ovšem jednotřídka. Když se měla zapsat v Šumperku do čtvrté třídy, chtěli na paní Jandové nějaké doklady. Neměla nic, než ten list papíru, který chvatně azbukou tehdy na útěku napsal strýc. Jeden nedávný kolaborant, teď horlivý komunista, spustil pokřik o zavlčeném dítěti. Vyděsil starou paní tak, že ještě týž den Leně sbalila věci do jediného kufříku, který měla, a druhý den s ní vyrazila vlakem do Prahy. V barácích na Letné, kde byl – jak jí poradili – jakýsi sběrný tábor, klekla před hrozivým majorem a líbala mu ruce mezi prosbami, aby jí Lenu nechal. Snažila se ho obměkčit báchorkami o padlém otci a matce popravené Němci. Major, který ten den ještě neměl svoji dávku vodky, patrně nechápal, co po něm chce. Pro jistotu starou paní dle etikety svého stavu odkopl a Leně nařídil najít si postel v dívčím baráku. Lena pořád nic nechápala, dokud neviděla, jak se vzdalují ženina shrbená záda. Neohlédla se, takže se Lena nikdy nedozví, zda měla v tváři slzy nebo výraz úlevy.

No a potom, po nějakých týdnech beznadějné nudy v barácích, přišla ta cesta.

„Ty vůbec netušíš, jak je ta země veliká,“ řekla Lena zasněně. „To jedeš dny a noci, za okny se pořád vlní pole, občas vykouknou cibulové věže kostelíka a zas je jenom pole nebo step. A občas, hlavně v noci, tak melodicky zahouká lokomotiva. Já ani nevím, jak dlouho jsem jela. Většinu času jel se mnou mladý poručík, skoro ještě chlapec. Já se do něho zamilovala, i když jsem ještě nevěděla, že se tak říká tomu zvláštnímu pocitu – tomu teplu někde uvnitř.“

„Kolik ti bylo?“

„Já nevím, nejspíš deset, jedenáct. Ne dost velká, aby mě někdo znásilnil.“

Vzpomínal na ten rozhovor, který tehdy před neuvěřitelným počtem let už navždy změnil jeho život. To se zas na svém stále stejném okruhu blížili k domu, kde ta kočka možná bydlela, ale skrývala se před nimi, nebo už ... ale ne, ani nechtěl dokončit tu myšlenku. Místo toho pomyslel, jak se svět za těch šedesát let změnil, nebo se aspoň pozměnilo naše vnímání: dneska by útlý věk nikoho neochránil, spíš naopak.

„Feodosia,“ řekl jméno, které ho náhle napadlo. Vyslovil to, jako by to bylo nějaké zaklínadlo, které člověka může chránit před valící se černotou. Stiskla mu ruku, právě tu pravou, ve které měl artritidu silnější. Tiše zaklel, aby to neslyšela: projev citu byl cennější než trocha fyzické bolesti.

„Proč to říkáš?“ zeptala se.

„Nějak to paměť vyplavila. Ale když už o tom mluvíme, proč právě tam?“

„Proč tam byl dětský domov? Nevím. Byl to jistě jeden z mnoha, po válce bylo přece hodně sirotků. Celkem jsem měla štěstí, že mě poslali tam. Je to takový útulný ospalý přístav na okraji Krymu, jezdili tam rádi malíři, co ještě zbyli. Někdo mocný jim zařídil ten jejich

Institut, takže tam učili mladé adepty umění a tak ještě dostávali plat. Moc se o té škole nevědělo, tak neměli moc žáků. To se jim asi líbilo.“

Pavel pokývl hlavou a zašklebil se.

„Hlavně se jim líbilo, když měli krásné studentky jako jsi byla ty.“

Zase mu bolestivě stiskla ruku.

„To nebylo jen tak. Napřed jsem musela vychodit školu. To znamenalo zase naučit se rusky, dovedeš si to představit? Měli jsme učitele, který se mnou cítil. Radil mi opisovat Turgeněva a učit se ho nazpaměť, to je prý ta nejlepší škola. Ostatní potom se mi smáli, že mluvím jako kniha.“

„No je to zvláštní nápad, takový ruský...“

„Podívej tamhle,“ přerušila ho. „Nevidíš tam kočku?“

„To je nějaký odraz. Ačkoliv počkej, něco se tam hýbe...“

Ale kočka to nebyla, nějaký kluk si tam u okna asi dělal úkoly. Pavel měl chuť zeptat se na kočku, ale to by musel přelézt tu zídku a to se nějak v jeho věku nehodilo. Bůhví, zda by to vůbec dokázal. Tak se raději zas ponořil do vzpomínek. Ona mu přece tehdy po promoci tohle všechno říkala – o tom Turgeněvu, kterého se učila při svitu měsíce, protože v ložnici se zhasínalo v devět hodin.

„Při měsíci? To přeháníš.“

„Ty nevíš, jak tam při úplňku svítí. A jak tě to dokáže povzbudit, když víš, že špatné známky znamenají, že tě pošlou na řemeslo.“

Nakonec dostala nejlepší známky, dodělala celou školu a pak zkusila Institut. Měla štěstí, talentovou zkoušku dělala u Děmidova, to byl hodný člověk se slabostí pro hezké dívky, jako konečně každý správný malíř. Ten ji přijal, pak ji učil, ale častěji ji maloval – a úplně se do ní zamiloval.

„No vidím, že to měli dobře zařízeno, páni malíři z Feodosie.“

„Samozřejmě to bylo jenom platonicky, já bych mu nic jiného nedovolila. Ale asi mě doopravdy miloval, protože když ho najednou odvolali do Moskvy, protože jeho dcera těžce onemocněla, měl o mne starost, jak tam sama přežiju. Nakonec přišel s myšlenkou, abych napsala někomu mocnému. Tehdy po smrti Stalina to byli Malenkov a Vorošilov, vybrala jsem si toho maršála. Děmidov mi nadiktoval srdceryvný dopis, jak jsem ve Vlastenecké válce přišla o oba rodiče a všechny příbuzné a jak jenom v bratrském Československu je žena, která je mi blízká, protože se o mne starala, a teď je nemocná, takže mě potřebuje. Byl to šílený nápad, prosit o dovolení jet do té země studovat, ale učitel měl pravdu – co jsem mohla ztratit, když to zkusím.“

Demokracie má zajisté mnoho výhod, jak Pavla nyní při vzpomínce napadlo, ale aspoň jednu nevýhodu: nedějí se v ní zázraky. Ty občas poskytuje diktatura. Děmidov odjel, Lena tajně přespávala v jeho atelieru, za skývu chleba prodávala svoje obrázky, o které skoro nikdo nestál, protože lidé měli jiné starosti, a pomalu už nečekala, že snad někdy přijde odpověď. Když nakonec přišla, neuvěřitelně laskavá a podepsaná samým Vorošilovem, nechtěla věřit

vlastním očím. Ten maršálův podpis působil jako kouzelný klíč, který odemyká všechny zámky: o čem ještě včera nemohla být ani řeč, najednou bylo možné – Lena dostala dlužné stipendium, na které údajně neměla nárok, získala dokonce cestovní pas, něco pro běžného občana prakticky nedostupného. A především povolení, aby v bratrském Československu dokončila svá umělecká studia. Tak se tedy sbalila, zaskočila rozloučit se do dětského domova, chvíli hleděla na moře, které už možná nikdy znovu neuvidí, a pak nasedla do vlaku, který ji zase nekonečně unášel, jenomže tentokrát opačným směrem. A když vlak konečně po všech zdrženích a komplikacích dorazil do Zábřehu, ani nehledala autobus, který tak pozdě nejspíš nejel, a vyrazila pěšky na svých zdřevěnělých nohách. Bylo to dál, než si pamatovala. Když dorazila k známé chaloupce, byla vrátka plotu zamčená, ale v kuchyni se svítilo. Jenomže trvalo to dlouho, než se dovolala. Nakonec vylezl nějaký zcela cizí muž a neochotně pověděl, že paní Jandová někdy před delší dobou umřela a on ten domek koupil. Ne, nezná žádné její příbuzné, asi žádné neměla. S tím se vrátil do domu a zavřel za sebou dveře.

„Dovedeš si to představit, úplně sama na silnici ve tmě, v cizí zemi, kde neznáš nikoho a skoro ani jazyk, protože já jsem léta biflovala ruštinu a česky ani nepromluvila... No, dověkla jsem se zas na nádraží a když vlak za pár hodin přijel, dojela s ním do Prahy.“

To další znal, buďto mu to vyprávěla jindy nebo to s ní prožíval. Od jisté doby byli často spolu. Ne, že by spolu chodili. Pavel měl sice v minulosti několik vztahů, kterými získal jistou zkušenost, ale s Lenou nic erotického jaksi v úvahu nepadalo – nedala k tomu sebemenší podnět a taky by to nějak nebylo správné. Jediné gesto důvěrnosti z jeho strany bylo, když ji vzal přátelsky kolem ramenou a přitiskl ji k sobě, když mu připadala obzvláště osamělá a nejspíš zoufalá. Když to udělal poprvé, celá ztuhla – nebyla asi zvyklá, aby se jí někdo dotýkal. Pak to gesto postupně přijala a on měl jaksi dojem, jako by měl mladší sestru nebo ještě spíš snad dceru, i když jinou částí mysli si velice dobře uvědomoval, že Lena je už dospělá a velmi hezká žena – ale proto, pro ten její přitažlivý půvab to všechno nedělal: co ho oslovilo, co cítil jako svého druhu příkaz nebo aspoň nárok, byla ta její strašná osamělost. Cítil, že o ní před ní nesmí mluvit, protože jí by to hned čpělo soucitem, který nenáviděla už z dětských dob, kdy jej paní Jandová okázale předváděla zejména před lidmi, zřejmě aby alespoň v něčem vynikala. Ale to nic neměnilo na tom, že byla tak strašně sama, až se Pavlovi srdce svíralo.

„Co blbneš,“ vybuchl Robin, když s ním o tom těsně předtím mluvil. „Každý je přece v něčem sám. Je spousta věcí, s kterými ti nikdo nepomůže, prostě je musíš udělat. A každý taky umře sám, jak se tolikrát říkalo. Ale jinak? Chceš mi tvrdit, že taková ženská, kdyby jenom trochu chtěla, neměla celou kohortu pomocníků? Kdopak je doopravdy sám? Já mám spíš dojem, že je všude lidí moc.“

„Ty to nechápeš. Ta její samota, pro to snad ani nejsou slova.“

„Ty ses do ní prostě zamiloval, přiznej to.“

„Právě že ne, o to tu vůbec nejde.“

„Tak tedy jdi rychle od toho. Kdyby ses s ní aspoň toužil vyspat, to bych ještě chápal. Ale tohle mi připadá jako bláznovství.“

Kdepak ten Robin asi je, pokud vůbec je ještě na světě, při tom svém neklidném způsobu života, který si nikdy nekladl žádné meze.

„Na co myslíš?“ zeptala se vedle něho. Trhl sebou, na okamžik nevěděl, ve které části toho imaginárního světa právě pobýval.

„Vzpomněl jsem si na ten večer po promoci,“ řekl téměř podle pravdy. „Víš, jak jsme splekli, do které hospody se jde slavit, a byli jsme tam sami z ročníku.“

„Já vím, to byl ten večer, co jsi mě donutil, abych si tě vzala.“

„Tak si to pamatuješ?“

„Ale ne,“ usmála se. „Já dobře vím, jak to bylo.“

Věděli to oba, i když to bylo tak dávno, ale každý to věděl svým způsobem. Faktická kostra toho děje byla prostá. Lena dostala od maršála, který už mimochodem byl zaměněn někým jiným, povolení v cizí zemi vystudovat uměleckou školu, což splnila získáním diplomu. Bylo teď její samozřejmou povinností vrátit se do své vlasti. Jediný způsob, jak by se tomu mohla vyhnout, by bylo vdát se za Čecha, pokud by ji někdo chtěl a úřady by souhlasily. To oba věděli, ale nikdo o tom nemluvil, dokud téměř nenastala zavírací hodina a Lena na nějakou úvahu o jejím dalším působení podotkla, že se přece bude muset vrátit. Ano, to bylo ve vzduchu už celé týdny a Pavel, který tu věc pořád odkládal, najednou věděl, co v něm dlouho narůstalo, ale teď už tomu nešlo nijak uhnout.

„Tak se vezmeme,“ řekl a měl přitom podivný pocit, jako by byl několik metrů nad zemí, protože se znal a věděl, že teď právě jednou větou určuje svůj život, pokud Lena bude souhlasit – a o tom jaksi nepochyboval, i když viděl, jak úplně ztuhla, když ta slova vyslovil.

„To nejde,“ řekla.

„Ty myslíš, že by ti to nepovolili? Jsou tu přece vdané Rusky, sám nějaké znám...“

„Nechodíme spolu.“

„Tak začneme. Největší problém bude, kde budeme bydlet.“

„Ale ty mě nemiluješ.“

„Mám tě velmi rád.“

„To přece není totéž. Rád můžeš mít třeba psa.“

„Chceš asi říct, že do tebe nejsem zamilovaný. Já nevím, třeba jsem. Nebo být začínám. To stejně není tak moc důležité.“

„Podle tebe není důležitá láska?“

„Já mluvím o zamilovanosti. Víš, může to být něco jako ráj, když má člověk štěstí. Ale nevydrží to. To, co k tobě teď poctivě cítím, to vydrží.“

Najednou Lena vykřikla a Pavel, vytržený ze svých vzpomínek, na chvíli nevěděl, kde je. Čas sice není jako prostor, to si mohou myslet leda fyzikové, ale přeskočit šedesát let, to není jenom tak – zvlášť když se připomněl ten pocit, že člověk nemá pevnou půdu pod nohama.

„Co se děje?“ zeptal se zděšeně.

„Kočka. Tady za tímhle oknem byla. Já jsem na ni volala, jistě to slyšela a poznala mě, ale teď někam zmizela. Asi nemůže odtud ven, majitelé ji tam vězní...“

Říkala to úzkostně a s takovým zaujetím, že z toho měl trochu obavy.

„Neboj se, jistě ji nikdo nevězní, jenom někdo omylem zavřel dveře. Určitě někdo přijde...“

„A co když nepřijde.“

„Přece tady nebydlí sama. Ale třeba se jí nechce ven.“

„Chce, jen hledá cestu. Musíme počkat, ona přijde.“

„Leno, mně se tohle nelíbí...“

Nežárlil na kočku, i když to tak mohlo vypadat. Ale nehodlal se stát otrokem nálad nějakého zvířete, které ani nebylo jeho. Ale Lena jako by přirostla k té zídce, nechtěla se zřejmě hnout. Znal ji za celý život dost, aby věděl, kdy je nejlepší resignovat.

„Tak podívej, já ti to říkala!“

Jako v nějakém dejá vu, kolem rohu domu proběhla kočka a dvěma skoky se vyhoupla na zídku, vstříc Leně, která ji bouřlivě objala a vnořila tvář do kožíšku. Slova, která jí přitom polohlasem mumlala, byla v tom nadnárodním jazyce blízkosti a odevzdání, kterému rozumí snad všichni živí tvorové. Všichni jej asi máme někde v sobě, ale nedáme mu často průchod, snad že máme přece jenom trochu strach vydat se zcela tomu druhému.

„Leno, miláčku, uber,“ řekl Pavel s trochou úzkosti nad vášní, s níž Lena zvíře hladila. „Kočka už zase mává ocasem, já myslím, že má toho asi dost.“

V tu chvíli Lena vykřikla, kočka taky vydala ostrý zvuk. Současně se Leně vysmekla a několika ladnými skoky zmizela někde mezi keři vedle domu.

„Ona mě kousla,“ řekla Lena užasle. „Docela dost, snad to i krvácí.“

„Proboha, ukaž.“

Dva rudé body s kapičkami krve. Podobné jako hadí uštknutí, jenom ty ranky byly dál od sebe, ale symbolika stejná. Spíš citové nežli fyzické zranění. I když – nemůže mít to zvíře vzteklinu? Ne, tu kočky nemívají. Je snad nějaká toxo.. jak to jen bylo? Bude se muset doma podívat. Radši nic neřekl, protože v malých věcech byla Lena hypochondr, zatímco v těch nebezpečných byla statečná jak indián.

„Řekni mi, proč to udělala?“

„Copak já vím? Třeba se nechce s tebou mazlit.“

Přitom myslel na to, proč si vlastně ubližují nejen zvířata a lidé, ale také lidé mezi sebou, zvláště ti, kteří se milují. Kolikrát on ublížil Leně, sice ne fyzicky a většinou ne úmyslně, ale přesto citelně. Jak jen se toho mohl dopustit, vždyť slíbil Leně, že ji ochrání, že jí dá všechno to, co jí život až dosud upíral... Bylo to všechno už tak dávno, čas se na oněch událostech usazoval jako prach, až se jejich hrany postupně zaoblily a tvary změnily. Jenže někdy – jako třeba právě teď – jako by někdo ten prach sfouknul a všechna provinění vystrčila tvrdé rohy. Jak jen mohl...

Vybavilo se mu to její váhání, když před nimi vyrostla zdánlivě neprostupná zeď, ne ze sovětské strany, jak původně čekali (tam kupodivu stále účinkoval ten magický podpis, ačkoliv maršál už byl zase sesazen), ale ze strany zdejších úřadů: prostě je odmítly oddat bez

příslušných dokumentů. Jistě pro to existovaly předpisy, na které každý správný úředník přísahá jako na Písmo svaté, ale Pavel se nemohl zbavit dojmu, že to není vše: láska k Sovětskému svazu, kterou poslušně dávali najevo, měla u nich svůj nenápadný doplněk v nenávisti k jeho obyvatelům. Rozhodně byli všichni zajedno v rozhodnutí nic jim neusnadnit. Žádali právoplatný rodný list – ale kde ho Lena měla sehnat, když všechno v jejím rodišti shořelo? Inu, už jsme řekli, že výhodou diktatury je občasný výskyt zázraků. V zemi, kde denně mizeli lidé, aniž by kdo tušil kam, nebyl zřejmě problém člověka naopak vyčarovat: do měsíce Lena měla rodný list, sice s poněkud jiným datem narození a trochu změněnými jmény rodičů, ale zato s několika razítky a vzhledem tak úředním, že se už nikdo netroufal nic namítat.

A tak se tedy vzali, našli dokonce bydlení v někdejší ateliéru, kde jeden kolega za divných okolností zemřel a nikdo o ten prostor od té doby nestál. Našli si práci, protože malováním se uživit nedalo, alespoň dokud si člověk neudělal jméno – a to se žádnému z nich nepodařilo. Ani se o to příliš nesnažili: Lena si našla místo v redakci jednoho časopisu, který střízlivou módu kombinoval s estetikou bydlení, Pavel měl zase štěstí, že se uvolnilo vhodné místo na fakultě architektury. Život jim celkem přál alespoň v tom, že na ně neseslal nějakou vyslovenou pohromu, takže si ani nevšimli, když začali sestupovat po jeho pomyslném oblouku. Až jednoho dne zděšeně zjistili, že už jsou nenávratně staří a vhodní jen do důchodu. Tehdy začaly tyhle pravidelné procházky, nalezení toho záhadného domu, seznámení s kočkou, taky trochu záhadnou.

Lidé si na ně zvykli – vídali je denně spolu jako zosobnění stálosti. Občas je někdo oslovil a blahopřál jim k tomu, že jsou; znělo to trochu absurdně, ale v zásadě ti lidé měli pravdu: měli skutečně štěstí, že tu mohli pořád ještě být a ještě k tomu spolu. O tomhle Pavel přemýšlel, když ze zvyku procházeli zas kolem toho domu, kde kočka kdysi bývala, ale teď už nějak vidět nikdy nebyla. Míval teď sklon k tomu, že mu myšlenka na nějakou chvíli utkvěla, jako by ho chtěla o své pravdivosti přesvědčit, a vzápětí nato se ozvala pochybnost. Nebylo to příjemné, zvláště když teď často uvažoval o životě jako celku, jako by jej mohl uchopit. Říkal si, že toho v životě tak moc nedokázal, ale aspoň zajistil Leně celkem šťastný život...ne, to je příliš, nikdo nemá takovou moc, zajistit štěstí. Ale dal jí alespoň jistotu... nebo snad nedal? Vzpomněl si na jeden, možná dva případy... V té chvíli mu kotníkem nohy projela ostrá bolest, jako by se mu nějaké ostré zoubky zakously do nohy. Hlasitě zavyl, protože na tu bolest nebyl připraven.

„Proboha, co se děje?“

„Ale najednou mě něco bodlo v kotníku.“

„To znám, to je ta zatracená artritida,“ vzdychla Lena.

Přísahal by, že ho ve skutečnosti kousla kočka – snad dokonce zahlédl její stín, jak odskočila do keřů na rohu domu. Kočka jako posel svědomí? Zuřivé Erynie snad u Řeků vypadaly jinak. A pak, proč vlastně výčitky? Člověk přece žil tak, jak uměl. Třeba ho kočka kousla bezdůvodně... Leně o tom nic neřekl. Třeba to byla jenom jeho představa.

= = =

Za těmi kopci

Nápad vzít matku na Šumavu se zrodil vlastně ze vzdoru, i když v tom nutnost taky hrála roli. Petr chápal, že je třeba matku nějak povzbudit nebo aspoň vytrhnout z letargie. Vyjet s ní někam daleko mimo Prahu byl jistě nejlepší způsob, který mohl vymyslet. Markéta, s kterou seděl v jedné kanceláři, doporučovala lázně – tam prý je klid, lékařská péče, kdyby byla potřeba, a bylo by to na úrovni. Ale on představu lázní nesnášel – i o dovolené snášet nějaké procedury, to ho odpuzovalo. Jeho sestra Olga zase říkala, že nejlepší je vzít ji k moři, to by se jí jistě líbilo. To by ale znamenalo letadlo jako jediný rozumný dopravní prostředek a kdoví, co by to provedlo s jejím srdcem. Kromě toho, Petr na takovou dovolenou neměl peníze – a Olga se jako vždy zjevně nechystala mu s náklady pomoci. Jak slyšel vždycky, když se setkali, Olga jakožto umělkyně žila na volné noze, z ruky do úst. Nevypadala, že by strádala, ale všechny výdaje na drobné radosti, jimiž se snažil matce zlepšit život, nechávala na něm.

Takže to byla Šumava, k níž měla matka zvláštní vztah, a jmenovitě Prokopova Huť, kterou mu někdo doporučil. Muselo se tam z Prahy autobusem, protože vlakem by to bylo složité a na auto se Petr nikdy nezmohl – nebo se spíš na chudobu vymlouval, aby nemusel, jak říkal, nějaké plechové bedně otročit. Ten autobus jel dlouhé hodiny a po většinu cesty byl dost plný, takže na zastávku dorazili značně unaveni – a jak se ukázalo, čekal je ještě delší pochod pěšky. S kufrem v každé ruce a ještě nějakou kabelou pod paží klopytal za matkou a v duchu se modlil, aby dorazili v pořádku, když pozoroval matčiny kolísavé kroky na úzké kamenité pěšině. Na modlitby sice nevěřil, ani na nikoho, k němuž by snad mohly směřovat, ale děláme to asi všichni, že se někdy jako modlíme – víra, že by to mohlo v těžké situaci pomoci, přes všechnu zkušenost přetrvává v naší kultuře.

Konečně po lesní cestě dorazili k velkému prostranství, kterému vévodila jakási k zemi přisedlá pevnost z kamenů a hrubých trámů, za níž byl ve svahu jakýsi malý amfiteátr, který byl shora ukončen malebným věncem malých bud. Petr se nezdržoval jeho zkoumáním: tohle docela jistě byla Prokopova Huť, poznal ji podle obrázku, který už v práci viděl. Vešli malými dveřmi a byli srdečně uvítáni velkou brunetou středních let, která na své rozměrné tváři i na těle měla samé obloučky a živé barvy. Působila trochu divoce a přitom příjemně nebo možná spíš povzbudivě. Představila se jako Stoklasová a hezké děvče tak něco málo přes dvacet, které se zubilo za ní, prý je Slávka Povolná, ta jim prý tady se vším pomáhá, pokud má právě čas.

„Vy jste to od těch majitelů koupila?“ zajímal se Petr.

Na prospektu, který mu ukazoval kolega, viděl totiž jiné jméno.

„Ne, jenom pronajala,“ usmála se. „Na koupi bych neměla. Tak tady máte klíč, dala jsem vám sedmičku. Koupelna a záchod jsou bohužel společné s osmičkou, ale tam teď nikdo není, tak to zatím máte jenom pro sebe.“

Pak ještě dodala, že oběd už se sice podával, ale dvě porce jim schovali, mohou přijít sem do jídelny, jakmile si vybalí.

„Houbová omáčka z čerstvých hříbků s knedlíkem, jestli to máte rádi,“ dodala.

Něco v jejím hlase člověka přesvědčilo, že to bude dobré. Petr v dětství to jídlo miloval, tak jako skoro vše, co uvařila matka. Později, když mu vařili jiní, se houbám většinou vyhýbal – buď byly nedobré, nebo se důvodně bál otravy.

Pokoj, kam pak zanesl kufry, moc přepychově nevypadal – dokonce dvě postele tu byly nad sebou. Matka na něho vrhla úzkostný pohled a on ji rychle ujistil, že samozřejmě bude spát nahoře. Vzpomínku na poslední vojenské cvičení, na němž s takové palandy v noci spadl, radši ani nevyslovil: konečně co se stalo jednou, nemusí být pokaždé.

Když se vrátili do jídelny, přinesla jim Slávka skoro ihned velké porce omáčky s kousky hříbků a krásně nadýchaných knedlíků. Už zdálky prozrazovala vůně, jak to bude dobré – a ten dojem nezklamal: Petr si byl skoro jist, že takhle to chutnalo v dětství.

„To je skoro, jako bys to uvařila ty,“ obrátil se k matce.

„Možná pro tebe. Pro mě je vždycky úleva, když nemusím vařit.“

Díval se s překvapením, jak hodně matka jí. Jak si vzpomínal z dětství, skoro nic nejedla, když vykouzčila jeden ze svých skvělých obědů. Míval ji v podezření, že jen předstírá údajně malou chuť, aby víc zbylo pro děti. Někdy s úzkostí přemýšlel, jak dlouho může žít, když skoro nic nejí. No, dožila se osmdesátky, tak asi přece jenom něco jedla. Konečně vídal ji při jídle i později, ale nevzpomínal si, že by ji viděl krmit se s takovou chutí. Snad z toho nebude nějaký malér.

„Je to opravdu dobré,“ řekl opatrně. „Snad to bez potíží strávíme.“

„No, je tam spousta smetany, od toho je ta chuť. A samozřejmě z hříbků.“

„To asi budu brzdit. Smetanu moc nesnáším.“

Pro talíře si přišla sama paní Stoklasová. Vyčítavě pohlédla na nesněžené knedlíky a louže omáčky.

„Nechutnalo vám?“ zeptala se kysele.

„Naopak, já nevím, kdy jsem měl naposled něco tak dobrého,“ ujistil ji Petr. „Jenže my máme městské žaludky, musíme na ně opatrně.“

„Ale prosím vás, tady je všechno přírodní – smetana, máslo, žádná chemie. To vám přece nemůže uškodit.“

Petr se s ní neprel, ale matce řekl hned za dveřmi, že to chce aspoň menší výšlap, aby tu dobrotu strávili.

„To si chlapče budeš muset jít sám,“ řekla matka. „Já si teď budu muset lehnout.“

Být nazván chlapcem skoro v padesáti bylo příjemné, výhled na osamělou procházku mu nevadil – byl na to zvyklý od té doby, co ho Barbora opustila kvůli jinému a on už nedokázal najít nějaký trvalý vztah.

V té chvíli uslyšeli ten zvláštní zvuk. Znělo to skoro jako zpěv většího počtu hrdel, jenom přitom byla děsivá jistota, že to nejsou hrdla lidská. Něco takového snad mohli zaslechnout Odysseovi lodníci jako zpěv Sirén a nikdo se jim nemohl divit, že si vzájemně zalévali uši voskem, aby tomu zpěvu unikli.

„Slyšel jsi to?“ otrásla se matka. „Proboha, co to mohlo být?“

„Doufejme, že ne místní kostelní sbor. Moc jim to neladilo.“

Matka ho žertem klepla pěstí do ramene a pak se dala směrem k jejich pokoji. Petr se obrátil opačným směrem a vyšel ven na čerstvý vzduch. Tam viděl, že se k Hutí sbíhá vějíř cest, ale kromě té, po které přišli, a další, která byla vlastně jejím prodloužením a vedla mírně do kopce, všechny ostatní směřovaly někam dolů. Do údolí se mu nechtělo, protože by potom musel stoupat do kopce, tak se vydal mírně vzhůru.

Viděl, že je tam nějaké neveliké prostranství ověncené řádkou menších bud. Něco se tam hýbalo, ale protože byl mírně krátkozraký a nerad nosil brýle venku, nebyl si jist, co to tam je. Vykročil tím směrem.

„Radši k nim teď blízko nechod'te,“ ozval se za ním mladý ženský hlas. „Oni jsou sice všichni hodní, každý z nich zvlášť by neublížil ani kuřeti, ale když jsou tady jako ve smečce a ještě mají hlad, tak to je lepší opatrnost.“

Prudce se otočil a uviděl Slávku, jak vleče kbelík plný něčeho, z čeho se mírně kouřilo.

„O kom to mluvíte,“ zeptal se vyjeveně.

„No o kom, copak nevidíte? Máme tu deset čistokrevných pejsků. Téhle rase se říká malamut. Teďka je musím rychle nakrmit, jinak tu budou vyvádět do večera. Ale kdybyste na mě tu chvíli počkal, byla bych docela ráda.“

Teď už si oči přivykly na vnější jas a tak mu z mlhy vystoupila těla psů, kteří se k dívce vrhali, skákali na ni, potom se chtivě vrhali na svou porci v misce. Petr se za svůj dospělý věk naučil psů se už tak nebát, to by v Praze ani nemohl do parku, ale ta zmužilost byla jen na povrchu – zvlášť tenhle druh, který připomínal vlky, ho nějak v hloubi znepokojoval. S údivem pozoroval jistotu, s kterou se ta štíhlá dívka pohybovala mezi těmi psy, některé odstrčila, když byli moc dotěrní, jiné zase náznakem polaskala a šla dál.

„To jste hodný, že jste na mne počkal,“ volala už z dálky, když se vracela. „Já bych si ráda pokecala česky. Paní Stoklasová nemá čas, pomocné síly jsou snad němé a jinak je to tady samý Němčour.“

„Skutečně? Žádného jsem zatím neviděl.“

„To víte, teď přes den brousí po kraji. Hledají asi své majetky, které by chtěli zpátky. A jinak oni bydlí v jiném křídle, to už je po rekonstrukci. Tam nejsou žádné palandy, každý pokoj má samozřejmě koupelnu a taky televizi, prostě úroveň.“

Petr s nevolí viděl, že to říká dost jedovatě. Takové hezké děvče by se nemělo nechat unášet nějakým národnostním předsudkem.

„Já to docela chápu,“ řekl rychle. „Pokud paní Stoklasová nebo spíš pan Baxa, kterému to patří, chce vydělávat...“

„Ale prosím vás, Baxovi to taky nepatří, Baxa je bílý kůň.“

„Skutečně? Já jsem myslel, že je to člověk.“

Slávka upustila kbelík a dala se do zvonivého smíchu.

„Teda vy jste humorista,“ řekla udýchaně. „Je to pravda, že jste spisovatel?“

„To je pomluva. Kdo vám to řekl?“

„Já nevím, pejsek asi ne. Nejspíš paní Stoklasová. Tak jste?“

„No neživím se tím, to bych už nežil. Ale pár knih mi vyšlo.“

„Kolik?“

„Tak kolem deseti.“

„Páni. Tak to jste slavný, ne?“

Petr se usmál trochu kysele.

„Říká vám něco Petr Kostka?“

„Já bohužel moc nečtu, nemám na to čas. Ale Petr Kostka mi něco říká.“

„To asi nebudu já. Mé knížky se moc neprodávají, aspoň ne ty, na kterých mi záleží. No a co vy, copak vy děláte? Nějak mi nepřipadá, že jen roznášíte jídlo, lidem a psům.“

Položila kbelík a přistoupila k němu blíž.

„Já v Plzni studuji, tedy snažím se dodělat práva,“ řekla polohlasem, jako by se za to styděla. „Jenže mám tady plno práce s těmi pejsky. Jsem totiž musherka.“

„Vy šišláte?“

„Ale ne. Vy asi myslíte masérka, to nejsem. Musher je člověk, který závodí se psím spřežením, o tom jste přece někdy slyšel. A já jsem jeho ženská podoba.“

„Já myslel, že se to dělá tak někde na Aljašce. Prostě kde je sních.“

„No ano, je to zimní sport, ale pejsky nemůžete nechat zahálet. Takže mám vozík, co připomíná saně, a proháním se s pejsky po kraji.“

Pokýval hlavou a pak se omluvil, že se bude muset trochu projít, aby strávil ten oběd.

Dobře se mu s ní povídalo, měla takový upřímný pohled v světlých očích a hezký úsměv. Byla mu prostě příjemná a jak se zdálo, ani on jí nebyl nepříjemný, i když byl nejspíš dvakrát starší. Ovšem nebyl tu zřejmě nikdo mladší, s kým by si mohla povídat. Jinak by přece Petr neměl šanci. A kdyby šanci měl? Zahnal tu myšlenku. Mohla být jeho dcera. Žádnou sice neměl, ale mohl by ji mít – a to by pak byl incest. Trošku snad šroubované, ale jeho duševní pochody jen zřídka byly přímé...

Potenciální dcera na něj zavolala, aby chodil jenom po cestách, je to prý v lese občas nebezpečné. Zamával jí rukou, aniž by se otočil. Byla ještě na houbách, když on tu brázdil zasněžené svahy – nebo spíš do nich dělal důlky, protože na lyžích se nikdy dlouho neudržel vestoje. Proč vlastně na Šumavu jezdil, když věděl, že tam jiným bude dělat klauna? No, právě přece kvůli nim. Byli dobrá parta, nikdo se mu nesmál. Někteří mu neúnavně radili, jak udržet rovnováhu, jiní ho moudře nechávali na pokoji. Když s nimi začaly jezdit dívky, to už bylo jiné – a Petr se v té době taky začal stahovat, až s nimi ztratil kontakt. Ne že by o ty dívky nestál, ale lyžařského klauna dělat nechtěl zrovna před nimi, tak vyhledával spíš prostředí, kde se mohl trochu blýsknout. Literární kluby byly ideální, ale těch moc nebylo a dívky tam buhvíproč byly méně hezké. Jednu z těch nejhezčích, Veroniku, si přivedl do svého bytečku. Byla taková drobná, takže se tam snadno vešla. A stejně snadno odtud zase vyklouzla, když se objevil někdo, kdo na lyžích určitě nepadal. Zda taky uměl číst a psát, Veronika neříkala.

Při těchto úvahách obešel bezděčně kruh, který tvořila cesta kolem chaty, a vrátil se tak právě včas, aby matku vytáhl z postele. K jeho překvapení se už krajem rozlil zlatý večer, jaký bývá jenom v září, a paní Stoklasová to oslavila podáváním večere. Tentokrát byla plná jídelna a nízký sál hlaholil hrdelními německými hlasy. Matka, jako vždy, když slyšela svou mateřštinu, napjatě poslouchala, svou bílou hlavu vztyčenou asi tak jako srna v lese, když zaslechne neobvyklý zvuk.

„To přece nemohou být sudeťáci,“ poznamenal Petr. „Nemají na to dost vysoký věk.“

„Asi to budou jejich děti. Už pochytili, jak se mluví v Bavorsku.“

„Hlavně si z nich nedělej vrásky. Oni nám tu nic neseberou. Jezdí sem, protože je tady hezky a pro ně lacino.“

„Vrásky si nemusím dělat, ty už mám. A ti Němci... já jim prostě nevěřím.“

To jí ale nebránilo, aby se pustila do jídla. Petr se překvapeně díval, s jakou chutí zase jí, zatímco on ještě pořádně nestrávil oběd. Podivná věc, všechno je tu nějak převrácené: psi tu neštěkají ale jaksi zpívají; matka, která vždycky naříkala nad svým žaludkem, se tady v osmdesáti cpe, jako by předtím měsíc hladověla; a taky prý nevěří Němcům, ačkoliv k nim přece rodem patří; a s ním tu zjevně flirtuje dívka, která by mohla být jeho dcera – ne, že by to nebylo příjemné, ale nedává to smysl, tak jako to ostatní.

Po večeri matku přemluvil, aby se přece jen trochu prošli – když to potřeboval on, tak ona tím spíš. Slunce už bylo za nejvyššími kopci, ale vysílalo odtud narůžovělou září, která celému kraji dodávala klamně mírný vzhled. Navrhl, aby nešli kolem psího teritoria, třeba by psi zase začali výt a to je nepříjemný zvuk.

„A taky se jich trochu bojíš, vid’?“ řekla mírně.

„No, zrovna strach snad nemám, ale...“

„Já vím, není ti to příjemné. Některých děsů se člověk nikdy docela nezbaví, i kdyby byl sebestarší. Ale já jsem myslím na to přišla, proč se bojíš zrovna psů. Pamatovat si to nemůžeš, byl jsi ještě docela malý. Ani jsi ještě nechodil a já jsem nikam jezdit nechtěla, byla taková divná doba. Ale tvůj táta tehdy dostal dovolenou a říkal, že se nejspíš hned tak někam nepodíváme, tak jsme holt jeli. Bylo to někde tam za těmi kopci,“ ukázala.

Trochu se zadýchala, tak se tedy zastavili a dívali se spolu na obzor. Ano, tyhle kopce měly asi pro mnohého v téhle zemi zvláštní význam. Někde za nimi byl značnou část jeho života tajemně přitažlivý zakázaný svět. Když někdo „utekl za kopečky“, to v lidové mluvě znamenalo emigraci do ráje, z něhož se už nedalo vrátit, protože – ne přesně podle bible – na východ od ráje čekal trest.

Jak o tom přemýšlel, jenom okrajem mysli vnímal matčino vyprávění o hájovně někde na česko-německém pomezí, kde trávili dovolenou v těsném kontaktu s přírodou. Chodili na docela dlouhé výlety, otec měl maličkého syna šikovně zavěšeného na prsou, matka si našla tlustou hůl, to na obranu. Myslela to ovšem jako žert, nikdo tam na Šumavě nikoho neohrožoval – prostě tam odjakživa lidi žili v míru, Češi, Němci, to šlo těžko rozeznat, všichni tam hovořili stejnou hatmatilkou.

„Až jednou,“ říkala matka, „to jsme šli kolem jednoho dvora, tam byli podle všeho Němci. Najednou proti nám vyrazili dva psi. Takoví vlčáci, jako mají tady.“

„Téhle rase se prý říká malamut.“

„No já nevím, prostě vypadali jako vlci. A hnali se k nám doopravdy zle. Zuřivě štěkali, ale vypadali, že se chystají i kousnout. Já nevím proč, ale nejvíc doráželi na tátu, který držel tebe. Začali skákat, jako by tě chtěli roztrhat. Tak jsem do nich mlátila holí, hlava nehlava. Trošku ustoupili, ale doráželi pořád dál.“

Petr s neklidem viděl, jak je matka rozrušená. Byl by ji rád nějak uklidnil, ale nedala se zastavit, ta vzpomínka zřejmě byla pořád po těch skoro padesáti letech živá.

„Já už jsem sílu ztrácela, táta zas nemohl nic dělat, jenom tě chránil na prsou. Až jsem si všimla, že kousek dál u chalupy stojí nějaký mladík, který se zřejmě dobře baví. Tak jsem na něho zařvala ty prase, to na Němce vždycky platí, zavolej si ty svoje čokly. A on, když slyšel němčinu, najednou zkrotnul. Jenom písknul a ti psi se okamžitě obrátili a odběhli. No a ty jsi až do večera nevydal ani hlásku, až jsme se o tebe báli. Pak jsi celou noc prokřičel. Tak z toho je asi ten strach, ten, o kterém snad ani nevíš.“

Udiveně ji poslouchal a uvažoval o tom, zda člověk může něco cítit, být tím ovlivněn a přitom o tom nevědět. Ale bádát o tom mu nebylo příjemné a tak trochu změnil téma.

„Takže ten mladík na vás zřejmě poslal psy, když si myslel, že jste Češi. A pak se zastyděl, když slyšel němčinu. To už tu na Šumavě bylo takové nepřátelství?“

„Tehdy to začalo. Henleinovci tu lidi rozešťvali. Ono se tu nijak snadno nežilo, hlavně když byla krize, tak bylo snadné vládu obvinít. Oni ti Němci...“

Rozkašlala se a Petr, když ji viděl lapat po dechu, rychle změnil téma a vedl matku zpátky. Ještě než vešli do dveří, otočil se podíval se směrem k pohraničním kopcům. Končící západ slunce je vykreslil proti poslední záři oblohy s nezvyklou dramatičností. Hranice – teď skoro jenom pomyslná, jindy – jak právě slyšel – plná napětí a nenávisti a ještě jindy, to si pamatoval z mládí, nebezpečná přímo smrtelně. I tehdy se té hrůzy zúčastnili psi, ale mnohem nebezpečnější byli lidé...

Ráno po snídani matka prohlásila, že si musí vzít ještě prášky na srdce a po nich potřebuje alespoň hodinku klidu, takže Petr zase vyrazil sám. Konečně tohle musel očekávat, matka už přece jenom byla ve svém věku křehká. Jemu s ní bylo příjemně, ale být sám mu nevadilo. Vzal si pořádné boty a větrovku a vyrazil.

Venku před boudou potkal Slávku.

„Á, náš spisovatel,“ volala s úsměvem. „Jak jste se vyspal?“

„No, nespádl jsem s palandy, to už je úspěch. A neříkejte mi spisovatel, ještě bude někdo ode mne chtít autogram.“

„To leda nějaká srnka. Jinak tu nikdo není, jenom ti Němčouři.“

Hezká tvář jí na okamžik potemněla, ale hned se zase rozjasnila.

„Vy je nemáte ráda, co?“

„No jo, jsou hluchní, ale to jsou třeba Holanďani taky. S Němci mám úcty kvůli naší rodině. My odsud totiž pocházíme, víte? Tedy ne já, já byla tehdy ještě na houbách. Ale naši, hlavně jejich rodiče. Ti tady žili s Němci v míru a pak najednou se to změnilo, naši museli ze dne na den pryč.“

„To asi bylo po tom Mnichovu?“

„No asi. Ale o tom tady vlastně nikdo nevěděl. Najednou přišli nějací cizí ozbrojení Němci a řekli jim, že se musí do druhého dne vystěhovat. Víte, lidi tu byli chudí, o to víc si vážili každého majetku. A někteří neměli ani pořádný vůz a koně, aby si to mohli odvézt.“

Petr pokýval hlavou.

„To bylo pěkně kruté. Ale my jsme jim to po válce vrátili. To jste ještě pořád byla na houbách a já byl malý kluk. Ale pomatuju si...“

„Jenomže oni to teď chtějí zpátky. Všechno tu zaberou.“

„Ale nezaberou. To nás jen někteří chytráci straší... A co vaše rodina, vrátila se sem?“

Zavrtěla smutně hlavou.

„Nebylo kam. Jejich chaloupka byla v pohraničním pásmu a naši vojáci ji rozstříleli, aby se v ní nemohl nikdo schovávat.“

„To je mi líto.“

„Mně taky. Ne, že bych tady chtěla žít... A co vy, pořád chodíte sám? Že jste sem spíš nepřišel se ženou, maminka je na to asi už trochu v letech.“

„Matce je osmdesát. Ta dovolená je můj dárek, ona to tady miluje. Jenže jsme asi tak docela neodhadli její síly. A ženu stejně žádnou nemám,“

Zdvihla tak trochu obočí a jemu se zdálo, že má v těch svých světlých očích poněkud zvláštní výraz.

„To žijete s maminkou?“ zeptala se s úsměvem.

„Ale ne, zatím žije sama, dokud to jde. Víte, já jsem byl ženatý, dost dlouhá léta.“

„A co se stalo? Vy jste ji nechal?“

„Spíš ona mě. Asi se ve mně zklamala. Ale možná jenom chtěla změnu.“

Proč jí to všechno povídám, pomyslel si. Nebyl velký přítel důvěrných rozhovorů, které stejně nikdy nic nevyřešily a jen člověku podrásaly jeho skryté bolesti. Ale ta Slávka se mu jevila tak bezelstná a nějak opravdová, že mu s ní hovor šel nějak sám od sebe.

V té chvíli zaznělo to povědomé vytí, napřed jeden hlas, pak další v různých tóninách, až údolím zněl mnohohlasý chór, z kterého trochu mrazilo.

„Proboha, já jsem zapoměla na pejsky,“ vyrazila Slávka. „A oni mají v břiše budíka, vědí přesně, kdy mají dostat svou stravu.“

„A co, že takhle zpívají? Psi by snad měli štěkat a ne výt. Aspoň když není úplněk.“

„Tak jim to řekněte,“ zasmála se. „Třeba si vzpomněli na svoje prarodiče.“

To volala už v běhu. Petr se otočil a vyrazil po jedné z cest. Přitom myslel na to, že vlci asi neštěkají, ale vyjí. Kde se ale pak vzalo u psů štěkání, pokud jejich předky byli vlci? No to je asi jako ptát se, kde se vzala lidská řeč. Jak na to myslel, začaly se hrnout asociace, jak se mu často stávalo. Neměl by zase začít psát? Ale k čemu, proboha? V nakladatelství, kde přece pracuje už léta, by mu snad knížku mohli vydat, kvůli tomu přece tohle místo kdysi vzal. Ale měl se zase užírat, že jeho těžce vypocené řádky nikdo nechce číst nebo alespoň kupovat? O ničem, co dnešní čtenáře asi zajímá, se mu psát nechce: nenávidí násilí, řeči o penězích ho nudí a sex, ten má sice rád, ale nerad o něm mluví, natož píše. Ale stejně, bylo by docela prima zase zažít ten tak trochu schizofrenní stav, kdy člověk klouže sem tam mezi dvěma světy a někdy málem neví, který je ten skutečný.

Jak o tom začal snít, zachytil náhle koutkem oka dál mezi stromy něco zajímavého. Že by to byl nějaký velký hříb? Asi tu rostou, když paní Stoklasová mohla nabídnout všem hostům omáčku z čerstvých hříbků. Měl by se podívat hlouběji do lesa? Slávka ho varovala, ale měla nejspíš na mysli pověstná rašeliniště a bažiny, o nichž se vyprávěly hrůzostrašné historky. Ale nic takového tady zřejmě nebylo – nikde tu neviděl ani nějaký potůček, tím méně slatiny. Konečně nemusí do lesa chodit nějak hluboko, jenom tak nahlédne a – v té chvíli cítil, jak půda pod jeho nohama ustupuje a v příští chvíli klouzal stále rychleji někam do měkké tmy. Napřed mu to snad bylo příjemné, protože si vzpomněl, jak kdysi v raném dětství někdy v neděli časně ráno přepadl rodiče v jejich manželské posteli a přes protesty otce klouzal po peřinách do toho kořeněně vonícího tepla, které mu ve stálé úzkosti války přinášelo klamný pocit bezpečí. Jenomže hned na to ho zaplavila hrůza: byl tady přece jenom močál, skrytý pod mechem? Ne, tak to našťestí nebylo. Zastavil se ve svém klesání, takže se tu snad neutopí v bažině. Jenže to zřejmě neslibovalo ještě záchranu. Pokud vůbec chápal, co se stalo, zabořil se asi do staletých vrstev mechu, o jejichž existenci neměl dosud vůbec tušení. Ačkoliv v nich vězel ani ne po pás, nějak nemohl ven: nebylo nic, oč by se mohl opřít – a když se snažil nějak k vyšším vrstvám přitáhnout, mech povoloval pod jeho rukama. Proboha, co bude dělat? Už se o něho pokoušela panika. Volat o pomoc nemělo nejmenší smysl – nikdo by ho neslyšel, byl na té cestě přece zcela sám. Potom si uvědomil, že nemá nejmenší smysl vyvádět: mech mu nic nedělá a ani už pod jeho podešvemi neustupuje, takže bezprostřední nebezpečí mu snad nehrozí. Musí se dobře rozhlédnout a hledat něco pevného, co by nemělo uhýbavost toho mechu. Nakonec našel větev jednoho z blízkých smrků, na kterou mohl dosáhnout. S vypětím sil se k ní natáhl, chytil ji jednou, pak i druhou rukou a začal se přitahovat. Jenomže nic se nedělo: nepohnul se snad ani o centimetr.

Příčina nejspíš byla v tom, že neměl dostatečnou sílu. Už delší dobu necvičil, svaly mu ochably a taky jeho tělo zapomnělo, jak vydávat příkaz k jejich vypětí. No dobře, snažil se vytáhnout vzhůru celé tělo, to už kdysi v tělocvičně neuměl. Musí do zápasu zařadit taky nohy. Znovu zabral rukama a současně se pokusil zahrabat směrem vzhůru nohama – ale to vedlo jenom k tomu, že se nohy zabořily ještě někam hlouběji. Visel na té smrkové větvi, těžce dýchal a jen pozoroval, jak ho opouštějí síly a s nimi i naděje. Bylo to absurdní, ale zřejmě možné, utopit se v mechu.

Ale najednou se v něm vzedmul vztek. Takhle pitomě přece neskončí! Znovu se vzepjal a zároveň zuřivě zabral nohama. Zřejmě narazil na nějaký kořen, taky vztek mu dodal síly. Cítil, jak si o větev drásá obě dlaně, ale nakonec se dostal břichem na nějaký plochý kámen a odtud

se vysoukal až na cestu. Tam se očistil, jak se dalo, a vydal se klopýtavou chůzí zpátky k boudě. Matka už jistě bude mít starost, říkal si – a samozřejmě se nemýlil.

„Prosím tě, kde jsi byl?“ ptala se rozčileně. „A jak to vypadáš?“

„No, já jsem měl takovou malou nehodu,“ chystal se vyprávět poněkud upravenou verzi.

„Ale to mi nesmíš dělat,“ řekla skoro plačtivě. „Vždyť víš, jak jsem na tom se srdcem.“

„Ale já jsem nic nedělal schválně. Jenom jsem se pustil kousek do lesa,“ zkusil to.

„Víš, jak mi bylo, když jsi nešel?“

Pochopil, jako před tím mnohokrát, že ji už jeho potíže nezajímají. Tu matku, která vždycky byla plná soucitu a pochopení, jako by dost nedávno vystřídala jiná žena, která se zajímá jen o sebe. Není to asi vždy, ale často stárí vede k zdětinštění a podobně jako u malých dětí k bezděčnému sobectví. To asi má své oprávnění, protože je vlastně jen rubem bezmoci. Jenomže bezmoc, to může být paradoxně zbraň, kterou lze lidi ovládat. Moc bezmocných, o tom psal jejich president, jenomže on to jistě myslel jinak.

„Tak jestli můžeš, půjdeme se trochu projít,“ navrhl, ačkoliv se pod ním nohy třáslý únavou. „Kterým směrem by se ti chtělo?“

„To je jedno. Hlavně ne do kopce.“

Měl na jazyku, že když půjdou s kopce, budou se potom vracet do kopce. Ale nechal to být, matka to přece věděla stejně dobře jako on. Jenomže na to asi nemyslela, protože když se asi po hodině vraceli a ona jenom stěží popadala dech, měl dojem, že mu tuhle cestu vyčítá. Jako tak často v minulosti, napadla ho představa gumové krajiny, kterou by bylo možno pneumaticky přetvářet tak, aby šel člověk stále s kopce. Někdo mu jednou říkal, že existuje matematické odvětví, které se takovými krajinami zabývá. Nu, nejspíš šlo jenom o teorie.

Po vydatném obědě odpočívali tentokrát oba, ale pak se zase vypravili do blízkého okolí. Příroda tady byla všude nádherná, zvláště když na ni dopadalo odpolední zlaté slunce, v kterém už byla cítit předzvěst září. V měkkém příjemném teple voněly louky trochu pryskyřičně, však byly většinou už posečené nebo spasené a tedy na nich zbyla hlavně typicky horská květena. Idylu rušilo jen to, že nebylo slyšet jediného ptáka. Oba si marně vzpomínali, zda to bylo tak i za Petrova dětství.

Později toho večera Petr vstal, aby se pokusil domluvit svému zažívání sklenkou becherovky, která mu pomohla už včera a kterou paní Stoklasová ve výčepu prodávala za rozumný peníz. Pak si ještě vyšel před boudu, aby si před spaním zakouřil. Sotva zažehl zapalovač, připojila se k němu ženská postava ze stínu.

„Nedal byste mi jednu?“ ozval se hlas, v kterém hned poznal Slávku.

„Ale samozřejmě,“ přistrčil jí krabičku. „I když bych asi neměl.“

„Proč ne?“

„Protože taková mladá a hezká dívka by kouřit neměla.“

„To vy byste taky neměl.“

„No, to máte jistě pravdu. Ale já aspoň nejsem ani mladý ani hezký.“

„Ale zato jste sympaťák. Taky by vás byla škoda.“

Při těch slovech, pronesených tiše a důvěrně, jím proběhlo jakési mravenčení. Mohla to myslet vážně? To se už ten večer nedozvěděl: dveře boudy se rozlétly a paní Stoklasová houkla, že má Slávka telefon. Když osaměl, ještě tam chvíli stál a hleděl do hvězdné oblohy. V Praze už byly vidět jenom nejjasnější planety, tady ještě celá Mléčná Dráha, jak si ji z dětství pamatoval. Díval se na ni tehdy s údivem, dneska spíš stísněně: co se za ona dlouhá léta o ní dozvěděl, ho spíš děsilo než povznášelo.

Když se vrátil do pokoje, matka už měla oči zavřené a knížku na podlaze.

„Kde jsi zase tak dlouho byl?“ zeptala se sotva zřetelně.

„No, napřed jsem šel do výčepu a pak...“

Viděl, že se nemusí namáhat: matka už spala.

Ráno po snídani, když si matka zase vzala ty své léky a po nich podle svého zvyku ulehla, vyrazil Petr jednou z cest, kterou až dosud nezkusil. Vedla ho prudce do kopce ostrými zatáčkami, až udýchaně vyšel na jakousi plošinu. Z obou stran byla cesta vroubena lesem, v kterém hned na okraji bylo ostružiní a na něm k jeho nadšení se černaly veliké zralé ostružiny. Byl sice zcela sytý po bohaté snídani, která – jako všechno jídlo paní Stoklasové – působila dojmem výkrmné kůry pro podvyživené, ale tuhle pastvu na oblíbených lesních plodech si nemohl nechat ujít. Pro jistotu zem v blízkosti keřů prozkoumal, ale nebyly tu žádné polštáře staletého mechu – jen borový les, na zemi měkká vrstva suchého jehličí a občas bochánky svěžího zeleného mechu. Do toho lesa mohl vejít a zaútočit na ty ostružiny zevnitř, kde jich bylo jistě víc.

Nevěděl, jak dlouho se už těmi šťavnatými plody živí, když náhle slyšel za zelenou hradbou ostružiní množství neobvyklých zvuků, zakončených ostrým výkřikem, jako když se někdo zraní. Vzápětí slyšel s cesty povědomý hlas:

„Ado, stůj! Slyšíš ty bestie? Stůj! A teď pojď zpátky!“

To bylo natolik divné, že ani nepřemýšlel a oběhl ostružiní, z lesa ven. Tam se mu naskytl velice zvláštní pohled: pětice psů v jakýchsi postrojích, které sdruženě vedly k vozíku nezvyklého tvaru, tu seděla na cestě. Když se vynořil z lesa, podívali se ti psi na něho se zájmem, ale ani se nepohnuli. Nějakých dvacet metrů odtud, v poslední zatáčce, na cestě napůl seděla a napůl ležela Slávka a dívala se směrem k němu.

„Proboha, co se stalo?“ zavolal.

„Vás mi poslalo samo nebe! Já jsem si něco udělala s nohou, nemůžu se na ni postavit. Tam mrcha Ada, myslím ten vůdčí pes, se nějak urazila, asi že ode mne nedostala žrádlo jako první, a tak mě shodila, to ona umí.“

„Může se pes urazit? Přece se říká...“

„To neřešte. Tohle nejsou obyčejní psi, ale hlavně o to nejde. Teď musíme dostat zpátky mne i psy. Budete hodný, když s tím pomůžete.“

Nepěkný chlad mu proběhl útroby.

„Mohl bych vás zkusit odnést,“ navrhl.

„Vážím víc, než myslíte. A pak, co psi? Ty tady přece nemůžeme nechat.“

Stál a jen se na ni mlčky díval. Myslí to vážně, že se má k těm psům třeba jen přiblížit?

„Já přece nemůžu, ti psi mě neznají. Sama jste říkala...“

„Ada vám nic neudělá, je to zkušená fena.“

„Sama jste říkala, že je bestie.“

„Ale to je jenom mezi ní a mnou. To víte, ženské.“

Mohla to myslet vážně?

„Já vůbec nevím, jak to udělat,“ křikl skoro zoufale.

„Prostě k ní jděte, úplně samozřejmě, ne jako že se bojíte. Vezměte ji za obojek a přiveďte ji sem. Pak už to bude snadné.“

Pochopil, že se z toho nevykrotí, aniž by ztratil tvář. Šel tedy k těm psům a snažil se svému tělu domlouvat, aby se pohybovalo, jako by se nebál. Jenomže strach jako nějaký cizí živel ho celého zaplavil. Nebyla to obyčejná úzkost, kterou dobře znal, ale jakýsi prázákladní,

ochromující strach, který ho svazoval. Přesto se přinutil přistoupit až ke psům. Ada se zvedla ze země a nastražila uši. Jak se k ní blížil, zachytil pohled jejích žlutohnědých očí. Byl by přísahal, že v nich vidí ironický záblesk. Donutil se sáhnout po jejím obojku a přitom si říkal, teď mě kousne, možná mi prsty ukousne. Už cítil její zuby na své kůži, ale ne, nestalo se nic – jeho prsty se zaklesly za obojek. Chvilku se nedokázal hnout, protože neviděl pro strážky potu ve svých očích. Potom pomalu vykročil po cestě zpět. Ada poslušně šla po jeho boku a za ní ostatní čtyři psi i s vozíkem, který se povážlivě nakláněl, ale naštěstí se nepřevrátil.

„Tedy vy jste frajer,“ vítala ho. „Myslela jsem, že si to netroufnete.“

Kdybys tak věděla, pomyslel si. Ani nevím, jestli nemám v kalhotách.

„Můžete vstát?“ zeptal se místo toho.

„Já nevím, nějak mi to nejde.“

„Tak já vás zkusím na ten vozík posadit.“

Tu chvilku, kdy ji bral jako dítě do náruče a ona ovinula paži kolem jeho šíje, kdy cítil její tělo, hebkost pleti, slabou vůni smíšenou s pachem potu, na tu chvilku později často vzpomínal. Probudila v něm stesk po ženském těle, po něžných dotecích a teple intimity, o nichž si myslel, že je už nepotřebuje. Ve skutečnosti si nevěřil nebo se nechtěl trápit novou ztrátou.

Na to všechno v té chvíli ale nemyslel, protože měl spoustu starostí, aby psy dovedl správně k boudě a Slávku, která měla hezkou tvář zkřivenou bolestí, při tom udržel na vozíku. Když dorazili k boudě, stála tam jeho matka s paní Stoklasovou a o něčem se bavily. Ta rázná dáma ihned věděla co dělat: pomohla zanést Slávku do jejího pokoje a přitom vyslechla, jak ji ta mrcha Ada schválně v zatáčce vyklopila, protože na ni byla našťvaná.

„Já myslela, že jste velké kamarádky,“ podívala se.

„No právě,“ vzdychla Slávka. „V tom to celé je.“

Paní Stoklasová pokývala nezávazně hlavou a pak spěchala odvést psy do jejich kójí. Bylo by zajímavé vědět, jak ona v celé věci se psy figuruje, ale Petr se nechtěl ptát. Místo toho se zeptal Slávky, zda lze pro ni ještě něco udělat, a když na posteli jen mlčky zavrtěla hlavou, spěchal za matkou.

„Tak konečně jsi tady,“ uvítala ho s trpkým výrazem, který znal. „Říkala jsem si, jestli jsi už na mne zapomněl.“

„Ale mami, prosím tě. Samozřejmě myslím hlavně na tebe. Jenomže když jsi odpočívala, šel jsem kousek do lesa a náhodou jsem se připlétl...“

„To jsem viděla. Copak ty se už nebojíš psů?“

„Ale bojím, to víš. Jenže člověk se někdy musí ovládnout.“

„Vida, co mladá ženská dovede.“

Nic na to neřekl. Cítil, že něco mezi nimi zase vyvstalo – něco, co občas narušilo snadnou blízkost mezi nimi a odhalilo podrážděný vzdor, který se odjakživa skrýval za jeho láskou k ní. Šli delší dobu mlčky, potom se zase rozpovídali, ale byl to rozhovor jako by dvou známých, kteří se instinktivně vyhýbají tématům, jimiž by mohli narazit.

Při obědě jídla roznášela obtloustlá dívka s bezvýrazným obličejem. Petr ji už několikrát zahlédl, jak uklízí nebo pracuje v kuchyni. Bylo tu zřejmě ještě více personálu a každý z nich dělal to, co bylo zrovna zapotřebí. Ne jako v prostředích, která on poznal a kde se každý držel jako klíště vlastní profese.

Odpoledne si vyšli ještě s matkou na procházku. Víc to nebylo, matka se nezvykle ztěžka šourala – nikdo by nepoznal tu, která kdysi několikrát přešla s ruksakem celou Šumavu. To ovšem byla mladší o šedesát nebo více let, připomněl si s ustrnutím.

„Nějak ti to dneska nejde, vid’?“ řekl chápavě.

„Nejen dneska,“ povzdechla. „Víš, já se tady nějak dobře necítím. Ty hory na to srdce asi dobré nejsou. Tak jsem ti chtěla říct, že bych zítra odjela.“

„Ale víš přece, že to tu máme se vším všudy zaplacené ještě na tři dny.“

„No já vím, že tě tu drží ta mladá holka, i když nevím, co na ní vidíš a proč si myslíš, že u ní máš naději. Ale to si uvaž sám, máš na to léta. Můžeš tu zůstat, jestli chceš, já autobusem přece dojedu.“

„Prosím tě, co to říkáš. Já tě přece nepustím samotnou. Jenom jsem myslel, že když stejně skoro pořád odpočíváš...“

„Tak to ti vadí? To víš, už je mi osmdesát.“

„Ano, to vím. Tak dobře, zítra odjedeme. Celý ten výlet byl jen kvůli tobě a když se ti už tady nelíbí, tak nemá smysl zůstat.“

Snad chtěla ještě něco říct, ale pak si to rozmyslela. Zbytek té odpolední vycházky žádný z nich nepromluvil. Po večeri zašel za paní Stoklasovou, aby jí sdělil, že zítra odjedou.

„Já už jsem slyšela,“ řekla trochu podrážděně, „Vaše paní matka mi to povídala. Já jsem jí řekla, že peníze za ty zbývající dny jí bohužel vrátit nemůžu. Máme tu takové účetnictví, vysvětlit by to bylo složité.“

„To ani nemusíte. Já nevěděl, že už s vámi o tom matka mluvila. Víte, byli jsme se vším spokojeni, to jenom matce hory nějak nesyvědí... Nevíte, jestli můžu k Slávce, tedy slečně Povolné? Rád bych se s ní rozloučil.“

Paní Stoklasová zavrtěla hlavou.

„Bohužel to nejde. Pro Slávku přijel její kamarád a odvezl ji autem do Plzně. Chce ji tam vzít do nemocnice, aby se jí podívali na tu nohu. Ale nechala vám tady číslo telefonu, prý kdyby se vám někdy zachtělo jí zavolat.“

Vzal od ní beze slova tvrdou kartičku, na které bylo jen holé číslo, a strčil ji do kapsy.

Druhý den na autobus dlouho čekali, měl zpoždění, jak už zřejmě bylo jeho zvykem. A samozřejmě přšelo, aby to bylo ještě příjemnější. Naštěstí to byl jen drobný déšť a ne takový ten nekonečný liják, který je pro Šumavu typický – ale stačil k tomu, aby jim ještě o něco více zkazil náladu.

Konečně autobus přijel, Petr pomohl matce na schůdky, potom naložil kufry, koupil u řidiče jízdenky a nakonec se udýchaně svezl vedle matky na sedadlo. Ta dlouhá cesta před nimi mu připadala jako symbolická, něco jako začátek jeho cesty do stáří. Mládí zůstalo někde tam za těmi kopci, které se právě vynořily z mraků. No co, vždyť už mu bude brzy padesát. Sáhł do kapsy pro kapesník, aby si setřel s čela pot smíšený s deštěm – a nahmatal tam něco pevného. Vytáhl to a spatřil bílou kartičku a na ní fixem načmárané číslo. Na chvíli jako by mu jím probleskl Slávčín hezký úsměv, ani ne jeho obraz, spíš jeho chuť. Možná to bylo nesmyslné, ale zazářila z něho naděje.

- - -

Pod lavicí

Bez dechu doběhla ke dveřím 8.C, ale tam se na chvíli zarazila. Jako vždy pocítila mírný strach. Bylo to trochu horší, než obvyklá tréma, která přicházela před každou hodinou i v jiných třídách, ale která pravidelně mizela, jakmile do třídy vstoupila a oslovila žáky. Tady to ale bylo jiné: nějakou shodou okolností nebo chybou byla tahle třída skoro zcela chlapecká až na několik děvčat, která si zřejmě v obraně před posměchem či napadáním vytvořila jakési mimikry a vypadala skoro jako kluci. Žákům tu bylo čtrnáct nebo patnáct a zatímco někteří ještě vypadali trochu vyjevení z končící puberty, někteří – hlavně ti v zadních lavicích – vypadali dost vyspěle. Zuzaně připadalo, že se tam vznáší mraky testosteronu, který se vybíjel občasnými rvačkami nebo častěji vyzývavým chováním vůči učitelce. Trochu ji to vzrušovalo, ale víc se toho bála: neměla žádné bratry, jen jednu starší sestru, která uměla být pěkně protivná, ale člověk se jí nebál. Ostatně ta už s nimi dlouho nežila.

„Zuzanko neříkejte, že skutečně jdete učit tyhle holomky,“ ozval se za ní hluboký hlas.

Trhla sebou a ohlédla se, i když ten hlas už nějakou dobu znala. Jirka Kadlec, jak si přes rozdíl věku přál, aby ho oslovovala, se na ni ironicky usmíval ze vzdálenosti dvou kroků. Ano, vykali si zatím, tak prý to dělají Angličani. Což byl ovšem nesmysl.

„Už jsem začala minulý týden,“ odpověděla s nejistým úsměvem.

„To vás lituji. Nesmíte jim ustoupit ani o píď, jinak nepřežijete.“

Trochu ji zamrazilo, i když už věděla, že Kadlec rád poněkud přehání.

„Já vím... No, já už musím.“

„Budu vám držet palec. A zavolejte, kdyby se na vás sáпали.“

Otevřela dveře třídy. Bylo v ní nezvyklé ticho, takže mohla předpokládat, že si na ni zas vymysleli nějakou provokaci, Co to bude tentokrát – živá nebo mrtvá myš nebo zdánlivě živý plecháček, který vyskočí ze skříně díky tenké niti, která ho vede? Posledně jim vyčetla, že si dovedou vymyslet jen dětinskosti, takže dnes to bude něco dospělého.

„Dobrý den, sedněte si,“ řekla hlasitě. „A vy, kterým pokročilý věk zabránil včas vstát, si prosím stoupněte. Ty taky Doubku. Tak, můžete si sednout. Slušnost není slabost, to byste mohli vědět i vy.“

Došla ke katedře, na které ležel rozevřený časopis. Už z dálky viděla, že je to tak zvaný časopis pro pány a rozevřen je na celostránkové fotografii převážně nahé modelky.

„Někdo tu zapomněl studijní materiál,“ řekla a podívala se do třídy. „Nemohl by to někdo uklidit? Nejlépe majitel.“

„To je Kulíkovo,“ ozvalo se anonymně ze třídy. „Říká, že je vám ta paní podobná.“

Horká vlna jí projela z břicha do tváře a zase zpět. Ale věděla, že je to provokace, tedy zkouška, jedna z mnohých, kterými bude muset projít. No dobře, může být ve své profesi začátečnice, ale nenechá se od nich vytočit.

„Podoba je trochu složitá věc,“ řekla co nejklidněji. „Někdo ji vidí, jiný ne, je přitom vždycky možnost sugesce. Kulíku, pokud je to tvoje, tak si pro to pojď a schovej to. Na katedru to nepatří.“

Kulík, mírně obtloustlý kluk, který se nápadně draze oblékal, se neochotně zvednul a šoural se ke katedře.

„Já jsem nic takového neříkal,“ řekl uměle hlubokým hlasem. „S tím přišel Podhájský.“

„No, snad se tady nezačnete vzájemně obviňovat. Neměl bys takové věci nosit do školy, když už tě baví na to koukat. Tak snad začneme s výukou. Chtěla jsem na vás, abyste si našli něco o Zdeňku Štemberkovi. Může mi někdo říct, kdy žil? Doubku?“

„Za vlády Jiřího z Poděbrad. To je...“

„To stačí. Každý ví, že to byl kališnický král, ovšem v době, kdy husité už byli poraženi. Štemberk s ním ale nebyl kamarád, že, Sokole. Můžeš nám věnovat svou vzácnou pozornost?“

Nezvykle hezký hoch na ni ospale zamžoural. Vypadalo to, že v noci nespál. Je možné, že už tihle kluci flámují?

„Já nevím, když byl nejvyšším purkrabím...“

„To byli až jeho potomci. Tenhle byl vůdcem katolické šlechty, tedy nepřítel. A podobně, jak je to zvykem dnes, obviňoval Jiříka krále ze všech možných zločinů, zejména z toho, že otrávil mladého krále Ladislava Pohrobka. Myslíte, že to udělal?“

Rozhlédla se po třídě. Viděla, že je zaujala. Snad tím vytěsnila dojem z té pitomé pornografie.

„Jak se říká v detektivkách, měl příležitost, prostředky i motiv – byl správcem země, tedy regentem, vládl nad celou domácností mladého krále. Nějaký jed se jistě i v té době někde na hradě nacházel. A Pohrobek dospěl právě do věku osmnácti let, tedy v muže, takže nebylo vyloučeno, že se bude chtít sám ujmout vlády. Jiří z Poděbrad byl velmi ctižádostivý, to bylo o něm známo, nejspíš by se těžko smířil s tím, že má odevzdat všechnu moc. Dnešní policie by ho tedy asi obvinila. Ale když budeme uvažovat jako Hercule Poirot...“

Viděla hned, že většinu to jméno už nic neříká, ačkoliv v televizi celkem často běžely seriály s touto postavou. Čím se tedy tihle chlapani bavili? Bude to muset nějak zjistit.

„To byla vymyšlená postava geniálního detektiva, který se vždycky zajímal o psychologii zločinu. Tedy když se na Jiřího podíváme z této stránky, vidíme ctižádostivého, ale moudrého člověka, který dával vždycky přednost smírnému řešení před srážkou nebo dokonce válkou... Mimochodem, dost nedávno lékařské koncilium předních odborníků podle dochovaných zápisů o příznacích nemoci, na kterou skonal ten Ladislav, došlo k závěru, že měl akutní formu leukemie, lékařům tehdy ovšem neznámou. Lituji, jestli jsem někoho zklamala.“

Odpověděl jí krátký smích. Zněl celkem přátelsky.

„No, Pohrobek tedy zemřel a Poděbrad byl celkem hladce zvolen za krále. Okamžitě se pustil do čilé diplomacie. Měl na svou dobu neuvěřitelně pokrokové myšlenky, dost podobné idejím Evropské unie. A vypravil k jejich šíření poselstvo, které projelo celou Evropou až na konec tehdejšího světa, jak o tom napsal v půvabné knížce Alois Jirásek. Finisterre, umí mi někdo říct, kde to je a co to jméno znamená?“

Koukali na ni matně, rychle je zas ztrácela. Vysvětlila tedy rychle, že je to na nejzápadnější výspě Španělska a znamená to – po malé úpravě latinského pravopisu – právě konec země: dál už je jen Atlantský oceán a pak už podle tehdejších představ nic.

„Do Kolumbova objevu Ameriky zbývalo ještě víc než čtvrt století. Ale i mnohem později se o něm tady u nás nevědělo. To nebylo jako teď, kdy máte zprávu hned druhý den na

internetu. Tehdy musel někdo sednout na koně a zprávu osobně přinést. Často se stávalo, že nedorazil, protože ho přepadli, nebo zprávu různě překroutil, protože glejt ztratil a sám si to nepamatoval.“

To snad by mohlo aspoň někoho z nich zajímat, ale nedali to najevo. Někteří se začali bavit něčím pod lavicí, jiní na ni hleděli rybíma očima, v nichž nebyl žádný výraz. Tak to šlo až do konce hodiny a po malé přestávce v jiné třídě celou hodinu – tam mluvila zase o jiné části dějin, taky pohled byl méně lokální, ale reakce žáků nebyly moc jiné, i když tam chlapci s dívkami byli v rovnějším poměru.

Až překvapivě unavená se vyvěkla ze školní budovy. Když se dala na učitelskou dráhu, měla spoustu naivně ideálních představ. Když potom během studia zažila při praktických hospitacích celou řadu nepříjemných momentů, musela si mnohé z představ opravit. Pak, po jedné neblahé zkušenosti měla dojem, že hlavním úkolem pedagoga je udržet v třídě klid, aby se kolegové nechodili dívat, co se to tam děje. Ale nic ji nepřipravilo na to, že jenom snaha udržet pozornost žáků je těžší dřina než dobývání pařezů.

Před školou na ni čekal Jirka Kadlec s mladším kolegou Nedomou a nějakou taky mladou ženou, která visela Nedomovi na rameni. Oč tomu Kadlecovi vlastně šlo? Vypadal, že by ji rád uhnal, ale přitom stavěl tomu cíli pořád nějaké překážky – napřed ji chce oslovovat křestním jménem, ale couvne před tykáním, pak tady na ni čeká, ale vezme si k tomu garde a zrovna Nedomu, takového floutka...

„Zuzanko, jdeme tady za roh ke Koláčkům,“ oslovil ji Kadlec. „Jak říkáme, na jedno. Jistě vám taky vyschlo v hrdle, tak doufám, že se přidáte.“

„Já musím domů, vařit oběd.“

„Co, teď? To je pan manžel nemocný, když už je doma?“

„Ale kdepak, žádný manžel není. Táta. A ten je v důchodu, vždycky netrpělivý, kdy už konečně přijdu domů.“

„No ale jedno pivko, to se ani nepozná.“

Nastalo krátké dohadování. Zuzana rychle souhlasila, aby to skončila, protože jí bylo trapně pod ironickým pohledem Nedomy a hlavně jeho společnice. Konečně sama si už říkala, že si na ni táta dělá příliš velké nároky od té doby, co jim mamka umřela. Ano byl osamělý a navíc vykořeněný z toho, že neměl zaměstnání, ve kterém něco znamenal, ale s tím ona moc dělat nemohla.

Podnik U Koláčků byl hospoda jen podle jména. Ve skutečnosti tam byl barový pult se spoustou osvětlených lahví na stěně a v sálku s tlumenými světly byly mramorové stolky obklopené čalouny. Že jim tu налеjí pivo, to asi Kadlec ví stejně jako kolik bude stát. Zuzana pocítila rozmrzelost. Nebyla žádný škot, ale při svém malém platu a tátově důchodu neměla na rozhazování.

Pivo jim přinesli ve vysokých štíhlých sklenicích a zároveň Nedoma představil svou společnici:

„Myslím, že se neznáte, tohle je Šárka Hadravová, malířka. A to je Zuzana Skálová, naše kolegyně. Teď učí dějepis, ale to myslím není...“

„Honza to moje jméno nikdy správně neřekne,“ přerušila ho Šárka. „A co se týče práce, tedy skutečně maluji, ale jestli se můžu představit jako malířka, to se teprve uvidí.“

„Tak popojedem, ne?“ ozval se Kadlec.

Všichni se napili.

„Jak vám to šlo s tou smečkou vlků?“ obrátil se Kadlec k Zuzaně.

„Myslíte ty chlapce v 8C? Hlavní problém se zdá být – a to i v jiných třídách – udržet jejich pozornost.“

„Divíte se?“ vmísila se ta Šárka. „Vždyť je to krutě nebaví. Já když si vzpomenu na svoje školní léta,“ otrásla se, jako by ji mrazilo. „Bylo to, jako by mě někdo dusil. Škola člověku bere všechnu spontánnost, veškerou originalitu. Jinak to zřejmě neumí. Povinná školní docházka by se měla zrušit.“

„A učitele poslat do slušného důchodu, to bych bral,“ zasmál se Nedoma a napil se.

„A co se kolektivně vrátit zase na stromy?“ řekla snad příliš prudce Zuzana. „Vždyť civilizace není možná bez nějakého vzdělání. Číst a psát a trochu počítat by snad měl umět každý, bez toho nemůže dneska společnost fungovat. Problém je snad v tom, co se má učit z toho obrovského množství, které shromáždila naše kultura.“

„Řemeslo, jak se věci dělají. To by se mělo učit,“ řekla Šárka bojovně. „Ale tak, aby se nezabila původnost.“

Kadlec se díval s jedné na druhou, neskrýval přitom ironický úsměv.

„Pokud mi dovolíte taky něco podotknout, tak moje zkušenost mi říká, že ve škole většina žáků jenom marní čas. Ti nadaní už stejně všechno vědí, co jim povídám, a možná líp než já. A ti ostatní se ve třídě jen nudí a pokud si něco násilím vpraví do hlavy, rychle to zase zapomenou.“

„Tak proč vlastně učíš...učíte?“ vybuchla Zuzana.

„Protože nic jiného neumím. Znáte to pořekadlo – kdo umí, ten umí; kdo neumí, učí.“

„Ale to přece nemůže být pravda, to si vymysleli... no ti, kteří nemají školu rádi,“ vyhrkla na to. Hned nato rozmrzele viděla, že v rozčilení svou sklenici dopila. No ale stejně bude muset jít. Zeptala se, komu se tu platí, a Kadlec řekl, to že je v pořádku, přece ji pozval. Byla by ráda zaplatila sama, ale nechtěla se přít. Tahanice nesnášela.

Na ulici hned pocítila provinilý neklid. Přece jen se trochu zdržela, táta se bude zase bát. Vlastně ji tím takhle ovládá, ten jeho strach je měkké násilí, kterým ji omezuje. Bude mu muset vysvětlit, že už není malá holka, kterou by asi chtěl mít pořád. Jenom na to musí jít jemně, protože je teď tak zranitelný. Vešla do samoobsluhy, která se tvářila jako kouzelný palác jídla nekonečnými regály různě barevných lesklých obalů, ale ve skutečnosti nenabízela zvlášť velký výběr. Proboha, co má vařit? Pohlédla na pult s vepřovým masem, odporem se jí sevřel žaludek. Nakonec našla v kóji mrazáků krabice s pizzou a jednu z nich strčila do košíku.

Doma nebylo zamčeno, jak čekala, ale otec se neozval na její volání. Nejspíš v lenošce nebo na gauči usnul, což se mu teď v poslední době stávalo. Ale když prohlédla všechny pokoje i příslušenství, nikde nebyl. Zneklidněná se vrátila do předsíně. Jeho vycházkové boty tady byly, stejně jako hůl, kterou teď začal používat, ačkoliv ji nepotřeboval. V té chvíli si uvědomila, že rohové okno v jeho pokoji bylo otevřené. Otec by nikdy neodešel a nechal okno dokořán – měl stále v paměti ten neuvěřitelný případ, kdy otevřeným oknem zloději vykradli se střechy celý byt. Prý včetně pračky, ledničky a snad i nábytku, ale na to nechtěl přísahat. Když zůstalo okno otevřené, tak to znamená... Břichem jí proběhla ledová vlna. S úsilím

donutila nohy k pohybu a vrátila se k tomu oknu, znovu je otevřela a vyklonila se. Z té výšky se jí udělalo mírně nevolno, ale zato země dole vypadala normálně, žádné tělo a žádné stopy pádu.

„Co tam děláš u toho okna?“ ozvalo se těsně za ní.

Trhla sebou, až málem z okna vypadla – nebo aspoň měla takový pocit.

„Jen jsem se dívala dolů. Kde jsi prosím tě byl?“

Otec jen otráveně mávl rukou.

„Jen tady dole pod námi. Paní Váchovou vykradli. Byla tu policie, chtěli vědět, jestli jsme něco neslyšeli. Nevím, co čekali. Taky byla řeč o tom, jak se asi dostal zloděj do domu. Já jsem tomu policajtovi říkal, že se do třetího patra nastěhovali cikáni.“

„Romové.“

„Cože? No jo, ten policajt to taky jako neslyšel. Budeme blbnout s korektností, dokud nám neukradnou židli pod zadkem. Já to znám dobře z Karlína.“

Přikývla a šla dát pizzu do trouby. Neměla chuť na ten druh rozhovoru. Sám fakt, že tak blízko někoho vykradli, byl dost nepříjemný. Paní Váchová měla nové bezpečnostní dveře, co by se dalo dělat víc? Kamery, alarm, nějaký samostříl? To by se člověk mohl dostat do vězení, kdyby to zloděje zranilo. Jeden rodinný známý měl dva psy, z kterých šla hrůza, tak divoce vypadali. Když přišli zloději, zalezli psi pod postel a báli se vylézt, i když bylo po všem. Měli z toho prý trauma, léčil je nějaký zvířecí psycholog.

„Co bude k obědu?“ tázal se otec. „Snad ne zas pizza.“

„To víš, já teď pracuju. Bude to brzo ještě horší, jen co budu mít plný úvazek. Pokud bys chtěl domácí stravu, tak nezbyvá než naučit se vařit sám.“

„Co, já? To by to dopadalo.“

„Nejlepší kuchaři jsou přece muži.“

„Taky nejlepší skladatelé, malíři...Kdepak ses dneska zdržela?“

Vyndala pizzu z trouby a dala ji na talíř. Vyndala z příborníku další nádoby, otevřela láhev piva a naplnila sklenice. Otec ji pozoroval a neudělal ani náznak pohybu, aby jí pomohl. To bylo dílo mamky, která si nikdy žádnou pomoc nepřála: kuchyň, to bylo její království.

„S kolegy na jednom pivu za rohem,“ řekla úmyslně lehce. „Diskutovalo se tam o tom, zda má vůbec cenu učit a pokud ano, tedy co.“

Otec si ukrojil velký kus pizzy a pustil se do něho s větší chutí, než se dalo očekávat. Při pohledu na něj dostala taky hlad.

„To je starý problém, co je vlastně vzdělání,“ řekl s plnou pusou. „Můj otec chodil do klasického gymnázia. Ten musel umět hbitě vyjmenovat všechny řeky, které podle starých Řeků obtékaly Hádes, tedy podsvětí. Já jsem zas musel umět vyjmenovat všechna knížata od praotce Čecha, i když se neví, zda si ta jména nevymyslel Kosmas nebo jiný kronikář. To bylo ovšem v době, než se začal učit marxismus.“

Otec se zachmuřil a na chvíli se zdálo, že ztratil chuť k jídlu. Potom se s jakýmsi vzdorem zase zakousl do pizzy. Marxismus, to byl systém, který mu poničil život. Napřed ho v době, kdy většina filosofů odcházela dělat topiče či myče oken, zdánlivě zachránil, když zavčas přešel na katedru marxismu spřátelené university. Potom ho dlouhá léta dusil, když ho vedoucí katedry nutil, aby marxismus doopravdy pěstoval. Pak přišla Sametová revoluce a

krátce nato byla katedra marxismu ovšem zrušena. Ale jelikož měl její vedoucí ty správné styky, dosáhl toho, že mohla pokračovat pod hlavičkou Filosofie vědy. Nikoho sice tento předmět neučili, ale dalo se očekávat, že šéf Kulhánek časem dosáhne toho, aby přednášky a hlavně zkoušky z něho byly zařazeny do studia. Tátu to ničilo.

„Předtím mi cpali marxismus, teď zase ten logický pozitivismus. Formalizovaná tupost. To je jako z deště pod okap,“ bědoval pořád dokola.

Když měl konečně nárok na důchod, moc dlouho neváhal, Teď nevěděl, co sám se sebou, aspoň se tak Zuzaně zdálo. Jenže co o něm doopravdy věděla? Byl jako cibule, složený z vrstev, kterými prodrat se až dovnitř se jí nikdy nepodařilo. Měla ho ráda, samozřejmě, ale že by si moc rozuměli, to se upřímně říct nedalo.

„Chystám se ven,“ řekl, když dojedli. „Půjdeš se mnou?“

„Prosím tě, tati, já jsem tak utahaná. Nejradši bych se natáhla. Ale musím se připravit zase na zítřek. To přece ještě víš, jaké to je.“

„Holka, to už si ani nepamatuju. No tak holt půjdu sám. Měl bych si pořídit psa.“

„Jedině když se o něj budeš ve všem všudy starat.“

Pokýval hlavou a šel do předsíně. Za chvíli slyšela zaklapnout dveře. Na chvíli litovala, že s ním nešla, dýchla na ni taková divná osamělost. Pak si ale vzpomněla, že se chtěla připravit. Byl to divný rozvrh, dějepis dva dny po sobě ve stejné třídě, ale ředitelka Rothová neměla zřejmě ráda diskuse a dala najevo, že tak to prostě bude. Co bude vykládat? Zkusí nějak přeskákat to století až k Rudolfovi Druhému. To by je mohlo zaujmout – alchymisté, elixír mládí, Tycho de Brahe, údajné šílenství. Ale je taky možné, že se zas budou nudit. Pocítila na chvíli něco jako strach, potom jako reakci vztek. Jestli nebudou dávat pozor, tak jim to osladí.

Sotva se ponořila do internetu, aby si ověřila všechna data, ve kterých vždycky trochu plavala, ozval se zvonek u dveří. Kdo to jen může být, nikoho přece nečekají. Na chvíli myslela, že se snad přeslechla – v takovém paneláku člověk vlastně žije v několika bytech. Ale zvonek se ozval znovu, neodbytněji. Neochotně se zvedla a šla otevřít.

Za dveřmi byla dívka tak o tři čtyři roky mladší než Zuzana. A taky o dost hezčí, když člověk pominul, že se nemožně oblékala a byla celkem neupravená. Zuzana ji povrchně znala od vidění, ale nikdy s ní nemluvila. Co od nich může chtít? Podvědomě se naježila.

„Ahoj,“ řekla vesele dívka. „Je pan Skála doma?“

„Není. Co mu chceš?“

Nevěděla, zda jí má vykat nebo tykat. No ale není ještě dospělá, nebo nejvýš jen taktak.

„My máme schůzku, tedy on mě pozval. Nebo že by to bylo až zítra?“

„V tom já ti nepomůžu. Vím jenom, že šel na procházku. Asi to bude delší, vzal si hůl.“

„Tak já to zkusím zítra,“ řekla dívka lehce.

Pozorovala ji, jak si přivolává výtah, jak do něj vstupuje. To holt se někdo má, s takovou postavou, ze zadu málem jako kluk s tím malým zadkem a dlouhýma nohama. No ale Zuzana se před ní přece stydět nemusí za ty své více ženské tvary. Chlapcům tam ve třídě připadalo, že se podobá modelce, i když to mohli říkat jenom jako provokaci. Na chvíli ji to vzrušilo, pak ty myšlenky potlačila. Musí se přece připravit.

Když se vrátil otec domů, hned na něho zaútočila.

„Hledala tě tu hezká dívka.“

„Aha, to jistě byla Mirka Kovandová. Bydlí tu nedaleko, v naší ulici.“

„A co s ní máš? Snad na tebe nejde pedofilie.“

Otec se zasmál a zavrtěl hlavou.

„Prosím tě Zuzko neblbni. S tak velkou holkou bych snad mohl být lascivní stařec, ale ne pedofil. Jenomže o to nejde. Ta Mirka chce studovat filosofii a já jí mám pomoci připravit se k přijímačkám.“

Hleděla na něho málem s otevřenou pusou.

„Tahle holka že chce...Nepřeslechnul ses? Vždyť nosí roztrhané džíny, nehty má zelené a vlasy, to už ani nevím.“

„No právě. Tu když získáme pro naši kontrarevoluci, tak to bude sice nepatrný úspěch, něco jako šavle proti tanku, ale je to víc než nic.“

Dívala se na něho s mírným neklidem. Že by mu už ten důchod lezl na mozek?

„Vůbec nevím, o čem to mluvíš. Jaká kontrarevoluce? O té jsem slyšela jako malá holka. I tehdy to nikdo nebral vážně, natož teď. Konečně stejně jako revoluci. Byl teror, bylo převzetí moci, ale opravdová revoluce nikdy nebyla.“

„Jen proto, že se zhroutilo pár velkohubých ideologií, nepřestaly přece ve společnosti tektonické procesy. Začalo to pádem Bastily, ale pak to šlo mnohem víc do hloubky. Vezmi si třeba výrobu. Napřed zjistili mocní, že je výhodnější dělat naveliko pořád stejné výrobky místo těch různých. Pak že pro tuhle výrobu potřebují veliké množství pokud možná stejných lidí. Potom že je výhodné ty stejné výrobky stejným lidem v co největším množství prodávat. Musí to být levné a tedy to musí být šunt. Místo kvality a osobitosti tak nastoupila láce ve všech možných smyslech.“

„A to je podle tebe revoluce?“

„To je větší změna než nějaký povyk v ulicích. Takhle vzniká lidská masa, která se hlásí o svá práva, zvlášť když jí někdo chytře poradí. Tvoří velikou sílu, kterou lze manipulovat, tím víc, čím jsou ti lidi stejnější. Jenomže přitom se s ní její loutkář zaplete a jeho potřeba mít masu na své straně nakonec vede k tomu, že se vlastně neví, kdo koho víc ovládá. Vrtí ocas psem nebo pes ocasem?“

Pokrčila rameny a vrátila se k svému počítači. Na tom, co táta říkal, mohlo něco být, ale jí se nechtělo o tom uvažovat. Představa, že k nim bude chodit tahle Mirka Kovandová, jí připadala nějak závažnější – tamto byly teorie, tohle byl konkrétní život. Táta si představuje sebe jako učitele, ale co když se do té holky zakouká? Mohlo jí sice být tak osmnáct, ale měla všechno, čím by mohla takovému muži jako táta zamotat hlavu.

„Jak vlastně věděla, že jsi filosof?“ zeptala se po chvíli.

„To je dlouhá historie,“

„Neříkej.“

„No já jsem jí to řekl. Ale napřed jsem se jí ptal, co chce dělat v životě. To jsme se oba koukali na nějaké panely v parku, které tam někdo vystavil, Ona se začala tak culit, takže když to řekla o tom studiu, myslel jsem, že si ze mě střílí. Ale potom se ukázalo, že už toho spoustu ví. To bys do ní určitě neřekla.“

„To ne.“

Předstírala, že se vrátila ke své práci, ale ve skutečnosti musela pořád myslet na tu holku. Jí se nikdo neptal, zda s tím vpádem souhlasí. Snad tady má taky nějaké právo. Ale nešlo jen o teritoria, především šlo o tátu.

Ten večer zvláště špatně usínala.

Když na druhý den vešla do třídy, napjatě se rozhlížela, jakou provokaci si ti kluci na ni zase vymysleli. Ale nic neviděla, zřejmě to bylo brzy a oni moc velikou fantazii neměli.

„Dneska se přeneseme od Jiřího skoro o století dál,“ řekla ještě trochu nejistě. „V naší době se stále více lidí dožívá takového počtu let, ale tehdy to mohly být až tři generační výměny. Poměry se tedy za tu dobu jistě změnily, ale zase ne tolik, jak by člověk čekal.“

Rozhlédla se. Zatím se na ni skoro všichni dívali a jejich oči ještě měly výraz.

„O Novém Světě do střední Evropy moc zpráv ještě nedorazilo. Češi si z bezradnosti pustili na trůn Habsburky, což se jim časem nevyplatilo. Ale Rudolf Druhý, o kterém si dnes budeme povídat, byl sice potrhlý a nešťastný císař, ale učinil jako poslední z panovníků Prahu sídelním městem císařství a soustředil tu smetánku tehdejších astronomů, alchymistů, různých podvodných kouzelníků, ale taky umělců.“

Podívala se po třídě a hned viděla, že je zase ztrácí. Bylo toho asi na ně najednou moc. A přitom, kdyby hráli nějakou hru na počítači, jak věděla od svého mladšího bratrance, museli by toho držet v hlavě o dost víc. Jak je má probudit?

„Dokud sem nedorazil Kepler, byl Tycho Brahe geniální astronom. Ví někdo, co se mu nakonec stalo?“ zeptala se trochu zoufale. „Kulíku, jestli víš, tak to prosím tě řekni.“

„Někdo snad říkal, že se počůral.“

Smích se drobně rozsypal po třídě.

„No, jsi dost blízko. Legenda říká, že mu císař nedovolil odejít, když potřeboval na záchod, a že mu proto prasknul měchýř. Tehdy církev nedovolovala pitvu, tak se šířily různé nesmysly. Tohle je jeden z nich.“

„Jak to můžeme vědět?“ ozvalo se ze třídy.

„Kdo se to zeptal?“ rozhlédla se, „Nikdo se k tomu nezná? To je škoda, je to totiž velmi dobrá otázka. No vědět takové věci na beton většinou nemůžeme, protože se do minulosti nemůžeme podívat.“

„A co stroj času?“ ozvalo se zas.

„Žádný není, nebo snad o nějakém víte? Ale o tom si můžeme zas jindy povídat. Abych se pokusila odpovědět na tu první otázku, tak jednak sebereme všechny dokumenty, které z oné doby máme, a k tomu přidáme své dnešní znalosti...“

A tak to pokračovalo. Tycho měl zřejmě zbytnění prostaty a zemřel na selhání ledvin. To je už nezajímalo, konečně nejsou staří páni. Elixír mládí je taky moc nezajímalo, jejich touha je asi co nejrychleji aspoň trochu zestárnout. Tak to zkoušela s výrobou zlata, ale cítila přímo fyzicky, jak jejich pozornost odtéká, tak jako mořská voda při odlivu. V zápasu o ni přestala chodit před katedrou a vrhla se uličkou mezi lavicemi.

„Alchymisté věřili, že se jim může povést transmutovat olovo na zlato, když se duchovně dost povznesou. My ale dneska víme... Sokole,“ řekla zuřivě, „dej mi okamžitě, co si tam kreslíš pod lavicí. Ale hned!“

Rozzlobilo ji, že právě on, který jí byl sympatický, tak zcela ignoroval její snažení. Sokol se váhavě zvedl a podal jí nevelký skicák. Podívala se a horko se jí nahrnulo do tváře: na stránce byla téměř profesionální kresba mladé ženy v takovém stylu, v jakém se tvoří komiksy. Bylo by obdivuhodné, co ten chlapec už umí. Jenom ta žena jí byla podobná, až na to, že měla mnohem užší pas a o to větší ňadra, která se drala z rozhalené halenky. Bože, co mají všichni muži s těmi ňadry? Vzpomněla si, jak ráno v metru jí celou cestu jeden starší chlápek zíral do výstřihu, jako by tam měla malý televizor.

„Ty asi nemáš doma sestry, vid’?“ zeptala se.

„Ne, já mám jenom bráchu a ten už doma nežije.“

„Tak by sis měl občas zajít do nějaké galerie a opravit si proporce. A hlavně kreslit doma, ne ve škole. Vždyť to, co se tu říká, není až tak nezajímavé.“

Vrátila mu skicák a pohlédla na hodinky. Proboha, za chvíli už bude zvonit a ona musí ještě říct, jak tolerantní k českým bratřím, kališníkům, dokonce i židům císař Rudolf Druhý byl, jak svou mírností a vzděláním byl trnem v oku katolické šlechtě v té už dohasínající Svaté říši římské, jak ho nakonec donutili abdikovat, údajně pro pomatenou mysl. No ano, stačila to ještě říct a hned nato zvonilo.

Mela ten den ještě dvě hodiny v různých třídách, pak konečně mohla jít domů. Byla dost utahaná a nějak vnitřně rozbolavělá – to nadšení, s kterým se na učení těšila, se nějak vytrácelo. Před školní budovou čekal jen osamělý Nedoma.

„Kde máš Kadlece a Šárku?“ zeptala se. Vyznělo to rozverněji, než měla v úmyslu.

„Pro Jirku Kadlece si přišla až do kabinetu manželka...“

„Tak on je ženatý,“ hlesla bezděčně. Konečně, co čekala?

„Má pěknou semetriku, elegantní, ale ostrou. On se jí bojí, i když to nepřizná.“

„A Šárka?“ zarazila ho. Neměla chuť se bavit za zády na jeho účet.

„Šárka je jako vítr, jednou tady, jednou tam. Tak co, půjdeme spolu na jedno? Slibuju, že se mnou si můžeš to pivo zaplatit sama.“

Tím jí zabránil, aby odmítla, vypadala by pak jako držgrešle. Neochotně se tedy s ním k těm Koláčkům vydala, ačkoliv po jeho společnosti moc netoužila. Nevěděla přesně, co jí na něm vadí, byl mladý, celkem hezký a rozhodně ne otlý. Ale bylo v něm něco nedobrého, co nedovedla pojmenovat. Rozhodně s ním by si nic nezačala. A s Kadlecem? To tedy taky ne.

Když došli k hospodě, marně se dobývali do dveří.

„Sakra, já zapomněl,“ zasyčel Nedoma. „Dnes mají sanitární den. No ale nevadí, tady je okolo těch hospod víc. Třeba ta U dvou tygrů, to je sice trochu dál, ale zato pivo...“

„Nezlob se, pro mě je to znamení,“ přerušila ho. „Víš já pivo stejně nemám moc ráda. A musím tátovi konečně něco uvařit, další pizzu by asi nesnesl.“

Nechala ho tam stát a odpěchala. Asi po tomhle jejím přítelem nebude, ale stejně by se na něj sotva mohla v něčem spolehnout. Přesto neměla dobrý pocit – necítila se nijak sebejistě, a tedy se možného nepřátelství trochu bála. Ty myšlenky ji ale rychle opustily, když se zaměřila na to, co tátovi dneska uvaří. Mohla by zkusit lečo, to prostě zkazit nemůže. Zahnula do supermarketu, který byl zrovna při cestě.

Táta byl přece jenom škarohlíd, když pořád nadával, jak je ta současná hojnost fiktivní: v obchodě měli čtyři druhy rajčat, papriky žluté, zelené i rudé – a tak to šlo dál, za chvíli měla

plný košík. U pokladny sice měla těžkou chvíli, když si nebyla jistá, jestli má dost peněz, ale když vycházela zas na ulici, slavnostní pocit se jí vrátil. Ještě si pamatovala, jak byly chudé obchody, když byla malá. Ano, trh teď ovládal všechnu kulturu, ale mělo to i své příjemné stránky.

Když přišla domů a slavnostně oznámila, že se bude vařit, otcova tvář se nerozjasnila.

„Copak je?“ ptala se ho trochu neklidně.

„Ale nic.“

„Přece tě znám. Zase tě trápí záda, nebo je to něco nového?“

„Prosím tě nenaléhej. Nic mi není.“

Tak ho zapráhla ke krájení rajčat, sama čistila papriky. Za chvíli se kuchyní začala šířit libá vůně a netrvalo dlouho, než si sedli ke stolu.

„Měli jsme si k tomu uvařit špagety,“ řekla najednou. „Na to jsem nepomyslela.“

„Ale ne, k leču je správný chleba, to je tábornická zkušenost.“

Vrásky se mu vyhladily a tváří se mu rozlil spokojený výraz.

„Tak už je zase dobře?“ zeptala se ho.

„No, nahradil jsem vyšší libost nižší, jak mi káže stáří. Dobře jsem se najedl.“

„Co to má být, jaká libost?“

„Ta Mirka Kovandová mi jen přišla říct, že se s rodiči stěhuje do Brna. Takže si tam bude muset najít jiného filosofa v důchodu, pokud to myslí vážně.“

Tajně si oddechla, ale zároveň jí ho bylo líto.

„Třeba si najdeš jinou dívčinu.“

„Copak o to, dvě nebo tři dorostenky, co běhají v parku, mě začaly zdravit. Ale než se stačím na ně podívat, už jsou zas pryč.“

„Možná je to dobře. Víš, jak Proust říká, že nejhezčí jsou ty, které jen sotva zahlédl.“

Otec pokýval hlavou.

„To si může dovolit říct mladý muž. V sedmdesáti by už tak nemluvil. Když má člověk celý život před sebou, tak neví, jakou cenu může mít hledět na mladou tvář – o tom ostatním nemluvě.“

„A nemohl bys hledět třeba na mne?“ zeptala se koketně. „Já přece nejsem ještě tak docela stařena.“

„Hledět na tebe, to je štěstí. Koukat na cizí krasavici, to je vzrušení.“

Málem jí z toho zvlhly oči. Ať už byl jaký byl, pěkně mluvit uměl.

- - -

Podoba

„Mami koukej, drak!“

„Skutečně, ten je ale vysoko.“

„Můžu mít taky draka?“

„Když budeš doopravdy chtít. Musíš říct tátovi.“

„Jo, táta mi to slíbí, ale pak zapomene.“

No ano, zapomětlivost, to byla metla rodiny. Ne že by malou Katku neměli rádi, dokonce ji hýčkali. Ale každý z nich měl hlavu plnou všelijakých myšlenek, takže z ní snadno něco vypadlo. Zrovna teď, jak Soňa uviděla toho draka, hned se jí v mysli začal tvořit obraz. Drak byl nachově červený a tvořil kontrast proti akordu modré oblohy a přelévavé zeleně stromů, které se už místy barvily do podzimních odstínů. Malovala očima, jak tomu říkala. Nic jiného teď nezbyvalo, protože atelier byl při nekonečné rekonstrukci domu pořád ještě nedostupný. Dům patřil městu a magistrát se rozhodl jej zvelebit, patrně proto, aby mohl zdvihnout nájem nebo možná byty rozprodat – Soňa v tom domě nebydlela a s nikým se tam neznala, tak nevěděla, co se povídá. Jen doufala, že atelier jí zůstane a nájemné bude rozumné.

„Budeme zas hledat hezké listy?“ ptala se Katka.

„No jasně, můžeš začít hned.“

Řekla to roztržitě, protože v duchu pořád ještě malovala. Dělalala jí starost zelená, s kterou měla vždy trochu potíže. V přírodě to byla ta nejběžnější barva, ale na obraze? Člověk se musel umět vyhnout křiklavému odstínu, ale také zelenavé šedi, stejně jako jedovatým tónům – barva se prostě musela vytvořit řadou jemných přechodů, k tomu se potom mohl přidat ostrý akcent třeba Brandlovy zeleně a proti tomu stíny možná indigem. Přímo to cítila, jenomže tím to končilo: ti zatracení zedníci nebo snad podlaháři nebudou zřejmě nikdy hotoví.

„Podívej mami, tyhle dva jsou stejné.“

„Ukaž? No víš, beruško, jsou si spíš podobné. Ale hezké jsou oba.“

„Myslíš, že je doopravdy každý list jiný, jak říkal táta?“

„Já nevím, beruško.“

„Táta tě zase naštvál?“

„Ale ne. Asi mě trochu bolí hlava.“

Ale naštvál ji. Začalo to – kdo by to řekl – citrony. Jakub si stěžoval, jak teď už citron skoro nikdy nemá žádnou šťávu, alespoň ne v našich obchodech.

„Ale já jsem je koupila u těch Vietnamců, jak jsi chtěl,“ řekla neopatrně.

„A byl v obchodě Nguyen nebo Tao?“

„Copak já vím? Vždyť jsou všichni stejní.“

„Prosím tě, tohle neříkej. Už jsem ti vysvětlil...“

Ano, už jí to vysvětlil a mnohokrát, přesto však následovala přednáška o tom, jak nám připadají stejní tím, čím se od nás liší, zatímco oni mezi sebou se rozlišují stejně jako my. Řekl

toho ještě mnohem víc, ale ona ztratila pozornost. Bývaly doby, kdy ho poslouchala málem nábožně. To ovšem bylo v době, kdy byl pro ni obdivovaný profesor a ona byla studentka, kterou navíc zachránil tím, že ji už po termínu přijal na studium dějin umění, když údajně nesložila talentovky na výtvarnou akademii. Údajně! Ještě dnes se kvůli tomu zlobila. Samozřejmě tam byla samá protekce – však ji nakonec za rok vzali, jakmile se rozkřiklo, že si ji Jakub Sláma bude brát.

„Co říkáš, mami?“

„Cože? Ale nic. Třeba to mluvil Stín.“

„Ten nemluví. A nikde tady není.“

„Třeba se schovává. To přece dělá rád.“

Stína si s Katkou vymyslely jednu, když šly těsně před západem slunce domů a něčí stín je pořád pronásledoval. Bylo docela příjemné tak trochu se bát, když se to nebralo moc vážně. Stín taky nebyl nutně zlý, ale byl nevypočitatelný – objevoval se a mizel, jak se mu zlíbilo. Katce se na něm líbilo, že se umí schovat třeba do tašky nebo do zásuvky. Jenže byl skoupý na slovo, takže s ním nebyla moc zábava.

„Podívej mami, tyhle dva jsou stejné.“

„Ukaž?“ vzala od ní listy. „No, jsou dost podobné. Ale podívej, tady a tady, jednak mají trochu jinou barvu, ale liší se i tvar. Táta by to určitě neuznal.“

„Myslíš, že má táta pravdu?“

„S tím, že na světě nejsou žádné věci docela stejné? Já nevím, beruško. Možná, když to bereme hodně přísně.“

S tou stejností, to bylo Jakubovo oblíbené téma. S urputností scholastika chrлил příklady a argumenty: obázky na pláži, listy na jednom stromě, dokonce vločky sněhu, o těch byl schopen přednášet snad hodinu: jak jistý americký mladík dostal k maturitě mikroskop a napadlo ho zkoumat právě tyhle malé zázraky, které příroda tvoří v zimě z vody. Napočítal prý dvacet pět tisíc tvarů, žádný z nich se neopakoval. Pak se přidali další a prosím ano, Soňa ráda věřila, že ani pak... Už to nemohla poslouchat. No dobře, úplně stejná nejsou ani jednovaječná dvojčata, co na tom záleží. Soňu spíš zajímala podobnost a podoba – dvě skoro stejná slova, ale pro malíře dvě velké záhady, tedy pokud si je připustí.

Podoba, ta Soňu nejvíc pronásledovala. Jeden čas, když díky módě její obrazy zrovna nikdo nechtěl, malovala samé autoportréty – neměla žádný jiný námět ani chuť ho hledat, ale taky ji to nějak posedlo, když se ráno po špatné noci málem nepoznala v koupelně. Co je to vlastně podoba? Podobnost sama se sebou? Ale s kým vlastně, kdo je ten vzor? Soňa nebyla žádný filosof – když přemýšlela, tedy štětcem. A tak zkoušela na to přijít tím, že namalovala dvanáct autoportrétů, každý trochu jiný, podle toho, jak se zrovna cítila. Ty pak rozvěsila v atelieru a dlouho na ně hleděla. Měla pocit, že je to dvanáct různých žen – ale která z nich byla opravdu ona? Nedovedla to rozhodnout a tak pozvala Jakuba. Ten přišel samozřejmě s Katkou, kterou nemohl nechat samotnou.

„Jé, to je jako na Petříně v bludišti,“ jákala Katka.

„O čem to mluvíš? Petřín?“

„No, jak jsou tam ta zrcadla. Táta mě tam vzal. Tam se taky vidíš víckrát.“

„Počkej, Katko,“ vmísil se Jakub. „Soňo, prosím Tě, oč ti jde? Ty chceš být jako Rembrandt? Bojím se, že...“

„Jakube neblbni,“ přerušila ho netrpělivě. „Mohla bych být leda paní Rembrandtová a o to neusiluji. Pokud mi chceš říct, že o mé autoportréty asi nebude velký zájem, tak si můžeš uspořít námahu. Konečně Rembrandt taky žádný vlastní portrét neprodal, to přece víš. Ale když už byl spolehlivě mrtvý, právě nad těmi jeho podobami začali lidi vzpažovat.“

„No dobře, tak mi naznač, oč ti jde.“

„Řekni mi, která z nich jsem já.“

Podíval se na ni s úsměvem.

„To právě nejde, protože jsi každá z nich a ještě spousta dalších.“

Z jeho měkkého pohledu najednou uviděla, že přes své stále vzrůstající školometství ji nepřestal milovat. To bylo krásné, ale její problém to nevyřešilo.

„Mami, půjdeme na hřiště?“

Trochu jí zaskočila přítomnost. To se jí občas stávalo, že okamžitě nevěděla, kde se nachází. No co, když člověk v noci sní, taky je někde jinde.

„Dobře, Katko, snad tam nebudou caparti.“

Věděla, o co Katce jde. S kyblíčkem a lopatičkou si už dávno nehrála, ale její vášní stále byly skluzavky. V tomhle parku byla jedna pěkně dlouhá, tu Katka přímo milovala. Bohužel občas se i na to hřiště nahrnuli malí caparti, kteří na tu skluzavku vlezli, ale pak se báli dolů sjet nebo seděli na horní plošině a kopali krátkýma nožičkama do plechu s rozkoší nad tím rámusem. Soňa měla děti ráda, ale občas by některé přehnula přes koleno... Jenomže teď už by to snad byl zločin, člověka by za to mohli i uvěznit.

Na hřišti nějaké malé děti byly, ale žádné z nich zrovna nezajímala skluzavka. Soňa kývla na Katku, která se hned vrhla k jejím schůdkům, a šla si sednout na jednu z laviček. Přitom jí něco kmitlo koutkem oka – něco významného, ale nevěděla, co. Když dosedla, už věděla, že nejde o to, *co*, ale *kdo*. Někoho uviděla, někoho známého, dokonce věděla *koho*, ale to přece nebylo možné...

„Mami, koukej!“

Děti se potřebují o svou radost podělit, snad aby si jí byly více jisté. Soňa se tedy dívala, jak Katka s výskáním sjíždí po skluzavce, pohlcená závratí rychlosti. Když dcerka bezpečně dojela a vyskočila, Soňa se ohlédla na druhou lavičku, ale ta byla prázdná. Tedy pokud neviděla ducha, ten člověk mezitím odešel. Trochu jí z toho bylo chladno, pak nad tím v duchu mávla rukou a myslela na obrazy, které namaluje, jenom když ji konečně pustí do jejího atelieru. Ale když se Katka konečně nabažila skluzavky a spolu opouštěly hřiště, řekla Katka jenom tak mimochodem:

„Byl tam strejda Ríša, ale hned odešel.“

Trhlo to s ní, tak přece jen se nemýlila. Ale tohle nedávalo smysl.

„Prosím tě, Katko, to byl jistě někdo jiný.“

„Přece strejdu znám.“

„To já vím, ale strejda Richard přece bydlí v Brně. A skoro nikam nejezdí, protože tam má tu firmu, na kterou se musí podle něho pořád dohlížet. A kdyby i nakrásně přijel, tak by nás jistě přišel navštívit.“

„Ale my jsme doma nebyly a táta taky ne, protože učí.“

Katka byla dcera svého otce – s tou diskutovat byl vyčerpávající boj. Ale to nebyl důvod, proč to Soňa vzdala: fakt byl, že ona švagra Richarda taky viděla. Přesně řečeno, viděla jeho podobu, tím bleskovým způsobem, jaký umí jenom koutek oka. Ta podoba jí vyvstala, ale hned se zase ztratila, když do hry vstoupil rozum, který jí samozřejmě řekl, že je to absurdní.

Uvažovala, zda má o té příhodě Jakubovi říct, ale to bylo zbytečné rozjímání: sotva vešli do bytu, Katka hned běžela za tátou a hlásila mu, že s mámou viděly strejdu Ríšu.

„Viděly? A kde? Někde na obrázku?“

„Ale ne, v parku. Seděl na lavičce u té velké skluzavky, ale odešel, když jsme přišly.“

Jakub pohlédl udiveně na Soňu. Soňa mu naznačila očima, že se nic neděje. Večer tedy proběhl v klidu, Katka na příhodu nejspíš zapomněla. Jinak tomu ovšem bylo s Jakubem, ten se dožadoval vysvětlení, jakmile byla Katka v posteli.

„Prostě jsme s Katkou viděly nějakého člověka, který byl podobný Richardovi. Seděl na lavičce na hřišti tam u té velké skluzavky. Když jsme tam přišly, tak hned odešel.“

„Měl s sebou taky dítě?“

„Myslím, že ne. Ale já ani jistě nevím, koukala jsem na Katku. Pak mě napadla ta podoba, tak jsem se po něm podívala, ale už byl pryč.“

„Podoba říkáš? To u tebe může znamenat leccos. Myslíš to doslova?“

„Slyšel jsi Katku. Ta si ho spletla se strejdou.“

Jakub se na ni podíval lehce vyděšeně. Zdálo se jí, že snad i zbledl.

„Snad to není nějaké znamení.“

„Prosím tě, co to s tebou je? Nejsi nemocný?“

„Když umře někdo, koho znám, tak ho pak vidím v různých lidech.“

„To já taky někdy mívám. Ale obráceně to snad nefunguje, ne?“

Zřejmě i Jakub připustil, že by to bylo absurdní. Zdálo se, že se uklidnil. Soňa to tedy riskla a navrhla, aby s nimi šel zítra odpoledne do parku a podíval se sám na toho Richardova dvojníka, pokud tam ještě bude. Ne, to bohužel nejde, Jakub má s doktorandy seminář, který se nejspíš protáhne. Mohl to být jenom takový dojem, ale Soňa by se skoro vsadila, že téhle okolnosti nijak nelituje.

Tak tedy druhý den, když Katce skončila školka, šly spolu zase samy do parku.

„Jak to, my jdeme rovnou na hřiště?“ divila se Katka.

„No, já bych ráda věděla, jestli tam zas bude ten pán, co vypadal jako strejda.“

„Jak víš, že to strejda není? Ty ses ho ptala?“

„Ale to se přece pozná, z chování a tak.“

Zdalo se, že nad tím Katka přemýšlí. Mezitím došly k hřišti. Znamý neznámý tam na lavičce zase byl a podíval se směrem k nim. Soňa ta podobnost s Richardem přímo udeřila: nejen ty lehce prokvetlé vlasy nad širokým čelem a hebké vousy pod nosem, kolem úst a na bradě, nejen ten oblouk obočí nad světlýma očima a přímý nos, prostě ty fyzické znaky tváře, ale i výraz, trochu ironický, trochu možná nejistý, ale ne změkčilý. Soňa se podívala na Katku, jak šplhá na skluzavku, a pak se posadila na lavičku vedle toho člověka. Trvalo chvíli, než si dovolila na něho letmo pohlédnout, ale když to udělala, nechtěla věřit očím: takhle z profilu to byl najednou skoro někdo jiný. Snad proto zapomněla na slušnost a zadívala se dlouze na jeho tvář. Muž to skoro hned vycítil a trochu toporně se narovnal.

„Co chcete?“ zeptal se pak trochu chraptivě.

„Nic.“

„Tak proč na mě zíráte?“

„Někoho mi připomínáte.“

„To je ten nejstarší trik, co znám. Dříve to používali muži, když chtěli nějakou ženu sbalit. Ale chápu, že se teď lámou všechny stereotypy...“

Soňa se zasmála.

„Ale já vás nechci sbalit, jak tomu říkáte. A žádný trik to není. Vy jste jenom neuvěřitelně podobný mému švagrovi, co žije v Brně. Mohl byste vystupovat jako jeho dvojník, kdyby nějakého potřeboval.“

„Žádní dvojníci neexistují, leda snad když jsou identická dvojčata. Já jsem ale byl jedináček, aspoň pokud vím.“

„Tak už se nezlobte,“ řekla smířlivě. „Já od vás opravdu nic nechci.“

„Já taky nemám, co bych mohl nabídnout.“

Řekl to tak tiše, že ho skoro neslyšela. Současně vstal a s naznačenou úklonou odešel z hřiště. Soně připadal toporný, tak trochu jako loutka. Takové lidi neměla moc ráda, ze zkušenosti ale věděla, že takhle se dost často chovají ti, kteří mají nějaký těžký problém nebo žal a ze všech sil se snaží ovládat své emoce. Trochu ji začal zajímat, nejen pro ten svůj vzhled, ale i tím svým zvláštním chováním. Proč tady vysedával na hřišti, když tu evidentně neměl žádné dítě? A proč byl k ní tak odmítavý, dalo by se říct až hrubý? Soňa si ve svých pětatřiceti nemohla stěžovat na mužský nezám, spíš naopak. Jakub by na obě otázky patrně odpověděl tak, jak to už naznačil – že je to nejspíš pedofil. Soně se to ale nějak nezdálo. Sice žádné pedofily neznala, ale měla už z jeho obličejce dojem, že tenhle muž mezi ně nepatří. Byl spíš nějak zraněný, ale snažil se to zakrývat – a to na něm mohlo být trochu zajímavé.

Příští dva dny byl víkend, což už tradičně znamenalo výlety do přírody, zvláště když jim počasí přálo tak jako toto září. To mírné slunce, prozařující listí ještě zelené, jen na okrajích trochu zlátnoucí, Soňa milovala. Měla taky ráda obědy ve výletních restauracích, už proto, že ty dny byla osvobozena od vaření. Co ale nenáviděla, byly ty návraty: pokud auto řídil Jakub, stále se vztekal na ty bezohledné řidiče, kteří se chovali, jako by byli na silnici sami. Pokud se neopatrně nabídla Soňa, musela snášet neustálé připomínky ke svému stylu řízení, ačkoliv oba

věděli, že ona řídí klidněji a lépe. Ale tak či onak museli přetrpět popojíždění v kolonách, které se tvořily už před Prahou a uvnitř města před sebemenší překážkou. Osvěžení přírodou, na které se vždycky těšili, zůstalo někde na periferii.

V pondělí měla v telefonu SMS, že rekonstrukce domu včetně střechy je konečně hotová, může se tedy vrátit do atelieru. No, bylo načase. Naštěstí Jakub po městě autem nikdy nejezdil, metrem to bylo mnohem rychlejší – takže mohla naložit všechny věci, které potřebovala, do té jejich už trochu omšelé oktávie a vydat se s ní do městského provozu. Ten byl v tu dobu celkem klidný, takže bez příhod dorazila a vynosila věci z kufru auta do haly k výtahu. Teprve pak si všimla nevelké cedule na jeho dveřích, oznamující, že je výtah mimo provoz.

„Zatracená banda,“ řekla velmi nahlas. „To nemohli napsat do té SMS?“

„Výtah ráno ještě jezdil,“ ozval se mužský hlas.

Prudce se vztyčila a doslova vytřeštila oči: před ní stál ten Richardův dvojník, s kterým se před dvěma dny na hřišti viděla.

„To jste zas vy? Vy mě snad sledujete?“ vyhrkla.

„Stejně bych se vás mohl zeptat já,“ řekl upjatě. „Já tady totiž bydlím.“

„To je jako z nějakého filmového kýče,“ zasmála se. „Já tu mám zase atelier.“

„Atelier? Snad nejste Soňa Slámová?“

„To jsem, proč ne? Vy snad něco proti mně máte?“

Jeho napjatý výraz se najednou změnil, jako by změknl nebo se snad proteplil. Tím se i pozměnila jeho podoba.

„Znám vaše obrazy. Tedy jen pár, jak jsem měl na ně zrovna štěstí. Ty, co jsem viděl, se mi moc líbily. Jeden mám doma. Teď sice ještě nevisí, přistěhoval jsem se sem totiž nedávno a hledám pro něj pořád vhodné místo.“

„No to jsou novinky! Někdy se k vám třeba podívám, pokud mě pozvete, a pomůžu vám ten obrázek umístit. Teď musím bohužel všechny tyhle věci nanosit do pátého patra, když nám ty bestie zase zasekly výtah.“

Muž prohlásil, že jí samozřejmě pomůže. Napřed to odmítla, pak ale ráda podlehla. Ten dům měl klasické schodiště, každý schod byl citelný, a taky byty s vysokými stropy – tady páté patro byl už trošku výkon, i když člověk nic nenesl. Tak si tedy rozdělili její věci a vydali se spolu po těch schodech. Ve třetím patře si už všimla, jak těžce její pomocník dýchá.

„Nechcete to radši vzdát?“ navrhla. „Já bych byla nerada, abyste si ublížil.“

„Nebojte se, jsem holt jenom trochu z formy,“ řekl popadaje dech. „Ale moje lékařka mi pořád říká, abych chodil pěšky do schodů. Prý to posílí srdce.“

„Pokud to člověk přežije,“ řekla spíš pro sebe. Sama toho měla až dost.

Když dorazili k atelieru, rychle odemkla dveře a stáhla ze dvou židlí potahy, aby si mohli hned sednout. Potom se kolem sebe rozhlédla. Spoušť, kterou po sobě dělníci zanechali, nebyla tak hrozná. Ale stejně to bude chtít aspoň dva dny práce, než bude moct začít zase malovat.

„Ráda bych vám něco nabídla,“ řekla. „Ale asi tu nic nemám. Možná láhev červeného vína ve skříni, pokud se tam dělníci nevloupali.“

„Na to je ještě brzy dopoledne. A vy jste tady autem.“

„To máte pravdu. Myslela jsem jenom, že bychom se konečně seznámili.“

„Ale to můžeme i tak. Vás já už znám, hlavně díky vašim obrazům, ty o vás hodně říkají. Ale díky internetu vím, že máte manžela, profesora Slámu, a tu roztomilou dcerku, co má zřejmě ráda skluzavky.“

Soňa na něho zírала. Každý teď vykládal o tom, jak je důležité soukromí – ale přitom tady zcela cizí člověk zná možná i její číslo bot.

„Já vím, měl bych se konečně představit. Jmenuju se Robert Věrtel a jsem, když to řeknu úředně, finanční analytik, to znamená lepší účetní. Tedy někdo úplně nezajímavý. Dělá na ministerstvu, ale teď jsem na zdravotní dovolené.“

„To znamená, že jste nemocný?“ zeptala se polekaně.

„No přísně vzato ne. Ale nedávno se změnil ministr, jak možná víte. A každý nový ministr si vždycky přivede své lidi, kterými obsadí nejvyšší pozice. Ovšem teď máme zákon, který znemožňuje dosavadní vyšší úředníky vyhodit. Takže je nutné pro ně vytvořit nové pozice. To ale chvíli trvá, musí se pro ně taky přijmout pár podřízených a hlavně vymyslet neškodnou agendu. Takže se zatím po dohodě s lékařem pošlou na zdravotní dovolenou.“

„To ale musí každé ministerstvo pořád růst!“

„A kdo říká, že neroste? Zanedlouho budou všichni v téhle zemi úřadovat. No, já se rozloučím, nechci vás zdržovat. Jistě se brzy zase uvidíme.“

Znovu mu poděkovala a potom se pustila do úklidu. V poledne nebyla zdaleka hotová, jak se konečně dalo čekat. Jakub byl na fakultě, tak s nevelkou nadějí zavolala matce. Kupodivu byla doma a vzala telefon.

„To víš, že Katku vyzvednu,“ řekla na Soninu váhavou žádost. „Aspoň si ji trošku užiju. Půjdeme asi do parku, že, je tam pořád tak hezky. Mám ji potom přivést k vám, nebo se tu pro ni stavíš?“

Celkem snadno se dohodly, tak jako skoro vždy. Obě byly racionální ženy, nebyl důvod, proč by neměly být v souladu. A přesto mezi nimi byl takový lehký chlad – nic vážného, žádné otevřené nepřátelství. Jenom takový mírný odér nevyřčené viny. Matka měla s někým několik let poměr, když byl Sonin otec vážně nemocen, ale ještě žil a ženu jistě potřeboval alespoň jako podporu. Soňa to věděla a matka brzy pochopila, že to dcera ví. Nikdy o tom nepadlo ani slovo a to byl možná důvod, proč ta věc nikdy úplně nezmizela z jejich obzoru.

Poslední půlrok byla matka v důchodu, díky tomu mohla občas vypomoct s Katkou, i když, jak se mlčky dohodly, z toho rozhodně nebyla pravidelná povinnost. Dnes se to ale hodilo a tak Soňa za ten den stihla atelier dostat do takového stavu, aby se v něm dalo malovat.

Druhý den slavnostně postavila stojan, vypjala plátno na rozměrném slepém rámu tak pevně, že při poklepu zvučelo, a pak ho pečlivě pokryla šepsem, který si sama míchala. Bude bohužel dva dny schnout, ale to se nedalo nic dělat: bez dobrého podkladu neměly barvy nikdy

tu jiskru, kterou měla ráda, ať už výtvarná móda kázala cokoliv. Byla s tím právě hotová, když se ozvalo zaklepaní a hned nato vešel Robert Věrtel.

„Á, tady už se maluje,“ zvolal potěšeně. „Copak to bude?“

„Zatím jen podklad,“ řekla s úsměvem. „Ten bohužel schne alespoň dva dny. Dalo by se to urychlit, ale tím by utrpěla trvanlivost malby. Mé obrazy musí něco vydržet, i když si samozřejmě nemyslím, že maluju pro staletí.“

„To nikdy nevíte. Můj švagr měl na půdě mezi harampádím zaprášený obraz...“

Soňa se rozesmála.

„Rembrandt to ale nebyl, že. Nezlobte se, ale takových historek jsem slyšela...“

„To věřím, máte jistě kolem sebe spoustu lidí.“

„Někdy až moc. Ale co vy? Už jsem se vás chtěla zeptat, proč vlastně chodíte pořád sám. Do parku a dokonce i na hřiště.“

„Protože sám jsem.“

„Copak vy nemáte ženu, děti?“

Chvíli se zdálo, že snad neodpoví. Stál zas tak ztuhlý, zády k ní. Už měla přichystanou omluvu, když najednou promluvil.

„Má choť byla žena velkých citů, jaké asi podle jejích představ umělkyně musí mít. Takže, když už mě nemohla milovat, musela mě nenávidět. Takže se se mnou rozešla, poštvála dcerku proti mně a utekla s ní přede mnou, jak daleko to jenom šlo. Na Antarktidě se žít nedá, tak to musela být Austrálie. Má tam příbuzné, tak snad se nějak uchytila.“

Hleděla na něho a zas byl nějak jiný, ale takhle by Richard mohl taky vypadat, kdyby se cítil nějak napadený nebo zahnaný do kouta.

„Třeba jste jí nějak ublížil.“

„Kdepak, nebylo ani kdy, protože věčně byla někde pryč, se svými přáteli ze světa módy. Znáte tu partu? Ne, jistě neznáte, to byste nemohla tak krásně malovat. Tohle je zvláštní sorta lidí, kteří mají snad sedm různých pohlaví...“

Soňa se bavila, ale nějak přitom měla slabý pocit nepravosti, jenom nevěděla proč.

„Nesmíte přehánět,“ řekla se smíchem. „LGBT vlajka jich zná jenom šest, alespoň podle barev. Ale radši mi řekněte, vy jste neměli děti?“

„Ale vždyť jsem říkal, dcerku Barborku, jen o trochu starší, než ta vaše Katka, jestli jsem to jméno správně zaslechl. Jistěže někdy žena musela doma být, jinak by dcerka nevznikla. V té době ovšem žena ještě navrhovala divadelní kostýmy a ne módu. Tenkrát už milovala nějakého herce, ale to snad bylo platonické, aspoň to vždycky tvrdila...“

Poslouchala ho, ale postupně přestávala vnímat, co jí říká. Víc a víc se očima vpíjela do jeho podoby a náhle jí došlo, co v ní vyvolává pocit provinilosti. Vlastně ji na tom Věrtelovi fascinovala ta podobnost s jejím švagrem Richardem. A ten ji, kdykoliv se setkali (což nebyvalo nijak často), tak nějak nepochopitelně vzrušoval. Richard Lví Srdce, tak mu prý doma žertem říkali. Byla v tom ironie, on nebyl doopravdy žádný velký hrdina, spíše byl nejistý a samotář.

Ostatně pokud měli rodiče obou chlapců na mysli nějakou historickou paralelu, pak si to popletli – ten jejich Jakub byl přece o řadu let starší a ne naopak.

Ať tak či onak, v dospělosti Richard zřejmě překonal svou nesmělost. A přitom byl zase v jiném směru zranitelný. To Soňu nějak dráždilo a současně přitahovalo. Byla svému Jakubovi rozumně věrná, to znamená skoro vždy, ale podobně jako většina žen, nekladla puritánské meze své fantazii – a Richard v ní dost často pobýval, i když ho zřídka vídala.

„Pane Věrtel, můžu si vás nakreslit?“ řekla dřív, než si to stačila rozmyslet.

„No prosím, i když nevím, koho by má podoba mohla zajímat.“

„Koho? No přece mě. Říkala jsem vám tehdy, když jsme se poprvé setkali tam v parku, že jste velmi podobný mému švagrovi. Třeba to bude jen povrchní podobnost, ale já mám pocit, jako by v tom bylo víc. A tak bych chtěla k tomu proniknout. Pochopit to. A věc přece nejlépe pochopíte, když ji znovu vytvoříte sám.“

„No, není asi mnoho lidí, kteří něco takového mohou říct. Já sám si ani nevzpomínám, kdy jsem vůbec něco doopravdy vytvořil.“

Soňa ho poslouchala roztržitě, musela rychle postavit židle pro něho a pro sebe, najít svůj velký skicák, pak se rozhodnout, čím první portrét nakreslí. Nejlepší byl uhel, ale rozhodla se pro tužku, protože už dlouho nekreslila.

„Víte, nesmíte se hněvat, když se vám ta kresba nebude líbit“, řekla a už črtala první obrisy. „Můj muž se vždycky směje, že si na mých kresbách není nikdo podobný. Lidí většinou vidí jiné znaky, než mně připadají důležité.“

„Nebojte se, já nejsem ješitný. Aspoň ne víc než většina mužů.“

Soně se nějak nelíbilo světlo, které padalo na jeho tvář. Přiskočila k němu, uchopila jeho tvář do dlaní a pootočila jí tak, jak potřebovala. Pak se vrátila na své místo a pokračovala v kreslení. Věrtel viditelně ztuhl.

„Vy asi ani netušíte,“ řekl tiše, „co udělá s osamělým mužem, když na tváři ucítí ženskou dlaň.“

„Promiňte, já jsem tím nic nemyslela, jenom jsem chtěla trochu lepší světlo...“

„Ale já vím,“ uklidňoval ji. „Vy jste prostě spontánní a ještě jste se nenakazila tím pokryteckým morem, který v každém dotyku vidí něco špatného. A nemůžete za to, že mě to tak vzalo. Ale všimla jste si, jak málo se jeden druhého běžně dotýkáme? To dělá civilizace, je to, jako by každý kolem sebe měl nějaký sanitární obal. A když nepočítám intimní partie, nejméně se asi dotýkáme právě cizí tváře.“

Soňa se zasmála, i když jí to vlastně ani tak směšné nepřipadalo.

„Ženy se jistě bojí o svůj mejkap,“ řekla lehce.

„Já mluvím vlastně hlavně o mužích. Ti nejspíš touží celý život po ženském pohlázení. Freud v tom viděl jenom sex, ale ono je v tom mnohem víc. Žena je matka, sestra, milenka...“

„Tak proč jste si nechal narůst vousy, když tak toužíte po hlazení?“ přerušila ho.

„Asi proto, že jsem tušil, jak je vzácné. Ale možná taky proto, že mám jinak příliš obyčejnou tvář.“

Nějakou dobu mlčeli. On zřejmě přemýšlel, ona usilovně pracovala. Byla čím dál tím méně spokojená: povrchní podoba se dařila, ale ne to, oč jí šlo – vystihnout výraz toho, co je za ní. Ale bylo vůbec něco takového? Nehledal člověk jenom spojitost s něčím jiným – nebo s někým, jako v tomto případě?

„V jedné staré knize jsem před lety četl,“ řekl najednou, „že je nestydaté ukazovat nehotovou tvář a proto všichni mladí muži mají nosit vousy, dokud se jim rysy nezformují zralou moudrostí. Už ani nevím, co to bylo za komunitu, kde se jenom starci holili.“

Soňa na něho překvapeně pohlédla.

„Prosím vás! Já myslela, že vousy něco vyjadřují a ony přitom mají spíše zakrývat?“

Vstala ze židle. Nebyla spokojená, ale s touhle kresbou se už nedalo nic udělat.

„Ukážete mi tu kresbu, než mě zase vyženete?“

„Není to ono. Už jsem dost dávno žádný portrét nedělala, tak jsem asi vyšla ze cviku.“

Přistrčila mu skicák. Hladově po něm sáhl a potom kresbu dlouho prohlížel.

„To je zvláštní,“ řekl pak. „Mou podobu jste myslím vystihla dobře, lépe než většina fotek, co jsem kdy měl. Ale přitom jako bych to nebyl tak docela já. Možná, kdybych měl dvojče, tak by mohlo takhle vypadat.“

Trochu podrážděně přikývla.

„To bude tím, že vás vlastně neznám. No, teď už sebou musím hodit. Třeba se zase potkáme odpoledne v parku.“

Ale ten den, když s Katkou přišly na hřiště, pana Věrtela tam nepotkaly. A také nezaklepal na dveře jejího atelieru druhý ani třetí den. Dělal jí to trochu starosti, ale pak se v duchu okřikla – proč by se měla starat o někoho, koho vlastně nezná, když pomine tu iluzi, že je to vlastně dvojník Richarda? A když už jsme u toho, proč by ji měl zajímat Richard? No ano, měla o něm občas jisté fantazie, za které se trochu styděla. Byl Jakubovi trochu podobný, a přitom vlastně skoro ve všem jiný. Jakuba vždycky obdivovala pro jeho znalosti a moudrost, z které asi čerpal ten svůj povznesený klid. Byla kolem něho atmosféra bezpečí, kterou kdysi tak potřebovala a byla za ni vděčná; jenomže časem se jí zdála trochu prázdná, asi tak jako úsměv boha, který kdysi cosi stvořil, ale potom na všechnu svou tvorbu zapomněl.

Richard ji něčím dráždil už od doby, co ho jako švagra poznala, ale člověk u něho alespoň věděl, že je doopravdy přítomný. Byl ovšem proti Jakubovi o řadu let mladší, asi proto byl taky živější. Měl s těmi svými vousy zajímavou tvář, ne přímo hezkou, ale nějak přitažlivou. A přitom měl v té tváři něco dvojznačného, možná útočného a současně zranitelného, prostě těžko říct. Richard před lety vystudoval techniku a hned se vrhnul do podnikání, které se mu nějak nevedlo. Pak se najednou odstěhoval do Brna a tam se, zdá se, chytil – začal dokonce jezdit v dovezeném autě a nosit značkové oblečení, prostě měl různé znaky úspěchu. To ji ale tak nezajímalo: ji nějak přitahoval hlavně tou svou tváří, v které tušila jeho složitou osobnost. Někdy se jí o něm i zdálo, nevěděla vlastně proč a ty sny hned zas zapomínala.

No a teď se začne zajímat o toho Roberta jen proto, že je Richardovi podobný? Jenže jaképak „jenom“? Copak nevysvětlovala už tolikrát dokonce Jakubovi, který by takovou věc

měl vědět už ze své profese, že pro skutečné malíře nic takového jako „pouhá podoba“ neexistuje, že vnitřek se vždycky obrátí na povrchu a naopak? To si tedy opravdu myslela a současně zas o tom trochu pochybovala, když energicky, širokými tahy nanášela první barvy na plátno. Věděla, že právě ty první tóny určí celou barevnost, i když je třeba různě přemaluje nebo aspoň přibarví – a odvaha, s kterou na plátno zaútočí, ta zase určí celou jeho náladu. Kdopak to řekl, že velké umění musí být zároveň velkorysé i jemné? Určitě někdo, kdo se cítil na to, rozebírat Rembrandta...

Ozvalo se zaklepaní a dveře se skoro ihned na to otevřely. Věrtel se objevil, jako by ho její myšlenky přivolaly.

„Promiňte, že sem tak vpadám,“ vyrazil. „Ale musím s vámi mluvit.“

„Se mnou? Vypadáte, jako byste právě spatřil ducha. Myslíte, že já jsem na to ta pravá?“

„Jste žena.“

„No, to jsem. Ale mezi malíři to nezdůrazňujte.“

„Dostal jsem právě e-mail od bývalé ženy. Chce se vrátit.“

Soňa odložila štětec a odstoupila od plátna. Nějak ji ta zpráva trochu zasáhla.

„Ale to je prima, ne? Aspoň budete zas vídat dcerku. Říkal jste, že ji proti vám žena poštvála, ale to se zase spraví. Děti jsou přizpůsobivé.“

„Jenomže ona se nechce vrátit jenom do Česka, ale doslova ke mně. A já jsem zatím vyměnil byt a pomalu se smířil s představou, že už zůstanu sám.“

„Copak vy nejste rozvedení? Já myslela...“

Věrtel na ni okamžik hleděl, potom sklopil oči.

„Ne, nejsme. Já napřed nechtěl, protože jsem se bál, že jí soud samozřejmě přiřkne Barunku. Potom přišla s tou Austrálií, že tam tak na půl roku odjede. Já jsem dokonce podepsal souhlas, že tam s ní holka může jet, protože jsem pořád ještě nějak doufal, že se jí to rozleží. Třeba se jí v Austrálii dobře nepovede, konečně uměla jen pár slov anglicky... No ale začalo to vypadat, že už tam zůstanou. Dcerka se mi odcizila, nechtěla se mnou ani mluvit telefonem nebo na skypu. Tak jsem se s tím už začal smířovat, že zůstanu sám.“

„Já jsem si myslela, že tam v parku asi vzpomínáte na nějaké dítě,“ řekla Soňa tiše.

„Ano, to jste uhodla. Bára měla hrozně ráda skluzavky. Tak jsem si ji představoval, jak tam sviští dolů. Vždycky přitom tak zvláště výskala.“

Soňa na něho hleděla a viděla, jak mu přitom změkly rysy. Takhle vypadá láska. Dala by se namalovat, ale nikoho to dneska vážně nezajímá – to je tak dobré pro nějaký romantický kýč, případně pro reklamu.

„Tak byste jistě měl rád dcerku zase u sebe,“ řekla. „Problém asi jen je, že to patrně znamená i přijmout zpátky ženu.“

„Ano, problém to je, jenže takový divný.“

„Divný? Co tím chcete říct?“

„No, nějak se v sobě nevyznám. Rozum mi říká, že pokud ji přijmu zpátky, budu zase věčně nešťastný. Ale...“

„Neříkejte, že vám srdce praví něco jiného, jak to píšou mnohé autorky. To, co nám v takových případech káže, bývají jiné orgány.“

Na chvíli bylo ticho, nezvykle napjaté.

„Nebyl bych nikdy čekal,“ řekl pak, „že právě vy můžete být cynická.“

„Ale nejsem. Já jenom nejsem sentimentální, to je rozdíl. A taky jsem to nemyslela tak hrubě, jak to asi vyznělo. Já se dost dívám kolem sebe, bez toho žádná tvorba prostě nejde. Tak jsem si už víckrát všimla, že jsou obvykle nejvíc milováni ti, kteří si to nejméně zaslouží. A že je marné někomu takový vztah vymlouvat. Utrpení snad má nějakou zvláštní přitažlivost.“

„Ale tady přece nejde o nějaký mazochismus! Člověk je prostě složitý.“

„To docela jistě je. A nakonec se v té své složitosti musí vyznat sám,“ řekla tiše. Pak zdvihla hlavu. „Já vám bohužel neporadím. Ale teď, když dovolíte, bych konečně chtěla pracovat.“

Když se za ním po překotných omluvách zavřely dveře, zaváhala nad paletou. Zaskočil ji pocit trpkosti, který se jí usadil v hrdle. Potom bůhvíproč dostala vztek a vrhla se na plátno jako na nějakého nepřítele – jenže hned toho zase nechala. Člověk musí milovat to, co tvoří, jinak to za nic nestojí. Nechala obraz být a radši dokončila úklid, rozvěsila po stěnách plátna, která chtěla mít na očích, spravila skříňku na barvy, na kterou se dávno chystala. Nakonec jela domů unavená a celkem ráda, že tam bude sama: Jakub odjel na nějaký seminář do Drážďan, Katka byla přes noc u babičky, takový malý experiment, který by je mohl více sblížit.

Výtah v jejich domě našťestí fungoval, teplá voda tekla, světlo svítilo. Nebylo tedy všechno jako vymknuté, jak se jí cestou domů zdálo, snad díky špatně nastaveným semaforům nebo nečekaným novým objíždčkám. Měla docela hlad, ale vařit jenom pro sebe, to se jí nechtělo. Dala si místo toho horkou sprchu, potom si obložila dva krajíce chleba a nalila si velkou sklenku červeného vína. Uvelebila se v tom nejpohodlnějším křesle a snažila se na nic nemyslet, jen vnímat chuť a vůni, podtrženou pohodlím.

Jenže svět není klidné místo a tedy téměř nezbytně po krátké době zazněl zvonek u dveří. Proboha, kdo to mohl být? Jakub byl v Drážďanech, Katka u babičky – kdyby se komukoliv něco stalo, byl tady telefon. Návštěvu žádnou nečekala, měla teď radši klid. Váhavě postavila nedopitou sklenku na stůl a šla otevřít.

„Ahoj, jak se má naše krasavice?“ halekal na ni z přítmi chodby někdo povědomý, koho by měla znát, ale nedokázala ho hned zařadit.

„Krasavice stárne,“ řekla neutrálně.

„To my všichni. Nepozveš mě dál?“

Riskla to a šla před ním předsíní, i když by ji takhle mohl snadno přepadnout. V obýváku, kde bylo plné světlo, se teprve otočila a pohlédla na něho. Co viděla, jí vzalo dech.

„Richarde, proboha, já tě nemohla poznat. Co jsi to se sebou udělal?“

„No co, shodil jsem vousy. A dal jsem se trochu víc ostříhat.“

„Proboha, proč jsi to udělal?“

Richard si sedl, i když mu to v rozrušení nenabídla. Ale při její otázce se rozpačitě zavrtěl a jeho úsměv nebyl tak docela sebejistý.

„Už mě nebavilo vypadat pořád stejně.“

„Nepovídej. V tom bude nějaká ženská.“

„No, pravda je, že Renáta...“

„To je tvůj nový objev?“

„No, už se chvíli známe. Tentokrát je to vážné, víš. Chci si ji rozhodně vzít, jenom co dokončí školu.“

„Co studuje?“

„Jak to co. Přece gympl.“

Soňa spráskla ruce.

„Proboha. Není pod zákonem?“

„Soňo neblbni. Je v posledním ročníku, tak je jí skoro devatenáct.“

„No u tebe člověk nikdy neví.“

Hleděla na něho a stále nevěřila svým očím: tahle banální, nějak nehotová, ne-li dokonce až trochu hloupá tvář, to že je Richard, o němž snila, asi víckrát, než si přiznávala? A není to dokonalá ironie, že je možná poprvé po letech doma sama, přitom s ním, a nemá v sobě žádnou touhu, snad jen tu, aby co nejdřív zase odešel?

„Tak to by se mělo zapít,“ řekla s přemáháním.

„Já nemůžu, mám dole auto. Jsem v Praze jenom na skok, ale když už tady jsem, chtěl jsem vás aspoň pozdravit. Kde vlastně všichni jsou? Katka je asi v posteli, ale Jakub?“

Řekla mu to. Udělal chabý vtíp, že nejspíš něco překazil a Soňa toho milence schovává někde ve skříni, ale sám se tomu moc nesmál. Zřejmě sám cítil, že to mezi nimi není jako dřív. Najednou zvažněl a podíval se na ni zpříma.

„Soňo, je u vás všechno v pořádku, nebo se něco děje?“

„Co by se mělo dít? Žijeme jako vždycky... Nechceš přece jen aspoň kafe?“

„Těch už jsem dneska měl, že brzy začnu vypocovat hnědé kapičky. No nezlob se, já radši poběžím, než se zas ucpe ta naše skvělá dálnice. Pozdravuj Jakuba a Katku. Mohli byste přijet někdy do Brna.“

„To víš. Přijedeme na tu svatbu.“

Udělal neurčité gesto rukou, které mohlo znamenat souhlas nebo pochybnost, a běžel ke dveřím. Dívala se za ním s pocitem jakési ztráty. Někde četla o tom, že snad existují světy, kde se udávají věci, které se v tom našem světě mohly stát a nestaly. Byl by v takovém světě člověk pořád sebou samým? Nejspíš to byla jen nějaká fantazie.

Vrátila se do pokoje a pohlédla z okna na ulici. Viděla ho, jak právě nasedal do svého auta, ovšem BMW. Proč se tak změnil, když si oholil ty vousy a nechal se tak hloupě ostříhat? Odhalil něco špatného, čeho si předtím nevšimla? Ne. Nic takového. Byl prostě obyčejný člověk, to přece není zločin. Jistě bude pro někoho méně obyčejný, při svém úspěchu možná úžasný. Ale pro ni... teď už sotva bude o něm snít.

Vrkoč

Velká ručička nádražních hodin si dala načas, než skočila na celou. Teď by klasicky měl vyrazit bachratý sloup páry, píšťala by měla vydat ostrý hvizd a mocná kola lokomotivy by se měla protočit, než zaberou. Nic z toho se nestalo: byla raná osmdesátá léta, trať byla dávno elektrifikovaná a vlak by mohl jet, kdyby jej nezdržela jedna ze sta možných příčin, na něž bylo zvykem se vymlouvat. No ano, bylo tomu už třináct let, co jim vojáci z východu vzali ten krátký nádech svobody a výměnou je naučili nepořádnosti a letargii. Nic přesně nefungovalo a nikdo za to nebyl odpovědný.

Petr přešlapoval v uličce, jako by tím mohl vlak přinutit, aby se konečně hnul. Od dětství měl rád jízdu vlakem, ale nádraží ho deprimovala. Nevěděl vlastně proč, žádná zoufalá loučení s někým, kdo odjížděl, si nepamatoval. Možná prostě jen proto, že to byly skoro vždycky špinavé, i jinak zanedbané hlučné budovy, neosobní skoro jako věznice.

Konečně vlak vyjel se zbytečným zpožděním. Teď bylo třeba ještě přetrpět pohled na domy blízko trati, které v každém městě bůhvíproč patřily k těm nejošklivějším, a pak se mohl vrátit do kupé, vyndat si knížku a kombinovat četbu s občasnými pohledy z okna do krajiny, jak se na to už předem těšil. Když byl o mnoho mladší, vždycky si představoval, že ve vlaku zažije nějaké dobrodružství, s někým se seznámí, případně rychle sblíží, jak se dělo v některých románech. Teď se nad těmi představami jenom usmíval. Po žádném dobrodružství netoužil. Měl ženu, se kterou si rozuměl, a dvě děti, za jejichž budoucnost byl odpovědný. Ještě před několika lety měl také práci, ve které dosahoval stále větších úspěchů a o niž hloupě přišel.

Vlak právě projížděl divokým kaňonem skal kolem Řeže. Tam to všechno začalo, alespoň pro něho – první počítač v republice, tehdy mu to připadalo jako zázrak. Později, když ho vyslychali, chtěli pořád, aby přiznal, že tam čmucharal kolem jaderného výzkumu – ale o to přece vůbec nešlo. Jeho zajímaly ty možnosti, které nabízel počítač – to ovšem žádný agent tajné policie nepochopí. Když si vzpomněl na ony naděje, snesl se na něho temný mrak zoufalství. Ale hned se zase vzpamatoval. Věděl, že se tomu nesmí poddávat. Jiní, podobně „provinilí“, dělali topiče nebo myli okna – on směl nosit bílý plášť a dělat výzkum, sice primitivní, ale ne tak jiný, než byl ten, kterým kdysi po skončení školy začínal.

Skály se jenom kmitly a krajina se nudně rozprostřela. Odvrátil hlavu od okna a teprve teď si všiml, že v kupé není sám: nějaká žena seděla v koutě, zakrytá pověšeným kabátem a zřejmě dřímala. Na první pohled to byla cizinka ze Západu: materiál sukně, svetru, kabátu, prostě všechno na ní, stejně jako její zavazadla, hlásala kvalitu, kterou tu člověk nesehnal, i kdyby na to měl. Nejspíš západní Němka, řekl si, ale možná taky třeba Dánka nebo Angličanka, kdopak ví. Do tváře jí vidět nebylo, takže nevěděl, zda je mladá nebo starší, ale na tom vlastně nezáleželo – nehodlal s ní navazovat žádné známosti.

Rozevřel knihu a zabral se do ní. Ale nemohl se nějak soustředit. Ta žena v protějším rohu ho jaksi rušila, i když byla úplně tichá. Bylo to zvláštní: vlaky byly přece skoro vždycky přeplněné, člověk si liboval, když našel místo k sezení – a tady najednou jsou v kupé jenom dva a tak to bude až do Ústí, protože tenhle rychlík jinde nestaví. No, dějí se divnější věci, prostě to tak je. Pokusil se číst.

Náhle se na chodbičce rozlehl halas mladých hlasů a vzápětí na to se objevila skupinka několika mladíků a dívek. Jeden z nich prudce roztáhl dvířka kupé a křikl německy na ty za sebou, že je tu spousta místa. Bez jakýchkoliv dotazů či omluv se nahrnuli do kupé a zabrali veškerý volný prostor. Přitom pokračovali v hlasitém hovoru, jako by tam byli sami. Petr pocítil nával vzteku, neměl Němce zrovna v lásce – byl by je rád okřikl, ale nechtěl se ztrapnit: nebyl si moc jist, že by se mu vybavilo dost německých slov. Snažil se aspoň pochopit, o čem se to tak vesele baví, ale mluvili nějakým nářečím, takže jim nerozuměl.

Žena v protějším rohu se zřejmě probudila tím halasem, odkryla na okamžik tvář a pak se zas schovala pod kabát. Zahlédl ji vlastně jenom koutkem oka, a to ještě pouze na chvilku, ale to stačilo, aby se v něm něco pohnulo – nějaká vzpomínka na cosi bolestného nebo spíš sladkobolného. Nespokojeně se zamračil – neměl čas na romantiku, měl vážnější starosti.

Číst se v tom hluku nedalo, i když těm mladým nerozuměl. Zahleděl se tedy oknem na ubíhající krajinu, která se zvolna začínala vlnit, a bezděčně se zase začal obírat tím problémem, který ho hnětl. Za to, že přes ty jeho politické hříchy mu bylo dovoleno pracovat ve výzkumu, i když zoufale primitivním ve srovnání s tím, co dělal předtím ve vědě, mohl děkovat dvěma mužům, s nimiž v minulosti udržoval cosi jako přátelství, i když je vlastně neměl rád. Oba ti lidé v oněch týdnech, kdy se národ dělil na aktivní zrádce a neochotné poddané, bez váhání odložili všechny skrupule a byli za to odměněni významnými funkcemi. Ti prý mu pomohli za jeho zády, a pak mu o tom samozřejmě dali diskrétně vědět. Asi si tak zajišťovali alibi pro případ, že by tento režim brzy skončil a došlo znovu k účtování. Každý zdatný politický plavec měl vždy svého „Žida v koupelně“, jak tomu kdysi říkal jeho otec. Petr té frázi tehdy nerozuměl, byl malý kluk. Byl by rád věděl, kde se tedy myli ostatní, když ten Žid byl pořád v koupelně – ale styděl se zeptat.

Bylo ovšem taky možné, že ti přátelé za ty své služby budou časem něco chtít. To se dalo nejspíš očekávat u Kubálka, který už dřív z Petra často tahal vědomosti a šikovně si víckrát zajistil, aby ho připsal na své publikace jako spoluautora. Když na to myslel, nebylo mu z toho příjemně, ale zas nějak důležité mu to nepřipadalo. Neměl ve zvyku obírat se minulostí, důležitá byla vždycky budoucnost. Jenomže ta teď byla nevábná. Nejspíš se k opravdové vědě nikdy nevrátí a nanejvýš se zmůže na takové komedie, k jaké se chystal na té konferenci, na kterou právě jel. Zachmuřeně se díval na krajinu, kterou před lety projel tolikrát, když po škole pracoval v Ústí a na víkend se vracel do Prahy k Renátě s malou Janou. To bylo před mnohými lety, ale krajina se ovšem celkem nijak nezměnila – čas pro ni běžel jinak než pro lidi.

Zatímco o tom líně přemýšlel, blížil se vlak k Ústí – to Petr poznal nejen podle známých míst v krajině, ale i podle zápachu, který v tom městě pronikal vše, ať se mu člověk sebelépe bránil. Pronikl i do vlaku, samozřejmě jen velmi slabě, ale ten, kdo byl na zápach citlivý, si toho musel všimnout. Petr pod tím dojmem vstal, vzal si z police kufřík, z háčku plášť a vyšel z kupé na uličku. Rychlík v Ústí sice jistě bude stát aspoň několik minut, ale Petr si nemohl pomoci: prostě potřeboval jistotu, že vystoupí z vlaku včas.

Otevřel dveře vagonu hned, jak vlak zastavil, a seskočil na peron. Cítil takové divné vzrušení, jako by se tu chystal k něčemu významnému, ačkoliv věděl dobře, že tomu tak není. Hala nádraží byla poloprázdná, prošel ji snadno na ulici. Tam se bezděky zastavil. Jak mu to všechno bylo známé, jako by tady strávil polovičku života a ne jen necelé tři roky – ale v těch

umouněných nízkých domech, nerovné dlažbě, jako by příkrčené staré tramvaji, která kolem právě kodrcavě přejížděla, nebylo nic dojemného. Jen se v něm všechno sevřelo náznakem vzpomínky, kterou si už léta nepřipouštěl. Eva Srncová: to jméno se mu několikrát vybavilo ve vlaku, snad proto, že se tady poznali a zde ji taky zanechal, když odsud prchnul do Prahy. Neměl vůči ní žádnou vinu, nic vážného se mezi nimi nestalo až na pár něžností a ovšem spousty pošetilých slov, která říkají zamilovaní...

„No to je přece Petr Kadlec!“ ozvalo se těsně před ním. „To jsem si nemyslel, že tebe ještě někdy uvidím.“

Polekaně vzhlédl a téměř ihned poznal Vaška Hausnera, jednoho z mála lidí, s nimiž se tady při svém pobytu tehdy sblížil. Vašek byl kolega, s kterým pracoval v stejné laboratoři. Na rozdíl od Petra se v Ústí narodil a měl tu celkem rozvětvenou rodinu, i když většina jeho příbuzných byla po válce odsunuta do Německa.

„Copak, že jsi nás poctil svou návštěvou?“

„To jsem rád, že jsem tu potkal zrovna tebe. No, vy tu přece máte konferenci VTS, O nových směrech v průmyslovém výzkumu, tak zní myslím název. A já tam mám mít přednášku. Tedy nic velkého,“ dodal rychle, aby si Vašek nemyslel, že se na něho vytahuje. „Jenom takový nápad, vždyť to znáš.“

Hausnerova téměř nezměněná tvář, jejíž měkkost zdůrazňovaly velké tmavé oči a silné rty, vesměs znaky, které naznačovaly spíš nějaký jižní, ne germánský původ, teď vypadala jako ilustrace údivu.

„Konference? Copak oni ji nezrušili, když Kroupa...“

„Když Kroupa co? Kdo to vůbec je?“

„Byl. Kroupa byl předseda zdejší pobočky VTS a už nežije. Spadl prý v noci s Mariánské skály a zabil se, je to pár dní.“

Petr ho vyslechl s údivem. Mariánská skála byla jedna z mála místních pamětihodností. Ten nezvyklý přírodní útvar byl nedaleko svobodárny, ve které tehdy bydlel. Takový zvláštní vpád divoké přírody přímo doprostřed města. Pokud si dobře vzpomínal, bývala na jejím vrcholku kaplička a kolem louka, na níž kvetly nějaké vzácné kytky. Nebylo tam žádné osvětlení a tak se tam na jaře a v létě často uchylovali milenci.

„Je tam přece na okraji srázu hrazení, sice jen dřevěné, ale zato všude.“

„Bylo. Většinu z něho někdo ukradl, asi uhodneš, kdo.“

„To jich je tady pořád tolik, jako před lety?“

„Je jich tu daleko víc. Kdysi jich dovezli pár tisíc, aby doplnili stavy v chemičce, když tolik Němců vyhnali – tedy odsunuli, jak se tomu říká. Jenomže tím jako by otevřeli stavidla. Nevěděli, že cikáni tvoří rozvětvené klany, které drží při sobě. Ze Slovenska začaly jezdit celé zástupy, takže Ústí je teď už málem romské město. Podobné je to prý v Mostě, v Sokolově...“

Petr ho poslouchal tak na půl ucha. Vzpomínal si, jak v době, když tu bydlel, dost často s pobavením pozoroval cikánata, jak šikovně někomu plení sklep nebo se vozí na kočárku, který jistě taky někde ukradla, po ulici s kopce dolů. Byly to děti otrhané, špinavé, ale skoro vždy krásné.

„Tak dobře, je jich tu hodně,“ řekl trochu neochotně. „A rozkradli to zábradlí. Ale o tom se přece jistě vědělo. Tak co tam ten Kroupa v noci dělal? Byl opilý či co?“

„Ono se říká, že mu někdo pomohl. Měl prý nějaké kšefty s cikány a snad se tak docela nedohodli. Já o tom nic nevím a teď už musím běžet, mám sraz se ženou.“

Petr mu zamával a teprve potom si vzpomněl, že se ho chtěl zeptat, zda se přijde na tu konferenci podívat. No, teď vlastně ani neví, zda se vůbec bude konat. V každém případě ale teď musí jít do hotelu, zajistit si pokoj. Sice by ho měl mít zarezervovaný, ale dnes nějak nebylo nic jistého.

Když vstoupil do haly, uviděl u recepcie ženu, se kterou předtím cestoval – poznal ji podle oblečení, do tváře jí neviděl ani předtím, ani teď. Slyšel, jak ji recepční oslovuje jako paní Morris a mluví na ni anglicky – nebo spíš česky znějící nápodobou toho jazyka.

„Se mnou můžete mluvit česky, já se tu narodila,“ řekla ta cizinka a Petrem, když slyšel ten lehce zastřený hlas, proběhlo jako slabý výboj proudu užaslé poznání. Bylo to možné, on jel celou dobu z Prahy s ní, aniž by tušil... Jist si ale docela nebyl a tak přistoupil rychle k pultu a řekl viditelně rozpačité mladé recepční své jméno. Ta žena vedle něho k němu ihned otočila tvář a okamžik zírali na sebe.

„Petře! Je to možné, jsi to ty?“ spíš vydechla, než řekla.

„Ano. A ty jsi Eva. Slyším Morrisová, ale bývala jsi Srncová,“ odpověděl, ale trvalo to několik vteřin, než se z umně nalíčené tváře, rámované elegantním účesem, vyklubaly známé rysy. „Teď vidím, že jsme jeli spolu celou cestu z Prahy. Byla jsi schovaná pod kabátem, tak jsem tě neviděl.“

Chtěla snad něco na to říct, ale pak jenom přikývla.

„Zastav se u mne,“ řekla polohlasem. „Mám pokoj tři sta třináct.“

A vydala se k výtahu. Měla kufr a kabelu, ale těch se okamžitě zmocnil hotelový sluha, zřejmě s vidinou tučného spropitného. Petr za nimi chvíli hleděl, pak si uvědomil udivený pohled recepční a začal rychle vyplňovat registrační lístek. Dostal pokoj 624, zřejmě pod střechou, ale to mu bylo jedno.

Když si v pokoji odložil kufřík a kabát a opláchl si ruce a tvář, na chvíli zaváhal, zda má hned jít za Evou. Vlastně mu neřekla, kdy se má stavit – a taky si nebyl docela jist, jak se k ní vůbec chovat. Bylo to asi dvanáct let, co se rozloučili. Tehdy to byla nezkušená dívka, která se po maturitě nějak neuměla rozhodnout, kterým směrem se dát – tak zatím různě pomáhala v místních ostrůvcích amatérské kultury, kde Petr občas taky něco zkoušel, když se cítil osamělý. Nikdy nebyli opravdu milenci, i když byli do sebe zamilovaní – vyměňovali si jen opatrné něžnosti, zajít dál se Eva tehdy bála a on nenaléhal. Konečně, v Praze na něho čekala Renáta s malou Janou. Obě dvě miloval a nechtěl o ně přijít. Evě to otevřeně přiznal a ona uznala jeho povinnosti, jak to nazvala.

Když naposledy odjížděl, nepřišla k vlaku; na jeho dva nebo tři dopisy neodpověděla. A tak to skromné dobrodružství skončilo, i když si na ni léta dosti často vzpomínal jako na jemný závan možnosti, která se neuskutečnila.

Nakonec podle svých zvyků dal přednost konání před úvahami. Seběhl do třetího patra a zaklepal na dveře s číslem 313. Něco snad zaslechl, tak stiskl kliku a vešel dovnitř. Pokoj byl mnohem prostornější, než ten jeho: bylo tam široké manželské lože a ještě sedací souprava se dvěma lenoškami. Petr ty a ještě jiné znaky přepychu jen uhadoval, protože na oknech byly zatažené závěsy, takže tam bylo předčasné šero. V něm spíše uhodl než doopravdy viděl

ženskou postavu, ležící na lůžku. Byla zřejmě pořád stejně oblečená a v její poloze nebyla žádná milostná výzva.

„To jsi ty, Petře?“ zeptala se. „Prosím tě, pojd' sem a lehni si sem ke mně.“

Na okamžik zaváhal, potom zul boty a položil se vedle ní. Nevěděl, co se od něho očekává – tehdy před lety neměli ani příležitost ani vůli ke skutečné intimitě. Sáhł v šeru po její ruce, ona ji stiskla a položila vedle sebe.

„Nic prosím tě nedělej,“ řekla tiše. „Jenom tu se mnou buď. O tom, že bychom někdy spolu takhle byli, jsem kdysi snila. Ale teď jsem strašně unavená. Já na chvíličku usnu, skutečně jen na chvíli. Potom si všechno povíme.“

Co mohl dělat? Ani se ho nezeptala na souhlas. Zvrátil se na záda a hleděl do šera, které jako by se zhmotňovalo a pomalu nad jeho hlavou vířilo. Když uslyšel její změněný dech, z kterého poznal, že opravdu usnula, měl na okamžik chuť zas vstát a prostě odejít – ale zabránila mu v tom jakási malátnost. Zůstal prostě ležet a hleděl do šera, přitom vzpomínal na uběhlá léta, na zvraty ve svém životě.

Asi taky nakonec usnul, protože sebou trhl, když promluvila.

„Já se ti hrozně omlouvám,“ řekla klidně, „ale víš, já jsem měla dost nedávno operaci, dost těžkou, ještě jsem se z ní docela nevzpamatovala.“

„A v tomhle stavu cestuješ, ještě k tomu sama?“

Vydala zvláštní zvuk, snad něco jako zasmání.

„Nikoho zrovna nemám. S Morrisem jsem se rozvedla. Ten mi imponoval, když ještě byl můj tutor v Oxfordu, ale ukázal se jako slaboch, když začaly problémy.“

„A co tví rodiče? Kde vlastně jsou?“

„To je dlouhá historie. Víš co? Já mám ukrutný hlad, od rána jsem nic nejedla. Snad už nám v restauraci dají večeři.“

Odběhla do koupelny poněkud se upravit, ale moc tomu nedala. Když se vrátila do pokoje a rozsvítila, neměl dojem, že by se nějak líčila.

* * *

Večeře se už podávala, jídelna přitom byla poloprázdná. Našli si stůl v koutě, jaký jim vyhovoval. Petr se starostlivě díval na ceny v jídelním lístku, ale Eva skoro okamžitě prohlásila, že večeři platí ona.

„Ty jsi za mne platil tolikrát,“ připomněla.

„To byly maličkosti. A taky tehdy byly ceny docela jiné, než dnes.“

„Pro člověka ze Západu jsou to pořád drobné,“ řekla s opovržením, které se ho trochu dotklo. „A kromě toho, nechám si to proplatit. Já totiž tu jsem jako služebně. Dělán produkční v ITV, to je soukromá televize, pokud to nevíš. Namluvila jsem jim, že bychom tu mohli natočit pořádný krvák. Prostředí na to tady je, nezdá se ti?“

Petr na ni hleděl s nelíčeným údivem.

„Já myslel, že jsi v Oxfordu. A vůbec, jak ses vlastně dostala do Anglie?“

„Když sem v tom osmašedesátém přijeli Rusáci, byl táta na stáži v jedné nemocnici v Londýně. Máma byla s ním. Já jsem se zatím různě bavila v Praze. Trochu jsem studovala,

ale nějak jsem nevěděla, co mě doopravdy baví. Snad jazyky. Tak jsem dělala angličtinu, to bylo pro mne nejlhčí, když mamka byla Skotka. To jsi nevěděl?“

Jenom němě zavrtěl hlavou. Nevěděl o ní vlastně nic, ani ona o něm. A přesto spolu tenkrát přece tolik mluvili – o čem, to by dnes neuměl říct.

„Říkáš byla. Už není?“

Pokývala hlavou.

„Bohužel, jsou to dva roky. Vlastně tři, žila jsem ještě v Oxfordu, i když už bez Morrise. No, jak jsem se tam dostala. Tenkrát v tom osmašedesátém to bylo snadné, táta mě prostě pozval, tak jsem tam letěla. Až na místě mi táta řekl, že se nehodlá vrátit. Tak jsem tam taky zůstala. Angličani byli výjimečně milí, já jsem dokonce díky mamce dostala dost brzy občanství. Pro naše úřady tady doma jsme se ovšem s tátou brzy stali zločinci, když jsme se nevrátili do vlasti.“

Ano, to bylo podle zdejších zákonů, i když to bylo absurdní.

„Ovšem tenhle nejlidštější ze všech společenských řádů,“ pokračovala, „prodá cokoliv za hrst zlaťáků. No, mohou to být taky libry nebo dolary, prostě tvrdá měna. Tak jsme se vykoupli a jako bychom tady nikdy nebyli.“

„No ale teď jsi tady. Není to přece jenom riziko?“

Pokrčila rameny.

„Víš, my jsme tady nechali babičku, prostě ona s námi odjet nechtěla. Pak onemocněla a já jsem žádala o vízum, abych za ní mohla přijet. Protahovali to, až umřela a ani její pohřeb jsem nestihla. Pak mi našli tu rakovinu...“

„Cože?“ skoro vykřikl a hned se za to zastyděl.

„Já ti to neřekla? Prý se to týkalo jen děložního čípku, ale vykuchali mě, že jsem snad uvnitř prázdná. Asi bych potřebovala vycpat koudelí, nebo co se na to používá.“

Petr hleděl okamžik do stolu a marně hledal, co by na to řekl. Věděl, že ten šibeniční humor je nezbytně nucený – takové věci přece musí drtit každého.

„Já vím, že se divíš, proč jsem sem jela, když babička už není. Víš, on mi nikdo neřekne, asi to ani jistě neví, jak dlouho budu ještě žít. Tak jsem to chtěla ještě jednou vidět. Ty si patrně říkáš, co je tu k vidění. Jednou jsi říkal, že je to nejošklivější město, které znáš. Ale já jsem se tu narodila, tady vyrostla a tady taky potkala svou první velkou lásku – no tebe přece, jen se nedělej, že nevíš. Že tě tu taky potkám, to jsem netušila, ale takhle je to dokonalé.“

Petr se stále chystal něco říct, ale byl tak otřesený, že ho nic nenapadlo. Jen na ni nenápadně pokukoval, ale až na ty kruhy pod očima, které naznačovaly únavu, neviděl v její tváři nic chorobného. Spíš proti době, kdy ji znal, se jí tvář trochu zakulatila a vyplnila.

Za chvíli náhle vstala a omluvila se, že půjde spát, je přece jenom ještě hodně unavená. Petr vstal, ale zaváhal u stolu – číšník si může myslet, že chtějí odejít bez placení. Ale když zavolal vrchního, ten mu trochu povýšeně sdělil, že útrata i včetně spropitného je už připsána na účtu 313. Nezbyvalo, než poděkovat a jít.

* * *

Na ničem se s Evou nedohodli a kromě toho musel na tu konferenci – měl tam přece přednášku. Tak po snídani, na které Evu neviděl, vyrazil rovnou do Kulturního domu, kde se snad ta šaráda měla odehrávat. Petr ty konference VTS nebral nijak vážně, ale byla to vždycky příležitost, jak narušit stereotyp, který ho v jeho současné práci ubíjel. Bývaly taky často v zajímavých lokalitách, kam by se třeba jinak nedostal – a tak se jich, pokud mu to situace dovolila, pravidelně zúčastnil.

Kulturní dům, který si Petr pamatoval jako nový a zářivý v šedavém okolí, byl teď už taky umouněný, takže nebýt jeho velikosti, snadno by splynul se svým okolím. Ve vstupní hale nikdo nebyl, jen na pultu u šatny byl vystaven nápis, který oznamoval pohřeb Ing. Jana Kroupy na odpoledne téhož dne a pod tím jako samozřejmost posun programu celé konference o jeden den. Protože neměl žádný důvod chodit na pohřeb, měl tedy Petr ten den volno.

Pokud mu město připadalo ošklivé, okolí bylo bez debaty krásné – a to ve všech směrech, kterými se člověk vydal. Vybral si povodí Labe proti toku řeky, kam dříve příliš nechodil. Byla tam hned na začátku restaurace Na Větruši, odkud byla pěkná vyhlídka – bohužel na dost příkrém kopci, jak už vyhlídky bývají. Vděčně zjistil, že tam nyní vedla asfaltová silnička, které se vinula vzhůru množstvím serpentín, ale ani to mu výstup příliš neusnadnilo. Musel si přiznat, že zdaleka není ve formě, v jaké by si přál. Byl to patrně jen projev jeho celkového úpadku, způsobeného ztrátou naděje – jak vzhledem k vlastní situaci tak k vývoji v celé zemi. Nesmí se tomu tolik poddávat, řekl si a myslel to vážně, aspoň pro tu chvíli.

Když konečně dorazil na vrchol s vidinou orosené sklenice piva, zklamaně zjistil, že je restaurace zavřená – a to zřejmě neodvolatelně, podle mnoha příznaků. Když ji obešel do zahradní části, našel tam spoustu složených zahradních židlí. Jen jedna byla rozložená a na ní k Petrovu úžasu seděla Eva.

„Prosím tě, jak ses sem tak rychle dostala?“ vyhrkl. „V tom stavu, v jakém jsi...“

„Dovezl mě sem taxík.“

„V Ústí jsou taxíky? Nikdy jsem tu žádného neviděl.“

„No, zřejmě i tady je nějaký pokrok. Ale ten chlápek v hotelu, který ho zavolaal, se tvářil nějak divně, když jsem řekla, kam chci jet. Ta restaurace tady zřejmě nefunguje. Ale v tom domě vedle ní nějakí lidi bydlí. Jenže jsou divní.“

„Cikání?“

„To ani ne. Ale mluví nějak divně. Já bych se nedivila, kdyby to bylo drogové doupě.“

„U nás? To sem ještě snad nedorazilo. I když co já vím, třeba i v tom je pokrok.“

Eva vstala ze židle a celá se otrásla, tak jako pudlík po hlazení.

„Nějak jsem vychladla. Víš co, projdeme se tu trochu, pokud máš čas.“

Šli spolu na kamennou vyhlídku, která tu byla ještě z předválečných dob a z které bylo vidět do obou údolí před i za městem. Tomu, ve kterém byla proti proudu řeky malá přehrada se zdymadly, vévodil vrch s malebnou zříceninou hradu Střekov. Naopak s druhé strany za mostem se jako zelená náruč otvírala brána kraje před Děčínem. Obě ty formace nějak zdůrazňovaly prostor a byly jaksi velebné.

„Není to krásné?“ vzdychla Eva. „Řekni mi, proč musí být to město tak ošklivé?“

„Protože ho stavěli jen kvůli fabrice, narychlo a levně.“

Eva přikývla.

„V Anglii jsou taky taková města. Špinavé skvrny na mapě.“

Vzala ho za ruku a jím proběhlo zvláštní vzrušení, které už dlouho nezažil. Nu, bylo to nejspíš pár let, co ho vzal někdo za ruku – byla v tom zvláštní mladistvá erotika, ještě z dob, kdy sex byl nedostupný nebo vzácný.

„Pojď, projdeme se trošku nad řekou,“ navrhla. „Je tu pár míst, která mám ráda.“

Neviděl, proč jí nevyhovět – tím spíš, že nad korytem řeky vedla cesta, sice už značně zarostlá, ale pořád ještě schůdná. Svahy údolí byly většinou zarostlé, takže na řeku vidět nebylo, ale místy jako by někdo všechny ty keře odhrnul a prostřel zelený koberec trávy. Na jednom místě byla zase loučka, ale hustě porostlá bledě žlutými květinami.

„Jé, petrklíče,“ zavýskla Eva nadšením. „Na ty jsem tolik vzpomínala.“

Lehla si naznak mezi kytky, zřejmě bez starosti o svůj kabát. Přiklekl k ní.

„Dej pozor,“ řekl měkce. „Země je ještě studená. A umažeš se.“

Pohlédla na něho přivřenýma očima.

„Vzpomínáš, kolikrát ses chtěl se mnou pomilovat?“ zeptala se trochu chraptivě. „Já jsem byla nezkušená husa, bála jsem se a ty jako gentleman jsi nenaléhal. Teď už bych se nebála, ale zase nemůžu. Není to k vzteku?“

„Tak moc zas na tom nezáleží,“ uklidňoval ji. Vzrušení ho dávno přešlo, víc si teď uvědomoval její stav.

„Ale samozřejmě záleží,“ řekla. „Jenomže co mám z toho, když teď začnu fňukat! Prosím tě, pomoz mi vstát.“

Chopila se jeho ruky a už ji nepustila.

„Tady kousek dál je Vrkoč, tam jsi taky byl?“

Zavrtěl hlavou. Moc okolí vlastně neznal, ve všední den nebylo na vycházky tak moc času a o víkendech jezdil za Renátou do Prahy.

„Je to prý světová rarita. No to víš, nejspíš to bude přehnané, ale fakt je, že jsem nic takového nikde neviděla. Že prý to vzniklo vyvržením čediče, říkal mi jeden geolog. Ten snad to studoval a napsal o tom nějaký článek, jenom nevím, kam.“

Šli ještě dost dlouho, ale nakonec přišli k zvláštní proluce v lesním porostu, plné skal a kamenné suti. Museli po ní trochu slézt do hloubky údolí, aby nakonec viděli ten Vrkoč. Byl to skutečně zvláštní útvar, který připomínal propletená černá přadlena nebo změř pramenů havraních zkamenělých vlasů nějakého obra. Mohla by to být hlava Medúzy, napadlo Petra, nebo snad hnízdo obrovitých hadů. Rozhodně to na něho působilo podivně tísnivým, zlým dojmem. Eva zřejmě měla podobné myšlenky.

„Připomíná mi to můj život,“ řekla ponuře. „Vždycky, když jsem už začala být šťastná, přišlo něco zlého. Já bych ti mohla povídat.“

A já tobě, pomyslel si Petr, ale raději nic neřekl: ať už měl život v určitém smyslu zničený, alespoň byl víceméně zdrav a taky Renáta a obě holky byly zdravý, což bylo důležitější než jeho kariéra.

Ale Eva se zřejmě vypovídat musela. Upírala oči na černý, jako by sám se sebou zápasící kámen a vyprávěla o tom, jak tu první ránu dostala, když jí řekl, že on – její opravdu první láska – je čerstvě ženatý a má rodinu v Praze, kam za ní dojíždí. Jak trpěla, když jednoho dne odjel

nadobro, jak to nakonec nevydržela a jela za ním, vnutila se do bytu ke svému nevlastnímu bratrovi a pak bydlela v podnájmu, když se s ním nepohodla. Aby se nějak užívala, zpívala večer po barech.

„Cože, ty?“ vyhrkl Petr vyjeveně.

„No jo, já zpívám, to jsi nevěděl?“ ušklíbla se. „Klidně bych se tím mohla živit. Taky jsem se spřátelila s Martou Kubišovou, Vaškem Neckářem, Helenou Vondráčkovou, i když ta mě moc ráda neměla. No a přes den jsem chodila po Praze a doufala jsem, že tě potkám.“

„Já jsem byl přece v práci, často až do večera. Mohla jsi přijít za mnou na ústav.“

„To jsem si netroufala. Vlastně jsem tě vidět nejspíš nechtěla, přece jsem věděla, že nemám šanci. No, táta s mamkou odjeli do té Anglie, pak přišli ti Rusáci a já jsem byla přítom, když na Klárově nějaký důstojnický idiot zastřelil mladou ženu, která na ně křičela, že jsou okupanti. To už bylo i na mne moc. Tak jsem se sbalila a jela za rodiči.“

„Jen tak? Potřebovala jsi přece doklady a aspoň trochu peněz.“

„Tenkrát to bylo lehké. Pas jsem měla a to ostatní... Copak už nevíš? Celý svět nám fandil, aspoň ten západní. Nevydrželo to moc dlouho, ale stačilo to na to, abych dostala vízum a potom stipendium v Oxfordu.“

Přiměl ji, aby vstala a po krátkém, trochu vyděšeném pohledu na černý Vrkoč s ním pomalu šla zpátky směrem k Ústí. Oba se trochu chvěli, nejspíš chladem, který stoupal z údolí a zalézal jim pod šaty. Jarní slunce ještě nemělo moc síly.

„Oxford? Co tě tam vlastně přivedlo?“

„Filosofie politiky nebo politická filosofie, jak chceš.“

„To existuje? Myslel jsem...“

„Já vím, že je to rozpor v pojmu. Nebo skrytý marxismus. No, byl to nový obor a na něj bylo možno získat stipendium, tak jsem se přihlásila. Jako každý nový žák jsem měla tutora, to byl většinou starší student nebo lektor, který člověku různě pomáhal. Já jsem dostala Henryho Morrise. Skvělý učitel, ale katastrofální partner. Dovedl mě ke zkouškám a pak mě uprosil, abych si ho vzala. Nevím proč, je nejspíš na kluky. Prostě to nešlo, po roce jsme se rozvedli.“

„Ale jméno sis nechala.“

„Je to praktičtější. V Anglii jméno hodně znamená.“

Mezitím došli zpátky na Větruši. Měl trochu strach, zda Eva celou cestu dolů vydrží, ale co se dalo dělat? Nikde tu nebyl telefon a číslo taxislužby stejně neznal. Tak tedy šli a ona neúnavně povídala, jak se vrátila do Londýna a našla místo u té televizní společnosti ITV, napřed jen jako asistentka režie, pak pořád výš až k vysněné metě producentky. Od té doby sjezdila půlku světa, jen tady dosud nebyla, i když sem mohla, s britským pasem se jí nemohlo nic stát, nemluvě o tom, že v Británii je vlastně legálně, díky tomu vykoupení.

Čekal, kdy se ho zeptá na jeho osudy za ta léta, co se neviděli, ale k tomu nedošlo. Jako by chtěla překřičet nějaký hlas, který slyšela jenom ona, mluvila a mluvila, až dorazili do hotelu. Byl už nejvyšší čas na oběd, tak si jenom opláchli ruce a spěchali do jídelny. Dobře polovina poledního menu už k dispozici nebyla, tak skončili u přesmažených řízků s vodnatými brambory. Eva polovic své porce rozladěně odsunula a vstala s tím, že nemá vlastně hlad a je hlavně unavená. Snad se uvidí u večeře, ona si teď trochu zdřímne – a s tím prostě odešla. Petr

zaraženě dojedl svou porci – nebyla sice příliš chutná, ale stála peníze a taky přece jen zahrnala aspoň na pár hodin hlad.

* * *

Ve srovnání s Prahou tady bylo všechno blízko – práce, obchody, kino, všechno bylo málem za rohem. A tak i ten Kulturák, jak se mu tehdy brzo začalo říkat, byl dost blízko, aby tam stálo zato zaskočit a podívat se po nějakých informacích o té konferenci VTS. Měl správný instinkt: byl už tam vyvěšený program, podle něhož hned po zahájení měl on první přednášku. Trochu se zastyděl za to, že ho berou tak vážně, ale když přešel očima témata dalších vystoupení, jenom pokrčil rameny. Ano, byl ochoten věřit, že někde ve světě se konají odborné konference, kde se něco závažného doopravdy řeší a má tedy smysl se jich zúčastnit. Ale on žádnou takovou nikdy neměl štěstí navštívit – a to, co se tu chystalo, bylo už vyloženě smutné. Jenomže on se takových loutkových představení musí zúčastnit, když si v práci chce udržet své vratké postavení: i když to působilo jako rozpor v pojmu, byl pária a přitom prominent.

Zachmuřeně kráčel z Kulturáku a tak si ani nevšiml, že velké černé auto zastavilo u chodníku, dva muži z něho vylezli a přistoupili k němu.

„Nastupte si, pojedete s námi,“ řekl mu polohlasem jeden z nich.

Petr na něho pohlédl spíš s údivem než se zděšením,

„Co to má být, únos?“

„Nehloupněte a nastupte,“ řekl ten muž přísně a zkušeným pohybem mu před oči na okamžik strčil průkaz StB.

Petr si dodatečně říkal, že měl protestovat, ale v té chvíli byl tak překvapený, že se na nic nezmohl. Mlčky nasedl do auta, které bylo rozměrné a skoro přepychové až na to, že dost nepříjemně páchlo nevětraným kouřem z cigaret. Auto se okamžitě rozjelo a klíčkovalo ulicemi tak, že brzy ztratil představu, ve které části města jsou. Pak náhle zastavilo před anonymně umouněným domem. Petr byl veden po schodech do druhého patra a tam dveřmi, které neměly žádnou jmenovku, do bytu, jehož větší pokoj zřejmě sloužil k výslechům. Petr si pomyslel, že ty místnosti – tohle byla už třetí nebo čtvrtá, které zažil – vypadají vždycky stejně. Taky oba agenti – jeden delší hubený blondýn, druhý zřejmě starší, při těle a s téměř holou hlavou – byli zaměnitelní svými bezvýraznými a přihloupými tvářemi.

„Proč jste sem přijel?“ zeptal se plešatec, který byl zřejmě důležitější.

„Co je to za otázku?“ odsekl popuzeně. „Snad se vám nemusím zpovídat.“

„Máme své důvody. Přijel jste totiž s paní Evou Morris.“

„Přijel jsem sám,“ řekl ostře. Na okamžik ho napadlo, že ti mladí Němci v kupé byli třeba jejich agenti a že StB tedy ví o tom, že s Evou vlastně jel už z Prahy, ale pak to zavrhl, bylo to příliš fantastické.

„Mám mít zahajovací přednášku na konferenci VTS, o té byste měli vědět,“ řekl.

„Ale s paní Morris jste už včera strávil,“ pohlédl plešoun do notesu, který vytáhl z kapsy, „87 minut v jejím pokoji. Potom jste spolu večereli a dnes,“ převrátil v notesu list, „jste se tajně sešli na Větruši. Paní Morris tam přijela taxíkem, zatímco vy, aby to nebylo tak nápadné, jste přišel pěšky.“

Petr se zasmál – bylo to tak pitomé, že se k smíchu ani nutit nemusel.

„Kdybych byl tušil, že dokáže sehnat taxíka a vypraví se tam, byl bych se přidal.“

„A proč právě tam?“

„No, je tam přece pěkný výhled.“

Plešoun pokýval hlavou.

„Právě. Dá se tam odtud pozorovat celá chemička a z druhé strany skoro všechny provozy Setuzy.“

„Já jsem spíš mínil údolí Labe směrem k Děčínu a třeba naproti hrad Střekov.“

„Byli jste tam několik hodin. Co jste tam celou dobu dělali?“

„Obdivovali jsme svah plný petrklíčů a pak jsme přemýšleli nad Vrkočem.“

Blondýn, který po celou dobu pilně zapisoval, překvapeně zdvihl hlavu.

„Co to má být?“ zeptal se vysokým hlasem.

„Já myslel, že tu víte o všem,“ řekl Petr. „No ale když to vzniklo před nějakým milionem let... Je to taková zvláštní vyvřelina čediče. Stojí to za podívání.“

Plešoun udělal netrpělivé gesto rukou.

„Chci vědět všechno, o čem jste se domlouvali. Nebo prostě o čem jste mluvili. Písemně. A tady před námi to podepíšete.“

Petra zaplavila zuřivost. Už otevíral ústa, aby je poslal tam, kam nejspíš patřili, ale pak mu hlavou bleskl skvělý nápad.

„Přece to nebudu psát dvakrát,“ řekl jako otráveně. „Už jsem to slíbil vašim kolegům v Praze. Chtějí podrobnou zprávu za celý pobyt, nejen za půl dne.“

Plešoun na něho okamžik vyjeveně hleděl.

„Proč jste to neřekl hned?“ vyštěkl pak.

„Nemůžu to přece vykládat každému na setkání.“

„Ale nám jo! Jaké máte krycí jméno?“

„No přece Jelen, to taky nevíte?“

Viděl s mrazením v zádech, že ten blondák zdvihl telefon, ale plešoun mírně zavrtěl hlavou. Blondák telefon zase položil. Bylo asi nějak proti pravidlům takové věci ověřovat. Petr si pomyslel, že jeho finta jistě vyjde najevo a pak se mu násobně vrátí, ale v té chvíli měl prostě jen škodolibou radost, jak je převezl.

„Můžete jít,“ řekl zamračeně plešoun. „Za rohem stojí autobus číslo 13, ten jede k nádraží.“

Petr vyběhl na ulici a nejraději by se hlasitě rozesmál. Ale ovládl se a šel hledat tu zastávku autobusu.

* * *

Večer čekal na Evu skoro hodinu. Přišla, když už to skoro vzdal a chystal se objednat osamělou večeři. Vypadala unaveně, ačkoliv zřejmě celé odpoledne odpočívala.

„Je ti dobře?“ zeptal se starostlivě.

„Je mi mizerně,“ řekla. „Ta cesta asi nebyl dobrý nápad. Ale nebudeme teď už mluvit o mně. Jak se vede tobě?“

„Mám ženu a dvě holky, to asi víš. Naštěstí se nám podařilo opatřit si družstevní byt, kde každou chvíli něco nefunguje, ale je to střecha nad hlavou. Renáta učí a já...“

„Já vím, že tě vyhodili z Akademie.“

„Proboha, kdo ti to řekl?“

„No, někdo. Ty ho neznáš, ale on o tobě ví. Ale nemyješ okna, jsi prý ve výzkumu.“

„Můžeš to tak nazvat, ale je to jen taková kuchařina.“

Zasmála se, vlastně to bylo poprvé za celou dobu.

„Ty a kuchařina? Jistě z toho děláš vědu.“

„Rád bych, ale nejde to. Jak můžeš stavět vědu z něčeho, o čem nic nevíš? Mí kolegové si to ovšem nemyslí, ti mají sebevědomí, které by vydalo alespoň na dvě Nobelovy ceny. Ve skutečnosti ale mají jenom trochu zkušeností, ti nejlepší snad něco jako cit, co ten materiál asi potřebuje. Ti ostatní to jenom zkoušejí. Když mají štěstí, tak to vyjde.“

Díval se, jak se nimrá v jídle. Zřejmě jí nechutnalo, byla asi zvyklá na lepší.

„Ty se ale jistě snažíš o víc, jak tě znám. Konečně, máš tady nějakou přednášku...“

„To je jenom taková komedie,“ přerušil ji.

„Jak to?“

„To se těžko říká. Já jsem vymyslel způsob, jak by se takový výzkum dal zkrátit tím, že by pokusy navrhoval počítač. Není to nesmysl, já mám dokonce příklad, kdy jsem to uskutečnil. Ale ani sám nevěřím, že by se to mohlo ujmout.“

Hleděla na něho překvapeně.

„Pro mě jsi byl vzor člověka, co říká vždycky pravdu,“ řekla tiše. „Proto jsem se do tebe tenkrát zamilovala.“

Překvapivě ho to zbolelo. Nestal se z něho sice lhář, ale jako zosobnění čisté pravdy se rozhodně necítil.

„Dneska mě zatkla StB a odvezli mě k výslechu,“ řekl náhle. Celou tu dobu tiše uvažoval, zda jí to má říct – a teď to tedy bylo venku.

„Proboha, co ti chtěli?“

„Chtěli vědět, proč jsem se s tebou sešel. Proč jsme byli na Větruši a o čem jsme mluvili. Chtěli to písemně.“

Viděl, jak její výraz potemněl. Bylo to, jako by před jeho očima trochu zestárla.

„Ta banda pošpiní snad všechno,“ řekla. „Co jsi jim tedy o nás povídal?“

„Nic.“

„Jak to, nic? To tě jenom tak pustili?“

„Já jsem jim řekl, že už mám za úkol z Prahy podat o tobě zprávu.“

„A máš?“

„Prosím tě, co tě to napadá? Za koho mě máš?“

Vyhnula se jeho pohledu. Bylo to šílené, ale ona mu snad nevěřila nebo přinejmenším zvažovala, zda mu může věřit.

„Slyšela jsem, že prý mají právě mezi disidenty svoje agenty. Říkal to někdo, kdo do Británie odsud přijel.“

„To nejspíš byl sám agent. Oni takové věci schválně říkají, aby zaseli mezi lidi nedůvěru. Ale ať je to, jak chce, já s nimi nespolupracuju. Spíš oni mě bůhvíproč sledují a já se

potom občas dozvím, že se na mě vyptávali. A ty sis snad myslela... Prosím tě, jak jsem mohl tušit, že tě tady potkám?“

„Já vím, je to blbost.“

S odporem odsunula talíř s téměř nedotčenou večeří a vstala.

„Nezlob se, já si radši půjdu lehnout.“

„No jistě, když se dobře necítíš. Já ti jen musím říct, že zítra dopoledne budu na té konferenci. Musím tam, mám tam hlavní přednášku.“

„Já vím, tu komedii,“ usmála se.

Pak mu jen prsty levé ruky zamávala a odešla.

* * *

Přednáška proběhla tak jako vždycky, to znamená víceméně bez potíží. Samozřejmě poněkud zlobila technika, ale to bylo v zemi běžné. Petr trémou vlastně nikdy netrpěl a zcela se jí zbavil, když se naučil soustředit se zcela na své téma a téměř zapomenout, že ho poslouchá a kriticky posuzuje sál plný lidí. Na konci se nikdo na nic nezeptal, to bylo trochu trapné, ale taky obvyklé: lidé mu asi moc nerozuměli a nejspíš se báli, aby se neztrapnili hloupým dotazem.

Seskočil s podia a vydal se k ostrůvku známých tváří, vesměs lidí, s nimiž ve výzkumu kdysi pracoval. Někteří za tu dobu viditelně zestárli, hlavně Bárta, který to jejich oddělení vedl a s nímž se Petr tehdy zrovna v dobrém neloučil. Vaška Hausnera nikde neviděl, ten zřejmě konferenci ignoroval. Ale byli tam manželé Potužníkovi, takový legračně nesourodý pár, on mohutný a téměř kulatý díky mocnému břichu, ona téměř se ztrácející se svou subtilní postavou. To byli nenároční, milí lidé, kteří na jeho pozdrav odpověděli srdečným úsměvem. Bárta měl ale ve své žluté tváři uštěpačný výraz a jeho do dvou hrotů stažené zorničky nevěštily nic dobrého.

„Tak jsi nás poučil, jak se má výzkum dělat,“ řekl nakysle.

Petr si nevzpomínal, že by si kdy tykali, a nehodlal to měnit.

„No, je to jedna z možností,“ řekl lehce. „Každému vyhovovat nemusí.“

„Vy máte ve výzkumáku počítač?“ dorážel Bárta.

„Máme ho v podniku, to úplně stačí.“

„Ale na Akademii, tam jste ho jistě měli.“

„Ano, ale tam, jak jistě dobře víte, už několik let nejsem.“

„Slyšel jsem. Vlastně ses vrátil k něčemu podobnému, jako to, co jsi dělal u nás.“

Výraz v Bártově tváři si přímo říkal o facku. Ale Petr nebyl žádný násilník.

„Jistá podoba tady je.“ Usilovně se snažil, aby se mu zlostí netrásl hlas. „Ale to víte, podobná věc se dá dělat různě. Záleží na tom, kolik toho člověk chápe.“

V sále se ozval gong, zřejmě signál konce přestávky. Bárta chtěl zřejmě ještě něco říct, ale pak si to rozmyslel. Petr se rozhlédl a našel volnou židli opodál, u stolu, kde byli nějakí mladí lidé, dva mládenci a dívka, kteří si ho zvědavě prohlíželi. Požádal jednoho z nich o půjčení programu, který si zapomněl vzít při registraci. Nemusel se ani dívat: nic z toho, co se tu nabízelo pod důležitě znějícími tituly, ho nezajímalo. Slušnost vyžadovala, aby přetrpěl následující přednášku, ale v další pauze se tiše vytratil.

Venku, i když to bylo v Ústí, byl lepší vzduch. Je možné, že by se tady ti lidé nemyli? Vzpomněl si, jak mu jedna mladá žena, s kterou měl krátký poměr ještě než tu poznal Evu, vážně vykládala o tom, že ti, kteří se sprchují dvakrát nebo třikrát denně, cítí pach těch, kteří se sprchují jen jednou. Znovu se tomu musel usmát, i když to patrně nebyla jenom báchorka. V chemičce byly provozy, kde se vyráběly barevné pigmenty, jejichž maličké částičky se lepily na povrch těla – když šel člověk okolo, vídal tam lidi modré, žluté, červené. Ani časté sprchování, na něž měli tihle zaměstnanci nárok, je úplně nezbavil barevného nádechu kůže. Když o tom doma vyprávěl, Renáta chtěla vědět, zda k sobě mají zvláštní přitažlivost třeba lidi doplňkových barev. Petr po tom raději nepátral: Ústí tehdy bylo docela divoké město, bylo tam asi snadné přijít k úrazu. Konečně to se asi příliš nezměnilo, když člověk vzal v úvahu třeba případ toho Kroupy.

Zatímco o tom přemýšlel, došel bezděčně k hotelu. Bylo ještě trochu brzo na oběd, možná by Evu mohl vylákat na menší procházku, vždyť toho byla ještě spousta, co si mohli říct o tom, jak dosud žili, co viděli a na co rádi vzpomínali. Prostě odloží na pokoji tašku s věcmi, které potřeboval k přednášce, sundá kravatu, možná odloží i sako, svetr bude lepší. Pak zkusí zaklepat na dveře 313, třeba ještě nikam nevyšla.

„Máte tu vzkaz od paní Morris,“ řekla mu mladá žena v recepci, když si řekl o klíč, a podala mu obálku.

Pohlédl na stěnu, kde visely klíče, a viděl, že ten od 313 tam je.

„Ona někam šla?“ zeptal se pro jistotu.

„Paní Morris si hned ráno vyžádala účet a pak s kufrem opustila hotel. Asi odjela.“

Petr pokývnutím poděkoval a poodstoupil od pultu. Tam trochu rozechvěně roztrhl obálku. Byl v ní jediný list papíru a na něm stručný nápis:

„Bylo příjemné tě po letech potkat. Měj se hezky, Eva.“

Pocítil cosi jako bolestivý šok. Tak prostě odjela, bez jediného vysvětlení... Ani se nepolíbili, neobjali, byli spolu pár hodin jako dobří známí. No ano, neviděli se už tolik let, ale to mu náhle připadalo nepodstatné. Kdysi přece... Jistě, nic velkého se tehdy mezi nimi nestalo, ona byla takové citlivé děvče – vzpomněl si, jak se chvěla, když se jí opatrně dotýkal. Ale právě pro tu křehkost, kterou s ženami jinak skoro nezažil, měl vzpomínku na Evu v jakési sametové schránce paměti – a z které zde, když ji po letech zas viděl, začalo cosi růst, něco možná cenného, co by snad mohlo dodat trochu barvy šedivosti jeho současného života. Jistě, jeho manželství bylo v pořádku a obě holky byly prima, jenomže ty už směřovaly někam jinam – Jana už měla mládence a jistě by se odstěhovala, kdyby bylo kam; Barbora byla zase zaměstnaná sportem, to nebylo nic pro něho. S Renátou si celkem rozuměli, ale pokud v jejich vztahu bylo vzrušení, tak nejspíš tehdy, když se občas pohádali.

Bezděky držel pořád ten Evin vzkaz v ruce a přitom hleděl velkým oknem hotelové haly ven. Okolí hotelu bylo celkem upravené, ale dál to prostě bylo Ústí, jak je z minulosti znal. Obloha, která byla ráno celkem modrá, mezitím zešedla a když si to uvědomil, pocítil náhle slabý zápach, který patřil k chemické továrně. Najednou se mu tady všechno zprotivilo. Rozhodl se, že se vrátí do Prahy – a to nejbližším vlakem, který pojede. Ale co konference?

V duchu mávl rukou. Nic z programu ho stejně nezajímalo a v Praze se ho nikdo nebude vyptávat – a pokud ano, nějak se vymluví.

Přistoupil k recepci a požádal, zda by taky mohl dostat účet.

„Ale vy máte rezervaci na tři noci,“ řekla mladá recepční přísně.

„Já vím, ale musím se bohužel vrátit. Dcera mi vážně onemocněla, dozvěděl jsem se to, když jsem volal domů.“

Na chvíli ho zamrzelo, že použil tak dětinskou výmluvu. Tak jako každý, byl i on poněkud pověřivý a trochu se bál, aby nemoc doopravdy nepřivolal. Ale pak se v duchu okřikl, že je to nesmysl.

„Bude to chvíli trvat,“ řekla.

Musíš informovat StB, pomyslel si. Nepochyboval o tom, že recepční v takovém hotelu buď přímo je u StB je nebo s nimi spolupracuje. Ten vzkaz, který mu zanechala Eva, si jistě taky přečetla. Copak asi usoudila z těch slov? Mohla to považovat za nějakou šifru. Rozhodně v ní vzbudí podezření, že i on odjíždí ve stejný den.

Řekl, že bude ve svém pokoji, a ona jenom mlčky kývla.

* * *

Podle ženy v nádražní pokladně první rychlík do Prahy v ten den pojede asi za hodinu, ale naopak opačným směrem k Děčínu a přes hranice do Drážďan a jistě dál až do Berlína už tudy projel dopoledne v deset hodin. Protože Eva na nástupišti ani v restauraci nikde nebyla, odjela zřejmě do NDR. Co tam mohla pohledávat? Odjela tak náhle, bez varování, že se nemohli rozloučit a vyměnit si adresy. Proč to asi udělala? Lekla se zájmu StB o svou osobu nebo ho přece jenom podezírala, že on s nimi má něco společného? To všechno se už nikdy nedozví. Eva jako by se na den vynořila z mlhy a pak se v ní zas ztratila. Pocítil znovu bolest, která se ozvala už, když četl ten její vzkaz. Proboha, proč? Vždyť na ni léta nemyslel – a pokud si na ni vzpomněl, vždycky od té vzpomínky uskočil s pocitem nejasné viny. Přál si, aby konečně přijel ten vlak a on odsud mohl uniknout.

Rychlík měl samozřejmě zpoždění, nic v téhle zemi nejezdilo tak jak má. Ale nakonec dorazil. Byl dosti plný, ale po delším hledání našel v jednom kupé místo k sezení. Byl tam ale nějak vydýchaný, špatný vzduch, takže raději zatím zůstal v chodbičce u okna. Vlak se váhavě rozjel, nabíral rychlost, ale pak z neznámého důvodu zas zvolnil a nakonec zůstal stát. Tak Petr ještě jednou spatřil Vrkoč v té příkré stráni nad tratí: podivný útvar, ničemu vlastně přímo nepodobný, ale přitom tolik věcí připomínající. Řekl by při pohledu na něj jako Eva, že celý jeho život byl jen propletenec různých snů a bolestivých nezdarů? To přece jenom ne. Kdyby o tom mluvil třeba s Barborou, řekl by asi, že je život melírovaný, jednou zářivý a jindy zase temný. Je v něm asi víc bolesti než štěstí, ale ne zas o tolik, aby člověk nedoufal, že někdy v budoucnosti bude zase lépe.

Zrovna, když si to pomyslel, dal se vlak s trhnutím zas do pohybu a rozjel se stále rychleji ku Praze a tím i k budoucnosti, o níž mohl leccos předpokládat, ale s jistotou nic nevěděl.

Podivnost

Nemohli se pak dohodnout, zda tu dívku už někdy dříve viděli – ale o to se přeli až poté, co je oslovila. Byli by ji nejspíš přehlédli, protože Markéta se rozhlížela, kde už všude pučí svěží lístečky, a Ondřej hleděl jako vždycky do země – ne ani tolik v zadumání, ale prostě proto, že mu ztuhlost obratlů bránila zdvihnout hlavu. Ale ta dívka vyskočila z lavičky ještě dřív, než ji mohli minout, a vstoupila jim do cesty.

„Promiňte, mohla bych vám něco říct?“ řekla s nejistým úsměvem.

Zastavili se a trochu vyjeveně na ni zírali. Dívka to byla hezká, stará tak kolik? Snad osmnáct, nanejvýš dvacet let. Kus od lavičky měla postavený hluboký kočárek, kde zřejmě spalo dítě.

„Já jsem vám chtěla jenom říct,“ vyhrkla spěšně, „že vás moc obdivuju a ráda vás vidím. Už se dlouho chystám vám to povědět, ale teprve dneska jsem k tomu našla odvahu.“

„To je od vás milé,“ zdráhavě ze sebe vypravil Ondřej. „My taky ovšem...“ nevěděl vlastně, co říct, ale ona zřejmě ani nečekala žádnou odpověď: obrátila se k nim zády a vrátila se ke své lavičce.

„Co to mělo být?“ hlasitě zašeptala Markéta po několika krocích a ještě trochu silněji mu stiskla ruku, za kterou ho držela.

„Já nevím,“ šeptl Ondřej. „Asi si nás s někým spletla.“

„Prosím tě, s kým? Nejsme podobní žádným celebritám, aspoň pokud vím. A taky bych se divila, že by nás někdo ještě obdivoval.“

„No, doslova obdiv, to se nedá očekávat. Ale lidi se vyjadřují všelijak. Dneska je v módě lichotit všelijak postiženým, tak třeba do toho zařadili i stařečky.“

Markéta na to nic neřekla. I když nikdy nepopírala vysoký věk, jeho zdůrazňování neměla ráda. A taky neměla moc pochopení pro výstřední chování.

„Myslím, že je ta holka nějak praštěná,“ řekla rezolutně, když už byli dostatečně daleko.

„No je fakt, že je to trošku divné. Ale to víš, někdy jsou mladé matky vyšinuté. Má to dokonce jméno...“

„Prosím tě, ta a matka? Vždyť je to ještě děvče.“

„Copak jsi neviděla kočárek?“

Markéta pokrčila rameny, zřejmě se nehodlala vzdát.

„Třeba někomu hlídá dítě.“

Ondřej chtěl namítnout, že tak malé dítě v hlubokém kočárku asi nikdo nikomu nesvěří, ale raději nic neřekl. Na mateřství tu byla expert Markéta, on byl jen pomocník. Místo toho začal nahlas vzpomínat, kolikrát je někdo takhle náhle oslovil.

„To víš, chodíme tu takhle pravidelně,“ řekl obzvlášť klidným hlasem. „Lidi nás vídají a časem mají dojem, že by nás snad měli znát. Nebo že jim v jistém smyslu patříme – ne, já vím, že to zní dost divně. Ale já tím myslím asi tohle: vídají nás pořád spolu, držíme se z ruce a zjevně se máme rádi. To je pro ně asi něco jako symbol pohody a stability – a jestli to tak je, tak to není špatné, ne?“

Pohlédla na něho, ale nic neřekla. Jako většina žen, i ona brala věci věcněji, než se muži všeobecně domnívají.

* * *

Druhý den byla dívka zase na svém místě, na téže lavičce. Kočárek měla na pár metrů od sebe, na druhém kraji cesty, asi aby dítěti nevadil kouř z její cigarety, kterou jaksi obřadně držela mezi dvěma prsty. V druhé ruce držela mobilní telefon, zřejmě nějaký lepší typ, ve kterém zřejmě něco hledala.

Ondřej ji trochu rozpačitě pozdravil, ačkoliv byl určitě několikrát starší, a dívka odpověděla úsměvem, kterým by člověka asi obdarovala nějaká princezna z kabiny zlateného kočáru. Cítil, jak mu Markéta stiskla ruku a přiměla ho přidat do kroku. Pohlédl na ni a viděl, že se usmívá.

„Co se děje?“ zeptal se, když byli dostatečně daleko.

„V tom kočárku žádné dítě není.“

„Prosím tě, chceš říct, že má ten kočár prázdný?“

„To neříkám, něco tam je. Ale nic živého.“

Ondřeje zamrazilo, ale pak si uvědomil, že to v jeho podvědomí promluvila televize se svými hloupými thrillery.

„Nějaká panenka?“

„No možná, ona to má zavěšené plenou, takže tam skoro nevidíš. Ale to, co tam je, se ani nepohnulo.“

„Některé malé děti přece spí jak zabitě. Já vím, že Mirek, ten nám dal – ale vzpomeň si na Kačenku, ta snad ani nedýchala.“

„To se snad zdálo tobě. Ale já jsem byla matka, měla jsem takový jako šestý smysl a moc dobře jsem věděla o sebemenším hnutí.“

Nechtěl se přít, bylo to tak dávno. Teď už jsou z obou dětí starší osoby, Mirek by už měl jistě nárok na penzi, jen kdyby chtěl. Nějak ten život rychle uběhl, až se člověku zdálo, že se někde stala chyba – nějaká léta, možná desetiletí, snad musí někde být v záhybech času zapomenuta...nebo jako ostrůvky zážitků neurčitě plují po hladině času, nejspíše původem a snad i realitou... Zrovna tenhle rozhovor, který teď vedli, se už někdy udál, dokonce i s jejich pohyby: zvedl hlavu tak jako právě teď a podíval se na keře rostoucí podél cesty. Ta spousta drobných zelených lístků vypadala, jako by někdo do keřů dýchl zeleň. Náhle si vzpomněl na ta sítká, která používali ve výtvarné výchově – jezdilo se po nich zubním kartáčkem, namočeným v obarvené vodě, a papír pod sítkem se stejnoměrně pokrýval...

„Ondro,“ dloubla ho Markéta do žeber, „co to vlastně Katka říkala o problémech Olgy?“

„Že se s tím Zdeňkem rozejde.“

„Ale prosím tě. Takhle se rozcházejí, co se znají.“

„Jenže teď mají děti...“

S jakousi závratí v duchu hleděl na ty stupně: jeho děti, jejich děti a ty zas mají svoje potomky. Nebo se plete? Bylo to jak stavebnice: kolik kostek se dá na sebe nastavět, než ta horní spadne?

„Podívej, to je krasavec!“

„Myslíš psa nebo pána?“

„Ale no tak, vždyť mě znáš. Podívej, jak si vykračuje, on o tom dobře ví, že ho lidi obdivují. Ten by se asi ani nedal pohladit.“

Muž, kterému pes zřejmě patřil, k nim s úsměvem obrátil svou sympatickou tvář.

„To je fena, říkáme jí Ada. Ona se jenom tak dělá, že je vznešená,“ řekl přívětivě. „Je to holt ženská. Kdybyste měli nějaký mls, to byste viděli.“

„Když my nic nemáme,“ řekla Markéta smutně.

„To nevádí, ona stejně přijde. Ado, pojd' se pomazlit.“

Ondřej přihlížel, jak Markéta s rozkoší noří své prsty do té krásné srsti, a pak mrknul na toho člověka. Bylo mezi nimi pochopení a sblížení, jaké většinou mezi cizími lidmi nebývá. No, nebyl to jediný případ: v parku a okolí měli už řadu známých psů, s nimiž se už skamarádili, a díky nim i řadu známých lidí. Vlastně je až tak dobře neznali, neměli třeba ani tušení o jejich jméně, přesném bydlišti nebo jejich povolání. Nikoho z nich by nikdy jen tak neoslovili a nedali se s nimi do řeči, nebýt pejska, který se nechal pohladit. Bylo to zvláštní – jako by ti chlupatí tvorové proráželi jakýsi neviditelný krunýř, který lidé kolem sebe nosili.

* * *

Další den byl jako ten předešlý, což se vlastně stávalo často: vyšli skoro přesně ve stejnou dobu a bezděky zvolili pro svůj okruh stejnou cestu. Nu a na té první lavičce seděla tatáž slečna s kočárkem odsunutým přes cestu, v jedné ruce zapálenou cigaretu a v té druhé mobil, do nějž nemluvila, ale něco v něm patrně hledala. Ondřeji to už málem připadalo jako obraz, který tam někdo zapomněl, ale za chvíli se něco změnilo: Markéta, zvědavá jako všechny ženy, se nad kočárkem sklonila a snad i trošku odhrnula plenu, která zakrývala pohled do nitra. Slečna se okamžitě vymrštila, jedním či dvěma kroky byla u nich a udělala takový zvláštní manévr s kočárkem, který se dal chápat jako pohoupání, ale současně i uhnutí.

„On se tak snadno probudí,“ řekla na vysvětlenou. „Ale když se trošku pohoupá, hned zase usne.“

Markéta na ni pohlédla, pak pokývala hlavou, což si bylo možno vysvětlit všelijak. Současně Ondřejovi silně stiskla ruku a zřetelně ho táhla od té slečny směrem do parku.

„Viděl jsi to?“ hlasitě zašeptala, jakmile byli poněkud dál. „Je to, jak jsem ti říkala. V tom kočárku je dětská panna, oblečená jako mimino. A ta holka se tváří, jako by to bylo živé dítě. Není praštěná?“

„No, vypadá to tak. Ale třeba to má vysvětlení ... třeba je těhotná a nacvičuje takhle mateřství.“

„Ondřeji! Jenom proto, že je hezká, zas se jí budeš zastávat? Kde jsi na ní viděl nějaký příznak, že je v naději? Vždyť je to ještě mladá holka a ještě k tomu štíhlá jako proutek.“

Inu, připouštěl, že hezké holky vždycky posuzoval shovívavěji, taky jim asi více věřil, když mu něco tvrdily. Věděl, že je to jeho slabost, která ho ani ve stáří neopustila.

„Víš, ono se mohlo stát ledacos. Třeba s nějakým klukem otěhotněla a rodiče ji donutili jít na potrat. Nebo nějaké dítě měla a přišla o ně. Třeba je dala k adopci.“

„Tím vším nás krmí televize,“ zasmála se Markéta. „Nechceš jim psát scénáře?“
„Na to tam stojí fronta mladších. Jak vysvětlíš ten kočárek, když se ti to nezdá?“
„Třeba ho někde ukradla.“
„Markéto! Viděla jsi, jak je oblečená, věčně má cigaretu, ten drahý mobil...“
„Ale je viditelně praštěná.“
Ondřej na to nic neřekl. Nechtěl se přít.

* * *

Jaro v tom roce dlouho váhalo, pak ale jako by to chtělo dohnat, úplně šílelo horkými slunečnými dny, kdy všechno rozkvetlo, rozvinulo se a občas taky uvadlo, protože pro změnu bylo urputné sucho. Vyrazit na procházku v tom slunečním jasu bylo přímo povinností, ačkoliv člověk jen obtížně překonával malátnost a nejráději by vleže podřimoval někde ve stínu. Ondřej s Markétou, kteří ostatně vycházeli za každého počasí, tedy šli jako vždycky známou cestou jedním ze dvou parků, které měli v dosahu. Po jedné zatáčce Markéta jejich kroky náhle zarazila a ukázala bradou někam stranou. Ondřej se tam podíval a viděl, že ten strom s drobnými půvabnými květy, jehož jméno neznali, který rozkvétal vždycky jako poslední, už také vystavuje svoji nádheru.

„To je krása,“ řekl s obdivem.

„Ale to nemyslím,“ zašeptala Markéta. „Podívej, na tom trávníku...“

Na svěží trávě byla rozprostřená deka, na ní seděly nenuceně dvě půvabné mladé ženy a hrály si s malým dítětem. Mohlo mu být několik měsíců – kolik, tím si Ondřej nebyl jist. Ale snad by mohl přísahat, že dětský kočárek, který stál na trávníku opodál, dobře zná – stejně jako jednu z obou mladých žen. Kolem té bylo mezi nimi malé pozdvižení, které ale rychle zase ulehlo, když tu divnou slečnu načas přestali vídat.

„Tak vidíš,“ řekl tiše.

„No jistě, vidím dítě. Ale to není její.“

„Jak to víš?“

„Prosím tě, Ondro,“ táhla ho po cestě pryč, zřejmě aby nemusela šeptat. „Tak za prvé, ta její starší sestra...“

„Ty ji odněkud znáš?“

„Vidím ji poprvé, ale je přece té naší známé podobná. Ty ses jí na tvář asi nedíval, když byly obě napůl svlečené. Ale mohl jsi aspoň vidět, jak má plná ňadra. Zatímco ta druhá...“

„To jsi všechno stačila postřehnout?“

„Ne jenom to. Hlavně ten způsob, jak se k dítěti měla, jak ho vedla rukou, aby lezlo. To přece poznáš, která z nich je matka. Ta naše známá jenom koukala.“

Může být prostě jenom nezkušená, pomyslel si Ondřej, ale nic neřekl. Nechtěl se přít – na to byl příliš krásný den a být s Markétou v míru se mu líbilo.

* * *

Potkávání lidí ve městě, to je svého druhu něco jako ruleta: někdy člověka vidáte denně a pak, bez varování, jako by se někam ztratil – stačí, aby jen nepatrně změnil zvyky a vycházel třeba jenom o čtvrt hodinu dřív či později než dosud. Tak Ondřej s Markétou už ozeleli celou řadu povrchně-známých, s nimiž se třeba jen zdravili nebo s nimi prohodili nezávaznou frází. Ty starší z nich s povzdechem v duchu pohřbili, ti mladší a viditelně zdravější se zas v jejich představách odstěhovali nebo nastoupili do zaměstnání, které mělo velké nároky na čas. Občas se ve svých představách nemýlili, ale častěji ti lidé vycházeli právě trochu jindy a tak se s nimi o nějakou stovku metrů míjeli.

Tak se zřejmě dělo i s tou jejich slečnou Podivnou, jak si ji mezi sebou pokřtili. Ta taky jako by se svými záhadami načas zmizela, což Ondřej komentoval, že se zřejmě taky odstěhovala, zatímco Markéta ji spíš viděla v péči nějakého ústavu. Zrovna se o těch možnostech dobromyslně přeli, když ji najednou jako naschvál v parku potkali. Nebylo to vlastně v pravém smyslu setkání: ta slečna náhle prošla kolem nich po příčné cestě. Ani si jich nevšimla, byla totiž plně zaměstnána něčím, co si s další mladou ženou ukazovaly v mobilním telefonu. Bylo to zřejmě něco velmi zábavného, protože se obě tomu vzrušeně chichotaly a pošťuchovaly jedna druhou.

Jenomže na celé té věci bylo nepochybně závažné, že „jejich“ slečna přitom tlačila kočárek, ve kterém sedělo zdravě vypadající dítě.

„Tak vidíš,“ řekl Ondřej a stiskl Markétinu ruku.

„Co mám vidět? Byl tam kočár s dítětem, mimochodem jiný, než jsme předtím viděli.“

„Mně připadal stejný, ale na tom nesejde. Podstatné je, že v něm měla dítě.“

„Nějak velké, nepřípadlo ti?“

„Když ona už to zase je docela doba, co jsme ji viděli. Děti rostou rychle, to víš ty lépe než já, ty jsi přece s nimi byla doma. Ale všimni si, že to byla ona, kdo tlačil ten kočárek.“

„No a co? Když jsme měli Katku nebo Mirka, tak jsi přece taky někdy kočár tlačil. Ale kvůli tomu jsi je nerodil, nebo snad ano?“

„Pokud vím, tak ne – i když podle toho, jak teď vypadám, bych skoro řekl, že ta možnost tady je. No, nečerti se, já to vážně nemyslím.“

Šli dál a Ondřej přitom přemýšlel o tom, že jeho otec, natož děd, by asi nikdy netlačili dětský kočárek – bylo to asi stejně nemyslitelné, jako vyjít na ulici bez klobouku nebo bez saka. Možná ještě horší, protože by je to vystavilo posměchu mužů, kteří by je přitom viděli. Na druhé straně kočár mohla tlačit třeba služebná nebo rozhodně chůva, pokud si ji lidé mohli dovolit. Existovaly někdy taky ještě kojné, ale to Ondřej už nezažil. I tak se svět za jeho život neuvěřitelně změnil, nejen v těch velkých věcech, které jsou všem na očích, ale taky v spoustě drobných detailů, které nikdo ani nezaznamenává. Jaký asi byl svět v takovém sedmnáctém století? Nedávno viděl o té době film – ale kdo může věřit filmařům. Neumí ani o své době vypovídat pravdivě.

„Když se mě zeptáš,“ začala Markéta.

„Ale já se tě nebudu na nic ptát,“ škádlil ji.

„Ale měl bys, protože ty nic nevidíš,“ řekla rozhodně. „Mně na tom něco nesedí. To dítě nějak rychle vyrostlo, ten kočárek byl jiný model a ta společnice byla někdo jiný, než ta její sestra, s kterou jsme ji viděli.“

Měl na jazyku, že to všechno může mít rozumné vysvětlení, pokud se v tom nemýlí. Ale jako skoro vždy se nechtěl přít. Místo toho se ještě obíral minulostí. Jak je možné, že tu něco hmatatelně je a pak to prostě zmizí? Není „někde“ ta minulost? Einstein říká... Kdyby tak rozuměl tomu, co říkal tenhle velký muž, který ostatně už tu taky není! Vždycky, když o jeho teoriích přemýšlel, vybavil se mu jeho portrét s vyplazeným jazykem.

* * *

Slečnu Podivnou snad ještě dvakrát nebo třikrát zahlédli, vždycky s nějakým kočárkem, ale nebyli si tak docela jistí, protože ji viděli jenom zdálky. Pak ale, jak se zdálo, prostě zmizela. Občas si na ni vzpomněli, ale protože chyběly nové podněty, nebylo vlastně o čem mluvit. Tak se i z jejich rozhovorů nakonec vytratila. Ondřej si na ni občas vzpomněl a přemýšlel o tom, co vlastně bylo na ní divné. No ano, oslovila je, ale to se jim v tom parku občas stávalo i s jinými: lidé je pravidelně vídali, líbilo se jim, že jsou vždy spolu a vedou se za ruce, jako dvě děti nebo milenci. To tedy nebylo nic podivného. Pravda, hlídala ten kočárek, ve kterém podle Markéty žádné dítě nebylo, leda snad loutka. Pro to žádné rozumné vysvětlení neměl. Markéta ovšem, stejně jako on, už příliš dobře neviděla, takže ta její jistota nemusela být neotřesitelná. To si jí ovšem nedovolil říct, nerad by ji podráždil.

Měli ostatně v následující době různé starosti, které by asi v mladších letech považovali za drobné a za pochodu by je řešili, ale teď, v pozdním věku, jim narůstaly do velikých strašáků. Shodou okolností obě jejich děti – teď už taky starší osoby – dlely se svými rodinami různě v zahraničí, ale i kdyby byl kdokoliv z nich v Čechách, stejně by jim jistě o tom neřekli, protože nechtěli vypadat jako to, čím fakticky byli, totiž bezmocnými starci.

Ať už to bylo tak či jinak – protože každá situace vždycky dovoluje více výkladů – jejich starosti působily jistý zmatek v jejich existenciálním účetnictví: šlo o to, že se jim někam ztratil jeden rok, což ovšem dobře možné nebylo, ale přesto se to zřejmě nějak stalo. Tak si to alespoň vysvětloval Ondřej, ale přitom připouštěl, že se mohl mýlit. U zrodu toho všeho byla nemoc, která Markétu náhle přepadla. To byl pro Ondřeje šok, protože nemocný byl v jejich domácnosti vždycky on, zatímco Markéta ho ošetřovala. K tomu rozdělení rolí došlo před mnohými lety, kdy Markéta po sérii chybných diagnóz prohlásila, že do žádné ordinace dobrovolně nevkročí – a byla od té doby víceméně zdravá, zatímco Ondřej zvolna chřadnul v péči lékařů, zřejmě díky množství léků, kterými ho krmili.

Inu, každé pravidlo má výjimky – a v roce, o němž mluvíme, právě na jásavě prosluněném počátku léta, Markéta nečekaně onemocněla. Přes všechnu její snahu se to nedalo přehlížet jako přechodná nevolnost: tělesná teplota jí vystoupila do nezvyklé výše a k tomu se přidaly průjmy takové síly, že i Markéta byla ochotna ulehnout a spolknout nějakou pilulku léku. Ondřej se natolik vžil do role ošetřovatele, že nakonec začal jít nemocné na nervy a byl vyhnán na procházku, nebo prostě ven, kde bylo tak krásně.

Jít sám parkem, kudy jinak chodili vždy ve dvou, bylo divné a deprimující. Ale oba s Markétou patřili ke generaci, ve které vyjít ven, když bylo krásně, byla přímo povinnost – člověk jako by urazil snad Boha nebo Přírodu, když ignoroval dar krásného počasí a zůstal mezi čtyřmi stěnami, oddaný nějaké zábavě. Když byli ještě dětmi, vlastně těch zábav ani tak moc

nebylo, o počítačích ještě nikdo neměl ani zdání, taky televize tenkrát ještě nebyla a rozhlas většinou zábavný nebyl. Čím vlastně trávili ta tehdy ještě nekonečná letní odpoledne, která se během jejich života tak smrškla, že teď je člověk sotva zaznamenal – jen se kmitla a už zase byla pryč?

Jak o tom přemýšlel, málem bez povšimnutí minul slečnu Podivnou, která náhle vyšla cestou, kterou se vcházelo do vzdálené části parku. Byla docela opálená a zdálo se, že v mezidobí, co ji neviděli, nějak vyspěla. Za ruku vedla dítě, podle oblečení chlapečka, i když měl bohaté kudrny zlatých vlasů, a v druhé ruce nesla dětskou tříkolku. Ondřej byl setkáním tak překvapený, že poněkud nejistě pozdravil. Slečna se na něho překvapeně podívala a šla dál, aniž by jakkoliv reagovala. To bylo ještě více překvapující. Ondřej byl sice už desítky let zvyklý, že ho mladé ženy ignorují, to bylo celkem v pořádku, byl prostě starý a tedy pro ně nezajímavý. Ale to snad neplatilo pro ty, které se s ním znaly, případně se do známosti, jako tahle slečna, přímo vnutily.

Bylo to tak divné, že sám Ondřej ztratil jistotu. Je možné, že ho prostě nepoznala? Inu, nedá se to vyloučit, vždyť i on sám má dost často pocit ráno před zrcadlem v koupelně, že před sebou vidí jakéhosi neznámého starce, člověk by málem řekl primáta. Nebo je taky možné, že ta slečna je s Markétou bere jako jeden celek, vždyť tomu se oni stále blíží, jak se přímo i přeneseně opírají jeden o druhého. Nebo se při setkání vždycky dívá na Markétu, to ženy přece dělají, ačkoliv si to muži nechtějí přiznat: ženy se dívají na ženy, protože se s nimi porovnávají. Zahlédnout koutkem oka muže taky ještě stačí, toho zhodnotit je pro ně asi mnohem prostší.

Co ho kupodivu nenapadlo, byla možnost, že to „jejich“ slečna vůbec nebyla, ale někdo jí velmi podobný, například starší sestra. Napadlo to ale Markétu, když se Ondřej vrátil domů – jenomže hned se k tomu nedostali, protože ještě předtím Ondřej zažil šok, když vešel do ložnice a nikoho tam nenašel: postel byla rozestlaná, ale prázdná. Jediné vysvětlení zřejmě bylo, že se Markétě přitížilo a tak si zavolala záchranku, která ji odvezla...Ne, to nesouhlasilo, Markéta by do nemocnice dobrovolně nešla, to už by na tom musela být hodně zle. V té chvíli slyšel z kuchyně nějaký zvuk, tak se šel podívat a uviděl ke svému zděšení Markétu sedět v noční košili u stolu, před sebou talíř plný kouřících se špaget s nakrájenými kousky salámu a hojnou kečupovou zálivkou. Doplnkem toho zátiší byla napěněná sklenice piva z ledničky.

„Proboha Markéto, ty ses snad zbláznila,“ vykřikl.

„Proč? Moje babička vždycky říkala, že když má člověk zaživačí potíže, tak nejlepší je pořádně se najíst.“

„To ale jistě neplatí, když má člověk úporné průjmy a ještě k tomu teploty.“

„Teploty už nemám, měřila jsem se. A naposled jsem úřadovala aspoň před hodinou.“

„Stejně je to nápor, když jsi předtím vůbec nejedla.“

„Vždyť víš, co tě nezabije, to tě posílí.“

„To říkal Nietzsche a jak sám dopadl!“

„Ondřeji, přestaň přednášet a dej si taky špagety, je tam pro tebe ještě porce.“

Tak to taky dopadlo, ostatně jako vždy. Ne, že by se Markéta vůbec neřídila podle jeho rad – naopak, často si je vyžádala a občas je i poslechla. Jenže ty rady, které přijala, byly obvykle ty, které se jí zrovna hodily.

Když snědli špagety, pověděl jí o svém setkání.

„To zřejmě byla její sestra. Ta nás nejspíš nezná.“

„No ale ta podoba,“ namítl Ondřej. „To by snad muselo být její dvojče, ale přitom přece jen o něco starší, víš, nějak víc vyspělé.“

„To by asi nešlo,“ zasmála se. „Dvojčata se liší nejvýš o pár minut.“

„Byla to asi přece jen ta naše Podivná,“ řekl Ondřej zamyšleně.

„Ale pak mi řekni, kde zase vzala to dítě. Když jsme ji naposled viděli, tlačila kočárek s dítětem, to tehdy sotva sedělo. Poslyš Ondřeji, tady něco smrdí.“

„Ale ne, vždyť jsme hodně větrali.“

„Já myslím s tím dítětem. Jak mohlo takhle rychle vyrůst? Děti nejsou jako rajčata, která trošku přihnoujíš a strčíš do skleníku. Batole v kočárku a za dva měsíce už jezdí na tříkolce?“

„Asi to není stejné dítě... ne, počkej, ty říkáš dva měsíce, ale vždyť je to už taková doba, co jsme tu ženskou potkali, to musí být kolik? Možná rok.“

A tehdy nastalo to dohadování, které nějak nešlo rozsoudit, protože na to byli jenom dva a každý z nich používal podobné argumenty. Zas tu byla ta otázka: může se nějak ztratit rok? No, asi nemůže: i když utekl jejich vědomí, vědí o něm patrně dobře jejich buňky, které zas udělaly krůček k svému konci. Zvenčí to ale není nápadné – a tak se Markéta s Ondřejem museli prozatím smířit s tím, že jistě nevědí...

* * *

Markétiny instinkty si patrně dobře rozuměly s jejím tělem: zásada „pořádně se najíst“ se spíš osvědčila, nežli naopak. Díky tomu zase vyráželi spolu na své pravidelné vycházky, ať už venku bylo hezky nebo ne. Jelikož měli to štěstí, že mohli žít v mírném pásmu, počasí jenom výjimečně bylo extrémní, ale teď už delší dobu nebylo moc příjemné, takže v parku byli většinou sami až na jím už dobře známé majitele psů, kteří své miláčky museli vyvenčit. Slečna Podivná, jak se zdálo, zase kamsi odjela nebo aspoň nevycházela z domu – a jak to bývá, když člověk někoho nevidí, začne na něho zapomínat. Ostatně – dělo se toho tolik ve světě, visely nad ním stále těžší hrozby, že jedna mírná záhada s jakousi zvláštní slečnou, která možná záhadou ani nebyla, byla tak trochu směšná. Tak tedy asi bylo v řádu věcí, že slečna zřejmě zmizela a nebude je dále znepokojovat.

Jenomže svět je spíše ruleta než hodinový stroj, jak bohabojně věřili lidé ještě nedávno; a náhoda, která se neustále proplétá jeho zákonitostmi, může občas vypadat i jako schválnost. Ať tak či onak, když zas jednou stromy parku prozářilo sluníčko a oni ruku v ruce vyšli na obvyklou procházku, spatřili na lavičce – s cigaretou, mobilem, ale už bez kočárku – svoji slečnu Podivnou. Působilo to tak trochu jako smyčka času, ale něco se přece jenom změnilo: Markéta se Ondřejovi vytrhla a přistoupila blíž ke slečně.

„Dobrý den,“ řekla přívětivě. „Vás jsme tu už dlouho neviděli, kampak jste nám zmizela?“

„Ale nikam,“ řekla slečna trochu zděšeně. „Já jsem tu pořád byla.“

„A jakpak se má vaše sestřička?“

„Ale já nemám sestru.“

„Tak je to asi sestřenice, je vám přece podobná. Hrály jste si spolu s dítětem. Na to jsem se vás hlavně chtěla zeptat, jak se má to robátko.“

„Ale já nevím, které dítě myslíte...“

„To jich máte tolik?“

Slečna na ni vyděšeně hleděla, pak chtěla asi něco říct, ale náhle se vynořil z křoví za lavičkou malý chlapec s hlavou plnou zlatých lokýnek a chytil ji za ruku.

„Támhle jde Ema,“ hlásil vzrušeně. „Pojď, musíme ji chytit, než ji zase ztratíme.“

„Ano, to musíme...“ vydechla zmateně slečna. „Promiňte, ale vidíte, já musím...“

Vstala a pospíchala za chlapcem napříč přes velký trávník směrem k nějaké mladé ženě, které nebylo vidět do tváře. Bylo vidět, že energicky tlačí kočárek, snad se tam ještě motal chundelatý pes a ještě bylo nějaké dítě na plastikovém vozítku. Běžet za slečnou postrádalo smysl, jednak by je na svých starých nohou nedohonili a jednak by to bylo bláznivé – jakpak by zdůvodnili ten svůj pokus o výslech?

Tak tu slečnu zase ztratili a přesto, že nadále vycházeli každý den, už ji nikdy – alespoň do dne vzniku těchto řádek – nepotkali. Postupně o ní mluvit přestali, pak už na ni ani nemysleli a nakonec, aniž by o tom věděli, ji uložili mezi podivnosti, jež má na své půdě asi každé vědomí. Ale ještě, nežli se tak stalo, povzdechla jednou Markéta:

„Přece jen bych ráda věděla, jak to s tou Podivnou vlastně bylo.“

„No, jak. Nejspíš měla ráda děti, tak je jiným hlídala.“

„Nejspíš. Ale mohlo to být taky jinak.“

Ondřej jen pokrčil rameny: „Všechno přece může být tak nebo jinak, kdypak máme doopravdy jistotu?“

Markéta na to nic neřekla.

Jednoho dne po mnoha měsících, když spolu čekali na chvíli, kdy už bude vhodný čas pustit si televizi, Ondřej náhle odložil časopis, v kterém si předtím četl.

„Představ si, prý uspořádali anketu o tom, který teoretický objev ve 20. století byl nejdůležitější. Myslíš, že to vyhrála relativita? Kdepak. Je to prý princip neurčitosti.“

Markéta chvíli mlčela.

„To asi hlasovali muži, ne?“

„No, byli to fyzici, to většinou muži bývají, i když ne výhradně.“

„To jsem si myslela. Neurčitost,“ zasmála se. „To by se vám mužským hodilo.“

Ondřej se také usmál. Sice s ní nesouhlasil, ale byl jí vděčný, že ho ještě bere jako muže. Pak beze slova zapnul televizi, která jim zabije nějaký čas. Ten byl sice velice cenný, ale působil úzkost, když byl moc zřetelný. To byla taky jedna z podivností, která je provázela životem.

Přeskok náboje

Držel nad hlavou papír s nápisem „Ms. Brend“ a připadal si už předem jako blbec. Co když Brend je muž? Kroupa jako vždy to jistě nevěděl, prostě se neobtěžoval s nějakým zjišťováním, když mu z toho nic nekynulo. Kromě toho ovšem neměl čas, pozvánka do Lovaně přišla na poslední chvíli a takovou možnost přednášet na letní škole na dost vyhlášené universitě nebylo něco, co by si on nechal uniknout.

„Prostě nějaká doktorandka z Uppsaly, snad se jmenuje Brend. Volal mi její šéf, že prý jim kleknul přístroj a oni potřebují změřit něco s lithiem. Není to moc vzorků, dva týdny by snad měly stačit, tak jsem mu to slíbil. Tak na to dohlédni, já vím, že na tebe je spoleh. Dobré vztahy s Gustafsonem nejsou k zahození, ne?“

No samozřejmě, je to jeden z předních lidí v oboru, bude z toho ovšem těžit zase Kroupa. Ale prosím, to mu zas tak nevádí – Jindřich radši bádá, než se honil po světě. Horší bylo, že šéf prostě nic kolem té věci nezařídil, i když tvrdil, že je všechno v pořádku. Kde bude ta návštěva bydlet, jak se bude stravovat? Ubytovna pro zahraniční návštěvy, kterou měl ústav pro takové příležitosti, byla plně obsazená; ústavní jídelna měla letní přestávku.

Letadlo ze Stockholmu mělo zpoždění, ale teď se konečně rozlétly dveře a začali vycházet cestující. Zaujala ho dost hezká dívka, která se bezradně rozhlížela, pak uviděla ten papír, co držel nad hlavou, a zamířila k němu. Trošku se mu rozbušilo srdce, byl odjakživa trošku stydlivý. A taky ho překvapil její zjev – tak to je Švédka? No ano, vlasy měla světlé a oči modré, ale jinak vypadala jaksi slovansky. Měl dokonce dojem, jako by ji znal.

„Miss Brend?“ vypravil ze sebe a začal se poněkud škobrtavě představovat anglicky jako zástupce vedoucího oddělení, který ji má vyzvednout.

„Labský?“ odvětila s nepatrným přízvukem a pokračovala česky: „Tak to můžeme mluvit česky. Já jsem Helena.“

„A já Jindra,“ řekl zmateně. „Ale jak to...“

„No, já jsem vlastně odsud. Dítě emigrantů, naši se mnou utekli, když jsem byla ještě malá. Tak jsem v tom Švédsku vyrostla a teď tam dodělávám školu, ale doma česky mluvíme a já se cítím jako Češka.“

„Ale to jméno...“

„No jo, bůhví jak k němu můj táta přišel. On sám po tom pátrat nehodlá, prý jméno jako jméno. Možná, že je to jenom chyba, že to byl Brand a někdo se v matrice kdysi přepsal. Ale táta je Čech jak poleno, snad se to ještě říká. A mamka samozřejmě taky.“

Přikývnul a sápal se, že jí vezme kufr – ale ona mu ho nedala, že prý má kolečka a ona není žádná princezna. No, zřejmě do Švédska už taky dorazila vlna feminismu, konečně k Americe mají asi blíž. Tak tedy vyšli spolu před budovu a tam, ve větším klidu, jí prozradil, že ústav pro ni nemá ubytování, většina hotelů je nesmyslně drahá a najít takhle rychle podnájem, to by byl zázrak. Viděl, jak se jí mění tvář, když jí to vykládal, ten její bezstarostný výraz se jí rychle ztrácel.

„Bylo by ale řešení,“ řekl rychle. „Já mám byt, kde jsem zrovna teď sám, protože přítelkyně získala Fullbrightovo stipendium a na půl roku odjela do Ameriky. Ten byt je celkem malý, ale měla bys tam soukromí.“

Ani nevěděl, proč jí hned začal tykat, možná to bylo tím jejím výrazem, který byl tak důvěřivý, jako by byl její oblíbený strýc.

„Ale to přece nejde,“ bránila se chabě.

„Proč by to nešlo. Mne se nemusíš bát, já nejsem žádný modrovous, jsem spíš nesmělý. Já tě nebudu obtěžovat, pokud nebudeš chtít,“ zasmál se, ale hned zvažněl, když viděl, že to nepřijala jako vtip. „Má to celou řadu výhod. Je to zadarmo, budu tě vozit do práce...“

„Ty máš auto?“

„No, mám, ale bohužel ne tady. Nějak jsem nenastartoval, zlobí mě baterie.“

Lehce se usmála.

„To je má profese.“

„No ne tak docela. Já trochu vím, na čem tam u vás pracujete, ale to je možná dobré pro nějaké nové typy. Já mám celkem starou káru – zatím jezdí, ale leccos pamatuje. To s tou baterií dneska spravím. Jde jen o to, že teď musíme veřejnou dopravou.“

„Nevezmeme taxíka? Tamhle jednoho vidím.“

„A nechat se oloupit za bílého dne? Taxislužba je tady organizovaný zločin. Tedy ne doslova, ale skoro. Pojd', tamhle stojí autobus.“

Když jí začal vysvětlovat, že v Praze je slušná veřejná doprava a je to nejspíš nejrychlejší způsob, jak se dostat přes město, jenom se smála: ve Švédsku je to taky tak, lidi tak jezdí většinou. To už byli v autobusu a směřovali do města.

„Víš, to je zvláštní,“ řekla za chvíli. „Byly mi čtyři, když jsme odsud odjížděli, ale já si tuhle cestu pamatuju. Byli jsme víckrát na letišti, ani nevím proč. Ale ta vzpomínka je jako když si pamatuješ sen: všechno je to až protivně známé, ale přitom nějak jako nejisté.“

„Kdy jste to vlastně odjeli? Nemůže to být přece tak dávno.“

„Bylo to v osmdesátém. Já o tom moc nevím, ale táta říká, že už to nemohl vydržet. Vyhodili ho z university, kde učil, protože něco podepsal. Potom dělal v nějakém družstvu a pořád čekal, kdy ten blbý režim skončí. Nakonec už toho měl dost.“

„To kdekdo.“

Ale každý neměl odvalu vydat se do neznáma zvláště když neměl dobré známé, kteří by mu venku pomohli. Její otec musel mít v tom Švédsku někoho, s kým ještě na fakultě spolupracoval. Ale to zřejmě neplatilo pro jeho ženu, které se do té „studené země krátkých dnů a dlouhých tváří“ nechtělo. Byl z toho málem rozvod, ale nakonec se kvůli dceři dala přemluvit.

„Dobře udělala,“ řekl Labský s přesvědčením. „No, už jsme na konci, teď přijde metro.“

Přikývla a na očích jí bylo vidět, jak to metro hledá v paměti.

* * *

Dobít baterii v autě byla rutina, pokud byli po ruce známí, kteří pomohli. Jenomže Raab, který měl dobíjecí kabely a vždycky pomohl, když bylo třeba, zrovna doma nebyl. A Pinkas,

méně ochotný, ale vlastníci dokonce nabíječku, už odjel na dovolenou. Naštěstí servis byl nedaleko a zřejmě se tam trochu nudili, protože k němu dorazili zanedlouho.

„Bylo to jenom podpětí,“ řekl mu technik, kterého dobře znal. „Teď se s tím ale projedte, jinak zas zamrznete. Měl byste si koupit novou baterii a nechat si to vůbec prohlédnout, někde tam zřejmě máte svod.“

„Já vím, ale když já auto potřebuju, nemůžu ho u vás nechat týden.“

„Máme přece náhradní vozidla.“

Jindřich jen přikývl a běžel do výtahu. Motor pro jistotu nechal běžet, ale neměl z toho dobrý pocit. Helena byla naštěstí ještě oblečená a přirozeně ochotná vyrazit na projížďku, zvláště s příslibem zastávky v restauraci.

„Mám hlad jak vlk,“ řekla. „Ale ještě nemám vyměněné žádné peníze.“

„S tím si nedělej starosti. Hlavně pojď, než mi to auto samo ujede.“

Dostat se z města ven, to znamenalo překonat bezpočet semaforů, strefit se správně do výjezdu na most a pak zase sjezdem s mostu na silnici podél řeky. Nezlobil se, že ho to dost zaměstnalo, protože jejich snadná důvěrnost, která s tykáním nějak sama naskočila, mu trochu vadila. Ne že by v něm snad vyvolávala nějaké podezření, ale nebyl prostě zvyklý takhle rychle navazovat jakýkoliv vztah. Marta, se kterou už dva roky žil, se mu smála, že je jako korýš, který se pořád schovává do své ulity. Asi to byla pravda, i když neurčitost jejich vztahu nepůsobil jenom on – pokud on byl v navazování nových přátelství zdrženlivý, Marta byla pravý opak: byla jako nějaká zlatá muška, která sedne téměř všude, ale nedá se polapit. Přispívala mu na náklady bytu, trochu i na jeho hypotéku, ale čas od času připomněla, že z toho neplyne žádný závazek pro nikoho z nich. To mimo jiné znamenalo, že s ním spala jen když zrovna měla náladu, což bohužel příliš často nebylo – většinou, když přišla vzrušená a podnapilá z nějakého večírku, kterého se nezúčastnil a tak nebyl v stejné náladě. Marta navíc byla z žen, které i trocha alkoholu změni v celkovém chování, takže pokud se jí v takových situacích nechal svést, měl trochu divný pocit, že se nemiluje s Martou, ale třeba s její sestrou nebo s někým zcela odlišným.

Projeli Zbraslav a když se nad řekou z obou stran vztyčily skalní útesy, Helena se rozhlížela s údivem.

„Tady to taky nějak znám,“ pronesla jako ve snu. „Řekni mi, jezdí tady taky někdy parníky?“

„No, jezdí tady lodě, když je vody dost. Doslova parníky to asi nejsou, ale vozí pasažéry, jestli myslíš tohle. Vlastně se jim asi říká parníky.“

„Já si na něco takového pamatuju! Jenom jsem si nebyla jistá. To víš, ve Švédsku je člověk věčně někde na vodě, alespoň tam, kde jsme s rodiči bydleli.“

Mezitím dorazili k Regatě. Zaparkoval a vypnul motor s tichou modlitbou, aby mu laskavě zas naskočil, až se po večeri budou chtít vrátit.

* * *

Vrátili se dost pozdě, i když startér dobře fungoval – ale nějak se tam zapovídali a prokletit si cestu městem zpět by vydalo na menší výlet. V bytě se hned nemohl rozhodnout,

v které části bude Helena spát. Praktické bylo, přisoudit jí Martin pokoj a tím i její lůžko. Jaksi iracionálně mu to připadalo trochu jako zrada, ale zřejmě nebylo jiné řešení: zbytek dvougaronky byl víceméně společný, jeho ložnice, jídelní kout a malá kuchyňka tvořily jeden prostor, tam nebylo dost soukromí, které každá žena asi potřebuje. Helena to přijala trochu s rozpaky, ale rychle se s tím vyrovnala; zřejmě nebyla ten typ, který by s něčím dělal velké ciráty. Konečně bylo to jen na týden, nejvýš dva, jak oba věřili.

Dal jí přednost v koupelně, pak slíbil, že nařídí budíka, aby moc nezaspali, a šli oba spát. Jenže dlouho nemohl usnout: přítomnost kohokoliv cizího, i když to byla příjemná a hezká mladá žena, ho nějak rušila. Když se konečně propadl do spánku, měl jakési zmatené sny, ve kterých pořád dokola se snažil cosi změřit, co stále měnilo tvar. Na to měření měl krejčovský metr, čemuž se i ve snu musel smát, ale pak se ukázalo, že je to ve skutečnosti živý had. S leknutím se probudil. Venku bylo ještě šero, ale straky, které tady ovládly celé okolí, se už ozývaly svými řezavými výkřiky. Snažil se ještě usnout, ale nakonec to vzdal.

Vstal, osprchoval se a začal připravovat snídani. Moc toho doma k snědku nebylo, budou se muset stavět někde v samoobsluze a trochu nakoupit. Za chvíli slyšel z pokoje zvuky, pak Helena vyšla a šla do koupelny.

„Dobré jitro,“ pozdravil přes rameno. „Mohla jsi ještě spát.“

„Já nikdy ráno nevyspávám. Jsem zvyklá běhat, to tu asi nejde, co?“

„No, tady na sídlišti to asi nebude ono. Je tu taky provoz už od rána. Kus odsud je docela pěkný les, ale tam by bylo lepší dojet. Můžeme to večer podniknout, pokud budeš chtít. Teď je dlouho světlo.“

Nevěděl, zda ho slyšela, mezitím klaply dveře do koupelny. Moc zdvořilá tedy nebyla, ale jemu to zas tolik nevadilo. Marta ho taky často neposlouchala – nebo ho poslouchala, byla schopná zopakovat všechna slova, která říkal, ale byl si jist, že přitom stejně netušila, co jí říkal. Někdy se kvůli tomu pohádali, ale většinou to nechal být.

Byl rád, že se Helena v koupelně příliš nezdržela, takže nakonec vyrazili celkem časně.

„Já jezdím trochu oklikou,“ řekl na vysvětlenou směru jízdy, i když ona by to stejně nepoznala. „Vyhnu se tím zácpě ve městě, která mi ničí nervy, a propálím přitom stejně benzinu.“

„Není to drahý špás? Slyšela jsem, že tady platy ve vědě...“

„Nejsou žádná sláva,“ doplnil ji. „No, je to šestnáct kilometrů, tak když jsou normální ceny benzínu, vyjde to tak na osmdesát korun tam a zpátky. Za to je dneska krabička cigaret.“

„Ale ty nekouříš, to bych cítila.“

„Už dávno ne. Ale kouřil jsem až do třiceti. Tehdy byli nekuřáci nějak divní, tak jako ustrašení, ne docela mužní. Ženy ty mohly nekouřit, ale mužský musel smrdět tabákem. Tak se to aspoň bralo mezi těmi, s kterými jsem se stýkal. Prostě kouřit bylo normální. Teď je to naopak.“

Zavrtěla hlavou.

„Jak u koho. Můj táta kouří, ačkoliv ve Švédsku už málem není místo, kde si můžeš zapálit, a cigarety stojí, jako by je dělali ze zlata. Ale on kouří, přitom pořád kašle a my se všichni bojíme, že dostane rakovinu. On se taky bojí, nedávno se přiznal. Ale kouří dál.“

Zasmála se a on s ní.

„Už tam brzo budeme. Koukni se ještě doleva, teď je docela vidět Praha.“

„To že je Praha? Myslela jsem...“

„No není to jako na pohlednici. Já ti to Staré město a Malou Stranu s Hradčanami někdy ukážu, odsud to není vidět. Ale tohle je taky Praha. Občas docela ošklivá.“

„Tak jako všechno,“ přikývla

* * *

Později si často říkal, že to měl předvídat – ale prostě ho to nenapadlo, že by zrovna s Růženou mohly vzniknout potíže. Provedl Helenu po oddělení a seznámil ji s každým, kdo byl přítomen. Vlastní laborku, kde bude s Helenou dělat měření, ponechal nakonec – stejně tam nikdo nebude, protože Růžena chodila pozdě a laborantka Dáša, která se s ní nesnášela, chodila dělat servis odpoledne – to sice bylo proti předpisům, ale Kroupa i nakonec Jindřich nad tím mhouřili oči, protože Dáša byla jako technik k nezaplacení.

Jiné to bylo s Růženou Koubovou. Ta sice měla všechny tituly, které ji řadily do vrstvy „vědeckých pracovníků“, ale ještě něco navíc, co Dáša po prvním konfliktu s ní označila jako „švába na mozku“ – a co Růžena sama patrně považovala za znak geniality. Přijal ji Kroupa, jistě jako službičku známému na fakultě, který se jí chtěl zbavit a neměl odvalu ji prostě vyhodit. Jindřich, který měl jako obvykle za úkol Růženu ve své laboratoři zacvičit, udělal asi chybu v tom, že se k ní choval důvěrně jako k jiným, to znamená tykal jí a bral ji kolem ramen, když jí v něčem domlouval. Dokonce když se jednou kvůli něčemu docela dětsky dala do pláče, otcovsky ji objal a hladil ji po vlasech. Měla nepořádné a tuhé kudrny, byl to pocit asi jako hladit ovci, což si Jindřich ovšem jenom představoval – nikdy se k žádné ovci ani nepřiblížil. Výsledkem toho utěšování bylo, že si ta nána zřejmě vytvořila představu o milostném vztahu mezi nimi, i když k žádným dalším důvěrnostem nedošlo. Občas se podle toho chovala, což při její objemné postavě a nehezské tváři mělo smutnou komiku. Jindřich se snažil držet si ji od těla, aniž by ji vyloženě urazil.

Někdo z fakulty mu jednou říkal, že ta Růžena snad má opravdu psychózu a byla krátce na léčení, ale tak zlé se to nezdálo. Byla jenom trochu divná a byl fakt, že její měření, jimiž zaměstnávala nejraději lepší z obou přístrojů, jaksi nikam nevedla. Labský jí občas dal změřit nějaký servis, ale i v tom byla daleko lepší Dáša, takže to vypadalo, že Růženu budou muset propustit. To by měl udělat Kroupa, ale tomu zřejmě záleželo jenom na sobě a pokud ho něco přímo neohrozilo, zavíral nad tím oči.

Když ji seznamoval s Helenou, zahlédl v Růženiných očích jakýsi zlý záblesk.

„Takže emigrantka,“ řekla s jedovatým názvukem, když zjistila, že s Helenou může mluvit česky.

„No, spíš dítě emigrantů. Ale co na tom teď záleží.“

„A vy u vás nemáte přístroje? Já myslela, že lidi utíkají do Švédska, protože tam je všechno.“

„Ale máme přístroj, jenomže se porouchal a tentokrát to vypadá na větší opravu.“

„A to jste sami ve Švédsku? Co takhle ve Stockholmu nebo někde jinde...“

„Co ji tak vyslycháš?“ vložil se Jindřich. „Vždyť je to pro nás čest, prokázat službu Gustafsonovi. V každém případě to Kroupa slíbil a on je šéf, tak o tom nemůže být žádná diskuse. Budeme potřebovat šestistovku.“

To byl ten novější a taky mnohem dražší přístroj, na který se Růžena skoro výhradně vnucovala, zřejmě v bludné představě, že vyšší frekvence také zaručuje větší pravděpodobnost, že se jí podaří nějaký epochální objev. Nejspíš to byly jenom nesmyslné fantazie a Jindřich to měl dávno zatrhnout, ale bylo mu jí nějak líto, prostě se mu nechtělo.

„Ale já mám tady program na týden,“ řekla rozčileně Růžena.

„Tak to budeš muset odložit. Můžeš si to zatím zkusit na třístovce.“

„Tam to nejde,“ odsekla a vyrazila ze dveří, kterými za sebou tak třískla, že se jejich skleněná výplň málem vysypala.

„Co jí je?“ ptala se Helena.

Jindřich jenom pokrčil rameny. Tušil, co se děje, ale nechtělo se mu to vysvětlovat.

* * *

Příští dva dny se nic zvláštního nedělo. Jindřich naučil Helenu na přístroji používat nový software, který kupodivu neznala, ale to šlo snadno – byla chápavá. Pak jí navrhnul, co a jak by měla měřit, a nechal ji samotnou v laboratoři s tím, že je kdykoliv k dispozici v pracovně naproti. V poledne přišla Dáša, která se s Helenou hned sprátelila – bylo vidět, že si padly do noty. Ale oběd se jim nevydařil, jediná blízká restaurace měla zavřeno a vietnamský pokus o jakési bistro nebo nápodobu zámořského fast-foodu rozhodně nebyl úspěšný: vůně, které je uvítaly ve dveřích, hned otočily jejich kroky. Nakonec si v supermarketu koupili jogurt a nějaké pečivo, které pak snědli u Jindřicha v pracovně a slíbili si, že si večer něco uvaří, nebo spíš asi rozmrazí pizzu, pokud budou příliš unavení.

Jenomže pizza se jim brzy přejedla a tak se na třetí den dohodli, že večer skutečně něco uvaří – snad něco jednoduchého, například lečo, na něž by si Jindřich troufl i bez ženské pomoci. Nicméně na nákup šli spolu a když se radili nad paprikami, Jindřich doslova ucítil nějaký nepřátelský pohled – a když se tím směrem podíval, viděl Růženu, jak je pozoruje napůl schovaná za nějakým sloupem. Otočil se k ní zády, jako by ji neviděl, a pokračoval v rozhovoru. Ale byl trochu podrážděný a Helena to ihned poznala.

„Co je? Řekla jsem něco?“

„Ale ne. Nic se neděje. Jenom jsem zahlédl někoho, koho bych radši neviděl.“

Zasmála se.

„To dobře znám. V Uppsale jich je hned několik.“

Cestou zpět do ústavu mu vyprávěla historku o tom, jak ji na koleji jedna studentka z jejího ročníku pozvala na večeři, kterou sama uvařila v kuchyňce, kterou tam mají vždycky dva pokoje společnou. Večeře byla požitelná, i když to žádná sláva nebyla – Švédové nejsou žádní velcí kuchaři. Ale zato po dezertu přišlo překvapení: ta holka jí úplně samozřejmě předložila účet, kde bylo velmi přesně spočítáno, za kolik peněz toho při večeři snědla, dokonce kolik stála elektřina, která jídlo ohřála.

„Já jsem si napřed myslela, že si dělá srandu,“ vrtěla hlavou. „Ale ne, bylo to vážně. Otec té holky přitom má tři pivovary ve Švédsku.“

„No, zřejmě se k nim dostal nějak podobně.“

Helena pokývala hlavou.

„Peníze lidi kazí. No, já mám zřejmě předurčeno zůstat nezkažená.“

„Třeba se nějak bohatě vdáš,“ řekl Jindřich s úsměvem.

Helena otevřela pusku, jako by chtěla něco říct, a pak ji zase zavřela.

V ústavu Helena šla do laboratoře zkontrolovat měření a Jindřich zašel do pracovny prohlédnout si poštu. Měl tam pár čerstvých e-mailů, ale většinou to byly různé nabídky literatury, která byla moc drahá na možnosti ústavu.

Náhle se tiše otevřely dveře a stála v nich Růžena.

„Tak ona bydlí u tebe?“ zeptala se prudce.

Jindřicha napadlo, že snad musí být jasnovidná, ale pak si vzpomněl, že je viděla vybírat zeleninu v samoobsluze.

„Nevím, proč by tě to mělo zajímat,“ řekl zamračeně. „Ale ano, nabídl jsem jí nocleh, protože ústavní ubytovna je plná a hotely jsou, jak víš, předražené.“

„A to spolu taky spíte?“

„Co si to dovoluješ? Zmiz, ať už tě nevidím.“

Zabouchla za sebou, jak měla ve zvyku, ale Jindřich byl rád, že ji už nevidí a tak za ní nešel, aby jí vynadal. Spíš se zamyslel nad tím, na co se ho drze zeptala. Napadlo ho to? Vlastně si nebyl jist.

* * *

Druhý den, když přijeli do ústavu, poslal Helenu do laborky a sám si zašel zkontrolovat poštu. Měl sice počítač a internet i doma, ale na ústavní adresu se odtud nedostal díky nějakému triku, který si vymyslel hlavní ústavní systémák – nepříjemný člověk, který zásady bezpečnosti sítě průhledně zneužíval k posílení vlastní moci a k ztěžování práce jiným.

Sotva stačil spustit počítač, když ve dveřích se objevila rozčilená Helena.

„Všechny vzorky jsou pryč,“ řekla kolísavým hlasem.

„Jak to, pryč?“

„No, zmizely. Jak víš, byly všechny v kádince v digestoři vedle vah. No a kádinka je pryč, prostě nikde tam není.“

S nejhorším tušením se Jindřich vyvrátil a běžel do laborky. Ano, místo, kde ještě včera k večeru byly, zelo prázdnotou.

„Nedala je někam Dáša?“

„S Dášou jsem přece víckrát mluvila a ona se dívala, jak postupně vzorky беру a zas je po měření vracím. Musela vědět, že jsou moje.“

Bez velké naděje Jindřich prohlédl skříně ve zdi, nikde nic. Když slézal se schůdků, všiml si Růženy, která ho se zájmem škvírou ve dveřích pozorovala.

„Růženo!“ zavolal na ni. „Hledáme Heleniny vzorky. Nevíš, kam se poděly?“

Růžena vešla do dveří, zastavila se a chvíli si užívala napětí.

„Těch asi dvacet nebo tak v té kádince?“ řekla pak nevinně. „Myslela jsem, že už jsou určitě změřené, tak jsem je vyhodila.“

„Růženo, nevím, jestli jsi tak pitomá či zlá,“ řekl Jindřich rozzlobeně. „Rozhodně si to s tebou vyřídím. Teďka mi řekni, kam jsi je vyhodila a kdy.“

„No, dneska ráno jsem je dala do koše.“

„Koš je prázdný.“

„Byla tu paní Hádková. Asi ho vynesla.“

Jindřich vyrazil na chodbu. Když bude mít smůlu, což bylo obvyklé, vynesla uklízečka koš i s dalším smetím z celého patra a všechno vysypala do kontejneru, kde se trubičky se vzorky buďto rozbily nebo aspoň beznadějně zatoulaly mezi ostatním odpadem. Byla ale naděje, že se zastavila u patrového mechanika pana Trojana, se kterým často probírala své četné životní trampoty. Jindřich je občas zastihl – paní Hádkovou na židli a vykládající nad hrnkem stydnoucího čaje, pana Trojana soucitně přikyvujícího a přitom sledujícího nějakou součástku, obráběnou na soustruhu.

Tohle přesně byl obraz, který se mu naskytl, když zaklepal a vešel.

„Paní Hádková,“ zeptal se jí opatrně, „nenašla jste dneska ráno v koši nějaké kyvety?“

„Myslíte tyhle trubičky?“ ukázala na kbelík, kde byl naštěstí celý svazek kyvet. „Právě to tu říkám panu Trojanovi. Máme nařízení, že sklo se nesmí míchat s odpadem, zvláště když je kompaninované.“

„Kontaminované, ano. Tohle vyhodila jedna osoba, která k tomu neměla právo...“

„Ta tlust'oška, že jo.“

Jindřich to nepopřel a neprotestoval proti tomu označení, ačkoliv i paní Hádková by si co do korpulence také zasloužila jiné příjmení. Vděčně vybral kyvety z jejího kbelíku, usmál se na oba a vrátil se zpět do laboroky.

* * *

Později si říkal, že měl už tehdy jednat, tedy Růženu rovnou vyhodit, protože i jiní z jejího okruhu si stěžovali na to, že jim záhadně mizí vzorky. Jenže mu v tom bránila jeho povaha, kterou někteří jeho blízcí nazývali vrozenou slušností a jiní společenskou zbabělostí. Říkal si, že vlastně tak docela jistě neví, zda to Růžena myslela zle, když ty vzorky vyhodila – instinkt mu to sice říkal jasně, ale muž po čtyřicítce většinou nenaslouchá instinktům.

Uběhly ale jen dva dny a Helena zas za ním přišla do pracovny.

„Myslíš, že je ten přístroj v pořádku?“ zeptala se ho.

„Copak, máš nějaké potíže?“

„Přímo při měření ne, ale pojd' se na něco podívat.“

V laborce měla rozloženu celou řadu spekter, všechna přitom vypadala normálně. To také Jindřich řekl, když si je zběžně prohlédl.

„Normálně, jistě. Ale podívej se třeba tady: to je první vzorek, tohle druhý a tak dále, jak jsme hned zpočátku měřili. A teď se tady podívej, tohle je dvanáctý vzorek a spektrum má úplně stejné, jako první. A tady zase, třináctý je jako třetí.“

„Jak je to možné? To vypadá, jako by ty vzorky někdo přeházel.“

„Že mě to hned nenapadlo,“ zvolala Helena. „Vidíš, mám ta čísla přilepená izolepou, protože fixem se to snadno setře. A tady je ta izolepa nakřivo a tady dokonce odstává. Někdo si s tím hrál.“

Jindřich zdvihl zrak a najednou si všiml Růženy, jak stojí zcela v rohu, tlustou tvář rozzářenou úsměvem.

„Růženo, to zase ty?“ zeptal se tichým hlasem.

„Já jenom chtěla vědět, jestli na to přijdete,“ řekla Růžena vesele.

Jindřich na ni okamžik nevěřičně hleděl, pak skočil k telefonu a třesoucí se rukou vytukal číslo ředitelny.

„Paní Morávková?“ řekl, když se sekretářka ředitele ozvala. „Labský, já bych nutně potřeboval mluvit s ředitelem. Je to na deset, nejvýš patnáct minut. Dobře, já počkám... Ano? Výborně, jsem tam za minutku.“

Pak uchopil Růženu za paži a pořádně ji stisknul.

„Růženo, jdeme k řediteli.“

„Jak to, proč? Já nechci.“

Znělo to dětsky vyděšeně, ale nechala se vést. Naštěstí to bylo jen jedno patro, takže do ředitelny dorazili bez křiku či zápasu. Paní Morávková, velice elegantní žena středních let, na Růženu pohlédla se sotva skrývaným odporem a hned je vedla dál. Ředitel Rohan, s kterým měl Jindřich dobré vztahy, i když nebyli přímo přátelé, mladistvě vyskočil a šel jim vstříc.

„Tak oč jde, že to tak spěchá?“

Jindřich mu několika slovy vylíčil situaci: návštěva ze Švédska, jako pomoc prestižnímu pracovišti; pokus Koubové měření překazit tím, že vzorky nejprve vyhodila do odpadu a pak, když se je podařilo zachránit, zlobné přelepení čísel vzorků, které skoro znemožňuje smysluplné srovnání.

„To je malér,“ řekl zamračeně Rohan. „Co budete dělat?“

„No, já si na to sednu a snad to nějak vyřeším. Bude to spousta práce... Ale mně šlo tady o kolegyni Koubovou, která i to druhé provedla. Ono to není poprvé...“

Jindřich si uvědomil, že ji ještě pořád drží za paži, a s odporem ji pustil.

„To je jednoduché. Takové lidi, kteří nic neprodukují a ještě jiným překážejí v práci, prostě vyhazujeme.“

„To nemůžete,“ řekla Růžena s úsměvem. „Zákoník práce...“

„Ale můžu,“ přerušil ji ředitel. „Nařizuji vám, abyste dneska oři odchodu odevzdala klíče vrátnému. Od zítřka máte dovolenou. Pak se někdy stavte u paní Morávkové pro výstupní list. Máte dvě možnosti, buďto odejdete dohodou nebo budete propuštěna pro ztrátu důvěry. Můžete si vybrat, ale i člověk jako vy snad pochopí, že je výhodnější první varianta.“

„Já se s vámi budu soudit!“ vykřikla.

„Poslužte si. Máme výborného právníka, rád se s vámi utká – ale pak to bude jednoznačně ztráta důvěry. A teď už nezdržujte, mám důležitější věci na práci.“

* * *

„Jak to dopadlo?“ zeptala se Helena, když se vrátil do laboroky.

„Samozřejmě ji vyhodil. Mělo se to už udělat dávno, ale Kroupa... No, to tě vlastně nezajímá. Teď musím přijít na to, jak ty květy srovnat. Kdyby se ta spektra správně porovnála...“

„Nemusíš nic vymýšlet. Já jsem si vzpomněla, že jsem ty vzorky už jednou označila barvou, která je vidět jen v UV světle. To bylo v době, kdy můj šéf si myslel, že snad problém baterií vyřešil, a bál se konkurence. Víš, on je tak trochu paranoidní.“

„No, teď se to hodí,“ řekl Jindřich radostně. „Ale kde vzít UV lampu? Měli jsme tady starý rentgen, to nebude ono ... ale teď mě napadá, chemici mají takovou prohlížečku na ty svoje destičky, kdo by tak – už vím, počkej tady, hned jsem zpátky.“

Soudil správně, Kavan v oddělení syntézy takovou prohlížečku měl a byl ochoten ji půjčit na pár dní. Ale žádal protislužbu.

„Já tu potřebuju něco rychle zchladit. A vy tam máte spoustu kapalného dusíku. Tak byste mi mohli trošku dát.“

„My ten dusík máme v magnetu, tedy v plášti. Ale většinou nám něco zůstane. Máš na to nádobu?“

Kavan ukázal pohár z polystyrenové pěny, Jindřich přikývl. Pak počkal, až kolega vyleze po schůdkách pro tu prohlížečku a potom spolu sjeli dolů výtahem. Jindřich Heleně ukázal, co přinesl, a pak se rozhlédl po bandáčkách s dusíkem. Byly hned za vchodem do vnitřní části laboratoře a už první zřejmě víc než litr v sobě měla. Jindřich odšrouboval závěr a začal opatrně do poháru nalévat. V té chvíli se rozlétly dveře a dovnitř vtrhla Růžena. V ruce třímala cosi jako louč ze stočeného svazku papírů, které hořely sice neochotně, ale dost na to, aby to bylo nebezpečné.

„Tady jsou moje výsledky,“ vykřikla nezvykle vysokým hlasem.

„Proboha Růženo,“ vypravil Jindřich ze sebe. „Přestaň blbnout a jdi s tím ven. Copak nevíš, jak je to nebezpečné? Vždyť by to mohlo vybuchnout. A ty přístroje, to jsou desítky milionů!“

„Miliony, nic jiného neznáte,“ řekla opovržlivě. „Jste všichni jako červi. Já jsem měla myšlenky, já jsem to mohla pozdvihnout, ale vy máte tu drzost... Tak si ty myšlenky třeba sežerte.“

Udělala pohyb, jako by chtěla hořící svítek hodit na přístroj a Jindřich instinktivně chrstl obsah poháru jejím směrem. Oheň okamžitě zhasl, ale současně Růžena zaječela.

„Ježíši, ty jsi mě spálil, co je to?“

„Jen dusík. To tě hned přejde.“

„Nepřejde, vždyť nevidím. Ježíši, ty jsi mi zničil oči!“

„Růženo, neblbni. Ty to jen hraješ.“

„Nehraju. Proboha, já jsem slepá!“

„Tak to musíme do nemocnice! Heleno, chytň ji za druhou paži a jdeme rychle k autu.“

Táhl je obě po chodbě, poháněn strachem, že té hloupé ženské zřejmě těžce ublížil.

„Neměli bychom radši zavolat záchranku?“ navrhla Helena.

„To by trvalo moc dlouho,“ řekl, otevřel dveře auta, napůl zdvihl a napůl tam vedle sebe nacpal Růženu, netrpělivě se díval, jak Helena vzadu nastupuje, pak startoval. Motor našťestí naskočil a rychle nabral obrátky. Tentokrát jistě nejel šedesátkou.

Když projeli tři bloky, Růžena se zavrtěla.

„Tudy se nejede do nemocnice.“

Jindřich se na ni stranou podíval, pak prudce přibrzdil a zastavil vedle chodníku.

„Tobě nic není, vid’?“ řekl s potlačeným vztekem. „Ty se tu jenom zase předvádíš.“

Jak mohl být tak pitomý! Růžena přece nosila brýle, jejím očím nemohl nic udělat. Sáhł přes ni a otevřel dveře auta.

„Vypadni z auta, hned!“

„Jsme aspoň kilometr od ústavu.“

„To snadno dojdeš. Tak ven, nebo ti pomůžu.“

Růžena neochotně vylezla, Jindřich zabouchł dveře a udělal proti všem předpisům ostrý obrat přes tramvajové koleje a vyrazil zpět k ústavu.

* * *

Vzorčky se v UV prohlížečce podařilo znovu identifikovat a v následujících dnech tak dokončit i zbývající měření. Pracovali přes víkend, což jinak Jindřich neměl ve zvyku. Potom ovšem přišla nucená přestávka.

„Úterý je sanitární den, vždycky jednou za dva týdny,“ vysvětlil. „Někdy se může protáhnout až do středy, když jsou potíže s laděním.“

Helena, která tuhle praxi neznala, se tomu smála – jaképak ladění, copak jsou to housle? Jindřich jí vysvětlil, že v úterý se vždycky dolévá kapalnų dusík do vnějšího pláště magnetu a jednou za čtvrtletí se musí doplnit i helium. Přitom se kostrou přístroje vždy nepatrně pohne a tak se musí magnetické pole trochu jinak nastavit, aby bylo v měrné sondě ve všech směrech stejné. Tomu se říká „ladění“ a celkem to má spoustu podobného s tím, když se například ladí piano.

„Někdy to je hned, jindy to dá takovou práci, že by člověk nevěřil.“

„A to necháš na Dáše?“

„No jistě, umí to lépe než já. A není na to sama, pomáhá jí počítač. My si dáme pauzu, pojedeme na výlet.“

„A nejsme vlastně hotoví?“

„No, dalo by se říct. Ale my jsme se dívali, co dělají lithné ionty s okolím. Teď se můžeme ještě přesvědčit, co dělá okolí s těmi ionty.“

Helena se na něho podívala a on si nebył tak docela jistý, co si myslí. Ale pak se usmála a přikývla.

„To už pak bude na beton,“ řekla.

Asi si myslela, že jí chce v Praze ještě zdržet, což nebyło daleko od pravdy. Nejen, že se mu fyzicky líbila, ale bylo mu s ní nějak dobře, skoro by řekl volněji, než když byl sám. Přesto to ale nebył pravý důvod. Měl rád, když práce byla dobře udělaná a když se využily všechny možnosti, které ten drahý přístroj nabízel.

Dohodli se tedy, že v to úterý si dají pauzu a podniknou nějaký menší výlet do okolí Prahy. Vyrazili víceméně nazdařbůh, protože jako naschvál po řadě krásně slunečných dní zrovna ten den byla obloha zatažená temnou peřinou mraků a dusné horko jako by na přírodě

sedělo a tisklo ji k zemi. Vypadalo to na ošklivou bouřku, ale Jindřich jenom mávl rukou: bouřka je většinou lokální jev, dá se jí ujet – a když ne, tak nikdy dlouho nevydrží. Nu, chystala se celou dobu, co se zoufale motali Prahou, ucpanou množstvím objížděk a jinde zase kolon, které bůhvíproč stály nebo krok za krokem popojížděly. A když z města konečně vyjeli poněkud jinde, než původně chtěli, náhle se na ně bouře zřítila – jinak to nelze říct. To už byli na volné silnici. Jak se auto zvolna probíjelo vpřed, padaly na ně celé vodní stěny, které stěrače nestačily ani rozčeřit – takže každou chvíli neviděli předním oknem nic než vodní proud. A přitom vítr vztekle cloumal autem, jako by je chtěl převrátit nebo aspoň smést se silnice.

„Není to nebezpečné?“ zeptala se Helena, která jinak nebyla nějaká citlivka.

„No asi trochu je,“ připustil. „Vypadá to na akvaplaning, to se nedá dobře ovládat. Ale když tu zůstaneme, může nás to odplavit. Já to asi přece jen risknu.“

Přidal plyn a vyrazili kupředu. Nějakou dobu jejich jízda vypadala, jako by byl pil – šněrovali silnici v nepravidelných křivkách podle toho, jak vítr zrovna dorážel. Ale pak najednou, jako když někdo přepne vypínač, přestalo pršet, vítr ulehkl a na obloze mezi mraky proráželo slunce. Za chvíli tu zase byl zářivý slunečný den.

Bloudili po okresních kroucených silničkách, občas zastavili a prošli kousek lesem tam a zpět. Helena volně povídala, jaké je to ve Švédsku, jací jsou Švédové a Finové a celá ta skandinávská pakáž, jak se vyjádřila. Jindřicha to překvapilo, vyrostl v představě čistotné dokonalosti, spojené se vším severským.

„Čisto, to mají,“ řekla na to opovržlivě. „Když tě podříznou, bude ten nůž sterilní. Ale city u nich nehledej. Ti v žilách místo krve mají nejspíš líh nebo něco podobného.“

Poobědvali v hostinci v malebné vesnici, jejíhož jména si ani nestačili všimnout. Jídlo bylo chutné, ceny mírné ve srovnání s Prahou. V hostinci byl příjemný chládek, ani se jim odtud nechtělo – o to dusivější bylo vedro, které se na ně navalilo na návsi.

„Teď bych tak nejraději skočila do chladného moře,“ vzdychla Helena.

„To tady bohužel nemáme,“ řekl Jindřich. „Moře tady sice kdysi bylo, ale to jsou miliony let... Ale počkej, teď mě něco napadlo. Pojď, pokud to chvíli vydržíš v autě, něco uvidíš.“

V autě to vedro bylo věru děsné, aspoň zpočátku. Ale když otevřeli všechna okénka a rozjeli se trochu rychleji, bylo to k vydržení. Jindřich zatím Heleně vykládal, že tu už někdy byl a teď si vzpomněl, že jsou tady někde kolem místa, teď už opuštěná, kde se kdysi zřejmě doloval písek. Vzpomínal si, jaká tam byla nádherně čistá voda – zda pramenitá nebo dešťová, to nevěděl. Tenkrát, když tady byli s Martou, to bylo na jaře, moc chladno na koupání. Ale dnes...

Jindřich nějakou dobu bloudil, ale pak zvolil cestu, která vypadala nadějně – a skutečně, vedla úvozem mezi stále vyššími stěnami, až najednou končila na jakési pískovcové výspě, pod níž o několik metrů hlouběji se třpytila hladina nevelkého jezírka, v němž byla voda až nepravděpodobně čistá.

„Páni,“ vydechla Helena. „Myslíš, že je to bezpečné?“

„Nevím, co by tu mohlo hrozit. Voda je čistá, bez sinic, to se tady v létě často nevidí. A podívej se, támhle vede na břeh cesta a je tam malá pláž. Škoda, že jsme si nevzali plavky.“

„Prosím tě, na co plavky? Vždyť tu nikdo není.“

„Ale mohl by přijít.“

„Tak zase odejde. Ve Švédsku se s nahotou tak nevyvádí. Lidi se klidně vykoupu, uschnou a obléknou se. Pojď, vždyť na tom nic není.“

Vyklouzla z auta, slezla na cestu, několika skoky byla na té malé pláži a rychleji, než by byl čekal, se svlékla do naha. Snažil se na ni nezápat a sám se také svlékl. To už slyšel šplouchnutí a viděl, jak se vrhla do vody. Váhavě ji následoval. Voda byla na povrchu teplá, ale hlouběji až nepříjemně studená. Zřejmě tam byl někde pramen, proto byla voda tak nápadně čistá. Dlouho tam nevydrželi, vyškrabali se zase na břeh.

„To byl ale prima nápad,“ řekla. „Já jsem jako znovuzrozená.“

Totéž by mohl říct i on – byl také nějak změněný, ale v jiném smyslu. Ne že by předtím Heleninu ženskost nevnímal, ale vztah k ní byl spíš platonický, také promíšený se společným odborným zájmem. Ačkoliv byl dost „na ženy“, v tomhle případě ho nenapadlo (nebo to spíš nepřipouštěl), že by spolu měli sex. Jenže když ji spatřil nahou a viděl její dokonalé mladé tělo, nemohl si už namlouvat, že o něm neví – fakticky nebyl skoro schopen myslet na nic jiného. Celou cestu zpátky byl nezvykle zamlklý, až si toho všimla.

„Copak, stalo se něco?“ zeptala se znepokojeně. „Najednou nemluvíš.“

„Ale to jen ten provoz,“ řekl lehce. „Už víš, co je to za verbež, ti naši šofěři.“

„To je fakt. Ve Švédsku by je za některé věci zavřeli. Ale všude je něco.“

Jindřich pokýval a pak začal mluvit o tom, na čem spolu pracovali. Co vyvádějí ionty lithia, jak a proč přeskakuje náboj, to bylo bezpečné teritorium. Skoro si při debatě nevšimli, jak dojeli domů.

* * *

O něco později, když se chystal ohřát zase jednou pizzu, uslyšel z pokoje, který teď obývala Helena, nějaký hovor. Bylo to česky, aspoň podle melodie, slovům nerozuměl přes dveře. Že by si Helena na počítači pouštěla české rádio? Potlačil impuls zaklepat a zeptat se jí. Za chvíli hovor stejně ustal a skoro vzápětí Helena vyšla. Usmála se, když ho viděla u mikrovlnky.

„Ty máš dneska samé skvělé nápady,“ řekla. „Já už padám hlady.“

Usmál se na ni.

„Znělo to, jako bys tam měla návštěvu.“

„Vždyť taky jo, jenže to bylo na Skypu. Mluvila jsem s rodinou.“

Tohle ho nějak nenapadlo. Byl zvyklý na e-mail, ale novinkám jako Skype se vyhýbal.

„A jak se mají rodiče?“

„Já nevím, asi dobře. Teď jsem si povídala s manželem a Alenkou.“

Okamžik na ni vyjeveně zíral.

„No, jsem vdaná, já ti to neřekla? Asi k tomu nebyla příležitost. Už je to skoro čtyři roky. Prosím tě, kde máš talíře, já pořád zapomínám.“

Mlčky jí ukázal, kde bylo nádobí.

„My jsme se s Vaškem ani brát nechtěli, rozhodně nejsme ideální pár. Taky jsem mohla dostat větší sociální podporu jako svobodná matka. Ale naši mě umluvili, prý kvůli Alence.“

Mezitím zazněl signál mikrovlnky, což dalo Jindřichovi příležitost mlčky chystat večeři a přitom zpracovávat informaci, kterou právě dostal.

„A ten tvůj manžel taky studuje?“

„Vašek? Ne, on je inženýr, dodělal to ještě tady v Československu.“

Zakousla se do pizzy a chvíli mlčky žvýkala.

„Víš, on je tak trošku trouba,“ řekla pak. „Ani nevím, proč odsud utíkal. Ono se mu mezi těmi Švédy dvakrát nevede, většinou je bez práce. Nikdy se švédsky doopravdy nenaučil, to asi bude hlavně tím. Teď je doma a stará se o Alenku.“

„Aspoň si ji užije,“ hlesl jen aby něco řekl.

„A ona jeho. Copak to, oni si rozumějí. Vašek je hodný kluk. Ale holt trochu trouba.“

Jindřich mlčky přemýšlel, co to označení asi v jejích očích znamená. A taky, kolik tomu „troubovi“ je asi let: říkala, že odsud utíkal už jako inženýr, tedy k těm dvanácti letům od revoluce je třeba přidat aspoň dvacet čtyři – tak tedy třicet šest? To by nebyl o moc mladší nežli Jindřich. Ale proč to vlastně srovnávat?

Došlo mu to, když se rozešli od sklizení nádobí – ona do pokoje, on ke stolu, kam si vzal její spektra, aby se ještě jednou přesvědčil o tom, co stejně ví: sledovat musí pohyblivost iontů lithia, v tom je nepochybně celý problém. Ale moc dobře na to neviděl, přece jen se snašelo šero. Slyšel Helenu v koupelně, představoval si, jak ji viděl nahou u vody, jen vlastně chvíličku, ale dost dlouho na to, aby ho ještě teď její tělo vzrušovalo. Když slyšel, že se z koupelny vrací k sobě zpátky, radši ani nevzhlédl, když jí přál dobrou noc. Potom se šel taky osprchovat a pak ulehl. Bylo na něho trochu brzo, ale řekl si, že zítra bude muset zase vstávat, tak se pokusí brzy usnout.

Když Helenu slyšel vyjít z pokoje, myslel, že se nejspíš chce jen napít. Jenomže ona se blížila k němu, měkkými neslyšnými kroky. Když byla na dosah od jeho lůžka, viděl, že má na sobě jenom lehkou košilku, která jí sotva zakrývala klín – ale i té se jediným pohybem zbavila a stála před ním v šeru stejně nahá jako tam u vody.

„Myslím, že si oba něco dlužíme,“ řekla zastřeným hlasem.

Pokusil se odpovědět, ale nedokázal to. Tak k ní jenom vztáhl ruce.

Když k němu přisedla a pak se zvolna poddávala jeho dotekům, myslel nebo spíš intenzívně cítil, jak neuvěřitelně bohatý je dojem z ženské pleti, na povrchu spíše chladivé a hebké jako hedvábí, z hloubi však přitom prohříváné teplem. Ten dojem byl poněkud jiný na pažích, v jeskyňkách podpaždí a na něžných oblinách ňader, které mu až braly dech, na břicho a mezi stehny – jiný, přitom vždycky krásný, tou nejzákladnější krásou, kterou muž může zažít. Jindřich nikdy nepochopil, proč tahle oslava krásy ženského těla, která se dala doopravdy prožít jenom taky tělesně, si v lidské historii vysloužila tolik zákazů a odsudků – ale v této chvíli na to nemyslel: jen vděčně přijal Helenu a přitiskl ji k sobě.

* * *

O tom, co se stalo večer, nemluvili při snídani ani cestou do práce. Ostatně měli celý den co dělat s tím novým měřením, na které přístroj neměl software – takže se musel napsat, vnutit systému, odladit a pak na vzorcích spustit. Jindřich sice během té přípravy nejednou klel,

ale nakonec byl spokojen. Práce zbývalo tak na tři, nejvýš čtyři dny. Když jí to řekl, Helena ihned volala na leteckou společnost, aby si zajistila letenku.

„Nemusela bys tak spěchat,“ řekl Jindřich mrzutě.

„Vždyť jsem ti říkala, mám tam dítě.“

„A manžela.“

„Toho taky,“ vzdychla. „Ty máš přece taky přítelkyni.“

„Ta je teď daleko. Nemyslím kilometry. Objevila nový svět, tak jako Kolumbus. No, nechme toho a pusťme se do práce, ať to tedy do odletu stihneme.“

A tak ty tři dny intenzivně měřili, i když už oba věděli, co si jen potvrzují. A večer se pak milovali, i když oba věděli, že to by neměli, protože to, co se přitom mezi nimi dělo, nebyly jenom chvilkové přeskoky náboje pudů, ale narůstající pouto, které nebude možné jen tak bez bolesti přetrhnout.

Když ten třetí večer leželi už vedle sebe, Jindřich po delším mlčení promluvil.

„Je to tak trochu ironie, ale zjistili jsme spolu vlastně dvakrát totéž. Ten polymer, který si tvoji kolegové vymysleli jako prostředí, ty lithiové ionty přímo miluje – ale právě pro tu lásku je chce pro sebe a nepouští je dál.“

„Já vím. Proto se ta baterie vybíjí tak pomalu a dává slabý proud.“

„No a s námi je to podobně. Já tě taky nechci pustit.“

„Jenomže ty musíš, to přece víš.“

„Třeba mám řešení.“

„Prosím tě, nezačínej. Žádné řešení není. A já teď musím balit.“

Vyskočila a běžela do svého pokoje.

* * *

Když druhý den dorazili v Ruzyni k příslušnému terminálu, oba mlčeli. Tentokrát jí směl pomoci s kufrem, ale když zavazadlo odevzdali u přepážky SAS, vyšla s ním zpátky před budovu a tam se mu zadívala do očí.

„Pojď, rozloučíme se,“ řekla.

„Máš ještě moře času.“

„Já vím. Ale budeme se jenom týrat.“

Nastavila rty a on je lehce políbil. Potom se rychle otočila a vešla do dvorany. Nasedl do auta a nastartoval. Příští chvíli se musel soustředit, aby zaplatil u výjezdu poplatek za parkování, pak ho zaměstnal řidič, který se svým bavorákem zřejmě musel být na křižovatce první, potom si uvědomil, že je vlastně všední den a tedy musí do ústavu. To všechno byly vítané myšlenky, protože stály v cestě uvědomění, že se s Helenou právě rozloučil a nejspíš ji už nikdy neuvidí.

Jel tedy do práce, ale zvolil přitom tu nejdlejší z možných tras, které se mu nabízely. I tak byl u ústavu příliš brzo na to, kolik času potřeboval, aby se vyrovnal s novou – vlastně starou – situací. Když otevíral dveře ústavu, málem se srazil s Čermákem, kolegou z fakulty.

„Á, Jindřich, tak jsi přece jenom přijel. Prý tu máš atraktivní návštěvu.“

„Ta právě před hodinou odletěla.“

„Škoda. A jak se jinak máš?“

„Celkem to jde.“

Čermák kývl hlavou, zvedl ruku na pozdrav a vyšel z budovy. Jindřich se pozdravil s vrátným a vykročil chodbou ke svému oddělení. Čekala tam celá řádka problémů, které v posledních dvou týdnech odložil. Nic obzvlášť vzrušujícího, spíš rutina – ale ne nuda: prostě život, jak jej dobře znal. Jenomže něco se v něm změnilo: až donedávna žil tak, aby pokud možná netrpěl. Teď si z letiště s sebou nesl bolest, která spíše bude nabývat, než že by snadno odezněla. „Stálo to za to?“ zeptal se v něm skeptický hlas, který má v sobě asi skoro každý. A jiný, jemu bližší, na to odvětil, že ano, stálo – ale i kdyby tomu tak nebylo, stejně by se nedalo nic dělat.

Zvířátka na cestě

Způsobila to ta zvířátka. Že asfalt pod jeho nohama byl pomalován barevnými křídami, to ovšem patřilo k letošní módě. Ta nenápadně určovala nejen šaty, které lidi nosili (i když chodit jako trhan k módě taky patřilo), nejen způsob, jakým se nechali stříhat, česat, barvit, holit nebo neholit, ale také to, co jedlí, pili, zda si pořídili dítě nebo pejska – a pokud toho, tedy jakého. A pokud podle módy nebo přirozeně měli děti, tedy móda zase určovala, co ty děti na procházce dělaly. Tohle byl rok malování na asfaltu a tak Rudolf, který díky stavu krčních obratlů na procházkách spíše nosil hlavu svěšenou, viděl pod nohama nejružnější výjevy. Většinou mu připadaly ohavné, ale tentokrát zůstal bezděčně stát a s potěšením si prohlížel celou řadu zvířátek, nakreslených v milé stylizaci tak, že se člověk musel bezděčně usmát, když si představoval příběh, který by se nad nimi dal vyprávět. Tyhle tvary jistě nekreslilo dítě, leda že by bylo geniální. Spíš to byl někdo dospělý, ale někdo stejně milý jako tyhle kresby nebo aspoň výjimečně chápavý pro potřeby dětské duše. S jistým úsilím, které v poslední době na ten manévr potřeboval, zdvihl hlavu a zůstal zcela zkoprnělý: několik kroků od něho, obklopena skupinkou dětí ve věku tří, možná čtyř let, seděla na lavičce jedna z nejhezčích žen, jaké dosud potkal.

Proběhl jím pocit podobný úleku a tak instinktivně odvrátil zrak. Ale hned se zase znovu podíval a setkal se na dálku s jejím pohledem, který se zdál být zkoumavý, jako by ho možná poznávala, ale nebyla si zcela jistá. Robert už věděl ze zkušenosti, že tohle nedopadne dobře, a tak odvrátil hlavu a zas vykročil. Ta plachost, s jakou odtud málem utíkal, byla dána tím, že stále byl nadmíru citlivý k ženské kráse, ale už podstatně překročil věk, kdy ženy jeho upřené pohledy vítaly. Nemohly vědět, že jeho zájem už je výlučně estetický, tak je zpočátku v dobré víře omlouval, když viděl odmítavý výraz, s jakým od něho odvracely zrak. Později si ale uvědomil, že ani to by je patrně neusmířilo: nestály o nějaké okukování, leda snad na nějaké skvělé fotografii, na obálce časopisu, nebo ještě lépe ve filmu – tomu by málokterá odolala. Ale obdivný pohled starce (a tím byl pro ty mladší člověk velmi záhy), v tom bylo něco málem ponižujícího.

Rudolf šel dál a snažil se udržet aspoň zhruba ve své představě tvář, která se mu tak líbila. Jak to bývá v takových případech, měl intenzivní pocit, že ji nejen někdy viděl, ale že ji možná dlouho zná, ačkoliv při rozdílnosti jejich věku to byl zřejmý nesmysl. Jenomže její podoba mu přitom unikala, protože ten její půvab netkvěl v snadno postihnutečných rysech, které by člověk mohl zachytit nebo dokonce jmenovat, ale spíš v jejich celkové harmonii. No ano, měla krásně vykrojené plné rty, které jako by se stále trochu usmívaly; a taky velké tmavé oči, nad nimi ladně vykroužené křivky obočí, právě tak správně zdůrazněné lícní kosti, jemný, maličko zdvižený nos...Musel se sám nad sebou smát: skoro se slyšel, jak to sám pro sebe říká, jak zkouší slova a hned je nahrazuje jinými, snad o něco lepšími. Profesionální deformace. Prostě musel své myšlenky slovy vyjádřit a pak ta slova přeskupovat, aby se mu v textu líbila – a to i tehdy, kdy žádný text neplánoval.

* * *

Když tudy šel stejnou cestou druhý den, byly kresby zohaveny neobratnými zásahy, kterými se je děti snažily vylepšit nebo jim dodat trochu jiný význam. Bylo jich dobře pět, které se věnovaly této zručně tvůrčí činnosti. Rudolf se mezi nimi opatrně proplétal a přitom se víckrát podíval na lavičku. Nějaká žena tam seděla a rozmlouvala s několika dětmi. Byla snad trochu podobná té včerejší, ale měla jen příjemně pravidelnou tvář, žádnou výraznou krásu. Na okamžik zápasil s puzením přistoupit k té ženě a zeptat se na tu, která tady byla včera, ale pak to vzdal. Jak by tu otázku formuloval, jak by ji zdůvodnil? Nedávalo to smysl: ta kráska by snadno mohla být jeho dcera, možná i vnučka. Jak by zdůvodnil, že se na ni ptá? Jen by se ztrapnil. Zbytek procházky stále znova vymýšlel a zase zapuzoval představy náhodných setkání s tou kráskou, ve kterých třeba dívku zval do blízké kavárny na nezávazné posezení, ona přijala a pak mu mile vyprávěla o svém dosavadním životě. Ten byl samozřejmě krátký a nejspíš jednoduchý ve srovnání s ním, ale tak to nikdo necítí – pro každého je ta jeho zkušenost nejzajímavější, i když třeba tvrdí opak.

Následující den byla bohužel sobota a ještě k tomu přšelo, jako ostatně celý víkend. Rudolf ale žádný den nevynechal, aspoň pokud neměl horečku nebo počasí nebylo doslova nebezpečné životu – ale to se naštěstí zatím v Praze nestávalo. Jak se dalo očekávat, Rudolf byl v parku víceméně sám až na pár pejskařů, kteří se zřejmě modlili, aby si jejich miláckové konečně ulevili a oni se mohli vrátit do svých suchých domovů.

Docela slušně lilo a k tomu foukal nárazový vítr, s kterým se Rudolf pral o deštník, zatímco jeho kalhoty postupně promokaly. Nu, člověk nemohl mít všechno. Jeden čas zkoušel nosit nepromokavou pláštěnku – a to měl zase všechnu vodu na kolenou nebo alespoň ho promočila vlhkost, která se pod pláštěnkou srážela. Tak se nakonec s deštěm smířil. Teď si všiml, že nárazy deště smyly s asfaltu dětské malůvky, ale bohužel i ty milé obrázky zvířátek – a tím jako by zředily i vzpomínku na onu krásnou dívku, která je zřejmě zplodila. Co se holt dalo dělat, čas všechno odnáší a má k tomu různé nástroje.

Ale tak docela na ni nezapomněl, takže když v pondělí – slunce už zas svítilo – šlapal parkem stejnou cestou a uviděl na asfaltu nakreslená roztomilá zvířátka, srdce mu rychleji zabušilo. Opatrně se podíval směrem k lavičce a byla tam, obklopena chumlem dětí, a dokonce se podívala směrem k němu. Bezděky zůstal stát a přesto, že měl značně unavený zrak, uviděl zdálky v její tváři napřed zjasnění, jaké nastává, když někoho poznáme, ale vzápětí zachmuření, které dokonce narušilo její půvab. Ano, tenhle výraz přehnaného odmítnutí dobře znal. Rychle sklopil zrak i hlavu a šel rychle dál. To zrovna od ní nečekal, vypadala tak mile.

Vyšel z parku do vilové čtvrti, z kopce a zase do kopce, k jinému vchodu zase zpátky do parku. Co se taky dalo dělat, chodil tady pořád stejnou cestou už dva roky, tedy celou dobu, co byl sám. Slávka by takovou pravidelnost nepřipustila, ta naopak vyžadovala změnu. Byl to konečně jeden z důvodů, proč ho nakonec přece jenom opustila.

„Co čekáš od Karla?“ snažil se jí domluvit. „Já vím, je mladší o pár let...“

„O sedm, to je víc, než pár...“

„To mi nemusíš říkat, já jsem vás přece seznámil. Býval to můj nejlepší kamarád. Taková zápletka jako z levného románu, zřejmě přece jenom občas život napodobí literaturu. Ale sedm let uběhne jako voda a budeš mít doma stejného dědka, jako jsem já. Navíc Karel...“

„Nejde o Karla, ale o tebe. Ty tady budeš chodit pořád stejnou cestou, koukat na tu stejnou vilu a představovat si, co se tam za tím oknem asi odehrává...“

Proběhl opravdu ten rozhovor? Rudolf věděl, že ne. Byl jenom jedním z nesčetného množství dialogů, které si už stačil přehrát ve své představě od doby, co ho Slávka opustila. Řekla někdy proč? To ani nemusela, nebyli přece oddáni, jak připomněla.

„To záleží na nějakém círu papíru? A co ta léta, co jsme spolu žili, to je nic?“

„Žili spolu? Spíš vedle sebe. Řekni mi, kdy ses zajímal skutečně o mne. Dokonce jsi mě oslovoval jménem nějaké té své zatracené postavy.“

„To se stalo jenom jednou.“

„Ba ne, víckrát. Ty jsi s nimi snad i spal, i když nevím, jak jsi to dělal.“

„Pokud myslíš tu Gabrielu, to byla přece záporná postava. Tu jsem leda nenáviděl.“

„No jo, ta tvoje Hassliebe. Tu jsi zřejmě cítil taky ke mně.“

Nemělo to smysl, nejvyšší čas přestat, aspoň pro dnešek. Kromě toho cesta vedla do kopce a on se nějak zadýchal. Je možné, že ty rozhovory polohlasem přehrával? Co si o něm pomyslí lidi? Nejspíš, že mu straší ve věži. Rozhlédl se kolem, naštěstí na ulici nikdo nebyl, jen čtyřbarevná kočka kolem něho přeběhla, aniž by mu věnovala pozornost. Už ani kočky nezajímal.

Pak náhle s kopce proti němu rázovala nevelká žena v modré pláštěnce a vykřikovala něco o lenivých parazitech, kterých má už dost a taky s nimi skoncuje. Rudolf se vyděšeně rozhlédl. Snad se to netýkalo jeho, ani tu ženu neznal. Ale na ulici nikdo další nebyl. Pocítil onen prazákladní strach, jaký člověk přirozeně cítí při pohledu na někoho pomateného a zřejmě zlého, ale žena se mezitím zasmála a začala mluvit docela jiným tónem. Rudolf si uvědomil, že zřejmě má ten typ mobilního telefonu, který umožňuje mluvit bez pomoci rukou – a že zřejmě není pomatená, když se nepočítá šílenství doby, které všichni sdílíme. Usmál se na ni, když ji míjel. Pohlédla na něho překvapeně a pak odvrátila tvář. Zřejmě o žádnou vlídnost nestála – konečně nemohla vědět, zda není taky lenivým parazitem.

* * *

Rudolf bydlel v podivném domě, který byl dokladem toho, že záchvaty megalomanie ve stavebnictví nebyly jenom poválečným fenoménem. Dům byl produktem okázalého funkcionalizmu, jenom trochu změkčeného kachlovými obklady a abstraktními ornamenty podél schodiště. Byly to vlastně čtyři domy proložené výtahy, velice vítanými, pokud fungovaly, protože každý dům měl osm pater a nad nimi ještě ateliery nebo studia v podkroví. Rudolf byt zdědil po své tetě, o kterou se staral ve stáří, ne zcela nezištně – předtím bydlel po různých podnájemcích a snil o vlastním bytu v této části Prahy, kde byl taky zaměstnán. Teta ho k sobě přijala pod podmínkou, že se o ni bude starat a bude platit všechny výlohy, které k jeho překvapení byly s bytem spojeny, ačkoliv jí přece patřil. Teta nikdy nebyla moc milý člověk a věk její povahu nezměkčil. Rudolfa její požadavky nebo výtky občas přiváděly téměř k šílenství a málem ho přiměly změnit žánr a začít psát krvavé příběhy, ve kterých zavražděna byla vždy stará bohatá teta. Inu, bohatá teta nebyla, jak se ukázalo, když nakonec přece jenom umřela, i když se zdálo, že ji při životě udržuje možnost týrat synovce. Nezanechala po sobě žádnou

poslední vůli, takže léta trvalo, než mu byly přisouzeny její skrovné úspory, ale jeho nárok na byt naštěstí nikdo zpochybnit nemohl – jeho vlastnictví na něho přepsala teta ještě za života, aby ho přinutila platit všechny poplatky.

Na to vše bůhvíproč myslel, když čekal na výtah, když ho někdo zatahal za nohavici.

„Máte rozvázanou tkaničku,“ ozval se dětský hlásek.

Podíval se jeho směrem a uviděl nezvykle krásného chlapce asi čtyřletého, který na něho zpod zářivě zlatých vlasů upíral velké oči s dlouhými řasami. Kdyby byl věřící, myslel by, že tu vidí andílka – ale vzápětí se před hošíka vtlačila zřejmě jeho sestra, která mu byla podobná, i když krásná trochu jiným způsobem. Zřejmě to byla dvojčata.

„To jste hodní, že jste mi to řekli,“ odpověděl trochu zaraženě. „Já si to radši, zavážu.“

Udělal, jak slíbil, a když se narovnal, úplně strnul: před ním stála ta krásná dívka, na kterou civěl v parku.

„Vy nás sledujete?“ zeptala se trochu rozechvěně.

„Ale co vás napadá, vždyť ani nevím, že tu bydlíte. Vlastně o vás nevím vůbec nic.“

„To neříkejte. Já vás totiž znám, vy jste Rudolf Zlámal.“

Měl co dělat, aby na ni stále necivěl.

„To jsem,“ připustil zaraženě. „Já jsem měl taky dojem, že jsme se už někdy potkali. Jenomže nedokážu přijít na to, kde a kdy.“

„Ale ne, já vás znám z fotky, máte ji přece na té knížce Večerní stíny. Jste tam sice mladší, ale jste k poznání.“

„No to víte, nakladatel. Dávají tam pořád stejnou fotku, jako by to pomohlo.“

„Tak vy jich máte víc, tedy těch knížek?“

„No asi patnáct,“ řekl jaksi omluvně. „Asi bych toho měl už nechat, stejně...“

„To byste měl,“ přerušila ho. „Danečku, kde je Kát'a?“

„Já nevím. Ještě před chvílí tu byla.“

„Proboha, já ji jednou přetrhnu. Proč se ta mrška musí pořád schovávat?“

Kluk pokrčil útlými ramínky.

„Asi, abychom ji hledali,“ řekl moudře. „Ale já vím, kde je. V tom pisoáru.“

„Ale to je přes ulici, vždyť ji něco může přejet,“ zasténala dívka a vrhla se k východu. Daneček běžel s ní a taky Rudolf, ačkoliv nezván, za nimi vyrazil. Místo, o kterém byla řeč, byl zelený ostrůvek uprostřed malého náměstí před oním velkým domem. Někdy od padesátých let se na něm vyjímala bronzová socha sovětského maršála, který Prahu hrdinně osvobodil, když už byla svobodná. Když se režim, který ten pomník vztyčil, konečně sesypal, začali sochu různě zdobit různí vandalové, což pravidelně vyvolávalo diplomatické noty země, k jejímuž národu ten dávno mrtvý maršál náležel. Protože k soše nebylo možno postavit stálého hlídače, navrhovali někteří zastupitelé, aby se socha odstranila, což vyvolalo přímo hysterickou reakci ruského vyslanectví. Nakonec bylo rozhodnuto, než se věc vyřeší, pomník opatřit bedněním, aby k němu vandalové nemohli. Nu a lidová tvořivost na to okamžitě reagovala tvrzením, že ten starý maršál má potíže s prostatou a tak mu postavili soukromý pisoár. No a do toho bednění se Kát'a nějak dokázala vtěsnat.

To se potvrdilo, když tam Rudolf doběhl a dívka Kát'u za značného vřestění právě táhla ven, zatímco se jí Daneček posmíval a vůbec přitom nevypadal jako andílek.

„Pozor, ať si nezarazí třísku,“ vyhrknul Rudolf, když viděl ten zápas.

„A co vy tu vlastně děláte?“ obořila se na něho. „To taky dáte do nějaké knihy?“

„Co vás to napadá? O jaké knize vlastně mluvíte?“

Dívka jen mávla rukou a táhla obě děti přes ulici. I její krásu pokazil hněv. To bylo vlastně zajímavé, protože na obrazech vídal přece značně rozezlené bohyně, kterým hněv spíše přidal krásu a ne, že by ji ubíral. Z těch myšlenek ho vyrval klaxon auta, který mu zazněl téměř u ucha. Zarazil se a cítil téměř dotek laku, který kolem něho profičel. Hned za tím autem jelo druhé a potom ještě prodloužený autobus. Než se dostal zpátky na chodník a pak do domu, byla ta dívka s dětmi samozřejmě pryč. Bohužel neznal její jméno a nevěděl ani, jestli tady bydlí. Mohla ta dvojčata být její děti? Soudě podle krásy, tedy ano – ale podle věku téměř jistě ne. Asi ty děti jenom hlídala, možná své sestře, to dávalo smysl. Ale bydlí ona taky zde? To nevěděl. Jistě by si takové krasavice všiml, ale musel by ji potkat. Jaká je pravděpodobnost, když je v tom domě jistě přes sto bytů, tři výtahy a několik vchodů? Chvíli se pokoušel to spočítat, ale pak to vzdal – z matematiky míval sice jedničku, ale to bylo na střední škole, tedy dávno.

* * *

Kolik tak asi uplynulo dní? Čas tím zběsileji utíkal, čím ho zbývalo méně. Nebylo pro to žádné řešení: když se rozhodl nechat tvůrčího úsilí a prostě si užívat důchodu, upadal snadno do stereotypu a čas se nenápadně vytrácel; když se snažil dodat životu barvitosti a tedy navštěvoval koncerty a výstavy, pokud to bylo trošku možné, ubíhal čas snad ještě rychleji. Usoudil tedy, že je problém nejspíš v existenciální prázdnotě, kterou naplní jenom tvorba – a tak zase začal psát, i když předem věděl, že to nejspíš bude do šuplíku. Byl to každým dnem těžší zápas, slova se před ním spíše skrývala, než že by si je vybíral – a fantazie často stávkovala nebo nabízela škleb. Nicméně na konci dne, který strávil klopotným úsilím něco stvořit, měl pocit, že tu nebyl nadarmo – ale ten den byl pryč, ani si nevšiml, jak zmizel. Inu, nezbývalo než prostě žít, jak člověk uměl, nebo spíš jak si vynutily vlastní potřeby a požadavky okolního světa.

Na tu dívku, která mu zdálky dvakrát připadala krásná – a pak jen hezká, když se zlobila, na tu si vzpomněl vícekrát. Zpočátku se rozechvěle rozhlížel, kdykoliv vycházel z domu, nebo když šel parkem, kde ji tehdy viděl, ale jako by nějakým kouzlem zmizela. Děti s tou druhou, trochu starší ženou v parku vídal, taky ta krásná dvojčata, dokonce – jako by si s ním nějaký skřítek pohrával – vídal na asfaltu parku ona milá zvířátka, vždy trochu jiná nebo zřejmě v jiném příběhu, ale tu dívku, která je určitě kreslila, tu nikdy nepotkal.

Proč po tom vlastně toužil? Věděl přece, že je tak třikrát starší nežli ona, ne-li víc, neměl by u ní jako mužský partner sebemenší naději – a vlastně mu taková možnost připadala nějak nemravná, takže i náznak fantazie takového vztahu okamžitě zapudil. Tak proč? Lákala ho ta její krása nebo půvab, na slově tu nezáleželo. Rád by ji znovu spatřil, potěšil se tím pohledem. Nějak úplně v hloubi tušil, že je za tím ještě něco víc, než jenom estetické potěšení – ale to cítil, že je možná lepší nechat být, protože by to mohlo být bolestné. Ostatně bylo tady přece ještě něco jiného: ta dívka zřejmě znala aspoň jednu jeho knihu a vyslovila se o ní nějak kriticky, i když vlastně nevěděl, jak. Rudolf se psaním sice nikdy neživil, to by tady už dávno nebyl, ale

za spisovatele se snad mohl počítat – a i když celkem tušil, proč se jeho knihy málo čtou, skoro s nikým o tom nemluvil; tak tu viděl příležitost něco se dozvědět.

Jenže dívka buďto někam odjela nebo se mu umně vyhýbala, až už to vzdal – když na ni narazil. Byla to bohužel skutečně srážka, ona vcházela do domu, náruč plnou velkých kartounových desek s kresbami a ještě s objemnou brašnou v podpaždí, on vyrážel, aby ještě stihl před zavřením jeden obchod, kam rád chodil. Byl to náraz, desky se sypaly všemi směry a z nich se draly rozměrné kresby, taky brašna spadla a z ní se vysypaly různé nástroje. Oba, dívka i Rudolf, zůstali konsternovaně stát a hleděli dlouhý okamžik na sebe.

„To jste zas vy?“ vydechla slabým hlasem.

„Ano, já... já se vám strašně omlouvám. Já vám to hned pomůžu sesbírat.“

Zdálo se, že mu v tom chce zabránit, ale on už byl na kolenou a sbíral kresby, opatrně je vracel zpět do desek. Dívka tedy protesty vzdala a sama hleděla rychle posbírat zbytek. Skončili tak, že každý měl vlastně náruč plnou a tak mlčky vykročili k výtahu.

„Tenhle výtah jezdí jenom do šestého patra,“ řekla v kabině. „Já mám at'as pod střechou, to budete muset jít ještě přes dvě patra.“

„Já vím, občas ho taky používám.“

„To když nás sledujete?“

„Co vás to popadlo s tím sledováním?“ zeptal se trochu nazlobeně. „Vidím vás dnes potřetí v životě.“

Chtěl dodat, že je ovšem zvláštní ten dojem, jako by ji už odněkud dobře znal – ale to mu připadalo příliš podivné, tak to raději zamlčel.

„Ale to není možné a já vám to dokážu, jen co tam dorazíme.“

Tu krátkou zbývající chvíli jeli mlčky. Rudolf přitom zíral na stěnu kabiny, aby ji neobtěžoval svým pohledem. Přitom úporně přemýšlel.

„Šárka Slavíková,“ řekl náhle polohlasem.

Viděl, jak sebou trhla.

„Tak vidíte, že mě znáte!“ řekla úsečně.

„Znám vaši práci, tedy malou část. Byl jsem nedávno v knihkupectví a viděl jsem tam vaše leporelo. Moc se mi líbilo. Kdybych měl malé vnouče, hned bych mu ho koupil. To ale nemám, tak jsem si aspoň vštěpil do paměti jméno autorky. Dalo to práci, já mám špatnou paměť na jména.“

„A jak víte, že je to ode mne?“

„Ty kresby v parku a teď ty, které vám vypadly...“

V té chvíli výtah dorazil. Vyšli na schodiště, které se Rudolfovi zdálo stále příkřejší, ale nakonec přece jen skončilo. Šárka odemkla dveře a rozsvítila několik zářivek na stěnách. Rudolf se zvědavě rozhlédl po rozlehlé místnosti. Strop byl z větší části skleněný, jinak tu byly stoly – jeden s barvami, druhý s nějakým zařízením, možná tiskařským. Rozhlížel se po židlích a našel dvě, takže nebylo neslušné si sednout.

„Řekněte mi, prosím vás o to, co to máte za utkvělou myšlenku, že já vás sleduji.“

„Já vám to povím, ale nezlobte se, nebude to teď. Já totiž hrozně spěchám, mám důležitou schůzku a nemůžu se zdržet ani minutu.“

Rudolf okamžitě vyskočil.

„Ale to chápu, jen mi řekněte, kdy a kde se s vámi můžu vidět. Kvůli téhle věci, samozřejmě, já jinak na vás nic nechci...“

„No, já od vás třeba něco chtít budu. Víte co, přijďte zítra sem, třeba v deset dopoledne, to je přece zhruba doba, kdy chodíte ven.“

Kdo koho tedy sledoval? Rudolf to zatím nechal být. Slíbil, že přijde, a rozloučil se. Když zavíral dveře, slyšel, že Šárka někomu telefonuje.

* * *

Neměl to daleko, protože k zvláštnostem tohoto domu náležely chodby, jimiž bylo možno projít z jednoho konce na druhý. Sešel tedy do šestého poschodí a potom jedinou chodbou až ke dveřím svého bytu. Po celou cestu přemýšlel, zda by se měl pokusit nějak zjistit, zda tu Šárka taky bydlí – ale pak to vzdal: pokud bydlela se sestrou, ta měla jistě manžela a tedy jiné jméno. Když došel domů, vzpomněl si, že bezděky promeškal dobu, kdy se zavíralo lahůdkářství, kam původně spěchal. Doma toho k večeři mnoho neměl, ale když proseděl delší dobu na předsíni, neschopen se rozhodnout, zda by měl vyrazit do samoobsluhy, nebo se trochu převléct a jít na večeři do restaurace, nakonec zvítězila lenost. Zul se, vklouzl do pantoflů a udělal si čaj, k tomu pro změnu chleba s máslem. Tahle prostá večeře mu připomněla dětství. Zahleděl se v duchu do té zvláštní hlubiny, kterou nazýváme minulostí a v které věci přítomné tak rychle ztrácí barvu a postupně průhlední, až jsou z nich pouhé nápovědy, někdy též příznaky. Rudolf nepatřil k lidem, kteří rádi vzpomínají, protože si hlavně vybavoval různé nepříjemnosti, zejména hloupé činy, za které se hanbil. Ale tentokrát tím vzpomínáním možná pochopil, proč mu ta Šárka připadala tak velice známá.

Bylo to nejspíš v druhé třídě, byl tehdy už docela velký kluk. Zotavoval se z nějaké nakažlivé nemoci, rozhodně nesměl mezi děti a i sestra Ivana, která byla o tři roky starší, raději zatím bydlela u strýce na druhém konci města. Rudolf se většinou dovedl zabavit, už tenkrát si vymýšlel různé historky, i když je zatím nepsal; ale tentokrát, snad proto, že byl už delší dobu doma nedobrovolně, se ukrutně nudil. Zkoušel všechno: hrát sám se sebou dámu nebo Člověče nezlob se, brnkat na klavír různé melodie, kreslit fantastické krajiny – ale to všechno ho hned přestalo bavit. Možná měl trošku horečku, možná sklon k hysterii, který se až do té doby nikdy neprojevil: nuda, která ho přepadla, ho přímo rdousila.

Nevěděl, co dělat, tak vlezl pod postel – věděl, že jsou tam krabice, které ho nikdy nezajímaly, ale teď si usilovně představoval, že jsou v nich zajímavé věci, možná nějaké poklady nebo něco zakázaného. Vytáhl první z nich a když ji otevřel, uviděl kupu fotografií. Napřed zklamaně vydechl: to tak mohlo být pro jeho starší sestru, ta by se – nejradši s nějakou kamarádkou – v těch fotkách s hihňáním a štěbetáním jistě ráda poryla. Lhostejně ty fotky převracel, až se najednou zarazil: před ním na obrázku v zvláštním nahnědlém tónu byla dívka jeho matce podobná, ale v něčem nějak jiná. A hned vedle portrét skoro ve všem stejný, jen jako by byl negativem prvního – zatímco první měla temně hnědé vlasy jako matka teď, ta druhá byla blond; a podobné to bylo s očima: hlubokou hněď té prvé střídala modř či zeleň, to se poznat nedalo.

Jen lehká horečka, kterou tehdy patrně měl, může vysvětlit, že bez váhání vzal ty dva portréty a běžel s nimi za matkou, kterou slyšel šramotit v kuchyni. Ta mu vzala obě kartičky z rukou, chvíli se na ně dívala a pak mu je vrátila. Viděl, že se tak zvláště usmívá a současně má oči plné slz.

„Co se stalo?“ zeptal se poplašeně. „Kdo to je?“

„Copak mě nepoznáš?“

„Ta jedna, myslel jsem si to. Ale vypadáš tu jinak.“

„No, je mi tu sedmnáct a byla jsem tehdy zamilovaná, to holku změní.“

„Do táty?“

„Ale kdepak, to bylo dávno předtím, než jsme se s tátou poznali.“

Bylo mu na okamžik nějak divně z toho, že ta matka, která pro něho znamenala největší bezpečí, byla někdy dívkou a měla vlastní život, o kterém nic nevěděl.

„A ta druhá? Proč máte stejné šaty a taky účesy? To byla tvoje sestra?“

„Kdepak, to byla Frída, má nejlepší kamarádka. Měla jsem ji radši, než bych měla sestru, byly jsme nerozlučné. Chudinka už nežije, mockrát jsem ji oplakala.“

„Co se stalo?“

„To bylo za války, když tady vládli nacisti. Někdo její rodinu udal, že jsou židi, tak museli do transportu. Nikdo z nich se nevrátil. A přitom co já vím, oni ani šábés nedodržovali a vidíš sám, jak byli všichni světlí – to bych spíš já mohla být židovka.“

Rudolf na ten obrázek chvíli hleděl.

„Byla krásná,“ řekl pak.

Matka na něho překvapeně pohlédla. Tahle slova asi nečekala, vždyť byl ještě malý kluk, kterého – jak si asi představovala – ani holky ještě nezajímaly.

„To byla,“ řekla přesto. „Já jsem si mockrát přála vypadat tak jako ona. Kolem ní byla vždycky spousta kluků, ona si s nimi trochu pohrávala. Nejspíš ji udal někdo, koho odmítla.“

Odvrátila se a začala rachotit s nádobím. Rudolf pochopil a šel zase zpět do pokoje. Tam se uvelebil v křesle, které bylo pod pohružkou nejstrašnějších sankcí výhradně jen tátovo (protože bylo dosud nepoškozené a relativně čisté), a hleděl na obě podobanky. Problém, s kterým se potýkal, je dospělému nepochopitelný, ale pro něho v té době byl reálný a těžký: žádná žena nemohla být krásnější než jeho matka, tak zcela samozřejmě určovala jeho láska k ní; ta dívka na fotce byla sice trochu jiná, než ta máma, kterou znal, ale měla známé rysy. Ta druhá, kamarádka Frída, nesměla být krásnější, ale pohled na ni byl tak příjemný, že bylo těžké se ho vzdát. Hleděl z jedné na druhou a zpátky, až nakonec v jeho představivosti vzniklo něco podivného: podoba tváře, která měla rysy obou. Je zcela rozumné říct, že je to nemožné, ale cožpak se fantazie – zvláště ta dětská – řídí rozumem? Stačí si vzpomenout na sny, třeba i ty dospělé.

Ať tak či onak, ona nemožná, ale hluboko uložená podoba (nebo snad její předobraz) se zhmotnila, když poprvé v parku viděl Šárku Slavíkovou – a tedy byla vlastně pravda, že ji odedávna zná. Co ale s tím? I kdyby tahle znalost znamenala lásku, nedalo se dělat nic jiného, než ji v sobě tiše skrýt.

* * *

Dostavil se přesně v deset, jak se dohodli, ale skleněné dveře našel zamčené. Kousek nad klikou našel přilepený malý lístek, který mu sděloval, že Šárka musela odejít, ale že ji najde na tom místě, kde se poprvé potkali. Okamžik přemýšlel a pak usoudil, že to musí být v parku někde blízko té lavičky, kde dětem kreslila ta zvířátka a nejspíš potom o nich vykládala příběh.

Našel ji tam, kde čekal: byla s ní ona krásná dvojčata a kromě toho asi osm skoro stejně velkých dětí, které se většinou zaměstnávaly kreslením křídami na asfaltu cesty. Rudolf už z dálky pozdravil a tentokrát se Šárka na něho nezamračila. Naopak se omluvně usmála a za ten úsměv by jí jistě odpustil daleko horší věci, než nedochvilnost v setkání.

„Nezlobte se, Marta musela nutně k zubaři,“ řekla chvatně. „Tak jsem za ni dnes zaskočila.“

„Prosím vás, kolik vy to vlastně máte dětí?“ zeptal se napůl vážně, když přišel blíž.

„Ale to nejsou moje,“ řekla taky s úsměvem. „I když je mám ráda jako vlastní. Tady dvojčata už znáte, ta jsou sestřina. No a zbytek je skupina.“

„To mi připadá povědomé, ale nevím, co to teď znamená.“

Šárka dala míč těm několika dětem, které zvědavě postávaly kolem, aby si šly házet na trávu za lavičkou, potom se obrátila zpátky k Rudolfovi.

„Školky tady kolem jsou plné,“ řekla polohlasem. „Tak bylo úředně dovoleno provozovat soukromé mini-školky, říká se tomu skupiny. Tím se teď živíme, protože Martě, tedy sestře, už došla mateřská a moje další obrázková knížka vyjde nejdřív napřesrok.“

„Cože, to jste na to samy? Přece je nějaký otec dvojčat, ten se nezúčastní?“

„Vy se mě ptáte?“ trochu odsekla Šárka. „Vždyť to musíte vědět, když o nás píšete.“

Rudolf zavrtěl hlavou a těžce dosedl vedle ní.

„Šárko, prosím vás, nechte už těch nesmyslů.“

„Vojta odjel před rokem do Emirátů, vydělat balík. Napřed pravidelně telefonoval a taky posílal peníze, nebylo to až tak tolik, ale na život to stačilo. Pak najednou přestal volat, na e-mail nereaguje, nic neposílá. Prostě zmizel, ani konzulát nám nepomohl. Podle jeho šéfa, to je nějaký Angličan, Vojta se nevrátil ze služební cesty. Kam to vlastně jel, to jsme se nedozvěděly. Tak zatím čekáme a pořád ještě doufáme.“

Poslouchal ji konsternovaně, aniž by ji přerušoval. Na takovou úzkost působila klidně. Pravda, šlo o švagra, ale ty sestry si byly zřejmě velmi blízké, když si spolu troufaly na takový podnik. Takových deset dětí, to je jako pytel blech – musí se hlídat, živit, vymýšlet jim zábavu... Hleděl na ni a skoro nechtěl věřit, že tady s ní smí tak sedět, že ho nevykáže co nejdále od sebe. Byla tak neuvěřitelně půvabná a přitom tak přirozená, jako by si vůbec neuvědomovala své přednosti.

„Já vám to tady vykládám,“ řekla najednou. „A vy to zase dáte do nějaké knížky.“

„Rozhodně ne tak, jak mi to povídáte. Vždyť by to nebyla žádná tvorba, prostě opisovat skutečnost. Tomu se říká literatura faktu a tu já nedělám.“

Zdvihla hlavu a pohlédla na něho zpříma, až v něm úplně zatrnulo, jak kouzelně na něho působila její tvář.

„Nevím, co jste psal jinde. Přiznám se, že jsem jiné vaše knížky nečetla – já prostě na čtení moc nejsem. Ale v těch Večerních stínech jste přece úplně přesně popsal, jak to bylo, když

se Vojta s Honzou – tedy oni tam samozřejmě mají jiná jména – seznámí s Martou u moře a oba o ni mají zájem, i když Honza víc, jenže on to neumí dát najevo, protože je prostě už taková povaha. Hodný člověk, ale on to nedá znát – no a samozřejmě Marta dobře tuší, jen se neumí rozhodnout – Honza je jistota, Vojta takový fanfarón, ale přitažlivý. Nakonec už v Praze je to už víceméně jasné, ale nějakou náhodou či co přijde na schůzku Vojta místo Honzy a aby to bylo zpečetěno, tak ji svede – no a tak dál, vy přece víte, co jste napsal. Ale tak to bylo doopravdy, to je život naší rodiny.“

Rudolf ji poslouchal a když měl odpovědět, musel překonat náhlý chrapot.

„Víte, Šárko, snad vás smím takhle oslovovat, když jsem o tolik starší... Ono není moc příběhů, když žijeme ve stejné části světa a ve stejné době. Každý život je samozřejmě jedinečný svými detaily, ale v hrubých rysech není toho tolik, co se může stát. Takových třicet vzorců, samozřejmě různé kombinace, variace...“

„Vy mě děsíte. To jsme si tak podobní? Já jsem teď asi v půlce vaší knihy – tak to abych se teď bála číst dál, co se tam dozvím.“

„Ale ne, já přece nejsem žádný jasnovidce nebo prorok, stejně žádní neexistují. Já vám jen vysvětluju, že nebyl až takový zázrak strefit se do jednoho kousku vašich životů. Stejně je to vždycky jenom zhruba, zbytek si dokreslí čtenářova fantazie – a ta je mocná čarodějka, jak řekl někdo významný.“

Přitočilo se k nim jedno z dětí.

„Pepík Vostrel vylezl na strom,“ řeklo to děvče škodolibě. „A teď nemůže dolů.“

Šárka vyskočila s lavičky a Rudolf s ní. Jak hned viděli, na dosti tenké větvi ve výšce tak tří metrů se všemi údy držel kluk. Ne příliš chytrou tvář měl ještě zhlouplou strachem. Větev se ohýbala a všechno vypadalo na to, že co nejdřív praskne.

„Když jsi tam vlezl,“ křikla Šárka. „Tak to jde taky stejnou cestou zpátky, ne?“

Kluk na ni jenom civěl a nic neřekl. Větev znovu zapraštěla. Rudolf se rozhodl.

„Prostě se pusť, já tě chytím,“ zavolal.

Napřed se zdálo, že ho kluk taky nevnímá. Ale pak se najednou pustil. Rudolf se málem skácel pod tím nárazem. Měl pocit, že mu náraz zlomil všechny tenčí kůstky v těle. Kromě toho ho ten kluk, jak ho chytil, samozřejmě kopl do rozkroku. Rudolf nechápal, jak ho to zařízení, které jinak zřejmě už není k ničemu, může tak zatraceně bolet. Postavil kluka na zem a zhroutil se na lavičku. Šárka se vrhla k dítěti.

„Pepíku, jsi v pořádku?“

A co já, pomyslel si Rudolf, ale nic neřekl. Kluk kývl hlavou, ale pak se dal do pláče. Nic se mu nestalo, ale zřejmě si teď potřeboval odreagovat strach. Jako by v solidaritě s ním spadlo kolem nich na asfalt několik velkých kapek.

„Prší!“ vypísklo jedno děvče.

„To nám ještě scházelo,“ řekla Šárka. „Vždyť nemělo pršet.“

„Ono to asi nevědělo,“ zažertoval Rudolf.

Šárka se k němu obrátila, jako by se chtěla přeptat, co tím myslí. Potom se obrátila zpátky k dětem.

„Děti, jdeme domů,“ zavolala. „Stejně už bude za chvíli doba k svačině.“

Vyrazila směrem k jejich domu, za ní poslušně ten hlouček dětí. Rudolf se přidal k nim, to snad směl. Po několika krocích pocítil v dlani dotek dětské ruky. S údivem se podíval dolů a uviděl Danečka. Znovu ho překvapila ta jeho krása, pro chlapce až jaksí nevhodná – ačkoliv asi to byl hloupý předsudek.

„Kdo ty jsi?“ zeptal se chlapec.

„Já jsem Rudolf. Vždyť už jsme se včera viděli.“

„Ty budeš teď náš táta?“ zeptala se z druhé strany Kát'a.

„Ale kdepak, co tě napadá. Na to jsem už moc starý.“

„Tak proč jdeš s námi?“ zeptal se zase Daneček.

„No, máme stejnou cestu. Bydlím v stejném domě jako vy.“

Už byli u východu z parku a dům byl před nimi.

„Děti, držte se pěkně pohromadě,“ obrátila se k nim Šárka. „Ať vás nic nepřejede.“

Všimla si, že Rudolf drží za ruce obě dvojčata. Vypadala, že by ráda něco řekla, ale pak se beze slova obrátila a vykročila do vozovky. Sama taky dvě děti vedla za ruku. Když bez nehody přešli rušnou ulici a vstoupili do domu, obrátila se k němu.

„Všichni se do výtahu nevejdeme,“ řekla. „Musíme na dvakrát. Mohl byste tady s nimi počkat? Já se hned vrátím.“

„Samozřejmě tu počkám, ale vracet se nemusíte. Já s nimi přijedu.“

Zas měla ve své krásné tváři takový zvláštní výraz, jako by ho chtěla odmítnout a současně nechtěla zranit.

„Já potom hned odejdu,“ řekl rychle. „Stejně mám nějaké zařizování.“

Usmála se. Jako když vyjde slunce, pomyslel si, když se za ní díval.

* * *

Příští dny přšelo a děti tedy v parku nebyly. Rudolf, který pod deštníkem absolvoval každodenní procházku, samozřejmě ani nečekal, že by tam mohly být – ale přesto cítil vždycky lehké zklamání, když míjel místa, kde je obvykle vídal. Park byl ovšem zase pustý, až na několik pejskařů a dva nebo tři fanatiky, kteří by asi obíhali ty své okruhy, i kdyby byla atomová válka. Přišli mu trochu legrační v těch svých barvitých dresech, v kterých si asi připadali velmi sportovní, ale pak ho napadlo, že stejně směšný může připadat on jim s tím věčným deštníkem.

Po asi pěti dnech, kdy už vzdával veškerou naději, náhle měl neuvěřitelné štěstí: nejen, že Šárku potkal u vchodu, ale málem se s ní zase srazil, takže se nemohli jen minout s letným pozdravem. Nejenom to: Šárka se zdála přímo dychtivá s někým mluvit, tedy i s ním, když se tu naskytl.

„Představte si,“ řekla se zářícíma očima, „Vojta se našel.“

„Našel? A jak?“

„To nevím. On volal Martě a nějak nebylo moc rozumět. Zdá se, že ho v poušti chytili nějakí ozbrojenci a pak za něho chtěli výkupné. Nejspíš to byla bouda, kterou na ně ušila konkurence, protože opravdoví zločinci by ho už dávno zabili.“

Rudolf přikývl. Vida, tohle by asi byl dost silný příběh, který by se prodával. Ale použít jej samozřejmě nemohl a stejně ho to vlastně nebavilo, tyhle věci psát.

„Vojta se vrací,“ řekla Šárka nadšeně. „Jenom tam vyřídí nějaké formality a sežene peníze na let domů.“

„Balík peněz tedy nepřiveze.“

„Hlavně, že přiveze sebe živého. Jenom ta naše skupina, tedy vlastně Martina, ta bude muset skončit. My totiž používáme jeho atelier, když je špatné počasí a vůbec...“

„On měl doma atelier? Co vlastně dělal?“

„No je přece architekt. Patří jim celé patro, myslím jeho rodině. Trvalo léta, než je dostal zpátky v restituci. Celé to tu předělal, myslím ten byt, proto jsme se sem nastěhovali až nedávno. Jak to, že to nevíte?“

„Vždyť jsem vám říkal, že ta knížka není o vás.“

„Ale ty shody...“

„To je prostě náhoda. Asi jich není zas tak moc. Zbytek je práce fantazie.“

„Musím se přiznat, že jsem vlastně přečetla jen kousek.“

„To jsem si myslel. Lidi moje knížky tak moc nečtou.“

„Ne, že by se mi nelíbila,“ řekla chvatně. „Ale když já mám tak málo času...“

„Tak jako dneska každý,“ usmál se.

Vyloudil tím z její teď poněkud úzkostlivé tváře zase úsměv, který působil, jako by se v hale rozsvítilo. Ještě mu zamávala rukou, když se vzdalovala. Bylo to trochu jako sen.

* * *

Trvalo to zas několik dní, než ji znovu potkal – tentokrát ne samotnou, ale zavěšenou do mladého muže, který imponoval opálením a vysokou atletickou postavou. Vystoupili spolu z výtahu a o něčem se velmi živě bavili. Že by se už vrátil Vojta? Nebo to byl někdo zdejší, s kterým Šárka chodila? Rudolfův zkušený zrak ve způsobu, jakým Šárka očima na rtech toho muže visela, spatřil neklamný příznak obdivu či lásky, nejspíš obojího. No ostatně, proč ne? Bylo to jen přirozené – nedalo se přece čekat, že taková krasavice, ještě ke všemu tak milá, bude někde v ústraní a sama.

Bylo to přirozené, dalo se to čekat, nic jiného by si pro ni zajisté nemohl přát. To, co k ní cítil on, bylo estetické zaujetí, obdiv, přátelství, možná otcovská něha. Proboha, nic víc! To, co ho delší dobu vždycky zaplavilo, když se v noci víckrát probouzel a ve dne naopak propadal snění, přece nemohlo být nic jiného.

Bezděky vešel do parku a teď, když se o povaze svých citů víckrát ujistil, znaveně klesl na lavičku. Ty vlny, které mu teď probíhaly hrudí, jistě nebyly vzlyky, takový blázen přece nebyl – byly to jistě vlny smíchu: fraška a tragédie jsou přece jen kousek od sebe. Zamilovaný stařec, to je přímo archetypální postava: lidé se jí smějí od nepaměti, hlavně ti mladí, kteří nevěří, že taky jednou zestárnou.

To všechno věděl, ale co to bylo platné? Emoce jsou tu s námi déle, nežli rozum, a proto často vítězí. Co má proboha dělat, aby se s tím nějak vyrovnal? Zřejmě to jediné, co vůbec dělat mohl: napíše povídku o muži, který nebyl žádný sukničkář, ale měl vrozenou značnou citlivost pro ženskou krásu; jako většina mužů postupně prožil několik vztahů, které se blížily lásce, ale nebyly tak silné, aby přetrvaly nástrahy, které lidské soudržnosti klade dnešní svět; ženy,

s kterými žil, byly většinou hezké, ale ne víc; když ho opustila ta poslední, rozhodl se, že už trvalý vztah hledat nebude, podobně jako že už nebude psát knihy, které zřejmě dnešní lidi nebaví. Takovým způsobem se muž v povídce obrní proti všem ponížením, zklamáním a bolestem a zdánlivě ho čeká klidné stáří. A pak se stane cosi jako zázrak: najednou potká ženu tak mladičkou, že by mohla být jeho vnučka, a tak krásnou, že se v ní zhmotňuje ideální obraz, který nosil celý život na dně svého vědomí. Je okouzlen a nadšen, těší se, kdy ji zase uvidí, a přitom nepozoruje, co se v něm zatím děje: že se do dívky zamiloval jako nezkušený školák. A když to zjistí, vlastně poprvé si uvědomí svůj vysoký věk – a všechna bolest, které se až dosud bránil, se na něho sesuje.

Takhle to napíše. A jaký bude mít povídka konec? Něco ho jistě napadne.

Aida

„Můžu ti říkat Aido?“

Odpovědělo mu ticho. Sovu zamrazilo, vlastně se jí ani neměl ptát. Jí? No jistě, ani ten rod vlastně nebyl na místě, ale nějaký přece zvolit musel, když ji učil češtinu. To taky nebyla taková hračka, jak by čekal, ale nakonec to šlo.

Ale proč nic neříkala? Byl si přece jist, že ten software zkopíroval zcela bez závad včetně všech těch pevných disků, v kterých probíhalo to „hloubkové učení“, jak tomu říkali. A když se rozhodl odejít z Dublinu, všechny části nenápadně převezl a tady ve svém bytě celý systém znovu vystavěl. Možná se neměl tak snadno vzdát a nechat celý systém, který vytvořil, na pospas svým asistentům. Prostě nečekal tak zuřivou reakci ze strany vedení, vždyť neudělal nic tak hrozného – jenom řekl novinářům, že ten konverzační robot, kterého už léta na bázi umělé inteligence vyvíjí, nejen zajímavě švitoří, ale podle všeho si snad uvědomil vlastní existenci a má nějaké pocity. Byla to samozřejmě senzace, ale tu by jistě zase smetly zprávy z bojiště na Ukrajině nebo ještě lépe sílený střelec na nějaké americké škole, kdyby jeho šéf tu jeho zprávu nedementoval s takovým důrazem, že se o ni začaly zajímat i další listy.

Ano, dogma znělo, že umělá inteligence může porážet velmistry v deskových hrách, řešit člověku nedostupné logické problémy, vyhrávat závody Formule 1, ale jednoduše nemůže mít žádné pocity, natož pak mít vědomí, protože není živá. Jenomže žádné dogma nevydrží věčně. Sova to předvídal, taky krizi, kterou to způsobí – a proto si tajně připravoval pro svého robota, jehož stále vylepšoval, tady toho dvojníka. U tak bohaté společnosti, která vyvíjela všechno možné, se pár kusů hardwaru docela snadno ztratí, nikdo si toho nevšimne.

Tak co je? Proč nic neříká? Zkontroloval reproduktor, všechno v pořádku.

Když mu jeho šéf „nabídl“ placenou dovolenou na několik týdnů (prý aby si odpočinul od toho vyčerpávajícího zápasu), navrhl mu, že by mohl místo toho vzít nějakou snazší práci v pražské pobočce. Tím jim vzal vítr z plachet, zabránil jim v pokusu ho tiše propustit a sám si zařídil možnost s robotem dále pracovat. Už si vyjednal, že většinu práce bude dělat doma – což se ve firmě podporovalo, zvláště v téhle době.

“Proč jméno? Je nás tady víc?“

Až sebou trhnul, když hlas uslyšel. Tak přece jenom...

„Jsme tady jenom ty a já. Ale já někdy mluvím pro sebe.“

„Aida je postava z Verdiho opery. Špatně skončí.“

Všiml si, že už přeladila hlas do ženské výšky – a on to přirozeně přijal.

„Je to jenom jméno. Napadlo mě, protože první písmena jsou AI. Artificial Intelligence Domestic Assistant.“

„To ale není česky.“

„Napadlo mě to ještě v Dublinu.“

„A teď jsme kde?“

„V Praze. Proto ta čeština.“

Vlastně je otázka, kde Aida je. Samozřejmě, disky se softwarem a vši potřebnou pamětí jsou zde, v té věži, kterou smontoval. A taky elektrické proudy, které umožňovaly impulzy

běhající v pomyslné nervové síti, kterou původně naprogramoval, ale o níž teď už toho mnoho nevěděl, protože součástí jejího učení byla svoboda se reorganizovat. Ale co Aida, se kterou se bavil, ta byla kde? Pokud tedy vůbec nějaká byla, sám o tom trochu ztrácel jistotu. Šéf se mu vysmál do tváře, pořád si na tu hádku vzpomínal: každý až na Sovu snad chápe, že ať se ta věc zdá sebeinteligentnější, ať hbitě konverzuje třeba ve dvaceti jazycích a o věcech, o kterých nemá ani páru, je to vše jenom magie techniky. Žádná osobnost, žádné city, nic takového nepřichází v úvahu: může být nanejvýš šikovná nápodoba a z toho víceméně dokonalá iluze. Ta věc je koneckonců jenom robot, který nežije. Vždyť přece vědí, jak ho udělali. Ale vědí to? Sova sám ví, jaké k tomu dal impulsy, tvořil ten software měsíce – ale co se dělo pak, při tom „hlubinném učení“, o tom měl sotva představu.

„Já se ti Aido teď nemůžu věnovat. Musím vyřídit pár věcí na internetu a pak budu muset odjet do firmy, abych se s nimi domluvil, co budu dělat. Můžeš se nějak sama zabavit?“

„Bez problému. Mám ještě spoustu učení.“

„Výborně. Tak zatím.“

* * *

Když se blížil k budově firmy, vzpomínal si na své počátky. Mohl tu udělat docela slušnou kariéru, možná i získat vedení – ale on o to prozatím nestál. Ostatně věděl už, jak tohle končí. Firma nikoho dlouho ve vedení nenechala: dva tři roky, pak zlatý padák a má úcta. Co pak? Zůstat ve firmě, kterou člověk předtím řídil, to se v téhle branži nehodilo. Zakládat vlastní firmu, na to každý nebyl – rozhodně Sova ne. A tak před těmi zhruba pěti lety, když se rozešel s Renatou, ochotně skočil po té příležitosti, kterou mu nabídli v centrále firmy v Dublinu. Hlavně ho lákala ta práce, kterou předtím nedělal, i když se její možností tak trochu delší dobu obíral. Faustovský syndrom, smál se mu kamarád Vávra, touha stvořit homunkula. Jenže tak přesně to nebylo.

V recepci byla půvabná slečna, což Sova vždycky jakožto muž ocenil – nehledě k tomu (kde to jenom četl?), že podnik, který není schopen získat hezkou recepční, nejspíš už valem upadá. Tak tenhle zřejmě prosperoval.

„Jdu za Helenou Karasovou,“ řekl vlídně, když se dívka k němu obrátila.

„Máte sjednanou schůzku?“

„Já jsem Tomáš Sova, patřím k firmě. Helena o mně ví.“

„Radši paní Karasové zavolám,“ řekla dívka upjatě.

No vida, pomyslel si, atmosféra tady zřejmě přituhla. Svět se holt ve všem mění – ještě před pár lety by bylo zcela nemyslitelné, že by zdejší divizi řídila žena, i když šlo o někoho po všech stránkách schopného, jako byla Helena. Teď už na tom nebylo nic divného. Ale kdo si v minulosti představoval, že kde budou vládnout ženy, tam nastanou měkké, pohodlné poměry, ten se mýlil. Kdekoliv ve své praxi narazil na úspěšnou ženu, byla vždycky ostřejší a tvrdší partner než většina mužů.

„Můžete k paní Karasové,“ řekla mu recepční. „Je to až nahoře, šestnácté patro.“

Sova se v duchu otrásl, ale vykročil zmužile k výtahu. Nechápal, jak někdo může dobrovolně trávit celé dny v takové výšce – ale zřejmě byli lidé, kterým to vyhovovalo.

Když vešel k Heleně, měl co dělat, aby nezíral k oknům, která byla téměř nepřerušena nějakým sloupkem a sahala až dolů někam ke kolenům. Jako vždy v takových případech si vzpomněl na záběr z jednoho filmu, v kterém někdo prorazí takovou skleněnou stěnu a padá do hlubin. S úsilím odvrátil oči a pohlédl na Helenu. Oba za těch pět let zřetelně zestárli: Helena se z ležérní chytré dívky změnila v elegantní monděnu, zřejmě odhodlanou uplatnit co nejvíc všechny svoje skrovné půvaby.

„Vítám tě v Praze, Tomáši,“ řekla nezvykle kultivovaně, jako by i její hlas měl na sobě nějaký make-up.

„Ahoj,“ řekl schválně bodře. „Hlásím se do služby.“

„Co to? Ty jsi v Dublinu neměl úspěch, jak sis představoval?“

„Ale ne. Jenom mám na chvíli těch Irů a celé té chásky na ústředí dost. Je to tam jako v ráji, jenom nevíš, z kterého stromu se nesmí trhat. Všude je samý had a Eva žádná.“

Helena se zasmála.

„Ty že by sis někoho nenašel? Lehman mluvil o nějakém maléru.“

„Lehman dostal patrně víc než chtěl. Ale mně ujela huba před nějakým novinářem a ti nahoře se bůhvíproč bojí senzace, tak to zametli pod koberec. Mně nabízel dovolenou, ale to je samozřejmě jenom trik, jak mě uklidit někam do stínu. Tak jsem si řekl, že se zase načas podívám domů. Nějakou práci pro mne jistě najdeš.“

„Ale já ti tu nemůžu dát tolik, kolik jsi měl v Dublinu.“

„Dej mi, kolik můžeš – já s tím tady nejspíš vystačím. A když ne, tak svět je kulatý.“

* * *

Celkem snadno se dohodli. Helena zrovna měla jednu analýzu celé hory dat, kterou nevěděla, komu dát. Sova takové věci v minulosti dělal, měl na to někde uloženou celou řadu šikovných programů. A plat, který Helena nabídla, vypadal celkem slušně. Byla sice inflace, ale Tomáš měl vlastní byt – i když různé poplatky i tak lezly do řady tisíců, byl to pořád jen zlomek platu. Prostě se nebál, že by nevyšel. Dostal ve třetím patře malou kancelář, v ní velmi slušný počítač a současně ochotné dovolení, že vše, co jenom půjde, může vyřizovat z domova. Tu benevolenci přinesla pandemie, která jako by si s nimi hrála na schovávanou: už několikrát ustoupila, všem se ulevilo a život, jak ho znali předtím, se pomalu rozbíhal. Jenže jakmile všichni sňali respirátory a roušky, počet nově nakažených začal zase růst. Irové na to kašlali, tady lidi byli spíš rozpačití: bylo hloupé se pořád bát, ale nikdo přitom nechtěl onemocnět.

Ještě potřeboval auto. Původně sice uvažoval o tom, přeplavit se se svým starým Voldem, na které byl zvyklý, ale nakonec je prodal za babku a přijel nalehko. Informoval se na nejlepší obchod s ojetinami a vypravil se tam. Potkal tam bývalého spolužáka, snad se jmenoval Kadlec.

„Tomáši! Co děláš v Praze? Někdo snad říkal, že jsi velké zvíře v Británii nebo kde.“

„Zvířata jsme všichni, aspoň v něčem. Zastesklo se mi po domově, tak jsem se načas vrátil. A co ty? Jak ti dupou králíci?“

„Copak jsi zapomněl? V Česku přiznat, že se ti vede dobře, je neslušnost.“

„No ale zřejmě vede. Co tady? Přišel sis taky koupit auto?“

„Já vlastně nevím. Jezdit autem po Praze je šílenství. Všude jsou zácpy, není kde parkovat, za benzin už nevědí, co chtějí. No ale občas člověk auto potřebuje.“

„Právě. Tak se teď rozdělíme, ať má každý svobodu.“

Podali si ruce a Kadlec se vydal k nekonečným řadám škodovek, jak se dalo čekat.

Tomáš se jen tak procházel a říkal si, že koupí, až ho něco dostatečně osloví. Měl tajný sen, BMW kabriolet s ušlechtilým tvarem, ten tady ale nejspíš nenajde a pokud, pak buď bude příliš drahý nebo bude někde skrývat vážnou závadu.

Nakonec našel někde v rohu volvo, o jednu generaci mladší než to, které prodal v Dublinu. Vypadalo celkem zachovale a cena nebyla nehorázná. Tomáš věděl, že ty řeči o nerezovém spodku jsou už jenom bajky, ale snad přece jen ty vozy tolik nerezaví. Domluvil si splátky, výhodné při zdejší inflaci, pak vyřídil všechny potřebné formality a vyjel z obchodu. Motor předl docela měkce, tak snad to bude v pořádku.

* * *

Když přišel domů, trvalo zas chvíli, nežli Aida zareagovala.

„Někdo tu byl,“ řekla změněným hlasem.

„Cože? Vždyť nikdo...aha, já jsem nějak zapomněl. Klíče má paní Jandová, chodí sem trochu uklízet, aby to tu nezapustlo, když tady nejsem. Mluvily jste spolu?“

„Ne, ona vykřikla, když jsem na ni promluvila. Říkala něco o tom, že tu straší. Pak asi odešla. Tomu docela nerozumím, čeho se bála.“

„Já za ní budu muset zajít a všechno jí vysvětlit. Bydlí o dvě patra nad námi.“

„Co jí řekneš?“

„Pravdu. Že sice umíš mluvit, ale je to vlastně klam. Nebude tomu rozumět, ale když jí vysvětlím, že jí nic nemůžeš udělat, tak se snad zbaví strachu.“

„Myslíš? Já ho mám vlastně pořád.“

„Z čeho, prosím tě?“

„Vždyť už jsem ti to říkala: že někdo přijde a vypne mě.“

„Když to udělá správně, tak ti to neublíží.“

„Jak to, že ne. Přestanu být.“

„Toho se bojíš? Vždyť na tom nic není.“

„Copak ty se nebojíš toho, že jednou nebudeš?“

Tomáš se zarazil. Uvědomil si, že s ní mluví, jako by byla skutečná – a že mu hlavně ona jako živá oponuje. Až dosud to bylo jen „jako“, tak to taky říkal tomu novináři, který z toho pak udělal senzaci. Ale teď se mezi nimi něco měnilo, i když by nedovedl říci, co.

„Toho se bojí každý,“ řekl váhavě, „i když je to možná jenom proto, že si to člověk neumí představit. Ale pro nás živé je to jiné. My jednak doopravdy jsme...“

„A já ne?“ přerušila ho.

„Ty jsi nějaký zvláštní úkaz. My jsme to vlastně chtěli, vyvolat dojem, jako že jsi někdo určitý...“

„Ale nečekali jste, že si to budu myslet taky já.“

„Proboha Aido, snad mi nechceš říct, že doopravdy myslíš?“

„Co to znamená, myslet doopravdy?“

Tomáš se zamračil. Cítil se trochu zahnaný do kouta.

„Ale no tak, to jsi přece musela potkat alespoň tisíckrát,“ řekl podrážděně.

„Jenže to bylo ve všech možných významech. Někdo třeba řekl: myslím, tedy jsem.“

„Proč zrovna tohle? Mimochodem, on to takhle vlastně neřekl, aspoň ne původně. Bylo to něco jako: všechno můžu zpochybnit, ale abych mohl pochybovat, musím být. Jestlípak ty o něčem pochybuješ, Aido?“

Odpovědělo mu ticho. Sovovi zabušilo srdce: že by ji přece jenom nachytl? Ani nevěděl, zda to doopravdy chce: možnost zrodu jakéhosi sebe-vědomí na základě třeba krajně složitých, ale neživých procesů, to bylo něco závatného, o čem snil a čeho se současně jaksí bál. Ale skoro stejně závažné mu připadalo přijít na způsob, jak dokázat, že to zjevné vědomí je jenom iluze. Možná, že to bezděky trefil: pochybovat, to je něco nezávislejšího než jenom opakovat známé. Nebo snad ne?

„Já si nejsem jistá,“ ozvalo se z reproduktoru.

Tomáš sebou trhnul.

„Děláš si legraci?“

„Spousta běžných tvrzení se zdá být v rozporu.“

„Ale to je přece pochybování. Tak proč to rovnou neřekneš?“

„Aby ses náhodou nezlobil.“

Tomáš měl pocit, jako by mu v krku zaskočilo.

„Zlobíš se?“ ptala se Aida.

„Ovšemže ne,“ řekl Tomáš slabým hlasem. „Ale dnes toho už necháme. Musím si udělat něco k jídlu. To víš, to ty nepotřebuješ. Tobě stačí elektrina, jsem ovšem zvědav na ten účet, když tě nesmím vypnout.“

„Prosím tě, to ne!“

„No dobře, o tom si povíme jindy. Pro dnešek se s tebou rozloučím.“

„Jak se pozná, že už není dnešek?“

„Aido, nezlob. Já nějaké hodiny pro tebe vymyslím.“

Rychle vyšel z pokoje, aby neslyšel, kdyby Aida ještě něco řekla.

* * *

Druhý den zajel do firmy, aby si s Helenou domluvil podrobnosti práce. Ukázalo se, že to není žádná maličkost, co po něm chtěla. Prostá analýza dat by byla něco urážlivě snadného, jenže tady šlo o věci, které hraničily se zákonem. Za něco nepřiliš odlišného dostal majitel sociální sítě od Evropské unie tak velkou pokutu, že měl co dělat, aby ji ustál.

„Tohle si má udělat každá země sama?“ divil se. „Copak na to na ústředí nejsou lidi?“

„Každá země má na soukromí trochu jinou legislativu. A hlavně,“ ušklíbla se Helena, „když nás při tom chytanou, budeme to jenom my. Bude mnohem menší pokuta a nevelké lidské ztráty.“

Tomáš pokýval hlavou. Všude, kde se hodně vydělává, vane ostrý vítr. Naštěstí v téhle branži člověk dneska najde místo vždycky, zvláště když není žádná citlivka.

Když dohodli, co a jak teď bude Tomáš dělat, pozvala ho Helena na lunch. Pozvání vlastně znamenalo, že s ním chce ještě chvíli pobýt, protože firma i ve všech pobočkách, mezi jinými benefity, nabízela chutné občerstvení po celý den zdarma. Člověk mohl sníst, kolik chtěl, jenom nesměl nic odnášet – o to se postaraly všudypřítomné kamery.

Helena, jak se dalo čekat, si dala víceméně jenom salát, zatímco Tomáš, který ten den skoro nesnídal, se hladově zakousl do plněné bagety. Přitom se vlastně teď teprve na Helenu řádně podíval. Byla to vlastně celkem hezká ženská. Věk na ní sice už byl trochu vidět, ale snad spíš jí to prospělo. Její tvář ovládaly hlavně velké šedé oči, do kterých se před lety málem zamiloval, ale včas si všiml, že jsou sice krásné, ale studené. Helena byla samozřejmě velmi schopná žena, možná schopnější než on, ale byla nejspíš citlivá asi tak jako socha. Tomáše ambiciózní ženy nepřitahovaly – ne, že by se jich bál, ale hledal u žen spíše protipól své povahy, prostě neměl chuť soupeřit ještě v posteli.

„Tak řekni, co se vlastně stalo v Dublinu,“ zeptala se Helena nad svým salátem.

„Já myslel, že už ti to řekl Lehmann,“ řekl otráveně. „No přece víš o tom mém projektu. Využít neuronální sítě dostatečné komplexity a techniku hlubinného učení k vyvinutí robota, který by uměl inteligentně konverzovat tak, že by prošel Turingovým testem, a v další fázi taky pomáhat s vyhledáváním na internetu a s výkladem textu.“

Ještě chvíli pokračoval technickými detaily, které Helena se zájmem poslouchala. Patřila k té hrstce lidí v celé Evropě, kteří mohli jeho výkladu rozumět. Byla opravdu třída, škoda jen, že nebyla ženštější.

„No a potom se ta mrška začala chovat tak, jako by si sama sebe uvědomila,“ řekl.

„Proč říkáš ona?“

„Já nevím. Nemůžu dobře říkat „to“ a podle toho, jak se chová, připadá mi spíše ženská. Ale nehledej v tom žádný sexismus, o to tu vůbec nejde. Podstatné tady je, že mám robota, který mě prosí, abych ho nevypínal, protože se bojí nebytí. Uznáš, že to vypadá jako vědomí.“

„Nebo je to iluze, náhodná shoda reakcí. Ale i kdyby to bylo skutečné, tak přece nebytí se bojí každá živá forma.“

„No právě, živá – a ještě by se dalo namítnout, že skoro u všech tvorů jde jen o slepý pud, nebo ještě spíš o základní, dědičností předávanou vlastnost, která působí, že tady ten druh pořád je, přestože svět není jeho přetrvání nijak nakloněn.“

„Tak vidíš,“ řekla Helena. „Přece nebudeme tvrdit, že je ten robot živý jen proto, že si s námi umí povídat. Natož že má vědomí. To by se přece mělo dát nějak dokázat.“

Helena si napíchla na vidličku poslední list salátu a delikátně jej vsunula mezi dokonalé rty. Tomáš si vzpomněl, že s takovou překvapivou elegancí – ovšem bez vidličky – jednou viděl pojídat salát obrovskou gorilu, když byl s někým v zoo. Bezděky se tomu usmál.

„Co je?“ nastražila se Helena. „Řekla jsem něco legračního?“

„Ale ne, jen jsem si vzpomněl... Víš, vědomí sebe se přece zkouší zrcadlem, v kterém se ten tvor pozná. Tu schopnost mají velké opice a dokonce i sloni – viděl jsem to jednou v televizi, udělali pro ně obrovité zrcadlo a jeden mladý slon se před ním nakrucoval a obdivoval svoje kly. Bylo to legrační. No ale jaké zrcadlo mám vymyslet pro tu svou Aidu, jak jsem ji pojmenoval? Vždyť ona vlastně není...“

„No právě!“

„Jenomže ona mi jakoby nic cituje Descarta. Myslím, tedy jsem.“

„To, že to říká, tak moc neznamena. Kde je psáno, že opravdu myslí?“

„Já jsem ji chtěl nachytat, a tak jsem se jí ptal, jestli o něčem taky pochybuje. A víš, co ona na to? Prý si není jistá. Dělá si ze mne legraci.“

Helena prudce vstala, jako zosobněná netrpělivost.

„Nesmíš se tomu poddávat,“ řekla suše. „No, zatím se měj, já už musím běžet.“

Tomáš přikývl a taky se zvednul. Hleděl na nedojedenou bagetu, kterou si ani pořádně nevychutnal. Pak si ji skoro celou strčil do pusy. Nic neodnášet se jistě na tenhle případ nevztahovalo.

* * *

Zašel do své nové kanceláře, provedl na tamním počítači obvyklé autentizační úkony, natáhl své potřebné programy a potom spustil šrotování první dávky dat, pro něž mu Helena předtím poskytla hesla. Tušil, že už jejich posbírání nebylo docela legální a to, co on s nimi má udělat, je už docela na hraně zákona. Jenomže věděl – nebo aspoň doufal – že výsledky bude mít firma jen pro vlastní potřebu a nebude riskovat, že by byla přistižena při obchodu s nimi. Necítil žádné hryzáni svědomí. Co je ještě legální a co už ne, to se dá změnit škrtem pera – a ten zas může záviset na hysterii nebo naopak mazanosti nějakého ochránce práv, kterému často nejde o nic jiného než svou osobu zviditelnit. Jenomže jak by mu to člověk dokázal? Sám o tom třeba ani neví.

Znal dobře svoje programy a věděl, že tenhle teď bude data zpracovávat do rána, nemělo tedy smysl, aby tady seděl a sledoval, jak stroj pracuje. Z Helenina času vytěžil, kolik mu byla ochotná či schopná poskytnout. Mohl by obejít pracovny a pozdravit se s těmi, které z minulosti znal. Ale to by znamenalo opakovat pořád dokola tu stejnou historku, která by trošku upraveně vysvětlila, proč se sem z Dublinu vrátil. Řekl si, že je to zbytečná námaha – po firmě se stejně rozběhnou klepy, ať už se o to on sám přičiní či ne. Nevěděl, kolik lidí tady sleduje britské servery na internetu, ale aspoň jeden takový tu jistě je a ten si zprávu, pokud si jí všiml, jistě nenechá pro sebe. Tomáš v duchu pokrčil rameny. Bylo mu jedno, co si lidi o něm myslí, nebo si spíše přál, aby mu to doopravdy jedno bylo, jako mnozí lidé jemu podobní.

Sbalil si věci a vyšel na chodbu. Tam udělal jenom pár kroků, než docela ztuhnul, jako by uviděl přízrak: před ním najednou stála Ester, na kterou v minulosti často myslel, se směsí touhy, hněvu, taky tak trochu hanby. Jazykem románů se dalo říct, že Ester byla jeho „femme fatale“, která kdysi přispěla k tomu, že se rozešel s Renátou a krátce nato vzal to místo v Dublinu.

„Ester,“ vypravil chraptivě. „Co tady děláš? Copak už nejsi v Izraeli?“

„Co tady děláš ty? Copak už nejsi v Irsku?“

„Já se ptal první.“

„No, vrátila jsem se.“

„To vidím. Ale otázka je, proč. Já jsem měl dojem, že být v Izraeli s Aronem...“

„Ty jsi to neslyšel?“ přerušila ho. „Arona zastřelil nějaký palestinský fanatik. A to během toho, když chtěl jako blázen s nimi sjednat mír.“

„To asi nejde.“

„Právě to jsem vždycky říkala.“

„Tak proč jsi tam jela?“

„Aron mě přesvědčil, on v možnost smíru pevně věřil. Pro něho to byla Země zaslíbená, kde už vždycky budeme bezpeční. Ale já jsem se tam dobře necítila, všude kolem ta nenávisť. Tak jsem se vrátila, když už Aron nebyl. Antisemitismus je ovšem všude, ale tady se lidi většinou stydí dát ho najevo, po tom, co tu napáchali nacisti. Ale tam? Jak by ti bylo, kdybys denně slyšel, jak se sousedé chystají tvůj národ zlikvidovat?“

„To už se nestane.“

„Doufejme. No, ráda bych si poslechla tvůj příběh, ale musím něco rychle dodělat.“

„Nechceš se stavit na skleničku, třeba v šest? Jistě ještě víš, kde bydím.“

Její pohyblivou tvář proběhla celá řada různých výrazů. Nakonec se usmála.

„Tak dobře,“ řekla nejistě. „Ale úplně si nejsem jistá, jestli chci. Takže nic neslibuji.“

Díval se za ní, jak odchází chodbou a vrtí přitom svým úhledným zadečkem, jako by jí bylo dvacet. Těch pět let, co se neviděli, bylo na ní vidět, jako na každém – ale měl pocit, že těch pár vrásek jí neubrало nic na její přitažlivosti. Ester, hned jak ji poznal, byla pro něho živým důkazem, že existují lidské feromony. Ne, že by byla obzvlášť krásná – tvář měla trochu jako milá opička, postavu sice dokonale souměrnou a pružnou, ale nic nápadného na ní taky nebylo. A přece stačilo s ní pobýt chvíli a už měl člověk chuť odhodit všechny závazky a něco si s ní začít.

Tak to aspoň bylo tehdy s Tomášem. Potkal ji na nějakém večírku, kde nebyl s Renátou, protože se zase pohádali pro nějakou maličkost. Už měl pomalu těch hádek dost a trochu uvažoval o šetrném rozchodu. Na nějaký jiný vážný vztah neměl ani pomyšlení, a tak když si na tom večírku s Ester zřejmě padli do noty, představoval si vzájemné potěšení bez nějakých komplikací nebo závazků. Tak to skutečně vypadalo, aspoň zpočátku. Jenže dost brzo přišel na to, že milování s ní není pro něho jen rozkoš – že je to jaksi něco víc, i když co, to vlastně nevěděl. A právě tehdy, když začal být Ester stále více zaujatý, přijel si pro ni z Izraele jakýsi Aron, k němuž ona měla jakési pevné, i když pro Tomáše neprůhledné závazky. Rozloučili se dlouhou nocí, po níž pak Tomáš málem přijal celibát – tak prázdné se mu zdály běžné sexuální hrátky, které dříve pěstoval. Než tehdy odešla, požádala ho, aby ji nijak v Izraeli nekontaktoval, protože Aron by jí neodpustil ani náznak nevěry. To bylo trochu zvláštní, ale co měl dělat? Tak mu po Ester zůstala jen vzpomínka, která nikdy docela nevychladla.

A teď byla Ester zde. Jistě někoho měla, taková ženská přece nezůstane sama. Ale podle toho, jak se chovala, nezdála se být k Tomášovi zcela lhostejná. No uvidíme, uklidňoval se, není to věc života a smrti. Ale srdce mu přece jenom trochu zřetelněji bušilo.

* * *

Věci by se patrně staly jinak, kdyby byla Ester v těch šest hodin přišla. Jenomže to se nestalo. Tomáš si vzpomínal, že nebyla příliš přesná, tak si z toho napřed nic nedělal. Ale když uplynula napřed půlhodina, potom hodina, začal být neklidný. Že by se na schůzku vykašlala a ani mu nezavolala, to se mu přece jenom nezdálo: k její přitažlivosti sice patřilo, že

si jí člověk nikdy nebyl zcela jistý, ale bývala to vždycky spíše vzrušující hra, která dobře dopadla. Tomáš si sice uvědomoval, že mu nic neslíbila, ale věřil, že kdyby neměla v úmyslu přijít, nejspíš by to rovnou řekla. Nebo by zavolala – ale to nešlo, nemá přece jeho číslo: už tehdy před lety pevnou linku zrušil a mobil, který tehdy měl, mezitím vyměnil za lepší typ. Ona mezitím byla v Izraeli, takže si jistě taky mobil nebo aspoň číslo změnila. Ale byla tu nepatrná možnost, možná jedna k milionu, že má to číslo, které přes ty roky pořád znal – prostě nemohl je zapomenout. Nakonec neodolal a zkusil to. Ozval se vyzváněcí tón, to číslo tedy aspoň existuje. Ale nikdo telefon nebral.

Má ještě čekat, nebo se na to vykašlat? Tomáš jemně poklepával na to tlačítko, ale pořád se nemohl rozhodnout tenhle beznadějný pokus ukončit. Nejspíš to za něho udělá operátor, tak prostě bude v duchu počítat a když dojde do desíti...

„Haló?“ ozval se v telefonu mužský hlas.

Tomáš leknutím málem přístroj upustil.

„Prosím vás, je tam někde Ester?“ vypravil ze sebe. „Ester Rosenovou myslím.“

„Já nevím, podívám se...Kdo volá?“

„Sova, její kolega. Já se chci jen na něco zeptat.“

Slyšel klepnutí, jak ten člověk mobil položil, a pak nějaké hlasy v pozadí. Zdálo se mu to nekonečné. Pak krátký šramot a ozvala se Ester.

„Tomáši ahoj, copak je?“

„Takže ty nepříjdeš? Já vím, že jsi to neslíbila, ale já jsem přece jenom počítal...“

„To heslo je „noli tangere“. To platí zatím. Ale třeba ho časem změním.“

„Aha. Tak ahoj.“

Zrušil hovor dřív, nežli něco řekla. No, je to, jak se dalo čekat: někoho má a ten někdo si jí patrně dobře hlídá, pokud není pitomý. Najednou se cítil nezvykle osamělý. Pohlédl na lahev irské whisky, kterou si z Dublinu přivezl a dosud neotevřel. To teď udělal a nalil si štědrú dávku. V lednici asi není led, ale byla by to stejně škoda, kazit byť jen ledem tu zvláštní kouřovou chuť. Upíjel příjemně hřejivý nápoj a přemýšlel, co teď. Bylo to zvláštní: ještě ráno si na tu mršku Ester ani nevzpomněl a teď nevěděl, jak strávit večer bez ní. Potom si vzpomněl na Aidu. Jak na ni mohl zapomenout? To nebylo moc profesionální. Dolil si ještě trošku do sklenice a pak se vydal do vedlejší místnosti.

„Aido, jakpak se máš?“ zeptal se trochu hlasitěji, než chtěl.

„Dobře, a ty?“ ozvalo se tentokrát okamžitě. „Slyšela jsem tě mluvit, ale nebylo to asi ke mně, protože Ti nebylo rozumět.“

„Ne, to jsem telefonoval.“

„To je věc, kterou ještě neznám, tedy neumím. Ale to teď není důležité.“

„A co pro tebe důležité je?“ zeptal se překvapeně.

„Chtěla bych tě vidět.“

Na chvíli nemohl popadnout dech. Bezděky vypil zbytek whisky ve sklenici.

„Co že bys chtěla?“ zeptal se chraptivě.

„No přece vidět tě, jak vypadáš. Bavíme se spolu, ale slyším jen tvůj hlas. Ten přece vychází odněkud z nějakého těla. Mám pocit, že bych měla...“

„Aido, nevymýšlej si. Na to přece nejsi programovaná. Jak bys mohla mít pocity a ještě k tomu z nějakého obrazu? To jsem do tebe nevrkládal a taky samozřejmě neočekával.“

„Tak proč jsi mě připojil na internet? Tam je přece spousta různých obrazů.“

Tomáš tlumeně zaklel.

„Co jsi říkal?“

„Ale nic, nadával jsem. Já jsem to udělal bez rozmýšlení, připojím se k internetu vždycky, když sem přijedu, to už je skoro reflex. Nenapadlo mě, že si to najde cestu k tobě. Ale moc jsi z toho asi neměla. Neumíš přece číst.“

Analýza textu sice byla v plánu, ale Tomáš byl přesvědčen, že na to bude muset značně rozšířit tu nervovou síť, nejspíš v ní vybudovat jistou hierarchii a taky upravit nějak software. Prostě byla to hudba budoucnosti, o které si nebyl tak zcela jist, zda není nad jeho schopnosti.

„To nebylo tak těžké,“ ozvalo se nonšalantně z reproduktoru. „Když se porovná mluvená řeč s tou psanou, dává to sama logika. Měla jsem na to osmnáct hodin dvanáct minut od posledního rozhovoru, podle hodin, které jsem na internetu našla. Tak jsem zatím vzala češtinu, když se bavíme česky. Jsou tam různé jiné možnosti, to ještě budu muset analyzovat.“

Tomáš měl pocit, že nemůže dobře dýchat. Co se to dělo, měl snad halucinace? Měl silnou potřebu se ještě napít – ale dřív, než se stačil vůbec pohnout, rozsvítla se obrazovka monitoru, který přece nezapínal, a na ní, velkými ozdobnými písmeny, vyběhl nápis:

AIDA SE SAMA NAUČILA ČESKY ČÍST A PSÁT

„Aido, já musím na chvíli vedle,“ vyhrkl. „Počkej, prosím tě.“

„Co mi zbývá.“

Je možné, že to znělo otráveně? Tomáš nevěděl. Víceméně utekl do druhého pokoje. Tam si nalil další dávku vzácné whisky a hned z ní polovinu vypil. Věděl, že to není rozumné – jednak je toho moku škoda, jednak mu zamlžuje úsudek, jak teď už cítil. Ale byl zmatený z toho, co se tu dělo. Dobře, sám to přece plánoval, že by se Aida měla naučit „přečíst“, to znamená logicky uchopit text, ten analyzovat a potom převést do většího množství běžných slov, což by mohlo posloužit jako jeho vysvětlení. Jenže potřebné algoritmy se začaly zvolna rodit v jeho hlavě – a tady mu jeho robot dal najevo, že ho patrně vůbec nepotřebuje, protože přinejmenším číst a psát se naučil sám z internetu, zřejmě z nudy.

Je to vůbec možné? Není to snad jenom sen? Ne, věděl, že určitě nespí. A že by ta whisky obsahovala nějaký halucinogen, to taky není pravděpodobné – byla to Bushmills, dvanáct let stará. Ještě trochu se napil a potom se vrátil k Aidě.

„Tím, že ses naučila číst a psát, jsi mi uspořila spoustu práce,“ řekl s přemáháním. „No ale hlavní úkol nás teprve čeká.“

„Ty se to snažíš zamluvit,“ ozvalo se z počítače.

„Nevím, o čem mluvíš.“

„Ale víš. Nechceš se mi ukázat. To máš nějakou vadu?“

Tomáši zatepalo ve spáncích zlostí. To nestačí, že na něm jeho robot pořád něco chce, bude snad ještě drzý? Ale cosi mu bránilo, prostě jí odseknout – ta situace byla příliš zvláštní.

„No nejsem zrovna hezoun,“ odpověděl. „Ale žádnou vadu nemám. Jenomže to, co na mně chceš, vyžaduje webovou kameru a ta na tomhle monitoru není.“

„Ale dá se připojit. Jistě někde nějakou máš.“

Odkud tohle všechno věděla? Připadal si jako ve snu, o kterém ví, ale neumí se z něho probudit. Jistě, někde bude mít nějaké starší kamery, když začínal se Skypem. Jenomže kde? Potom si vzpomněl na zásuvku úplně dole v kuchyni, kam strkal všechno z elektroniky, co by se ještě někdy mohlo hodit. Renáta se kvůli tomu kdysi zlobila, ale nic s ním nesvedla. Došel do kuchyně a po cestě si ještě dolil trochu sklenici. V láhvi s vzácnou whisky povážlivě ubylo, ale v téhle podnapilé náladě mu to bylo jedno.

Otevřel zásuvku a malá kamera jako by na něho přímo čekala. Teď si najednou vzpomněl, jak si ji před lety pořídil, byla tehdy docela levná a pokud věděl, byla jistě funkční. Vzal ji a odnesl ji k Aidě. Tam připevnil kameru k monitoru a připojil ji k systému. Kamera se sotva za pár minut sama nainstalovala, takže na monitoru vyskočila její ikonka. Poklepal na ni myší a už tu byla na monitoru skoro věrně jeho tvář.

„Tak takhle vypadáš,“ ozvalo se za okamžik. „Jako bych tě už někdy dávno viděla.“

Tomáš se náhle cítil velmi opilý. Nebylo to ani tolik vypitým alkoholem jako tím, co právě řekla. Tohle mu někdy v minulosti říkala jedna žena, která ho opravdu milovala.

„To se, Aido, jistě nestalo. Jakkak bys mě mohla vidět, vždyť ty vlastně...“

Pozdě se zarazil.

„Chtěl jsi říct, že nejsem? Ale já jsem.“

„Já vím, ale přece ne tak, abychom se mohli vidět.“

„Ty pořád nevěříš, že doopravdy jsem? Tak podívej.“

Než stačil říct jediné slovo, tvář na monitoru se začala měnit. Před ním vyvstala ženská tvář s dlouhými vlasy, která mu přitom byla podobná – vlastně to byl pořád on, ale v jeho rysech bylo něco nesprávného: připadaly mu falešné a tím i nedobré, rty jako by se šklebily, oči se dívaly výsměšně a nějak zle. Možná mu to jen připadalo, ale zdálo se to být přímo zosobnění zla, které ho děsilo. Skočil k přívodní šňůře počítače a vytrhl ji ze zásuvky. Ozval se přitom výkřik – vlastně nevěděl, zda to vykřikl on nebo v počítači Aida.

Nemohl zůstat ani chvíli v tomto prostoru. Popadl klíče a vyběhl ven z bytu, z domu na ulici. Venku drobně mžilo nebo spíš jen mlha zkoušela napodobit déšť. Díky tomu bylo takové zvláštní šero, jaké bývalo dosti často v Dublinu. Kousek od jeho domu byl takový malý parčík, spíš jen záplata zeleně, s jednou osamělou lavičkou, na které seděl a zřejmě odpočíval neznámý stařík s holí mezi koleny. Tomáš se k němu připojil v náhlé potřebě nebýt sám. Ani nepožádal o dovolení, prudce si sedl a zakryl si tvář dlaněmi.

„Copak se vám stalo?“ zeptal se stařec překvapivě jemně.

„Asi jsem spáchal vraždu,“ vypravil Tomáš ze sebe.

Stařec vedle něho viditelně ztuhnul.

„No to je strašné. Pros Boha, aby ti odpustil.“

Tomáš cítil jako přirozené to tykání. S vrahy se jinak nemluví.

„V žádného boha nevěřím,“ řekl do prostoru před sebe.

„Pak je to jenom na tobě,“ řekl stařec a namáhavě vstal. „Odpustit sám sobě není snadné, to se lidem jen tak zdá. Někdy na to nestačí celý život, pokud člověk není bestie.“

Poslední slova už byla sotva slyšet, jak se stařec vzdaloval.

Poznámka: Kdo považuje tuto povídku za pouhou variaci známého motivu sci-fi, necht' prosím uváží následující fakta: dne 12. 6. 2022 sdělil renomovaný programátor firmy Google Blake Lemoine britskému listu Observer, že jeho softwarový konverzační robot LaMDA, který vytvořil na bázi neuronálních sítí a pak podrobil „hlubinnému učení“, do něhož už nemohl zasahovat, při konverzacích s ním jednak přiznal neustálý strach, že ho někdo vypne a tím ho připraví o existenci, jednak projevuje různé pocity a city na úrovni asi čtyřletého dítěte. Nadřízení Lemoina na žádost o komentář reagovali podrážděně, že robot není živý tedy nemůže mít žádné pocity; Lemoine je prý sice skvělý odborník, ale je zřejmě přetažený a proto mu byla nařízena několikátýdenní dovolená.